

T Ü R K İ Y E   B A R O L A R   B İ R L İ Ğ İ

XI.GENEL KURUL

12-13-14.OCAK.1978-ANKARA

B A Ş K A N L I K   R A P O R U

VE

Y Ö N E T İ M   K U R U L U   Ç A L I Ş M A   R A P O R U

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU

Başkan	: Av.Faruk EREM	ANKARA
Başkan Yardımcısı	: Av.Osman KUNTMAN	İSTANBUL
Başkan Yardımcısı	: Av.Enver ARSLANALP	İZMİR
Genel Sekreter	: Av.Fehmi ÖZÇELİK	ANKARA
Sayınan Üye	: Av.İlhan KUTAY	ANKARA
Üye	: Av.Emin BALTAOĞLU	İSTANBUL
Üye	: Av.Vedat BURCUOĞLU	BALIKESİR
Üye	: Av.Ziya BİLGE	ADANA
Üye	: Av.Hilmi BECERİK	AYDIN
Üye	: Av.İhsan SARAÇLAR	SAMSUN
Üye	: Av.Azmi SOYDAN	İSTANBUL

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ DISİPLİN KURULU

Başkan	: Av.Fadıl ALTOP	İSTANBUL
Üye	: Av.Şen'i ÜGE	İSTANBUL
Üye	: Av.Davut SELÇUKİ	AYDIN
Üye	: Av.Ayhan EROL	ANKARA
Üye	: Av.Hasan Basri GÜDER	İZMİR
Üye	: Av.Mustafa GÜRAY	ZONGULDAK
Üye	: Av.Mahver ÖZTOP	MERSİN

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ DENETLEME KURULU

Üye	: Av.Jülide YUMLU	İZMİR
Üye	: Av.İlhari GÜVEN	ANKARA
Üye	: Av.Doğan İLERİ	BOLU

İ Ç İ N D E K İ L E R

<u>BÖLÜM</u>	<u>K O N U</u>	<u>SAHİFE</u>
	BAŞKANLIK RAPORU	1-8
	YÖNETİM KURULU ÇALIŞMA RAPORU	9-10
I	TOPLANTILAR	
	1-Sosyal Güvenlik Hukuku	11
	2-Birliğin Kuruluş Yıldönümünü Kutlama	12-16
	3-Adli Yılın Açılışı	16-17
	4-Türk Hukuk Bilişim Kurumu Yasa Tasarısı Üzerinde Birlikçe Yapılmakta Olan Çalışma	18-19
	5-Yeni Bir Kira Yasası Üzerinde Yapılmakta Olan Çalışma	19-20
	6-"Türkiye'de Kıyı Rejimi" Konulu Sempozyum	20
	7-24 Temmuz Basın Bayramı Dolayısıyla TBB. Başkanı Faruk Eren'in Yönetim Kurulu Adına Bildirisi	20-22
II	BAROLARLA İLİŞKİLERİMİZ	
	- Salt Çoğunluk	23
	- Baro Başkanlığı	23
	- Protokol	23-24
	- Avukatlar Odası	24-25
III	YASAMAYA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR	
	1-Medenî Kanun	26-27
	2-Savunma Hakkını Kısıtlayan Hükümlerin Kaldırılması	27-32
	3-Bankalar Kanunu	32-41
	4-TRT Kanunu	41-48
	5-"Yasa Kütüğü" Önerisi	48-49
	6-DGM	49-51
	7-Adli Zabıta	51-57
	8-141, 142 ve 163.Maddeler	57-66
IV	ŞİDDET OLAYLARI	
	1-Devlet Başkanına Başvurulması	67-70
	2-Senato Araştırma Komisyonu	71-75
	3-Somut Olaylar	75
V	KINAMA GÜNÜ	
	1-Kınama Kararının Yönetim Kurulunca Uygulanması	76-78
	2-Barolarımızın Tuturu	78
	3-Meslekdaşlarımızın Tuturu	78
	4-Adalət Bakanlığının ve Savcılıkların Görüşü	78-80
	5-Yargı Mercilerinin Kararları	80-82

<u>BÖLÜM</u>	<u>K O N U</u>	<u>SAHİFE</u>
VI	HÂKİM-SAVCI-AVUKAT İLİŞKİLERİ	
	1-Münferit Başvurular	83
	2-Genel Değerlendirme	83-87
	3-Tutanaklar	87-88
	4-Yüksek Hâkinler Kurulu Genelgeleri	88-94
VII	AVUKATLARIN HAK ve ÖDEVLERİ	
	1-Avukatların Sosyal Güvenliği ile İlgili Çalışmalar	95
	2-Kamu Kosimi Avukatlarının Sorunları	96-108
	3-Fotokopilerde Harç Konusu	109
	4-Posta Çeki Kullanılması	109-110
	5-Hukuk Bürosu Deyimi	110
	6-Ceza Davalarında Depo Parası	110-111
	7-Vekâletnamelere İlişkin Konular	111-112
	8-Dava Takipçiliği Konusu	112
	9-Levhadan Geçici Silinmeler	113
	10-Takip İzni	113
	11-Pul Eksikliği	114
	12-Avukatlar Hakkında Hazırlık Soruşturması	114
	13-Ruhsatnameler	114
	14-Sarık Müvekkillerle Görüşürülme Konusu	115
VIII	MESLEK KURALLARINA BİR MADDE EKLENMESİ KONUSUNDA YÖNETİM KURULU ÖNERİSİ	116-126
IX	DIŞ İLİŞKİLER	
	1-İBA Toplantısı	127
	2-Milletlerarası Af Örgütü	127-128
	3-"Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı Son Senedi"	128-135
	4-Uluslararası Yargıçlar Merkezi'nin Perugia'da Düzenlediği Toplantı	135-147
X	BARO KEŞENEKLERİYLE İLGİLİ ANAYASA MAHKEMESİ KARARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	148-151
XI	BİRLİĞİN MALÎ DURUMU	
	1-Birlik Kesenekleri	152-157
	2-Ölüm Yardımı Sandığının Durumu	157-178
XII	BİRLİĞİN İÇ ÇALIŞMALARI	
	1-TBB.Yönetim Kurulu Çalışmaları	179
	2-TBB.Disiplin Kurulu Çalışmaları	179-180
	3-TBB.Sınav Kurulu Çalışmaları	180-181
	4-Birlik Yayınları	181-183
	5-Sekreteryaya Çalışmaları	183-185
	6-Barolara Kayıtlı Avukat Sayısı	186-187
XIII	İLKE KARARLARI	188-190
	- Sonuç	191

BAŞKANLIK RAPORU

Değerli Delege Arkadaşlarım,
Aziz Meslekdaşlarım

Yönetim Kurulu Raporundan ayrı olarak, Avukatlık Yasası uyarınca, Başkanlık Raporu sunmak gereğini yerine getirirken bu yıl da değerli katkılarını esirgemeyen Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarıma, huzurunuzda teşekkürü borç bilirim.

Yönetim Kurulu, Başkanlıkla tam bir uyum içinde görevini sürdürmüştür. Yönetim Kurulumuzun her kararına daima derinliğine bir inceleme yapılabilmiş, özellikle ilke kararları büyük emek ürünü olabilmıştır.

Bu yılki Başkanlık Raporunun konusu olarak Birliğimize yönelik yermeleri ve bunlar karşısındaki düşüncelerimizi takdirlerinize arz etmeği uygun bulduk.

Türkiye Barolar Birliğine yönelik yermelerin başında Birliğin "siyaset yaptığı", "siyasetle iştigal yasağına karşı geldiği" savları yer almaktadır. 1977 yılında bu savlara özellikle Genel Kurulca verilen "Yargı Kararlarının Uygulanmamasını Kınama Günü" ve bu kararın uygulanması dönemin^{de} rastlanır, ayrıca "yasa-larımızın demokrasiye aykırı hükümlerden arınması" çabaları çeşitli suçlamalara neden olmuştur.

Bu savlar dikkatle izlenmiş, haklı yönü olup olmadığı üzerinde durulmuş, "siyaset suçlaması" nı yapan odakların siyasetin içinde, çoğunlukla görevli, kişi ve kuruluşlar olduğu saptanmıştır. Bu nedenle içtenlikten irak bu yermeler karşısında Birliğin genel yürüngesinde hiç bir düzeltme düşünülmemiştir. Bununla beraber, şimdiye kadar Genel Kurullarımızda ortaya atılan istekler, verilen kararlar, talimatlar, bildirimler, Birliğimizin belli bir anlayış içinde yerini göstermiştir. Bu anlayış, "Hukukun Üstünlüğü" kavramının gelişmeye açık, tutucu olmayan, dinamik niteliğinden kaynaklanmaktadır. Bu "temel ilke" Birlik Genel Kurullarının birbiri ile çelişkiye düşmemesini sağlamış, bir evvelki Genel Kurul bir sonrakine yeni bir güç, yeni bir atılım getirebilmiştir.

1976 Ortalarından başlayıp 1977 yılını da kaplayan haksız, bilgisiz, -zaman zaman seviyesiz- yermelerin kökenini ortaya koyabilmek için aşağıdaki düşüncelerin açıklanması (kısmen tekrar da olsa) faydalı görülmüştür:

1) Gelişen Demokrasi Kavramı İçinde TBB.nin Yeri: Bütün siyasal rejimler, çağımızda, köklü değişme ve gelişme içindedir. Demokrasiler bunun dışında değildir. Bu değişmeler "Diyalektik kuralları"na uygunluk gösteriyor. O halde TBB. hangi akıma veya karşıt akıma katılacaktır?

Bu açıdan Türkiye Barolar Birliğinin "Genel tutum"u üzerinde durulmak zamanı gelmiştir. Her biri dört senelik iki dönemle Birliğimiz sekizinci yılını doldurdu. İlk dönem kuruluş çabaları ile geçmiş, ikinci dönemde Birliğin "Kamu Kurumu" niteliğinde "fikirci baskı gurubu" görünümü yoğunlaşmıştır.

İkinci dönemde, bu nedenle TBB'ne yönelik yermelerde de aynı oranda yoğunlaşma şaptanmıştır.

Bütün rejimlerde olduğu gibi batının çoğulcu-özgürlükçü demokrasi anlayışında da farklılıklar görülür. Ayrıca demokrasilerde bir de gelişme süreci vardır. O halde biz demokrasinin hangi anlayışını benimsemiş durumdayız ve demokratik gelişmenin neresindeyiz? TBB.nin demokratik düzen içinde yeri neresidir? Ancak bu soruların yanıtlanması ile TBB.ne yöneltilen yermelerin haklılığını veya haksızlığını saptayabiliriz.

Yönetim Kurulu Bildirisinde açıklandığı üzere: Ayrıntıları bırakırsak çoğulcu-özgürlükçü demokrasilerde, birbirine karşıt iki anlayışa rastlanır. Bunları şöylece isimlendirebiliriz: "Oya indirgeli demokrasi anlayışı", "sürekli-katılımlı demokrasi anlayışı".

Bu iki anlayıştan hangisi benimsenirse TBB.nin tutumuna ilişkin "değer kanısı" onunla bağlantılı olacaktır.

a) Oya indirgeli demokrasi anlayışı: Bu anlayışa, diğerinden daha evvel rastlanmıştır. "Rousseau, her türlü menfaatin temsilini, genel iradeye zarar verecek özel iradelerin belirtisi olarak görmüştür. Fransız devriminde çıkarılan 1791 tarihli Le chapelier kanunu, Rousseau'nun demokrasi anlayışından esinlenerek, Devletle birey arasında yer alan bütün (ara kuruluşlar)ı ortadan kaldırmıştı" (Özbudun).

Görüldüğü üzere bu anlayış içinde ara kuruluşlar gereksiz, hatta milli iradeye zararlıdır. Halk, oyları ile yönetimi seçer. Buna, halkın hak tarafından yönetimi (=halk iktidarı) denemez. Bu anlayış içinde "demokrasiyi tanımlamak için (halk tarafından yönetim) yerine, sadece (halk tarafından kabul edilen yönetim) demek daha doğru olur" (Kapani).

Politika alanının dar tutulmasını, tekelleştirilmesini daha uygun bulan siyasal akımlara her memlekette rastlanır. Bu akım "kamu niteliğindeki meslek kuruluşları" nı gereksiz sayar, onları siyaset yapmakla suçlar.

Bu anlayış amacına uygun düşecek önlemlere başvuracaktır. "Lüks Anayasa" (=Demokrasinin fazlasının zararlı olduğu) deyiminin altında yatan bu anlayıştır. Meslek kuruluşları, "politikadan arındırmak" bahanesi ile etki dışı bırakılacak, loncaleştirilecek, özgürlükler kısıtlanacaktır. Çünkü "Hükümet icraatı" ve kararları için halkın siyasal etkenliğinin en dar ölçüde tutulmasında yarar vardır. Memleket başka türlü yönetilemez(!).

b) Sürekli katılımlı demokrasi anlayışı: Bu anlayış, daha gelişmiş demokrasi anlayışıdır, oya indirgeli anlayışın sakıncalarını gidermek lüzumundan doğmuştur. "Gerçek anlamı ile demokrasi ancak halkın çeşitli yollardan ve mümkün olan en geniş ölçüde politika sürecine katılması ile varlık kazanır... Alınacak yasal tedbirlerle, kurumsal düzenlemelerle katılma yollarını genişletmek gerekir" (Kapani).

Bu anlayışın uygulanması şöylece ifade olunmaktadır: "Yaygınlık kazanmak için demokrasi; toplum yaşamının her katında ve kesiminde geçerli olmalıdır ve halkın yönetime yetkisi ve olanağı kurumsal düzenlemelerle, sürekli genişletilmelidir". "Halen yetersiz olan yönetime siyasal katılma yolları ne kadar genişlerse, demokrasi de o ölçüde yerleşme ve kökleşme olanaklarına kavuşmuş olacaktır" (Kapani).

Baskı gurupları ile yürütmenin ilgisi bir çok memleketlerde olağan hale gelmiştir. Bu konuda özellikle İngiltere örnek sayılabilir. Bütün kanun tasarıları, hatta önemli kararlar uzun komisyon çalışmalarından sonra yürütmenin malı olur. Komisyonlarda ağırlık daima meslek kuruluşlarındadır. Bu nedenle Hükümete "komisyonlar hükümeti adı takılmıştır" (Meynand).

e)TBB.nin eğilimi: Genel Kurullarımızın "tasarruf"ları, Birliğin iki anlayıştan hangisini seçtiğini gösterebilir. TBB. çabalarının konularına göz atılsın: TBB. özgürlüklerin, özellikle düşünce özgürlüğünün kısıtlı tutulmasına karşıdır. Olağan dışı yargı kuruluşlarını önleme çabasındadır. Hukukun üstünlüğüne inanılmasını sağlamak ister, yargı kararlarının uygulanmasını sağlamakta ısrarlıdır. Antidemokratik kanun hükümlerinin kaldırılmasını istemektedir. Fikirce-baskı gurubu görevinin bilinci içindedir.

O halde bu niteliği ile TBB. hangi demokrasi anlayışına uygun düşer: "Halk kitlelerinin siyasal katılmadaki rolünü asgarî düzeyde tutmak isteyen... tez, özünde tutucu bir görüştür. Buna karşılık halkın -çeşitli sosyal gurupları- yönetimde etkinlik kazanmalarını ve söz sahibi olmalarını öngören katılımcı demokrasi ise ilerici, radikal bir görüş olarak nitelendirilebilir"

O halde TBB. "sürekli-katılımcı demokrasi" anlayışını gerçekleştirmek isteyen akımı desteklemekte ve bunu kendi varlığının baş koşulu saymaktadır.

Bu anlayış içinde yerini bulmuş olan TBB. bu açıdan görevini nasıl gerçekleştirecektir? Baskı gurubu olarak kamu oyunun oluşmasına katkıda bulunmakla.

2)Uygulama Yöntemleri: Özgürlükcü-çoğulcu demokrasilerde "baskı gurupları" -yazılı metinlerde ismen gösterilmemiş olsalar bile- birer Anayasal müessese olarak kendilerini kabul ettirmişlerdir.

"Bugün bir çok memleketlerde başlıca gayeleri temel hak ve hürriyetleri korumak olan Birlikler vardır. Uyanık vatandaşların meydana getirdiği bu topluluklar, şuurlu ve sistemli çalışmaları ile (Hürriyetin bekçiliği) görevini yerine getirmekte ve bazen son derece etkili bir baskı gurubu hüviyetini kazanabilmektedir". "Baskı guruplarının modern devlet idaresinde hiç de küçümsemeyecek bir rol oynadıklarına şüphe yoktur" (Kapani).

Demokrasiyi "sürekli katılımlı anlayış" içinde benimsemiş ülkelerde baskı guruplarının meşruluğu, kesinlikle kabul edilmektedir". Bu tür demokrasilerde onları etkisiz değil, daha fazla etkili kılabilmek çareleri aranmaktadır.

Memleketinizde bu akım belirli ve güçlü hale gelmiştir. Hiç bir organik bağ kurmaksızın, TBB. bu anlayışı benimsemiş olanların -benimseninin sürmesine koşullu olarak- fikirce yanında yer alacaktır.

Kamu niteliğindeki baskı gurupları özerklik (= kendi kendini yönetim=özyönetim) içinde olurlarsa görevlerini yerine getirebilirler (Abadan N.). Yürütmenin emri veya tehdidi altında baskı gurubu güçsüz kalır. Memleketinizde "sürekli-katılımlı demokrasi anlayışı"nı benimsenmiş olan akım kendisinin genel demokrasi anlayışına da uygun olarak TBB. ve Türk Barolarına özyönetimi tanıyacağını "resmen" bildirmiştir. Bu husus kayda geçmiştir.

Baskı guruplarının gücü, mensuplarının sayısınca orantılı değildir. Örneğin üyesinin sayısınca bir "sendika" güçlü sayılabilir. Fakat "fikirce baskı gurupları" çok farklıdır.

Kamu niteliğinde baskı kuruluşu olarak Barolar ve Birliğin gücü sayıda toplanmamaktadır. Tam bir kuruluşa sahip olmaları, sosyal stratejik mevkileri, bütün toplum olayları ile ilgili olmaları gibi unsurlar onların gücünü sağlar.

Genellikle baskı guruplarının siyasal iktidarın kararlarına etkili olmak çabasını yansıttığı ileri sürülür. Bizce bu dolaylı bir etkidir. Baskı guruplarının gerçek amacı kamu oyunu oluşturmaktır. Yol, iktidardan veya iktidar himayesinden geçmemelidir. TBB.nin sekiz yıllık yaşamı böyle bir durum kaydetmeden görevi sürdürebilmiştir.

Daha isabetli politikanın saptanmasında ilgili baskı gurubunun işbirliğini sağlamak çoğulcu demokrasilerde tercih edilen bir yöntemdir. Kaldı ki, bir gurubu yakından ilgilendiren bir politikayı, o gurubun rızasını ve işbirliğini sağlamadan yürütmeğe çalışmak olanağı kalmanıştır. Barolar ve Birlik bunu örnekleri ile kanıtlamışlardır.

Baskı gurubuna katılanları birleştiren şey ile menfaat gurubunu birleştiren şey aynı değildir. Barolar ve Birlik bu konuda ödün verenlere katılmanıştır.

"S e r b e s t m e s l e k"lerin kamu niteliğinde kuruluşlar haline gelmesi önerileri hertürlü çıkarıcılıktan uzak kalmalarını sağlamak içindir. Barolar ve Birlik bunun örneğini vermişlerdir.

27 Mayıs devriminden sonra Bilim Kurulunca hazırlanan ön tasarıda Cumhuriyet Senatosunun 35 üyesinden 40 üye Barolar ve diğer meslek kuruluşlarından seçiliyordu. "Bu ön-proje kabul edilse idi, meslek teşekküllerinin hızlı bir gelişme ve baskı gurubu faaliyeti göstermeleri beklenebilirdi" TBB. bu açığı kapamak çabası içindedir.

Kamu niteliğindeki meslek kuruluşlarının önemi belirtince bundan bir sonuç çıkar. Yasama organı, ancak Anayasanın 122.maddesindeki ölçülere uyan guruplara "kamu niteliği" tanımlıdır. Menleketimizde düşünülmeden bu sıfatın özel kanunlarla dağıtılmış olması isabetli olmamıştır.

3)Siyaset Kavramı: Siyasetle uğraşma yasağına ilişkin hükmü yorumlayan Yargıtay kararı esas alınarak "siyaset ile iş-tigal" yasağının anlamını tâyin olanağı vardır. Yargıtay bir bozma kararında aynen şöyle içtihad etmiştir: "... Bir Bakanın iddia edilen beyanına karşı izhor edilen ve bir olaya münhasır kalan bildirideki düşüncenin siyasetle iş-tigal kasdına müsbet bir eylem ve hareket niteliğinde bulunmadığı nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm tesisi" yolsuz sayılmıştır (4 CD. 4.2.1967, 5429/6861, Resmî Kararlar Derg. 1963, n.5-6, s.106).

Görülüyor ki, "s ü r e k l i l i k" bir ölçü olarak belirlemektedir. Fakat bu ölçü yeterli sayılamaz. Siyasî organ ve kuruluşları "belli bir yönde" sürekli olarak etkilemek amacının güdüldüğü de açıkca sabit olmalıdır. Bu ikinci ölçü "siyasal uğraşma katılma" niteliği olarak da kabul edilebilir..

Siyasetle iş-tigal kasdının "açıkca anlaşılır" olması zorunluğuna, yukarıdaki kararda "iş-tigal kasdına müsbet bir eylem ve hareket" in vukuu şartı ile işaret olunmuştur.

Partiler Kanununun 1.maddesine göre "siyasî partiler, toplum ve devlet düzenini ve kamu faaliyetlerini, TBMM. üyeliği ile özel kanunlarına göre mahallî idareler seçimleri ile belirli görüşleri yönünden yönetmek, denetlemek ve etkilenek için sürekli çalışma anacını güden ve propogandası açık kuruluşlardır".

Görülüyor ki "siyasî partilerin sürekli çalışmaları" bir ölçü olarak kabul edilebilir.

Avukatlık Kanununun 76/2.maddesine göre "Barolar, kanunda belirtilenler dışında herhangi bir işle ve siyasetle uğraşmazlar". Barolar Birliği için Kanunun 111.maddesinde kullanılan ibareler farklıdır: "Birlik, kuruluş amacına aykırı işlerle ve siyasetle uğraşmaz".

Avukatlık Kanununun gerekçesinde "Anayasanın hükmü uyarınca, tüzel kişiliği haiz olan Baroların hepsini içine alan bir Birliğin kurulmasındaki zaruret münakaşaya yer vermeyecek derecede açıktır... Birliğin amacı, yalnız avukatlık mesleği ve avukatlar yönünden değil, fakat hukuk alanında memleket yararı yüzünden de ele alınmış ve bunu sağlayıcı hükümler vazedilmiştir. Bu suretle millî hukukun inkişafında, avukatların bilgi ve tecrübelerinin daha geniş çapta rol oynayacağı muhakkaktır".

"Birliğin amacı" ancak, "Birliğin görevleri" ile saptanabilir. Bu görevler arasında (Av.K.110/6) şu hüküm de yer almaktadır: "Kanunların memleket ihtiyaçlarına uygun olarak gelişmesi ve yürütülmesi yolunda yayınlarda bulunmak, gerekirse, öntasarımlar hazırlamak". Bunlar, siyasî olan veya belli bir dönemde siyasî nitelik kazanan konulara ilişkin olursa nasıl hareket edilecektir? Orneğin DGM.leri partiler arası çekişme konusu haline geldi, diye TBB. susacak mıydı? Eğer TBB.nin ele aldığı konu, görevleri arasında ise, görevi yerine getirmek "siyasetle uğraşma" sayılamaz.

Siyasetle uğraşmamanın ölçüsü "idareye mutlak bağlılık" olarak benimsenirse müdahaleye bahane bulunmuş olur. Siyasî mahiyet kazanmış bir konu, esasında, Birliğin görevine giriyorsa, siyasî nitelik, görevin yerine getirilmesine engel veya görevin yapılmaması için özür sayılamaz. Nasıl, siyasî konulu bir dava, mahkemeye intikal edince o mahkemenin siyasetle uğraşdığı iddia edilemezse, Türkiye Barolar Birliği görevini yapmak takdirini kullandığı zaman siyaset yapmış sayılamaz. Anayasa Mahkemesine intikal eden pek çok konu siyasîdir. Fakat, bu sebeple Anayasa Mahkemesi siyasetle uğraşmış sayılamaz.

Nasıl bir davranışın "siyasetle uğraşmak" sayılacağı hususunda, doktrin, Dernekler Kanunu ve içtihadattan alınan ölçülere dayanılarak Genel Kurulumuzun Bursa toplantısında benimsediği ölçü Baroların ve Birliğin tutumunu tâyinde isabetli sayılmalıdır.

Sekiz senelik Yönetim Kurulu uygulaması Genel Kurulun saptadığı bu ölçüleri aşmamış, fakat gerisinde kalmamakta dikkatli olmuştur.

YÖNETİM KURULU ÇALIŞMA RAPORU

G İ R İ Ő

Türkiye Barolar Birliği, çalışmalarını meslek ve adalet sorunlarının yanı sıra genel yurt sorunlarına da yansıtmayı Anayasa'dan ve Avukatlık Yasasından kaynaklanan doğal görevi kabul etmiş ve 1977 yılı içindeki hizmet ve faaliyetlerini bu çerçeve içinde düzenlenmiş ve gerçekleştirme çabasında bulunmuştur.

Birlik Başkanının konuşma geleneğinin yerleştiği Adalet Yılı'nın açılışında bu yıl özellikle meslekdaşlarımızın çeşitli yönlerden yakınlıklarına yol açan "Savunmanın Kısıtlanması" konusu işlenmiş ve ilgililerin dikkatleri çekilmiştir. Konuya ilişkin olarak, avukattan evrak saklamak, delil ayrıcalığı, ceza kovuşturmalarda gizlilik, yürütme lehine gizlilik üzerinde durulmuş ve "sonuç" şöyle bağlanmıştır: "Bir Hukuk Devletinde İdarenin bir davayı kazanması veya kaybetmesi özellik taşır. Devlet haksız olduğu davayı kazanmalıdır. Kazanırsa, bu Hukuk Devletinin kendi kendini inkârı olur. Gizli tutulan belgenin bilinmesi halinde idarenin davayı kaybetmesi gerçekte gerçeğidir. Bu belge gizli kaldığı için idare davayı kazanırsa kaybeden sadece davacı vatandaş değildir.

Türk Avukatlarında genel kanı şudur: Yasalarınızda savunma hakkını kısıtlayan hükümler kaldırılmadıkça "Hak Arama Özgürlüğü"ne ilişkin "Temel Hak" gerçekleştirilecektir."

Yılın önemli olayı, Birlik Genel Kurulu'nun 6-7 ve 8.Ocak.1977 tarihlerinde Sakarya'da yaptığı X.Olağan Toplantısında alınan karar gereğince 4.Mart.1977 gününün "Yargı kararlarının yerine getirilmesini kınama günü" ilân edilmesi ve meslekdaşlarımızın o gün nüvekilliklerinin hakları ile ilgili gerekli önlemleri alarak duruşmalara girmemeleri olayıdır.

Birlikçe düzenlenen etkinlik geniş tasvip görmüş ve başarılı olmuştur.

17-18 ve 19 Haziran 1977 tarihlerinde İstanbul'da yapılan Olağanüstü Genel Kurul Toplantısında Türk Pozitif Hukukunda Antidemokratik Hükümlerin saptanması ve kaldırılması tartışılmış ve kurulan yedi komisyonun raporları kabul edilmiştir.

1977-1978 Adalet Yılı Açış Konuşmasında Sayın Yargıtay Başkanı Birlik çalışmalarından "Türkiye Barolar Birliğinin, hukukun ve yargının üstünlüğü, kesinleşen yargı kararlarının yerine getirilmesi, gelişen sosyal yapıya ve Anayasa düzenine uymayan, ters düşen kanunların düzeltilmesi ile ilgili savunma ve çabalarını dikkatle izlediğinizi öncelikle belirtmek isterim. Bu vesile ile Türkiye Barolar Birliği Başkanı ile birlikte Sayın Avukat meslektaşlarımızı da bu olumlu çalışmalarından ötürü gönülden kutlarım" diyerek övgü ile bahsetmiştir. Birlik çalışmalarının eriştiği düzeyde, bu tasvibin anlamı pek büyük ve değerlidir.

Yönetim Kurulumuzun 1977 yılı çalışmaları, yukarıda genel çizgileriyle değindiğimiz önemli konularla birlikte takdirlerinize sunulmaktadır.

XI.Genel Kurul Toplantı tutanakları öncekiler gibi steno ile düzenlenecek ve en kısa zamanda çoğaltılarak delegelerinize ve Barolara yollanacaktır.

I.BÖLÜM

TOPLANTILAR

1)Sosyal Güvenlik Hukuku:

1978 Yılında "İkinci Hukuk Kongresi"nin "Sosyal Güvenlik Hukuku" konusuna indirgenmiş olması düşürülmüş ve Kongrenin başarılı ve verimli olabilmesi için evvela bir seminer düzenlenmesi, bu seminerde saptanacak temel sorunların ışığı altında Kongrenin düzenlenmesi çalışmalarına başlanılması uygun görülmüştür. Bu nedenle konu Barolarınıza şöylece duyurulmuştur:

"Birliğinizce -TÜRK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU- konulu bir Seminer düzenlenmiş bulunmaktadır. Seminere Baronuz adına katılmak mümkün olduğu gibi, meslektaşlarımızın kişisel olarak katılması da mümkün bulunmaktadır. Seminer yeri ayrıca duyurulacaktır.

Seminerde genellikle:

1-T.C.Anayasası açısından sosyal güvenlik,

2-Ülkemizdeki bütün sosyal güvenliğe ilişkin sandık ve sigorta kurumu gibi kuruluşların tespiti, bunların tek kuruluş biçiminde birleştirilip birleştirilemeyeceğinin, yahut nasıl çalışmalarını gerektiğinin araştırılması,

3-Sosyal sigorta örgütlerince ayrı ayrı uygulanan ve kişiler arasında ayrıcalıklı uygulamalar yaratan sosyal sigorta normlarının yaklaştırılması, 102 sayılı "Uluslararası Sosyal Güvenliğin Asgari Normları Sözleşmesi" de gözönünde tutularak Millî Sosyal Güvenlik Standartlarının tespiti,

4-Yaşlılık sorunları, özellikle yardımlar, yaşlılık döneminin değerlendirilmesi, çalışmaya engel kuralların kaldırılması konularının tartışılıp karara bağlanması,

5-Prinlere ilişkin hukuksal, malî ve ekonomik sorunların tartışılması,

6-Sosyal sigorta örgütlerinin fonlarının yönetilmesinde ekonomik kuralların ön plânda tutulması, hükümetlerin bu fonlara el atmasının önlenmesi, pirin veya kesenek ödeyenlerin yönetimine etkin bir biçimde katılmaları,

7-Yurt dışında çalışanların sosyal güvenlikten eksiksiz yararlanmaları,

8-Sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması, sağlık sigortası, tarım ve orman işçileri sigortası, işsizlik sigortası,

9-Kıdem Tazminatı Fonu,

10-Bazı meslek guruplarında geçmiş 10 yıllık hizmetlerinden fazla olan hizmetlerin borçlanmak suretiyle fiili hizmetten sayılması,

sorunları ile konuyla ilgili olarak önerilecek diğer sorunlar tartışılacaktır.

Baronuzca seminere ilgi duyulması halinde bir tebliğ ile veya görüşünüzün açıklanması için katılıp katılmayacağınızı, katılmanız halinde temsilcinizin isim ve adresini, Seminere ayrıca bir tebliğ vermek isterseniz halinde tebliğ metninin de Birliğimize gönderilmesini ve yazınızın kişisel olarak katılma inkânını sağlamak üzere Baronuz mensubu avukatlara da duyurulmasını rica ederiz."

1978 Yılında düzenlenmesi düşünülen "İkinci Türk Hukuk Kongresi"nin Türk Hukukunda yeni bir aşama olacağını umut etmekteyiz.

2)Kuruluş:

9.8.1977 günü TBB.nin kuruluş yıldönürü törenle kutlanmış, Anıtkabirdeki deftere şunlar yazılmıştır: "Yüce Atamız, Türkiye Baroları işaret buyurduğunuz yolda devana kararlıdırlar, arzederim. TBB.Başkanı."

Bu münasebetle sekiz yıllık çalışma döneminin çabaları bir bildiri ile meslekdaşlarınıza şöylece duyurulmuştur:

Meslekî Korular:

1-Avukatların sosyal güvenliği ile ilgili olarak Avukatlık Kanununun 191.maddesinde öngörülen tip sözleşme Sosyal Sigortalar Kurumu ile aktedilmiştir.

2-Avukatlık Ücret Tarifeleri hazırlanmıştır.

Bunlar sırasıyla 22.4.1970, 20.4.1973 ve 2.5.1976 tarihli Resmî Gazetelerde yayımlanmıştır.

3-1970-1971 Adalet Yılı'nın başlanması nedeniyle 7.Eylül. 1970 günü yapılan törendeki konuşması ile TBB.Başkanının "Adli Yılın Açılışında" konuşma geleneğinin ilk adımı atılmış ve uygulamaları böylece devam etmektedir.

4-Birlik Genel Kurulunun 8,9.Ocak.1971 tarihlerinde Adana'da yapılan IV.Olağan toplantısında "Meslek Kuralları" kabul edilmiş ve yürürlüğe konulmuştur.

5-Avukatlık sınavlarının esasları saptanmış ve komisyon çalışmaları başlatılmıştır.

Ayrıca Avukatlık Stajı ve Avukatlık Sınav Kılavuzu hazırlanarak ilgililere dağıtılmıştır.

6-Avukatlık Kanununu Yönetmeliği hazırlanmış, 20.2.1973 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan Yönetmelik 22.3.1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

7-Avukatlık Kanununun 49.maddesiyle belirtilmesi Birliğe bırakılan resmî kılıkla ilgili olarak hazırlanan Yönerge 30.7.1974 tarihli ve 35/1959 sayılı Genelge ile Barolara tebliğ edilmiştir.

8-Baroların ve Barolar Birliğinin kendi kendilerini idare edebilmelerini temin gayesiyle Milletvekillerine "Avukatlık Kanunu Değişiklik Tasarısı ve Gerçekçesi" 12.7.1974 tarihli ve 1870 sayılı yazı ile gönderilmiştir.

9-İlke kararları yayınlanmıştır.

10-Haziran.1970 tarihinden itibaren çıkarılmaya başlanan Birlik Bülteni iki ay ara ile düzenli bir şekilde yayınlanmıştır.

11-Birlik Genel Kurulunun 9,10,11.Ocak.1975 tarihlerinde Samsun'da yaptığı VIII.Olağan toplantısında "Ölüm Yardımı Esasları" kabul edilmiş ve 1.Ocak.1976 gününden itibaren yürürlüğe konulmuştur.

12-Kamu kuruluşlarında çalışan Avukatların malî hakları ile ilgili olarak Avukatlık ücreti ve yan ödeme uygulamaları sağlanmıştır.

13-Adedi 23'ü bulan çeşitli yayınlarda bulunulmuştur.

Kongreler:

1-23,24 ve 25 Nisan 1972 tarihlerinde Ankara Hukuk Fakültesinde 1.Türk Hukuk Kongresi yapılmıştır.

2-28,29 ve 30 Kasım 1975 tarihlerinde yine Ankara Hukuk Fakültesinde Ekonomi ve Hukuk Kongresi akte edilmiştir.

Olağanüstü Genel Kurul Toplantıları:

1-30 Nisan, 1-2 Mayıs 1976 tarihlerinde İzmir'de yapılan Olağanüstü Genel Kurul toplantısında, Avukatlık Kanununda yapılacak değişiklikler görüşülüp karara bağlanmıştır.

2-18 ve 19 Eylül 1976 tarihlerinde Ankara'da yapılan Olağanüstü Genel Kurul toplantısında Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun Teklifi tartışılmış ve aleyhinde kararlara varılmıştır.

3-17,18 ve 19 Haziran 1977 tarihlerinde İstanbul'da yapılan Olağanüstü Genel Kurul toplantısında Türk Pozitif Hukukunda Antidemokratik Hükümlerin saptanması ve kaldırılması tartışılmış ve kurulan yedi komisyonun raporları kabul edilmiştir.

Eylensel Faaliyetler:

Birlik Genel Kurulunun 6,7 ve 8 Ocak 1977 tarihlerinde Sakarya'da yaptığı X.Olağan toplantısında alınan karar gereğince 4 Mart 1977 günü "Yargı kararlarının yerine getirilmemesini kınama günü" ilân edilmiş ve avukatların o gün müvekkillerinin hakları ile ilgili gerekli önlemleri alarak duruşmalara girmemeleri Barolara tebliğ olmuştur.

Yurt ve Dünya Sorunlarına İlişkin Konular:

1-23 Nisan 1970 tarihinde İdarî Zabıta-Adlî Zabıta ayırımı ile ilgili olarak bildiri yayınlanmış, hazırlanan Muhtıra ilgili yerlere gönderilmiştir.

2-31 Ekim 1970 tarihli kararlar uçak kaçırma olayları hakkında yetkili mercilere muhtıra gönderilmiştir.

3-Yönetim Kurulu 28 Eylül 1970 günü Van Bölge Barosunda yaptığı toplantı sonunda "Doğu Sorunları" ile ilgili olarak bildiri yayınlanmıştır.

4-Yönetim Kurulu 4.7.1970 günü Konya Barosunda yaptığı toplantı sonunda "Hukuk Reformu ve İnsan Hakları Sözleşmesinin Uygulanması" hakkında bildiri yayınlanmıştır.

5-Yönetim Kurulu 25.9.1971 günü Sivas Barosunda yaptığı toplantı sonunda "Dış Ülkelerde Çalışan İşçilerin Sorunları" hakkında bildiri yayınlanmıştır.

6-Yönetim Kurulu 12.6.1972 günü Anasya Barosunda yaptığı toplantı sonunda "Araç ve Anlamı Kalınmış Kanun ve Yönetmeliklerin Tasfiyesi" hakkında bildiri yayınlanmıştır.

7-Ana Kanunların Hazırlanmasının Yeni Esaslara Bağlanması Hakkında Tasarı Taslağı 28.2.1972 tarihli ve 511 sayılı yazı ile Başbakanlığa gönderilmiştir.

8-Arayasa Değişikliği Tasarısı hakkında hazırlanan Birlik görüşü 3.6.1971 tarihli ve 1643 sayılı yazı ile ilgili yerlere bildirilmiştir.

9-Anayasa Değişiklik Önerisi hakkında hazırlanan Birlik görüşü 27.1.1973 tarihli ve 20/5 sayılı yazı ile ilgili yerlere bildirilmiştir.

10-Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanun Tasarısı hakkında hazırlanan yazılar 2.7.1973 tarihli ve 2641 sayılı yazılarla Cumhurbaşkanına ve Adalet Bakanına sunulmuştur.

11-Cumhuriyetten Önceki Kanun, Nizamname ve Tezkereleri yürürlükten kaldırmak üzere hazırlanan tasarı taslağı 6.11.1973 tarihli ve 4008 sayılı yazı ile Başbakanlığa gönderilmiştir.

12-Resmî Belgelerin Türk Harflerine çevrilmesi hakkında hazırlanan Tasarı Taslağı 6.11.1973 tarihli ve 4009 sayılı yazı ile Başbakanlığa gönderilmiştir.

13-Cumhuriyetin 50.Kurulus Yıldönünü nedeni ile Avukatların armağanı olarak yaptırılmasına karar verilen Mahmut Esat Bozkurt büstü 11 Ocak 1974 günü Ankara Hukuk Fakültesinde yapılan bir törenle açılmıştır.

14-Ölüm cezası hakkındaki Birlik görüş ve teklifi 16.5.1974 tarihli ve 1564 sayılı yazı ile Adalet Bakanlığına bildirilmiştir.

15-25,27 Mayıs 1975 tarihlerinde Trabzon'da "Türkiye'de Kan Davası ve Önlenmesi Çarçları" korulu tartışmalı toplantı yapılmıştır.

16-Suçtan Zarar Görenlerin Devletçe Korunması hakkında hazırlanan Tasarı taslağı 10.7.1974 tarihli ve 1830 sayılı yazı ile Başbakanlığa gönderilmiştir.

17-Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili olarak hazırlanan bildiri 20.7.1974 tarihinde kamu oyuna açıklanmıştır.

Ayrıca Kıbrıs konusundaki Birlik görüşü 25.9.1974 tarihli ve 1974/28-1 sayılı yazı ile Dünya Barolarına bildirilmiştir.

18-Yönetim Kurulunun 1.6.1975 tarihli Bildirisinden sonra Kurulun görüşleri "İdarî Yargı Kararlarının, Özellikle Yürütmenin Durdurulması Kararları'nın Uygulanması Konusunda TBB. Yönetim Kurulunun Görüşleri" başlığı altında bir broşürde toplanmış ve yayınlanan broşür ilgili yerlere gönderilmiştir.

19-Parlamento Üyeliği ile bağdaşmayan görev ve işler hakkında 13.10.1975 tarihli ve 1578 sayılı yazı ile Millet Meclisi Başkanlığına verilen mütalâadan sonra, hazırlanan Tasarı taslağı da 7.6.1976 tarihli ve 996 sayılı yazı ile sunulmuştur.

20-Temel Kanunların 50.yılı münasebetiyle hazırlanan bildiri 17.4.1976 tarihli ve 1976/36-2 sayılı yazı ile ilgili yerlere gönderilmiş ve ayrıca tasarı taslağı hazırlanmıştır.

21-Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanun Teklifleri hakkında hazırlanan Rapor yetkili mercilere gönderilmiştir.

22-Sıkıyönetim hakkında hazırlanan Rapor 2.10.1976 tarihli ve 630/13-A sayılı yazı ile ilgili yerlere gönderilmiştir.

3) Adli Yılın Açılışı:

Bu yıl da adli yılın Yargıtayda düzenlenen açılışına TBB. katılmış, sayın Yargıtay Başkanından sonra Yönetim Kurulumuz adına yapılan konuşmada "savunma hakkını kısıtlayan yasal hükümler" tahlil ve tenkit edilmiştir.

Raporunuzun yasamaya ilişkin konular bölümünde bu konuda ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

Bu yıl adlî yılı açış konuşmasında sayın Yargıtay Başkanı Barolar ve Savunmaya ilişkin konularda şu açıklamalarda bulunmuştur:

- "Yine geçen yıl, Türkiye Barolar Birliğinin, hukukun ve yargının üstünlüğü, kesinleşen yargı kararlarının yerine getirilmesi, gelişen sosyal yapımıza ve Anayasa düzenine uymayan, ters düşen kanunların düzeltilmesi ve ilgili savunma ve çabalarını dikkatle izlediğinizi önenle belirtmek isterim. Bu vesile ile Türkiye Barolar Birliği Başkanı ile birlikte sayın avukat meslekdaşlarımızı da bu olumlu çalışmalarından ötürü gönülden kutularım".

- "Üst mahkemelerin kurulması konusunda Yargıtay'ca hazırlanan ve 31.5.1975 gün ve 1672 sayı ile Adalet Bakanlığına verilen Üst Mahkemeler Kuruluş Yasa Taslağı, Yüksek Hâkinler Kurulunca da sürekli bir çalışma sonucu düzenlendiğini öğrendiğimiz yasa önerisi ile birleştirilerek, kurulacak bir komisyondan geçirilmeli ve zaman kaybedilmeden yasalaştırılmalıdır".

- "Cumhuriyet Savcılıkları kadroları genişletilmeli ve ceza davalarını uzamasından başka bir yararı olmadığına inandığımız Sorgu Hâkinlikleri kaldırılmalıdır".

- "Cumhuriyet Savcılarının görevlerini kolaylaştırmak, suç ve suçluyu en kısa zamanda tüm delilleriyle meydana çıkarmak, sür'ati sağlanarak, kamu vicdanını tatmin etmek, polisin taraf tuttuğu yolundaki yaygın söylenti ve kuşkuları ortadan kaldırmak gibi ciddi yararları bulunan C.Savcılarına bağlı "Adlî Zabıta" her halde kurulmalıdır".

- "Yüksek yargı organları ve yerel mahkeme hâkinleri, Hukuk Fakültesi Öğretim Üyeleri, Türkiye Barolar Birliği ve Barolara mensup avukatlardan seçilecek bir kurula, Hukuk ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunları üzerinde esaslı bir inceleme yaptırılarak yargıyı çabuklaştıracak hukuksal düzenlemeler sağlanmalıdır".

5)Türk Hukuk Bilişin Kurumu Yasa Tasarısı
Üzerinde Birlikçe Yapılmakta Olan Çalışma:

Birlik'çe hazırlanan "Türk Hukuk Bilişin Kurumu" Yasa Tasarısı yine Birlik'çe oluşturulan bir Komisyonunda görüşülmeğe başlanmıştır.

İlk toplantısını 8.7.1977 tarihinde Birlik Merkezinde yapan Komisyon çalışmalarını sürdürmektedir.

Komisyon'a, İstanbul Teknik Üniversitesi Elektronik Hesap Bilimleri Enstitüsü Müdürü Prof.Dr.Fikret Keskinel, İstanbul Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Selin Kaneti, Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşleri Merkezi Müdürü Dr.Aydın Köksal, aynı yerde Müdür Yardımcısı Ersay Gürsoy, Yargıtay Üyesi Dr.İsmet Ocakçıoğlu, Yüksek Hâkimler Kurulu Tetkik Hâkimi Mehmet Kılıç, Sayıştay Bilgi İşleri Merkezi Müdürü Tuncay Oktay, aynı yerden M.Harun Erdoğan, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünden Salim Özdenir, aynı Bakanlık Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünden Dr.Mustafa T.Yücel, Türk Dil Kurumundan Yönetim Kurulu Üyesi Atılâ Sav, Terim Kolu Başkanı Emin Özdenir, Türkiye Noterler Birliği Genel Sekreteri Asım Kaya Bekman, Hacettepe Üniversitesi Bilgisayar İşleri Merkezi Öğretim Görevlisi Kılıçaslan Aytaç, Yargıtay Tetkik Hâkimi Orhan Dursunkaya, Askerî Yargıtay Üyeleri Hâkim Alb.Orhan Ertosun, Hâkim Alb.Akdenir Akmut, Ankara Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Yaşar Karayalçın, Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi Tuncay Saydan, Danıştay Genel Sekreter Yardımcısı Yüksel Esin, Millî Prodüktivite Merkezi eski üyesi Ertan Coşar, Birlikten Başkan Faruk Erem, Başkan Yardımcısı Enver Arslanalp, Sayman Üye İlhan Kutay katılmaktadırlar.

İlk toplantıda Enver Arslanalp Başkanlığa, İlhan Kutay Raportörlüğe seçilmiş olup, yapılan toplantılarda Tasarının Kuruluş ve görev maddeleri kabul edilmiş bulunmaktadır.

Birinci maddeye göre, "Türk Hukuk Bilişin Kurumu çeşitli hukuk bilgilerini bilgi işleri tekniklerinden yararlanarak işlemek, yayımlanmak ve bu alanda araştırmalar yapmakla görevli bir kuruluştur.

Kurunun kamu tüzel kişiliği vardır:

Kurunun kısa adı "THBK" olup, merkezi Ankara'dadır. Bu Yasa'da "Kurun" olarak anılacaktır.

Kurum özerktir. Bütçeyle ilgili işlevi Başbakanlık aracılığı ile yürütülür."

İkinci maddeye göre, "Kurunun görevleri şunlardır:

1-Gerekli hukuk bilginin sistenini saptamak, kurmak, uygulanak ve geliştirmek,

2-Hukuk bilginin alanında çeşitli hukuk bilgilerini işlenek, iletnek, bu alanda araştırmalar yapmak ve yaptırmak, bu tür araştırmaları desteklemek ve ilgili ulusal ve uluslararası hukukçularla işbirliği yapmak,

3-Hukuk bilginin alanında hertürlü gereksinmeleri karşılayacak plân ve programlar hazırlanak ve uygulanak,

4-Hukuk Bilginin uygulamasının doğurduğu hukuksal, ekonomik, sosyal sorunları incelemek, çözüm yolları önermek,

5-Hukuk bilginin alanında Üniversiteler ve diğer ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak eğitim ve öğretim yöntemlerinin saptanmasına ve bunların uygulanmasına yardımcı olmak."

Orta Doğu Arme İdaresi Enstitüsü temsilcilerinin de katılmalarıyla yapılacak toplantılarda örgüt biçini tartışılacak ve kuruluşun işleyişiyle ilgili organlar üzerinde durulacaktır.

6)Yeni Bir Kira Yasası Üzerinde Yapılmakta

Olar Çalışma:

Adalet Bakanlığından alınan 16 Mart 1977 tarihli ve Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü ifadeli KA-82-8154 sayılı yazı ile, kiralar konusunda yeni bir tasarı taslağı hazırlanak üzere kurulan komisyonuna bir temsilci ile katılmamız istenilmiştir.

8 Nisan 1977 tarihinde toplanan Komisyon, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdür Vekili Nevzi Uyguner, aynı Genel Müdürlükten Salim Özdenir, Ankara Hukuk Fakültesinden Prof. Dr.Halûk Tandoğan, Yüksek Hâkimler Kurulundan Mehmet Kılıç,

İmar ve İskân Bakanlığı Hukuk Müşaviri Halûk Arıbaş ve Birliğimizden Avukat İlhan Kutay'dan oluşmuş, Yargıtay 3.Hukuk Dairesi Başkanı Nejat Aydın Aysoy'un Başkanlığında çalışmalarını bugüne kadar sürdürmüştür.

Yeni bir kira yasası tasarı taslağı hazırlayan komisyon taslağına son şeklini vermek ve gerekçeyi hazırlarak üzere toplantılarına devam etmektedir.

7)"Türkiye'de Kıyı Rejini" Konulu Sempozyum:

Ankara Hukuk Fakültesi ile Birliğiniz arasında varılan anlaşma gereğince, Yargıtay'da "Türkiye'de Kıyı Rejini" konusunda ortak bir Sempozyum düzenlenecektir.

Sempozyum'un hazırlık çalışmalarına başlanmış olup, yapılacağı tarih ayrıca saptanacaktır.

8)24 Temmuz Basın Bayramı Dolayısıyla Türkiye Barolar Birliği Başkanı Faruk Eren'in Yönetim Kurulu Adına Bildirisi:

Basın Bayramının anlamı üzerinde durulurken bir Hukuk Kuruluşu olan Türkiye Barolar Birliği, Basın Hukukumuzun yasal dayanaklarının gözden geçirilmesi zamanının geçmiş olduğu yolundaki düşüncelerini açıklamak istegindedir.

Basın (halen bütün kitle haberleşme araçları için) "dördüncü güç" deyimi kullanılır. Yasama, yürütme, yargılama güçleri, yasal kurallarla örgütlenmiş, görev ve yetkileri belirtilmiş, kısacası somutlaştırılmıştır. Basın gücü için aynı şey söylenemez.

Bir sonuca varabilmek için her şeyden evvel Basının gücünün kökeni üzerinde anlaşmak gerekir. Düşünce özgürlüğü yanında Basının ve TRT'nin kaynağı vatandaşın "doğru haber ve bilginir kendisine doğru biçimde iletilmesini istemek hakkı"nda aramak lâzımdır. O halde Basının gördüğü hizmet karusal bir görevdir. Bu görevi başarmak hususunda Basın kendi haline ve kendi olanaklarına terk edilemez.

Bu bütün demokratik ülkelerde "basının geleceğı" üzerinde durulmaktadır. Batı ülkelerinde de -özellikle- fikir üreten ve yayan gazetelerin trajik düşmektedir.

Bunun açığına geleneksel ölçülerle (gazete fiyatlarını arttırma, masrafı azaltmak gibi) kapatmak olanaksızdır. Ekonomik konjonktür, Basın Endüstrisinin aleyhine gelişmektedir. Baskı ve diğer masraflar geniş oranda artmaktadır. Ayrıca bu endüstri el emeğine fazlaca muhtaçtır. El emeğini ve kafa ürününü ucuzlatmak mümkün değildir.

Düşünsel basının düştüğü bu ekonomik sıkıntının sakıncalı bir sonucu şudur: Basında tekelcilik (fiili monopoller) ciddi bir tehlike haline gelmiştir. Basın monopolleştikçe gazete adedi azalmaktadır. Basının temel kaynağı satış, yan kaynağı ilânlardır. İlân Sahipleri çok satan gazeteyi tercih edeceklerdir. Bu suretle belli gazeteler mali güçlerini arttırmakta, bunun yanında da siyasal iktidardan örtülü faydalar sağlanmaktadır.

O halde Basın niteliğini yitirmeksizin asıl görevini yapmağa nasıl devam ettirilebilir. Düşünce gazetelerinin yaşayabilmesi için masrafı azaltmanın çareleri arasında ilginç önerilere de rastlanmaktadır. Halen Yazar veya haberci metni teknisyene verir, bundan sonrası baskı tekniğinin işidir. Eğer yazar veya haberci, yeni bir teknikle, ordinatör aracılığı ile, kendi işini kendisi yapacak hale gelirse, diğer bir deyişle metni kendisi basılabilir hale getirebilirse, personel masrafı azalacaktır. Böyle bir çalışma düzeni Amerikan gazetelerinin bazılarında uygulanmaktadır. Fakat bu öneri iki kuşku ile karşılanmaktadır. Evvela sendikalar bu öneriye karşıdırlar, ayrıca basın tekniği ile donatılmış gazetecinin asıl görevi olan düşünsel çabasında bir gerileme olmayacak mıdır? Halbuki demokrasilerde asıl geliştirilmesi gerekli olan düşünsel yöndür.

Görüldüğü üzere bu tedbirlerin hiç biri basın endüstrisindeki krizi önleyemeyecektir. Bu sakıncaları gidermek için Finlandiya, Norveç, ve İsveç'de ciddi düşünce gazeteleri devletten yardım görmetedirler. Bu yardım her ne kadar rekabeti sağlayamamakta ise de iflası ve asıl önemli olanı gazete fiyatlarının artışını önlemektedir.

Bundan gayrı Basın-TRT rekabeti basının aleyhine sonuçlar vermektedir. TRT Devletin mâli dayanağı ile mâddi kuşkusuz olmayan bir kuruluş ayrıcalığı içindedir. Kaldı ki TRT'nin bazı özellikleri de ona üstünlük sağlamaktadır. "Göz ve kulak algılarını birleştirmesi", "konuşan gazete oluşu", "kâğıdı, baskıyı gerektirmemesi", "dağıtım güçlüğü olmaması", "okuma-yazma bilmeyenlerin dahi faydalanabilmeleri" TRT'nin başına diğer üstünlükleridir. Kamu oyunu oluşturma, aydınlatma amaçlarında ortak olan basın ile TRT'nin mâli kaynaklar açısından farklı ölçülere bağlanması isabetli olmaktadır. Bu nedenle yasal ölçülere bağlı kalmak ve yardım edilecek gazetelerin niteliklerinin çoğulcu düşünce üretin ve yayma nitelikleri objektif ölçülerle belirtmek kaydıyla düşünce basınına devlet yardımı gerekli hale gelmiştir. Aksi takdirde Türkiye'de basının ciddiyetini, seviyesini muhafaza etmesi, gazete sahibi ile çalışanlar arasındaki sürtüşmelerin önlenmesi olanaksız hale gelecektir. Magazin, seks, piyango, zaman zaman siyasal şantaj gazeteciliğinin yaygınlaşması, ciddi fikir gazeteciliğinin alanı onlara bırakması başka türlü önlenemeyecektir.

II.BÖLÜM

BAROLARLA İLİŞKİLERİMİZ

1)Salt Çoğunluk:

"Avukatlık Kanununun 98.maddesine göre Başkanlık Divanının, Başkan dışındaki üyelerinin seçi inde: Yönetim Kurulu kararlarının alınmasını düzenleyen 93.maddesindeki üye tam sayısının salt çoğunluğu ibaresinden ne anlaşılacağı hususunda tereddüde düşüldüğünden, il-mevcutlu Yönetim Kurulunda:

-Başkanlık Divanı seçinlerinde kazanabilmek için 6 oy mu yoksa 7 oy mu almak gerekeceğinin,

-Yönetim Kurulu kararlarının kaç oyla alınması gerektiğinin,

bildirilmesi istemiş, Yönetim Kurulumuz, "onbir üyeli bir Yönetim Kurulunda Yasanın 93.maddesinde belirtilen"salt çoğunluğun"6 kişi ile sağlanacağı sonucuna varmıştır.

2)Baro Başkanlığı:

Bazı Barolarınızda çeşitli nedenlerle Baro Başkanlığının boşaldığı görülmüş, sorun şu biçimde çözülmüştür:

1136 sayılı Yasanın 100/1.maddesi gereğince Baro Başkanlığı, herhangi bir sebeple boşalmış ise, yenisi işe başlayıncaya kadar Başkan'a ait yetkileri Başkan Yardımcısının kullanacağı ve 96/son maddesi gereğince seçim dönemi bitmeden önce ayrılan Baro Başkanının yerine seçilenin geri kalan süreyi tamamlayacağı hükümleri getirilmiş olduğuna ve Baro Başkanının seçimi Genel Kurula ait olup, Yönetim Kurulunun Başkan seçme yetkisi bulunmasına göre, Baro Başkanını seçmek için, Baro Genel Kurulunun hemen toplantıya çağırılması ve Yasa uyarınca Başkanlık yetkilerini seçime kadar Başkan Yardımcısının kullanması gerekmektedir.

3)Protokol:

Barolarımızın protokoldaki yerinin yasanızda gösterilen esaslara uygun olarak saptanması, evvelki girişimlerle sağlanmış

ise de 1977 yılında dahi bazı idare t̂nirlerince y.a.s. dışı tutumlara rastlanmıştır. Bir örnek aşağıda arz edilmiştir:

Bir Baromuzdan alınan yazıda:

"Avukatlık Yasasının 76.maddesinin son fıkrası (Resnî Törenlerde Barolar İl Cumhuriyet Savcısının yanında yer alırlar) hükmünü ihtiva etmekte olup, İlimizdeki resnî törenlerde, protokol yerini düzenleyen panolarda Ağır Ceza Reisi ve onun yanında C.Savcısı olarak yer ayrılmış buna karşı Baronun yerinin belirlenmediği,

bildirilmiş, İçişleri Bakanlığında yapılan girişimler sonucu şu yanıt alınmıştır:

"İlgide belirtilen yazınız incelenmiş olup, resnî törenlerde Baro Başkanına C.Savcısının yanında panoyla işaretlenmiş yer ayrıldığı anlaşılmıştır.

Bundan sonraki bayramlarda da aynı yukarıda belirtildiği şekilde yer ayrılacaktır".

4) Avukatlar Odası:

Bazı İl ve İlçelerinizde Baroya ve avukatlara uygun oda tahsis edilmediği şikâyetleri karşısında gerekli mercilerde girişimlerde bulunulmuş, kısmen sonuç alınabilmiştir.

a-Halen Yargıtayda telefon ve fotokopi makinesi bulunan odaya ilâveten ikinci bir oda tahsis edilmiş, Birlikce tefrişi yoluna gidilmiştir.

b-Askeri Mahkemeler açısından konu bazı özellikler arzettiğinden Milli Savunma Bakanlığında ve Genel Kurmay Başkanlığına şöylece başvurulmuştur:

"Askeri Yargıtay ve Askeri İdare Mahkemesi için Garnizon dahilinde bir bina inşa edilmekte olduğu öğrenilmiş, bu vesile ile aşağıdaki hususların nazara alınmasını arz etmek gerekli görülmüştür.

-Olağanüstü halin bahis konusu olmadığı zamanlarda Mahkemelerin Garnizon dahilinde bulunmasında çeşitli sakıncalar müşahade edilmekte, garnizon içinde alınması zorunlu önlemlerle, Mahkemelerin aleniyetini bağdaştırmak mümkün olanmaktadır.

Bu yüzden avukat meslekdaşlarımızdan pek çok şikâyetler Birliğimize intikâl etmektedir. Bu nedenlerle hali inşaada olan binanın mimarî konumunun, garnizon ile alâkası olmayan bir biçimde tadilini, ihtilatlara neydan vermeyecek değişikliklerin yapılarak, gerekli görülecek önlemlerin mahkeme başkanının tensip yetkisini kullanmak suretiyle gerçekleşmesini arzotmekteyiz.

-Avukatlık Kanununun sarîh hükümleri açısından hali inşaada olan binada, kanun hükmünün zorunluğuna ve kapsamına uygun olarak tensip edilecek bir bölümün "Avukatlar Odası" olarak ayrılmasını, avukatlara tahsis edilecek odanın tefrişinin Birliğimize ait olacağını tabii bulunduğunu arzederiz.."

Alınan cevap da şöyledir:

"1975 yılında inşaatına başlanan, şu anda kaba inşaatı bitmiş olan Askeri Yargıtay ve Yüksek Askeri İdare Mahkemeleri binalarına Yüksek Askeri İdare Mahkemesi ve Askeri Yargıtay Başkanlığından verilen programa göre avukatlar için oda ayrılmıştır.."

III. BÖLÜM

YASAMAYA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR

1) Medeni Kanun: 1976-1977 Yılında da Medeni Kanun üzerindeki çalışmalar devam etmiştir. Evvelki raporlarda kısmen temas edildiği üzere Komisyonun çalışmaları bir durgunluk döneminden sonra yeniden başlamıştır.

Gerek Adalet Bakanlığının 26 Temmuz 1974 günlü ve 1945 sayılı yazısı, gerekse Bakanlığın daveti üzerine, 5 Ağustos 1974 Pazartesi günlü toplantıda Birliğimiz temsilcileri hazır bulundu.

Teşkil edilen Komisyonda bizlerden başka, Adalet Bakanlığından üç temsilci, Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi Başkanı, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi Üyesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Ankara Hukuk Fakültesi temsilcileri ve Yüksek Hâkimler Kurulu temsilcisi hazır bulunmaktaydı.

Zamanın Adalet Bakanı, sundukları "Kanun Taslağı Çerçevesi" içinde Komisyonun gerekli çalışmayı yapmasının amaç olduğunu belirtti.

Öncelikle ortaya çıkan sorun; Komisyonun, Adalet Bakanlığınca önerilen ve Adalet Bakanı tarafından "sarsıntı geçiren aile bünyesinin düzeltilmesi" gerekçesiyle getirildiği bildirilen bu tasarının görüşmeye konu yapıp yapılamıyacağı hususu oldu.

Türkiye Barolar Birliği olarak Medeni Kanununun 11 maddesinin değiştirilmesi ve kanuna bir madde eklenmesine ilişkin bulunan bu tasarının görüşülmesine karşı olduğumuzu, ancak Medeni Kanunun tümünün değiştirilmesine ilişkin Adalet Bakanlığı çalışmaları çerçevesinde 1-438 maddeden ibaret 2. kitap üzerinde çalışmalar yapılması fikrinde bulunduğumuzu açıkladık.

Daha sonra yapılan görüşmeler sonunda genel kanaat bu suretle ortaya çıktı ve Komisyon Başkanı durumu Adalet Bakanına bildirerek bu husustaki görüşünü istedi. Adalet Bakanı da, Komisyonun görüşünün bu şekilde tecelli etmesi karşısında ne gibi bir yol takip etmesi gerektiği hususunda hazırlıklı ve bir kanaat sahibi olmadığı için müspet veya menfi bir cevap veremeyeceğini beyanla çalışmalara son verildi.

Böylece çalışmalara ara verilmiş oluyordu.

-Adalet Bakanlığından gelen 23 Mart 1976 günlü ve 8449 sayılı yazıda, "Medeni Kanunun sosyal bünyemize ve günün ihtiyaçlarına uydurulması" amacıyla yapılacak çalışmalar için Ankara Hukuk Fakültesinden (2), İstanbul Hukuk Fakültesinden (2) öğretim üyesinin, Yargıtay'dan (2), Yüksek Hâkimler Kurulundan (1), Türkiye Barolar Birliğinden (2) ve Bakanlıktan da (4) yetkilinin katılımıyla bir komisyon kurulduğu belirtilerek temsilcilerin gönderilmesi istenilmekle, Yönetim Kurulu kararıyla temsilci seçilmiş, 28 Nisan 1976'dan itibaren bu komisyonun toplantıları devam etmiştir.

Adalet Bakanlığındaki bu komisyonun kuruluşuna ve çalışma ilkelerine ilişkin tutanak şunları içermektedir.

"Medeni Kanunun tüm olarak gözden geçirilmesi ilke olarak kabul edilmiş ve çalışmaların ilk bölümünde Kanunun ilk iki kitabını teşkil eden Başlangıç, Şahsın hukuku ve Aile Hukuk kısımlarındaki (s.1-438) değişikliklerin saptanması plânlanmıştır."

"-Tasarının yaşayan dile uygun olarak kaleme alınması esası kabul edilmiştir. Bu hususta, 1961 Anayasasında kullanılmış olan deyimler Medeni Kanun Tasarısı için de benimsenmiştir.

-Tasarı maddelerinin, aksini zorunlu kılan bir sebep bulunmadıkça, kaynak kanun olan İsviçre Medeni Kanununun metnine uygun hale getirilmesine gayret edilmiştir.

-Medenî Kanunun kabul edildiği 1926 yılından bu yana batı dünyasında Medenî Hukuk alanında meydana gelen gelişmeler gözönünde tutularak memleketimizin bünyesine uygun düşeceği sonucuna varılan bazı temel değişikliklerin yapılması esası kabul edilmiştir.

-Medenî Kanunun uygulanması bakımından Türk ve İsviçre mahkeme içtihatları ile benimsenmiş bazı esasların Medenî Kanunun metnine yansması uygun görülmüştür."

2) Savunma Hakkını Kısıtlayan Hükümlerin Kaldırılması: Birliğimize meslektaşlarımızca yansıtılan olay ve istekleri, ayrıca Genel Kurulumuzun "yasalarımızın antidemokratik hükümlerden arınması" talimatını nazara alan Yönetim Kurulu gerekli değişikliğin sağlanması için Adalet Bakanlığına başvurmuş, ayrıca Avukat-parlamentar meslektaşlarımızın herbirine gerekli girişimlerde bulunmaları için dökümanlar verilmiş, ricada bulunulmuştur.

Bu konudaki önerileriniz ve gerekçeleri şöylece özetlenebilir:

a)Avukattan Evrak Saklamak: Bu konuda oldukça vahim bir hüküm mevcuttur; Danıştay Kanununun 82.maddesine eklenen fıkra şöyledir: Görevli daire veya kurul veya kanun sözcüleri tarafından getirilen veya idarece gönderilen gizli hertürlü belge, taraf ve vekillerine incelettirilemez". 1602 sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 54.maddesinden esinlenerek yapılan bu genelleştirme büyük sakınca doğurmaktadır.

- Davada taraf olan kişi veya vekili, kendi aleyhlerine olan bir belgeyi göreneyecektir. Memleketimizde, resmî yazışmalarda gizlilikte ne kadar ifrata gidildiği düşünülürse uygulamada bir kimsenin kendisini nasıl savunacağını kestirmek mümkün olmaz.

Bu hükmün Anayasa'ya aykırılığı bakımından şöyle düşünülebilir. Anayasamızın 31.maddesine göre "herkes meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir". Kendilerine ilişkin bir konuda ilgililer, gizlilik iddiası ile dosyalarını göremezlerse dava ve savunma hakkını nasıl kullanacaklardır?

- Usul Hukukunda savunma hakkının ön koşulu "ithamı ögrenmek hakkı"dır. İdarî işlemi dava eden ilgili, idarenin gizlilik iddiası ile Danıştay'a gönderdiği evrakı göremese hakkındaki ithamı nasıl karşılayacaktır?

İdarenin "gizli" dangasını bastığı her belge böyle bir ayrıcalıktan faydalanırsa, artık savunma hakkından söz etmek olanaksızdır.

- Eklenen hükmün Anayasada yer alan duruşmaların açıklığı (aleniyet) kavramını da zedelediği görülmektedir. İdarenin gizli dediği belge duruşmada da okunamayacaktır. Halbuki bu evraka dayanmak suretiyle "hüküm" veya "vicdani kanaat" teessüs edebilecektir.

Bu davalarda Danıştay verdiği kararda "gizli belge"den ya söz etmemekte veya ne içerdiğini göstermeksizin sadece böyle bir varlığının varlığına işaretle yetinmektedir. Bu suretle ne hakkını arayan, ne de kamuoyu, davanın ne sebeple reddedildiğini anlamayacaktır.

b)Delil Ayrıcalığı: Ceza Usulü Kanununun 88.maddesine göre "resmi dairelerde saklı evrak vesailer vesikalar müderecatının ifşası memleketin selâmetine zarar vereceği o dairenin en büyük âmiri tarafından beyin edilirse bu evrak ve vesikaların gösterilmesi ve teslimi istenemez.

Şu kadarki bu beyan kâfi görülmezse o dairenin mensup olduğu vekâlete müracaat edilebilir" (bk.HUMK.249, 336; Danıştay K.).

Bu madde hükmü üzerinde özellikle "hukukun üstünlüğü" kavramı açısından durmak gereklidir.

Böyle bir hüküm, ceza adaletinin her türlü delile sahip kılınması kuralına bir istisna teşkil eder. Fakat eksik delil ile de hüküm verilebileceği sonucuna varıldığında bu istisna düşündürücüdür. "Memleketin selâmeti adaletin de üstündedir" denilirse tereddütler artar. Sanık-vatandaşın bağımsız mahkemeler önünde, bütün delillerin "a l e n i y e t" içinde tartışılarak yargılanmak hakkı açısından da konu önemlidir. "H u k u k u n ü s t ü n l ü ğ ü" esas ise, bundan da üstün bir kavramın bulunabileceği düşüncesinde isabet görülmeyebilir.

Buna karşın gerçekten açıklanması ağır toplumsal zarar doğurabilecek konularda (örneğin Millî Savunma sırlarında) istisna haklı gözükebilir. O halde konu, yargısal yorumun en isabetli tercihi yapacağına odaklaşmaktadır, takdir yürütmeden alınmalı, yargıya bırakılmalıdır. "Memleketin selâmeti" ve benzeri deyimler müphemdir, vuzuha kavuşturulmalıdır. Böylece, yargı organlarının eksik olanaklarla göreve zorlanmaları gibi bir duruma meydan verilmemiş olur.

Bu konudaki sistemler aşağıda özetlenmiştir:

-İngiltere'de yetkili Nazırın, mahkemeden böyle bir delili kim tarafından ikame edilirse edilsin telâkki (kabul) edilmemeli hakkında karar istemek yetkisi vardır. Böyle bir isteğin, mahkeme bu kanaatte olmasa dahi, daima kabul edildiği bildirilmektedir.

-İtalyan Usul Kanununa göre (m.342) memuriyeti veya mesleği gereğince yanında bulunan evrakı memur veya meslek sırrı ile bağlı olan kimse, talep halinde, adlî makamlara tevdi mecburdur. Siyasî, askerî memuriyet veya meslek sırrı bahis konusu ise yazı ile ve hatta sebep göstermeksizin, evrakın verilmeyeceği beyan olunur. Eğer siyasî, askerî sır ileri sürülmüş ve adlî makam bu beyanı yerinde görmemiş ise durum Adalet Nazırına bildirilir. Fakat Nazırın izni olmaksızın yalan şahadet suçundan takibat yapılmaz. Eğer memuriyet veya meslek sırrı ileri sürülmüşse ve adlî makamın, beyanın asılsızlığından şüphe etmesi için sebep varsa ve bu evrak olmaksızın takibe devam mümkün değil ise gerekli araştırma yapılır, sonunda beyanın varit olmadığı anlaşılırsa evrakın zabtına karar verilir.

-Usul Kanunumuz "memleketin selâmetine zarar"dan bahsetmektedir. Kanunun gerekçesi şöyledir: "Dairenin en büyük âmiri tarafından beyan edildiği halde memleketin menafii âliyesi noktasından o gibi evrak ve vesaikin talebinde bulunulamıyacağı keyfiyetinin tasrihi faydalı görülerek bu madde tertip olunmuştur." Bu faydayı Hâkim takdir etmelidir. Kanunun gerekçesi ve maksadı uygulamadaki abartılmış gizlilik anlayışını önlemeliydi. Kanunun herşeye rağmen (Adalete rağmen) gizliliği tuttuğu sonucu çıkarılmamalıydı.

c)Ceza Kovuşturmalarında Gizlilik: Hazırlık soruşturmasının gizliliği iddiasının ifrata götürüldüğü, zabıta soruşturması sırasında ilgilinin avukatı ile görüşmesinin engellendiği, Birliğimize yapılan başvurularla saptanmıştır. Bu engellemelerin Yasal bir temeli yoktur. Tatbikatçı gizlilik kurallarına alıştırılmış, bunları tartışmasız kabule zorlanmıştır.

Esas kural şudur: "İthamın başladığı anda savunda da başlar". Bir kimsenin, ne sebeple olursa olsun hürriyetinden mahrum edilmesi, nezarete alınması, hatta sanık olarak sadece sorguya çekilmesi onun "itham edildiğini" gösterir. Artık bu andan sonra "s a v u n m a" bütün olanaklara kavuşturulmalı, ilgili istediğinde avukatı yanında bulunabilmelidir. Avukatının hazır olmadığı bir sorguda sanığın ikrarı geçerli sayılmamalıdır. Bu usul dayaklı sorgu (işkence) suçlamalarının da önüne geçmiş olacak, ceza kovuşturma sistemimizin "insanileştirilmesi" isteklerini geniş ölçüde karşılayabilecektir.

Nezarete alınan kimsenin nerede olduğunun dahi bilinmediği, öğrenilemediği, soran avukatın cevapsız bırakıldığı bir ortamda savunma hakkının geçerliliğinden söz edilemez. Birden alınıp götürülenin akibeti hakkında yakınlarının bir avukata başvurması, avukatın onlara aczini bildirmekle yetinmesi "savunma mesleği"ne çok şey kaybettirmektedir.

Anayasamız Kurucu Mecliste tartışılırken "Türkiye'de hiç bir şey tevkif kadar suistimal edilmemiştir" yakınması güncelliğini bugün de yitirmemiştir. Hazırlık soruşturmasında verilen tutuklama kararına avukatın itiraz hakkı vardır. Fakat bu hakkı kullanıp kullanmamak, kullanacak ise itiraz gerekçelerini saptamak olanaksızdır. Çünkü hazırlık soruşturması, avukat için de gizlidir. Bir hakkı tanıyıp, kullanma olanağını sağlamamak tam bir çelişkidir, içtensizliktir.

İlk soruşturmada Avukatın yalnız bazı evrakı görebileceği yolundaki hükmün yanlış yorumlanması fiilî bir gizlilik yaratmıştır. Her sorgu yargıcının tutumu değişik olabilmektedir. Ancak "s o n s o r u ş t u r m a"da geçerli sayılan "s a v u n m a" etkisini yitirmiş olur. Faydası azalmıştır.

ç)Yürütme Lehine Gizlilik: Yürütme, kamu hizmeti görür. Bu hizmet gizli olamaz. İdare Hukukunun gelişmesi aleniyete yönelmiş, bundaki kamu yararı -özellikle Demokrasilerde- daha gerçek, daha üstün görünmüştür.

İsveç'te, aleniyet demokratik rejimin ilkesi sayılmaktadır. Bu ilke gereğince herkes kamu idaresinin elinde bulunan her belgeyi görebilir, her vatandaş kendisi hakkında kayda geçmiş her bilginin kendisine yazı ile bildirilmesini istemek hakkına sahiptir.

İsviçre'de, yürütmenin kararlarına mesnet olan her belge alenidir. Bu belgeleri yalnız taraflar değil, herhangi bir vatandaş ve basın görebilir.

Yürütmenin açıklığı İdare Hukukunda yepyeni bir yöndedir. Bu akım karşısında memleketimizin, gününü doldurmuş İdare Hukuku anlayışını sürdürmesi, faydalı değildir. Yürütmede, idarî karar ve işlemlerde alışıldığı için haklı sanılan gizlilik en yaygın halindedir.

Örneğin köy sınırı ile ilgili bir dava açabilmek için İçişleri Bakanlığı dosyasındaki tesbitleri, dosyayı, bir emeklinin, dul veya yetiminin hakkını arayabilmek için Emekli Sandığındaki dosyayı, Avukat inceleyememektedir. Bu haksız davanın veya dava haklı ise yanlış veya yetersiz gerekçelerle, delilsiz dava açılmasının nedeni olmaktadır. Vergi ile ilgili davalarda "Vergi Mahremiyeti" kavramının ilgili mükellefin aleyhine kullanılması büyük sakıncalar doğurmaktadır.

Bütün kuruluşların, yetkilerinin avukatın görevini kolaylaştırması kuralını koyan Avukatlık Kanununun 2.maddesindeki "Âmir Hüküm", çeşitli mercideki dosyayı, işlem hakkında karar verildikten sonra, fakat dava açılmadan önce inceleme olanağı mutlaka sağlanmalıdır. Gerçeği bilmeden açılan davaların sebep olduğu toplumsal zarar, sanıldığından çok fazladır. Kamu hizmetinde gizlilik düşünülemez. İdarede "şahsî dosya" anlayışı hukuk dışıdır.

Yasalarımızdaki ve buna eklenen uygulamalardaki gizlilik halleri bu sayılanlara indirgeli değildir. Daha pek çok örnek gösterilecek durumdayız. "Kısıtlı Savunma" Usul Hukukunu değerden düşürür. Sınırlamaya, koşula bağlandığında özünü yitiren tek kavram "savunma"dır.

d)Sonuç ve İstek: Bir "Hukuk Devleti"nde İdarenin bir davayı kazanması veya kaybetmesi özellik taşır. Devlet haksız olduğu davayı kazanmamalıdır. Kazanırsa, bu Hukuk Devletinin kendi kendini inkârı olur. Gizli tutulan belgenin bilinmesi halinde idarenin davayı kaybetmesi gerekeceğini farzedelim. Bu belge gizli kaldığı için idare davayı kazanırsa kaybeden sadece davacı vatandaş değildir.

Yasalarımızda savunma hakkını kısıtlayan hükümler kaldırılmadıkça "Hak Arama Özgürlüğü"ne ilişkin "Temel Hak" gerçekleşmeyecektir. Bu nedenle:

-Danıştay Kanununun 32.maddesine eklenen fıkranın kaldırılmasını; 1602 sayılı Kanunun 54.maddesinin de değiştirilmesini;

-Ceza Usulü Kanununun 88.maddesinde geçen "memleketin selâmeti" kavramının takdirinin Yargıca bırakılmasını sağlayacak bir değişikliğin yapılmasını;

-Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 143.maddesinin değiştirilerek sanık müdafinin evrakı incelemesine olanak sağlanmasını;

-Avukatlık Kanununun 2.maddesine, "işlem hakkında karar verildikten sonra, Avukat'ın idarî mercilerdeki dosyayı inceleyebileceği" yolunda bir hükmün eklenmesini;

istemiş bulunmaktayız. Bu isteklerin yasalaştırılması çabalarını sürdürmekteyiz.

3)Bankalar Kanunu: Genel Kurulumuzun "yasalarımızın antidemokratik hükümlerden arındırılması" talimatı uyarınca "ekonomik haklar" açısından odak-konu olarak memleketimiz Bankacılık sistemi üzerinde durulmuş ve Maliye Bakanlığı nezdinde aşağıda ayrıntıları açıklanan başvurma ve girişimlerde bulunulmuştur:

Bankalar Kanunu 1958 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun, o tarihlerde diktatörlükle yönetilen bazı Güney Amerika devletleri Kanunlarının karma-kopyasıdır. Kanun, Anayasadan evvel hazırlanan kanunlardan olduğu için Anayasa ile çelişen hükümlerin iptâli için hiç bir davanın açılmamış olması düşündürücüdür.

Maliye Bakanlığının, elindeki olanakları aleyhlerine kullanabileceğini düşünen ilgili Bankalar herhangi bir iptâl davasını tahrik edememişler ve Anayasa Mahkemesinin aykırılıkları aşındırıcı içti-hadından yoksun kalınmıştır.

Konu, sadece antidemokratiklik açısından değil, Anayasaya aykırı yönleri üzerinde durularak Bankalar Kanununun Anayasanın isteklerine uygun hale getirilebilmesi için alınacak önlemler açısından da incelenmiştir.

Yasal ve Hukuksal açıdan konu incelenmiş, gerekli eleştirilere bu açıdan yer verilmiştir. Vardığımız sonuç şudur: Anayasadan çok evvel yürürlüğe konulmuş olan Bankalar Kanununun değiştirilmesi ve hatta değişikliklerle değil yeni ve Anayasa hukukuna uygun bir Bankalar Kanunu yapılması gereklidir.

a)Düzensiz gelişim: Bankacılık Türkiyemizde bir düzen, bir plan içinde gelişmemiştir. Cumhuriyet'den evvel Milli Bankacılık yoktu. Cumhuriyet'ten sonra ise Osmanlı Bankası örnek alınmış, bu suretle ticari bankacılık doğmuş, piyasa kurallarına göre aksarlarla bu güne kadar gelinmiştir. Halbuki Kurtuluş Savaşından sonra hedefleri belli bir yatırım ve kalkınma bankacılığı sistemleştirilmeliydi.

Herne kadar geç kalınmış ise de toplanan mevduatı hiç olmazsa belli ve önemli oranda yatırıma yöneltmek zorunluğunu getiren bir yasal sistem Bankalar Kanununda yerini almalıdır. Yürürlükteki Kanunun 38.maddesinde kredi nisbetinin % 10 oranından % 25'e çıkarılmasına olanak tanıyan hüküm teşvik edici hiç bir etki sağlayamamıştır.

Bununla beraber konu güncel hale gelmemiş değildir, bir tebliğ ile (7.1.1976 RG 15461) sermaye-ihtiyat-mevduat toplamına göre belli bir oranda (% 10, % 20) yatırım kredisi zorunlu sayılmıştır. Bu haklı bir tutum olur. Fakat ayrıntıları, önlemleri, yaptırımları gösterilmediği için etkisiz kalmıştır. Bu oranlar arttırılırsa bile, tüm Bankacılık sistemi, Anayasaya uygun biçimde düzeltilmedikçe, önlem "mevzii" kalacak sonuç alınamayacaktır.

b)Bankalar Birliğinin durumu: Anayasa'nın 122.maddesine göre, kamu niteliğindeki meslek kuruluşlarınının yönetin ve işleyişleri demokratik ilkelere aykırı olamaz. Türkiye Bankalar Birliği bu nitelikte bir kuruluştur. Fakat bu birliğin doğal başkanı, Merkez Bankası Genel Müdürüdür (Tüzük md.12).

Kamu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yapısı ve işleyişi demokratik ilkelere aykırı olanayacağından, seçimle değil atanma yolu ile başkanlık Anayasa'ya uygun görülmemektedir. Bu nedenle Merkez Bankası Genel Müdürlerinin durumu, fiili bir durumdur. Yaptığı tasarrufların önemi karşısında bunların geçersizliği pek ağır sonuçlar verebilir.

Kaldığı belli koşullar altında enflasyonu önleyici hiç bir direniş göstermeden göreve devam etmek ve Merkez Bankası guvernörlüğünü siyasal gücün emrinde tutmakta bu görevin niteliğini saptayan düşüncelere uygun değildir. Oysa, Merkez Bankası Kanunu "Guvernör'ün bağımsızlığı" ilmesine göre hazırlanmıştır. Bazı "genel müdürler" bu alanda uyarı görevlerini yapmışlar, bazı "mali felaketleri" de önleyebilmişlerdir.

Örnek olarak sadece "dövizle çevrilebilir mevduat" tertibinin ilk önerilere karşı çıkanlar, iktidarı kösteklemekle suçlayan anlayışa karşın, bugün (eğer bir fert yapsaydı) TCK'nun 510.maddesine girecek "inancı kötüye kullanmak" fiilinin resmi sektöre işlenebileceği yolunda hukuk dışı bir anlayış doğmazdı.

Kamu niteliğindeki meslek kuruluşları (Anayasa 122) Kamu oyunun oluşumunda etkili olmağa başlamışlardır. Bankalar Birliğinin tutumu ise sessizliktir. Anayasal değişikliğin bilincini kavrayamayan kuruluşlar, kendi meslek onuruna ters düşerler. Bir ticaret odaları kadar dahi kamu oyununda etki iddiası olmayan kuruluş "Türkiye Bankalar Birliği" adına hak kazanmaz "Türkiye" adına "liyakat" gerektiğinde "hayır" demeye gerektirir.

c)Plan Açısından Bankacılık Sistemimiz: Bankalar Kanununun Anayasaya aykırılıklarından gayrı, Anayasaya uygunluğu üzerinde de durmak gereklidir. Plan kavramı Türkiye'de 1961 Anayasası ile kabul edildi ve planlı bir ekonomi dönemine geçildi. Fakat Anayasadan önce yapılmış olan Bankalar Kanununun plan kavramı ile hiç bir ilgisi yoktur. Planlamanın da Bankalara bir yön verebilmesi mümkün olamamaktadır.

Merkez Bankası yönetimin çokluk iktidarın emrinde kaldığı, politik nedenlerle "memur tasfiyesi"ne kadar gidildiği ve Merkez Bankacılığı hukukundaki Guvernörlük niteliği kolay kazanmadığı gözönünde tutulursa, hükümet ile bankalar arasında böyle bir ilişki kurulmasının hiç bir yararı görülmemiştir. Aksine herhangi bir direnç haklı da olsa sonuç vermemiştir. Bu durumda planlı ekonomiye geçilebilmesi olanağı da kalmamaktadır.

ç)Bankaların Paylaşılması: Türkiye'de bankacılık resmi sektör dışında "aile ya da kişi bankacılığı" haline dönüşmüştür. Halktan toplanan mevduatın, bu tür bankacılıkla, belli kişi ve ortaklıklara aktarılması, anayasal düzene tümden aykırı düşmektedir.

-Kredi'nin gerçek kaynağının "tasarruf mevduatı" olduğuna, bu tasarrufun halkın biriktirebildiği paralardan oluşmasına ve bu nedenle kamusal bir korunma altında tutulması gerekli olmasına göre, bu kaynağın tekelleştirilerek birkaç ele kredi olarak aktarılması haklı değildir. Kanununun 38.maddesine göre, bir kişiye bankanın ancak sermaye ve ihtiyatlarını yüzde onundan fazla kredi verilmeceği yolundaki sınırlama anlamını çoktan yitirmiştir. Kamusal nitelikteki yatırımlarda bu sınırlamanın yüzde yirmibeşe çıkarılması yolundaki hüküm ise "ticari krediler" yanında küçük bir oranda kalmaktadır.

-Türkiye'de Bankalar paylaşılmıştır. Türk Bankacılığında oldukça önemli bir yeri bulunan dokuz Banka, bir sermaye gurubunun elindedir." (Artun Tuncay, Türkiye'de Bankaların Paylaşımı Önlenebilir mi? Milliyet 8.4.1977). ((Bu paylaşım olayının nedeni Bankacılığın kârlı bir işletme olmasından değildir. Başlıca neden daha kolay ve sınırsız kredi sağlamaktır)).

Memleketimizde vadeli (orta veya uzun) mevduat bir türlü gelişmemiştir. Mevduatın Ticari krediye kaydırılması çabaları bu gelişmeyi önlemediği başarmıştır. Buna ancak yasal önlemlerle karşı çıkılabilir. Önlemler şöyle olabilir:

-Kredinin sarf yeri üzerinde Bankaların denetim yetkisi ile donatılması zorunlu hale getirilmelidir. Bankalar bu denetimle görevlendirilmelidir. Planlama ile Bankalar arasında etkin bir işbirliği mutlaka kurulmalıdır. Bankalar verdikleri krediyi denetlemekle görevlendirilmelidir (Krediyi "verdim", bundan sonrası "Borçlar Hukuku"na girer, anlayışı çağını yitirmiştir). Bankalara verdiklerinin içlenmesinde bazı yasal olanaklar ve yetkiler tanınmalıdır.

-"Banka" özel sektöre ait olsa bile kamusal niteliği ağır basan bir kuruluştur. Halbuki memleketimiz "Ticaret Bankacılığında", yalnız Bankanın çıkarının gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu Bankacılıkta kredilerin sarf yeri üzerinde durulmaz. Örneğin kredilerin, malların stokuna olanak vererek mal darlığı ve karaborsa yaratıp yaratmadığına, fiat, ödeme blançosu, istihdam gibi milli ekonomi için önem taşıyan konulara olan etkileri üzerinde bile durulmaz.

Eğer bu önemli konular üzerinde durulmuş olsa idi, demir karaborsada iken demir tüccarının, çimento karaborsada iken çimento tüccarının kredilerini, apartman, arsaya yatıran tüccarların, ithal mallarına stok ederek piyasadan kaldıranların kredilerini keserlerdi" (İsmail Kalkavan, Rapor, sayfa 2).

Ticari kredilerin stokluğu, karaborsayı teşvik edici yönde olduğu açıkça görülmektedir. Bu belki Bankaların blançolarında yüksek kâr sağlamış olabilir, fakat sonuç toplum zararınadır. "Tüketicinin korunması" bugün hukukta önemle üzerinde durulan ve tüketicinin sömürülmesini önleyici yasal önlemleri öneren bir çaba içindedir. Bankacılık sistemimizi onarmadan bu çabada başarısızdır. İzmir Barosunun "tüketicinin korunması sempozyumu" çok düşündürücü sonuçlar vermiştir.

d)"Aracı kredisi" mutlaka kaldırılmalıdır. Bir örnek olarak yeni bir murabahacılık tipine deyinabiliriz: "Bu gün ülkemizde iktisat tarihinde eşi bulunmayan bir olay olmaktadır. Dayanıklı tüketim malları ve taşıt araçları genel olarak peşin para ile satılmayıp alıcılar taksitle alına zorlanmaktadır. Sebep yüksek faiz almaktır. Satıcılar, Bankalara ödedikleri faize karşılık olarak taksitli satışlarda alıcılardan ayda faiz karşılığı olarak fiat farkı altında % 2-3,5 arasında faiz almaktadır. Faiz, taksit bakiyeleri üzerinden değil, ana para üzerinden alındığından faiz oranı bir misli artmakta % 48-84 arasında değişmektedir" (Kalkavan). Bu tam bir murabahacılıktır. Buna rağmen ödünç para verme işleri kanununa (md.9, 17) aykırı olan bu duruma savcılıkların ilgisiz kalması anlaşılabilir. Bankaların, dolaylı yoldan tefeciliğe olanak sağladıklarına örnek sadece "taksitle satış" olayları değildir. Özellikle mevduatı artırma çabalarında "yeni buluşlar" ortaya atılmıştır. "Bankaların hayat sigortacılığı" denemesi bile başarılı olmadı.

e)Resmi sektör Bankalarına "ticari kredi" dahi açmak olanağını sağlayan hükümlerin bu Bankaların kuruluş kanunlarına sokulması tünden isabetsiz olmuştur. Türkiyemiz açısından ticari kredi kaynaklarını arttırmak için neden yoktur. Aksine bu Bankaların kredi uzmanlık alanlarında kalmaları gerekirdi.

Kaldı ki Resmi Sektör Bankalarının "sermaye-ihtiyat toplamı" özel sektör Bankalarının çok üstündedir. Sermaye-ihtiyat ölçüsü yürürlükteki kanunda çeşitli "Banka muamelesi"nin sınırını çizdiğine göre icapsız bir rekabet ortaya çıkmakta, "Limit-kiralamak"

gibi (özellikle teminat mektuplarında) Devlet Bankalarına yakışmayacak muvazaalara yol açılmaktadır.

f)"Siyasal kredi" memleketinizde özel sektör Bankalarını korkunç oranda sarmıştır. Toplanması ve Devletin korunması altına alınmış "mevduat"ın, siyasal nüfuz sahiplerine aktarılması bir Banka sisteminin yıkıma gitmesinin göstergesidir. Diğer ülkelerde de "mali rezaletler" hep bu yolda olmuştur, Fransa'da Staviski rezaletinde olduğu gibi.

-Siyasal etkinin resmi sektör bankalarında görülmesinin nedeni belki açıklanabilir. Çünkü bu Bankaların yöneticilerini siyasal iktidar "tâyin" eder. Ziraat Bankasının bir dönemde "kromit-rezaleti" diye isimlendirilen olaydaki kaybı telafi edilmeden koparıp gitmiştir. Özel bir bankanın, o devrin siyasal baskısına rağmen başından attığı, kromit-Ziraat Bankasında yuvalanabilmişti. Bu gün dahi bu Bankanın, daha fazla "parti politikasına göre tercihli kredi" tatbikatından kuşku duyulmaktadır. O halde resmi sektör Bankalarına böylesine durumlara düşmekten koruyan yasal önlemlere ihtiyaç vardır.

-Özel sektör Bankalarının siyasal kredi kusuruna düşmeleri ise ilk bakışta anlamsız görülür. Fakat oluşum şudur: Bu Bankalarda yönetici olanlardan bir kısmı siyasal istekli kişiler olabilmektedir. Ayrıca Merkez Bankasının tekelindeki reeskont'u kısmak tehdidini siyasal nedenlerle ve maksat dışı kullanan bu Bankanın genel müdürlerine rastlanmıştır. Aynı genel müdür, hukuka aykırı olarak "Bankalar Birliği Yönetim Kurulunun doğal başkanı" olmasına ve bu genel müdürler iktidarca "tâyin" olunmalarına göre iktidar politikası Bankacılık sistemimize bu yolla girmiş olmaktadır.

Önlem şu olabilir. Özel sektör Bankaları kendi sorumluluklarını kendilerinin tayin etmeleri durumuna getirmeli, "iktidar" bu sorunun dışında kalmalıdır. Özel sektör Bankaları kendilerine ilişkin kararları alabilmek olanağına getirilmelidirler. Bunun için Bankalar Birliği Anayasasının 122.maddesindeki demokratik ilkeye uydurulmalıdır. Bundan sonra plân hedeflerine uyması ve denetimin yasal yaptırımları saptanmalıdır. "İktidar" ile "meslek kuruluşu" karma haline gelirse sorun dağılır ve yozlaşır. Bankalar Birliği Anayasasının 122.maddesine aykırı bir kuruluş halinde devam ederse işlemlerin "butlan"ı kuşkusuz da pürüz gidecektir.

Türk Bankalarında Bankacılığı meslek edinmiş tertemiz elemanlar gerçekleri görmektedirler. Sorun bu tekniksizlere bırakılsın. İktidarca tayinlerden vazgeçilsin. Güçlük kendiliğinden çözülecektir.

g)Sarkmış alacaklar (Batık Krediler): Usulsüz (batık) krediler bu günkü kadar korkunç orana ulaşmamıştır.

-Bankalar Kanununun kusuru büyüktür. Usulsüz krediyi veren "memur" cezalandırılır (Bankalar Kanunu md.70 vd.). Usulsüz krediyi alan "tüccar" (veya tüccar kılığında siyasal kişinin yakını) ceza görmeyecek midir? Görmeyecektir, çünkü kanunda bir hüküm yoktur. Banka memurları ceza mahkemelerine verilmekte ve cezalandırılmaktadır. Halbuki bu memurlar emir ve baskı altındadır. Hatta Bankanın en üst kademesindeki yönetici, şube müdürü, kredi tahsisine yetkili, imza sahipleri suç işlemek zarureti, işten atılma tehlikesi içindedirler. Haksızlığı şöyle bir örnekle açıklayabiliriz:

Ceza Kanunumuza göre "rüşvet" suçtur. Fakat rüşvet alan kadar rüşvet veren de suçlu sayılmıştır. (Türk Ceza Kanunu md.220). Hatta bir akıllı rüşvet verenin daha ağır cezalandırılmasını ister, çünkü memur sıkıntılıdır, ona rüşvet veren ise sadece kazanç hırsı içindedir. Eğer ceza kanunumuzun mantığı esas sayılırsa usulsüz krediyi veren memur cezalandırılırken bundan çeşitli yollarla (özellikle siyasal nüfuz ticareti ile T.Ceza Kanunu md.227) faydalanan kişi nasıl cezasız kalabilir (not:C.Savcılığının uygulamada hiç olmazsa "azmettirme"ye ilişkin TCK'nun 64/2.maddesini düşünmemeleri isabetsizdir).

Usulsüz kredi, sadece yetki (Bankalar Kanunu 44, 45) veya oran (Bankalar K.38) taşması (deposman) biçiminde değildir. "Büyük çaplı suistimaller" siyasal kredi niteliğini taşıyorlardır. Hiç bir kredi yeterliği (borç alabilme gücü) olmayana siyasal nedenlerle verilen krediler, bugünkü Bankacılık sistemi ile önlenemeyecektir.

h)Bankalar arası rekabet, zaman zaman, gereksiz, çok kez, Bankacılık onuruna aykırı uygulamalara neden olmaktadır. "Yeni buluşlar" görünümünde ilânlar, reklâmlar, Bankaların birbirleri hakkında "şikâyetçi" olmaları gibi tutumlara rastlanmaktadır. Bunun dışında daha düşündürücü "olaylar" ile karşılaşılıyor (teminat mektubu müşterisini ayartmak gibi) Bankalar Kanununun haksız rekabeti önleyici tedbirlerin Bankalar Birliğince alınacağı hükmü de somut etkiler verememiştir.

Esasen "haksız rekabet" diğer alanlarda da "esrarengiz kavram" olmakta devam etmektedir. Önlem şu olabilir: "Banka imkânlarının bir bütün olarak ele alınması, sektörler itibariyle dağıtılması ve her sektöre tahsis edilen imkânı kullanacak Bankanın bir'e indirilmesi" (Kalkavan, sayfa 12).

-O halde bireyleşmeye (uzman bankacılığa) akın belki kredi müşterisi sayısını azaltır. Fakat aynı zamanda "maceracı müşteri" sayısını da azaltır. Bir Bankanın istihbarat servisinin, kesinlikle "kredi yetersizliği"ni saptadığı bir kişiye, bir başka Bankanın milyonluk kredi tahsisini de önler. Kaldığı kaynaklar birleşirse israf da azalır.

-Banka adedinin başka ülkelerde rastlanmayan bir sayıda oluşu Milli Ekonomi bakımından konuya eğilmeyi ve önlem aramayı gerektirmektedir. Örneğin İngiltere'de sadece dokuz büyük Banka vardır. Türkiye'de 1975 sonu itibariyle 40 banka 4.585 şube vardır (Bu konuya aşağıda tekrar değinilecektir). Sayı arttıkça genel gider de artar ve ayrıca uzmanlaşma imkansızlaşır. Bankaların "sağlamlık" ve "verimlilik" kurallarına bağlılığı sağlanmadıkça ilerideki "büyük çöküntü" önlenemeyecektir. Uzmanlık alanları saptanmış, aile veya kişi Bankacılığından arınmış bir sistem zorunlu hale gelmiştir.

i)Bireyleştirmek nasıl olacaktır? Bankalar Kanununun 60.madde-
desinde Bankaların, kendi istekleri ile "birleşme"leri usulü gösterilmiştir. Bu maddeye "resen birleştirme kararı"nın Bakanlar Kurulunca verilebileceği hükmü konulabilir. Fakat kuşkusuz keyfî veya siyasal nedenle konulan önleyici esaslar getirmeli, idarî yargı yolu açık tutulmalıdır.

-Şube sayısı sorunu bir türlü çözümlenememiştir. Zaman zaman Maliye Bakanlığı şube müsaadesi taleplerini tutmak yoluna gitmiş, fakat uzun süre direnç gösterememiştir.

1975 İtibariyle toplam şube sayısı 4.585 olarak saptanmıştır. Bunlardan resmi sektör bankaları 1.756 (bunlardan yalnız altısı yatırım ve kalkınma bankalarına aittir), özel sektör bankaları, 2.829 şubeye sahip idiler. 1976 sonu itibariyle durum şudur: Banka sayısı 44'e, şube sayısı 4.835'e ulaşmıştır. Bu sayıların dağılımı şöyledir: Resmi sektör şubesi 1.859, yabancı banka şubesi 114, özel sektör şubeleri 2.862 dir.

Şubelerin il-ilçe dağılışı, nüfusa, nüfus artışına veya aile ünite kabul edilirse, aileye oranı hesaplanırsa sayının artışındaki yapaylık daha iyi anlaşılır.

j) Bir bankanın tasfiyeye girmesi halinde, kanununun 60.maddesine göre, "tasfiye fonu"ndan açık karşılanır. Bu fon, Merkez Bankasında kurulmuştur. Fon yetmediğinde, Merkez Bankasınca ikrazda bulunulacaktır. Şimdiye kadar birkaç banka tasfiyeye girmiş ve fondan ödemeler yapılmıştır. Bu fona bankalar, tasarruf ve ticari mevduat toplamının binde yarımı oranında ödemede bulunurlar. Bu ödemelerle açık kapatılamamıştır. Bankacılıkta bir kriz halinde fonun tümünden Merkez Bankasının, yani devletin yükümü haline gelmesinden korkulur.

Kaldı ki, kötü idareden dolayı acze düşmüş bir bankanın açığının öteki bankaların katkısı ile kapatılmasını, demokratik ilkelere göre, başkasının kusurundan sorumlu olmak için ise asgari koşulların bile bulunmadığı böyle durumlarda, hukuk açısından savunmak olanaksızdır.

Tasfiye fonu konusu Milli Birlik Komitesi zamanında ortaya atıldı ve açığın ödenmesi bazı çevrelerce bütçeye yükletilmek istendi. Bu bir oyundu. Milli Birlik Komitesi bu öneri ile yanıtılmak istenmişti. Gerekli uyarıdan sonra fon usulüne gidildi. Fakat bu usulün bile savunulabilecek yanı yoktu.

k) Sonuç: Bankacılık sisteminin yeni baştan ele alınması gereklidir. Kamusal denetim, bankaların yapısına başarıyla girememiştir. Her ne kadar bankalar yeminli murakıplığı kurulmuş hatta önceki Bankalar Kanununun değil, bütün kanunların uygulanmasının denetimi yetkisi tanınmış ise de asıl sorun bu değildir. Böyle bir denetim "teftiş" olabilir fakat bankaların denetimi bu anlamda bir kavram sayılmaz. Asıl önemli olan bankanın "sevk ve idaresi" ve özellikle "geleceğinin öngörülmesi"dir. Bir gün Türkiye'de büyük bir bankacılık sarsıntısı ortaya çıkarsa bunun sorumlularını o tarihteki görevlilerde değil, yavaş yavaş oluşan felaketin nedenlerini daha gerilerde aramak gerekecektir. Bir bankanın yaşamının sona erışı birdenbire meydana gelmez, olay birden patlak verirse de sonun gelişimi uzun bir can çekişme olabilir.

-Bu nedenle kamusal denetim, bankanın nereye doğru gittiğinin ciddi bir yönetsel denetimi olarak zamanında yapılması biçiminde olmalıdır.

- "Kapitalist her ekonomide olduğu gibi bizim ülkemizdeki gibi ekonomilerde de en büyük mali güç bankalardır. Bankalara egemen olan ekonomiye de egemen olur. Onu istediği yöne kaydırabilir (Kalkava s.28). Bu gün bu güç devletin elinde değildir.

- Maliye Bakanlığı teşkilât ve vazifeleri hakkındaki 2996 (1173) sayılı kanunun 11.maddesine göre Bakanlık "Bankaları denetlemek"le görevlidir. Fakat Bakanlık, çeşitli politik nedenlerle denetimini yürütememektedir. Kaldı ki kredinin sarf yerini araştırmak "Bankalar yeminli murakıpları" için olanaksızdır. Bu durum geniş ölçüde spekülasyonlara fırsat vermektedir. Kredinin kullanılmasının denetimi de Bankalar ve Bakanlık işbirliği ile başarabilecek bir sistem düşünülmelidir. Bu gün "ticari sır" engeli karşısında denetim kredi lehdarının sözüne inanmaktan öteye gidememektedir.

- "Bankalar üzerinde egemenliği olmadan Banka kaynaklarının plan amaçlarına uygun kullanılmasına olanak yok gibidir veya bugüne dek bizde böyle bir olanak bulunamamıştır" (Kalkavan s.28).

- Bir öneri şudur: "yürütme işlemleri ile denetim görevinin ayrı bir (Bankaları denetim dairesi)nde birleştirilerek incelemede uzmanlaşan görevlilerden inceleme sonuçları ve diğer denetim olanaklarının değerlendirilmesinde de yararlanılması olumlu sonuçlar doğuracaktır" (Taşdemir, S. Bankaların Denetiminde Sorunlar, Denetfe derg.1977, m.2 s.11). Bu daire yalnız yasaların uygulanıp uygulanmadığını değil, asıl jesyon denetimi yapmalıdır. Mali analiz çalışmaları ile Bankanın ne durumda olduğu, gelişmesi veya gerilemesinin nedenlerini yakından ve sürekli izlemesi gereklidir.

- Anayasanın gereği yapılmamış, ekonomik anayasal temel, ekonomik (demokratik) kamu düzeni kurulmamış, bundan sonra da "Lüks Anayasa" terimi icat olmuştur. "İktisadi ve sosyal kalkınmayı... demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla milli tasarrufu arttırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği öncelikle yürütmek görevini devlete veren 1961 Anayasasının bu hükmünü bugünkü Bankalar Kanunu ve banka sistemi ile gerçekleştirmek olanağı yoktur.

4) TRT.Kanunu: Memleketimizde TRT.Kanununun bir huzursuzluk yarattığı, buna son verebilecek yasal önlemin ne olabileceği konusu üzerinde durulmuş, "yasalarımızın antidemokratik hükümlerden arınması" yolundaki Genel Kurulumuz talimatı da gözönünde tutularak Başbakanlığa gerekli yasal değişikliklere başvurulması isteği ile aşağıdaki hususlar iletilmiştir:

Birinci Dünya Savaşından sonra radyo gelişmiş, önemli bir haberleşme aracı olmuş, aynı zamanda radyo aygıtları yapımı bir endüstri halini almıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra Televizyon da aynı gelişmeyi gösterdi.

Türkiyemiz henüz "Renkli Televizyon" dönemine geçmemiştir. TRT.nin renk kazanması belki pek önemli bir olay değildir. Bunun ekonomik yönü önemli olacaktır. 1963 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde 100 milyon beyaz-siyah televizyon vardı. Aynı tarihte Japonya'da 15 milyon, Fransa'da 5 milyon televizyon kayıtlı idi. O tarihten bu yana hem sayı arttı ve hem de "renkli televizyon" renksizin fiyatının beş katına çıktı. Böylesine bir endüstrileşmenin etkileri küçümsenemez. İnsan, bir şeyin eksik olmasına rıza göstermemektedir (Guillien, R.La Télévision en couleur, Paris,1968 s.5).

Ne radyo, ne televizyon kütle haberleşme aracı olsun diye icat edilmemiştir. Fakat sermaye bunlarda da -basında olduğu gibi- büyük bir yatırım olanağı buldu ve bir endüstri doğdu. Böylece kamu haberleşme kavramına sermaye etkili olmağa başladı. Toplumsal haberleşmenin tekelleşmesi ve gittikçe pahalılaşması demokratik sistemlerde yeni sorunlar ortaya atacaktır.

a)TRT.nin Özellikleri: Radyo ve Televizyon, basından bazı özellikleri ile ayrılır: "Göz ve kulak algılarını birleştirmesi", "konuşan gazete" oluşu, "kâğıdı gerektirmemesi", "uzak mesafelere gidebilmesi", "topluca dinlemek, seyretmek olanağı" TRT.ye üstünlük sağlar. Fakat "belli program saatlerine bağlılık" bir sakınca sayılabilir. Bütün bu özelliklerin sosyo-psikolojik sonuçları da vardır (bilgi için bk.Taşer,C. Radyonun Organizasyonu, Ankara,1969 s.10). Kuşkusuz basındaki dağıtım güçlüğü olmaması, okuma yazma bilmeye ihtiyaç göstermemesi TRT.nin lehinedir (Üaşer, s.12).

b)TRT.nin Düzenlenmesi: TRT.nin düzenlenmesinde çeşitli sistemler vardır: TRT.nin:

- a-"Tümden siyasal iktidarın takdirine bırakılması",
- b-"Özel sektöre bırakılması",
- c-"Devletin parasal tekeline bırakılması".

Görüldüğü üzere Devlet Tekeli sistemi (a) sisteminden ayrı olmak gerekir. Devlet tekeline genellikle TRT. özerk sayılmakta ve bazı güvenceler tanınmaktadır.

Diğer bir deyimle "güvenceli özerklik" ile bu sistem, (a) sisteminden ayrılmaktadır. Fakat uygulama her memlekette bu özelliğin başarılı olamadığını göstermiştir. İktidar çeşitli yollarla güvenceli özerkliği fiilen yozlaştırabilmiş, kendine çekebilmiştir. O halde:

-Anten hakkının paylaşılması: Devlet yardımı olmaksızın TRT.yaşayamayacağı için Devletin parasal yardım tekeli gereklidir. Sakıncalar şöyle giderilebilir: Toplum yansıtan siyasal akım temsilcileri ve fikirscl baskı gurupları arasında anten hakkı, yasal ölçülere göre dağıtılmalıdır.

TRT.nin demokratik düzenlenmesinde anten hakkının paylaşılması zorunluğunu benimsemek gereklidir. Çünkü Radyo ve Televizyonu izleyenin seçmek olanığı yoktur. İstedığı gazeteyi almakla seçimini kullanan izleyici TRT. yayın ve haberleri ile bağlıdır. Özellikle karşıt fikirlere yer vermeyen, yantutmalı bir yönetimin emri altına giren TRT.kamu niteliğini hızla yitirir (bk.Taşer, s.17).

TRT.yönteminde tekelleştikçe toplumla diyalog kurma olanığı daralmaktadır. Memleketimizde, TRT.konusundaki çatışmanın kökeni buradadır. Toplum belli bir yönde doktrinleştirilmek istenmektedir. Halbuki TRT -demokrasilerde- "haberleşme (aydınlanma) hakkı" aracıdır.

-Özel sektör: Özel sektöre bırakılacak TRT. hızla "Ticarî Radyo-Televizyonculuk"a dönüşür. Bu tür kuruluşlar da vardır. Kolaylıkla hoşgörünmeyi yeğleyecek olan bu sistem eğlence programlarının ağırlığı, tutuculuk ve benzeri sakıncaları doğuracaktır. Böyle bir sistemde kültürel atılım beklenemez. Esasen özel sektör bu alana el atabilirse kamusal etkenlikte haksız bir pay da almış olacaktır. Bu nedenle TRT.de devletin parasal yardım tekellciliği devam etmeli, fakat açık, seçik bir düzenleme içinde anten hakkı paylaşılmalıdır.

c)Tarafsızlık: TRT.nin ülkemizde her açıdan tekelleştirilmesinden doğan sakıncaları tarafsızlık güvencesi ile gidermek olanığı sağlanamamıştır. TRT.büyük siyasal akımlar arasında paylaşılmalıdır. Tekel, düşünce alanında ancak çeşitlenme ve çoğulculukla sakıncasız hale getirilebilir. Objektiflik, tarafsızlık hiçbir ülkede başarılammıştır. Çünkü tekelleşmede "tercih", "uygun görmek" doğaldır.

Bu nedenle objektiflik iddiası yerine çeşitlenme daha gerçekçidir. Tercih seyredene, dinleyene bırakılmalıdır (Prof.Koumantos, G.Les media constitment-ils un contrepouvoir démocratique, Rapor,s.8).

Esasen tarafsızlığı tanımlamak kolay da değildir. Anten hakkının paylaşılması daha gerçekçi bir çözüm olur. "Anten Hakkı" paylaşılсын, fakat habercilik görevinde tarafsızlık nasıl sağlanacaktır? Haberin yalan değil, "doğru" olması, kışkırtıcı değil, "dengeli" ve objektif (=katkısız) biçimde verilmesi gereklidir. Bunu başarmak güç değildir. Fakat habere yorum veya başkaca katılımlar ekleyen bir tutum objektif olamaz. Haber, sadece haberdır, bir başka şeye alet edilmemelidir. TRT.için en büyük kusur "sinsi propoganda"dır. Zaman zaman TRT. bu görünümüne düşmüştür.

Bazen bir haberi vermemek de önemli olabilir. Bunun takdinde de tarafsızlık gerektir.

Tarafsızlık zorunluluğunu şöylece açıklamak isteyen bir anlayışa rastlıyoruz: Demokrasilerde TRT.nin bir sahibi olmamalıdır.

Bu düzeysel (belki de içdensiz) bir istektir. TRT.nin bir sahibi olmalıdır. Bu "sahip" Devlettir. Bir şeye Devletin sahip olmasının anlamı çok farklıdır. Hele o devlet Demokratik düzene bağlı ise. Demokrasilerde Devlet ile Hükümet ayrımını kavrayamamış olanlar bu anlamı da kavrayamazlar.

ç)Özerklik-Bağımsızlık: Özerklik en azından "kendi kendini (öz) yönetim"i içerir. Öz yönetimden yoksun bir kuruluş özerk de değildir. Son uygulamalarda içeri sokulan bir elle TRT.dışardan yönetilebilmiştir. O halde TRT.nin yapısal bir kusuru var demektir.

TRT.nin özerkliği şu unsurları kapsar: "Programların serbestçe yapımı", "teknik alan ve araçlarında engellenmemek", "parasal (bütçe) bağımsızlık". Bu unsurlardan birinde eksiklik özerkliği zedeler. "Devlet bu konuda sadece birşey yapmamak şeklinde pasif bir davranışla değil, aksine bir takım maddî olanakları sağlamak şeklinde aktif bir görevle yükümlüdür" (Taşer, s.146).

d)Gelişmeler: Televizyon çağı henüz sorunlarını tüketmiş değildir. Çünkü televizyon tekniği gelişmesinin sonuna gelmemiştir. Televizyonda belli bir uzaklıktan öteye gidilememektedir. Yansıtıcı tekniği de sınırlıdır. Halbuki uzayda uydular aracılığı ile bu sorun çözülmek üzeredir. Bugün Amerika, uzay uyduları ile, örneğin bütün Avrupayı kapsayacak yayını başarmak üzeredir. Bunun neden olacağı hukuksal ve siyasal sorunlar nasıl çözülecektir?

Uydular aracılığı ile yapılan yayınları alabilmek, ayrı nitelikte bir anteni gerektirmektedir. Bunun denetimi, vergilendirilmesi nasıl olacaktır? Uydu televizyonu ile milli televizyonu nasıl bağdaştıracağız? Bundan çıkacak milli, ahlâki dirençler nasıl bir çözüme bağlanacaktır? Güçlü uydu yayınlarına karşı koyamayan millî televizyonlar, kaynak yetersizliği sonucu silinirlerse bu uluslararası sermayenin yeni bir baskı aracı olmayacak mıdır?

e)Yapımcılık: "Program üreticiliği" (=yapımcılık) iki açıdan incelenmelidir: Dışta ve içte:

a-Televizyonda "program üreticiliği"nin bazı ülkeler elinde tekelleşmesi, diğerlerinin tüketici haline gelmeleri yeni sorunlar yaratmaktadır. Amerikan programlarının "Batı Avrupanın kültür özerkliği"ne zarar verdiği savı yaygınlaşmaktadır, hatta Avrupa ülkeleri temsilcileri, çeşitli toplantılarda bu tür, "kültür sömürgeciliği"ne karşı koymak önlemlerini araştırmaktadırlar.

b-İç yapımcılıkta da sorunlar az değildir. Hukuksal olanlara değinmekle yetineceğiz. Teknik yapımcılık bilgisine yabancıyız. "Radyo özgürlüğü daha çok, belli bir sorumluluk altında radyo dışında kalan hertürlü nenfaatlerin herhangi bir tesiri söz konusu olmaksızın program yapmayı, yayınlarda halkın bir zümresinin değil bütününün gözönünde bulundurulmasını, herhangi bir kısmına ayrıcalık tanınmamasını, herhangi bir düşüncenin açıklanmasında, bir anlam ve değer ifade eden hertürlü düşünceyi eşit ölçüler içinde dikkate almayı ifade eder" (Taşer, s.127).

TRT.de yapımcılar, bazı dönemlerde bu olanaktan yoksun kılınmışlardır.

Devletin TRT.ye parasal pardımı gereklidir, fakat yayın açısından TRT.tekeli kaldırılmalıdır. Devletten yardım almakla bir TRT.Milli TRT.sifatını kazanır. Fakat yürütme organının bundan ötesini istemesi haklı değildir. Kısacası en demokratik düzen TRT.nin çalışmasında anten hakkının sosyalleştirilmesi ve demokratikleşmesidir. Bu açıdan bugünkü TRT. sistemi antidemokratiktir.

f)Cevap Hakkı: "Cevap hakkı" da gereği gibi uygulanamamıştır. Bununla beraber bir hususu da gözönünde tutmak gerekir: Cevap hakkı, esas görevi yapmak olanağını yok etmemelidir. Uzunca bir cevap veya cevap yazılarının çoğalması halinde gazete, ek sayfelerle çare bulabilir. Fakat TRT. saatleri sınırlı olduğuna göre cevap hakkının iyi bir düzene bağlanması gerekir.

Esasında tekelleşmiş, siyasal nedenli ve "güdümlü TRT" sistemi sürdürüldükçe cevap hakkı daha büyük önem kazanır.

TRT.Kanununun 12.maddesi haksız yayının hedefi kişileri yeteri kadar korumamaktadır. Ayrıca "siyasal partilerin cevap hakkı" da çok fazla ve ölçsüz kayıtlara bağlanmıştır (TRT.K.11, 12).

Gözlem şudur: Bazı siyasal kuruluşların "cevap hakkı aracılığı ile TRT.yi istilâ edebilecekleri" ileri sürülmektedir. Fakat bu sakınca gerçekleşmemiş, aksine "siyasal iktidarlar" tekelciliklerini arttırmışlardır.

g)Yönetim: "TRT.Yönetim Kurulları"nın çeşitli siyasal parti temsilcilerinden veya çeşitli (hatta bağımsız) kuruluş temsilcilerinde oluşması güvence sağlayamamıştır. Çünkü zorunlu olmadıkça, dolaylılık içdensizlik (veya kararsızlık)tır. Bu nedenle avrupa konseyine sunulan rapordaki şu düşünceye (Koumantos, s.9) katılıyoruz: TRT.yi yönetecek kurul, yalnız siyasal eğilim temsilcilerinden, tarafsızlardan değil, toplumun, belki de birbirine zıt "sosyal gurup" temsilcilerinden kurulmalıdır.

Kurullar: TRT.Kanunu Alman mevzuatından esinlenerek hazırlanmıştır. Bu gözlem, özellikle, "siyasal yayınlar hakem kurulu" açısından önemlidir. Alman mevzuatının kökeni kendine özgü bir anlam taşır. İkinci Dünya Savaşından sonra batılı işgal kuvvetleri kendi bölgelerindeki Radyoları "kamu kurumu" olarak kabul ettirdiler. Alman halkının direnci ve işgal kuvvetlerinin istekleri arasında naziliğe dönüşü önleyici bir uzlaşma bu sonucu doğurdu. Örneğin "danışma kurulu", "siyasal hakem kurulu" gibi organlar Alman kökenlidir. TRT.nin bizdeki kargaşası belki de böyle izah edilebilir.

"Siyasal yayınlar hakem kurulu" işgal kuvvetlerince Almanya'da naziliğin dönüşünü engelleyici önlemlerden biri olarak düşünülmüştü.

Bu kurul, bir engelleme önlemi olarak düşünülmüştür. Demokratik bir ülkede (Anayasal partileri vazgeçilmez kuruluşlar olarak kabul eden bir ülkede) "Hakem"e ihtiyaç var mıdır? Partiler, belli bir düzene, sorumluluklara bağlı kılınmışlardır. Kendi sorumlulukları altında "anten hakkı" tanılırsa "Hakem"e ihtiyaç kalmaz.

TRT.Kanununa göre yönetim kurulu hükümet temsilcilerinden, Üniversite temsilcilerinden, bazı akademilerden ve sanat kuruluşlarının seçtiği kişilerden oluşmaktadır. Üniversiteler Kanununu tahrif eden yasal değişiklikler, Üniversiteler Kanunu dışında kalan kuruluşlar, düşünülürse yönetim kurulunun tarafsızlık direncini gösterecek durumda olmadığı anlaşılır. TRT.Yönetim Kurulunun maksada uygun bir kuruluş haline getirilmesi gerekir.

Genel Müdür: "Genel Müdür" TRT. bünyesi içinde pek geniş, özellikle çalışanlara ilişkin, sınırsız kullanılmağa elverişli yetkilere sahiptir. Bu durumda "Genel Müdür sizdense TRT sizindir" olanağı izlenmiş, siyasal akımlar bundan faydalanmıştır. O halde Genel Müdürün atanması pek önemli bir konudur. Kanuna göre Genel Müdür Turizm ve Tanıtma Bakanlığı önerisi ile Bakanlar Kurulunca atanır. Bu usul anlamsızdır ve Nazi Almanyasında "propoganda nazırlığı" uygulaması örnek alınmıştır. Genel Müdürün daha demokratik bir usulle düzenlenmiş bir kurul tarafından görevlendirilmesini sağlayacak bir "seçim"e ihtiyaç vardır.

Hükümet "Milli Güvenlik, Kamu Düzeni, Devletin dış ilişkilerini korumak" amacı ile Genel Müdürü görevinden uzaklaştırabilir. Bu duraksamalı deyimler Genel Müdürün basında "demokles'in kılıcı" dır. Her ne kadar Danıştay'ın keyfiligi önleyeceği düşünülürse de uygulama acı dersler vermiştir.

Çözüm şudur: Genel Müdür seçimle gelmeli, görevden alınması "yargı kararı" ile olmalıdır. Bu öneri yadırganamaz. Anayasamız "kamu niteliğindeki meslek kuruluşları organları" için böyle bir usul benimsemiştir (Anayasa 122). Bu usulün TRT. Kanununa alınmasına Anayasamız (121) engel değildir.

Kaldiki bu öneri TRT.Kanununun Mecliste görüşülmesi sırasında bir milletvekili tarafından şöylece ifade olunmuştu: "Yargı organından geçmedikçe, bir hak, durdurulmak veya önlenmek suretiyle (hakkını yargı organından al) demek" haksızdır (bk.Taşer,s.106).

Yönetime Katılma: Bugün "çalışanın yönetime katılması" ilginç bir öneridir. Sonuçta (belki bizde de) başarıya ulaşacaktır. Şimdi bu kuralı (veya isteği) TRT.ye uygulayalım: Kolca, kafaca TRT. de çalışanlar yönetime katılmağı istemekte haksız mıdırlar?

Basında çalışanlarla TRT.de çalışanlar aynı durumda mıdırlar? İki kesimin görevlerinin birbirine karşıt olduğu iddia edilemez.

O halde iki gurup çalışanın statüleri bu kadar ayrı olabilir mi? Her gazeteci inancının uygun düşeceği gazeteyi seçer, orada düşüncelerini genişletir ve yayar. Fakat bu olanak tekelleşmiş, yönetimli Devlet TKT.sinde yoktur. Görev toplumu aydınlatmak ise bu görev iki ayrı statü ile nasıl izah edilebilir?

Anayasaya Bağlılık: TRT.Kanununun 2.maddesinde yayın esasları gösterilmiştir. Kural "her çalışma ve yayın faaliyetlerinde Anayasanın özüne ve sözüne bütünü ile bağlı kalmak"tır. Son dönem uygulamasında bu kuralın ihlâl ve zaman zaman ihmal olduğu bilinmektedir. Aynı şekilde "haberlerin toplanması, seçilmesi ve yayınlanmasında tarafsızlık, doğruluk ve çabukluk ilkeleri ile bağlılık" kuralı da ihlâl görmüştür.

Memur Teminatı: Yine son dönemde saptanan bir davranış da şu olmuştur: Memur teminatının ağır biçimde ihlâl edilmiş olması.

Kanunun 5.maddesine göre "Genel Müdür teklifi üzerine Genel Müdür Yardımcılarının atanmaları, görevden alınmaları veya görev yerlerinin değiştirilmesi hakkında karar vermek" yetkisi Yönetim Kurulundur. Genel Müdür Yardımcılarından gayri memurların atanmaları, yer değiştirmeleri, görevden alınmaları Genel Müdüre bırakılmıştır. Bu hükümlerin hiçbiri TKT.deki uygulamaya bir güvence getirmemiş, tasarruflar keyfilik içinde kalmıştır. Memura güvence açısından hiç bir hüküm TKT.Kanununda yer almamıştır. Halbuki Anayasamızın 117 ve 118.maddeleri memur teminatının kapsamını göstermiş ve özel kanunda saptanacak konuları da saymıştır. Bu nedenle TRT.Kanunu bu açıdan kasden eksik bırakılmış bir Kanundur.

5)Yasa Kütüğü" Önerisi: Cumhuriyet Senatosu Başkanlığından alınan 5.9.1977 tarihli yazıda:

"Yasa düzeninde ciddi, sosyal ve hukuk hayatımıza uygun değişiklik yapmak ve "Yasa düzenini" dağınıklıktan, çelişkilerden, çokluktan, anlaşılmaz olurluktan kurtarma zorunluğu vardır. Yasaların anlaşılır, bulunabilir tam ve hukuka uygun niteliğe kavuşturulmasının yararları üzerinde kesin görüşler belirmiştir. Yeni bir yasa düzeninin meydana getirilmesinde ortak düşünce gittikçe güçlenmektedir. C.Senatosunda yasaların görüşülmesinde mevcut İctüzüğün olanakları içinde yeni bir yöntem uygulamakla yasa yapımında hata ve çelişkileri azaltıcı iyi ve yararlı niteliğe ulaştırıcı uygulamayı sağlayacağız.

Yasalardan herkesin, ilgi duyan ve ihtiyacı olan tüm vatandaşlarımızın yeteri kadar bilgiyi noksansız ve kolayca sağlama-sı ve yararlanması için "Yasa Kütüğü" sistemini gerçekleştirmek istiyoruz. Yasa yapımında ve yasa kütüğü tanziminde saptayacağımız ilkelere kavuşabilirsek "Yasa Düzenini" gerçekleştirmiş olacağız. Sorunun en iyi şekilde düzenlenmesi için uygulayıcılar, bilim çevreleri ve ilgili organ ve kişilerin yardım, eleştiri, uyarı ve tekliflerine ihtiyacımız vardır. Yasa düzeninin bir bölümü olan "Yasa Kütüğü" hakkında organın veya üyelerinin düşüncelerine başvuruyoruz" denilmiştir.

Birlik Yönetim Kurulu bu konuda gerekli katkıda bulunmak için çalışmalarına başlamıştır.

6) DGM: Genel Kurulumuzun 1977 Sakarya toplantısında Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Hukuksal açıdan geçersizliği üzerinde durulmuş ve bu mahkemelerce verilmiş kararların doğurduğu kuşkuları gidermek maksadı ile "Yargılamanın Yenilenmesi" konusunda özel bir yasa önerilmesine karar verilmişti. Bu karar uyarınca Adalet Bakanlığına sunulan tasarı ve gerekçesi şöyledir:

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİNCE VERİLEN MAHKÛMİYET
KARARLARINA İLİŞKİN YARGILAMALARIN YENİLENMESİ
HAKKINDA YASA TASARISI

Madde 1-Devlet Güvenlik Mahkemelerince verilen ve kesinleşen mahkûmiyet hükümleri hakkındaki yargılamalar aşağıdaki kural-lara göre yenilenir. Yargılamanın yenilenmesi talebe bağlı değildir.

Madde 2-Yargılamayı, yenileme mercii, işlendiği iddia e-dilen suçun tâbi olduğu yetkili ve görevli mahkemedir.

Madde 3-Yargılamanın yenilenmesi infazı durdurmaz. Şu ka-darki, mahkeme, duruşma hazırlığı safhasında, yargılamanın sonuna kadar infazın durdurulmasına karar verebilir.

Madde 4-İnfazın tamamlanmış veya hükümlünün ölmüş olması yargılamanın yenilenmesine engel değildir.

Madde 5-Yargılamanın yenilenmesi son soruşturma usulleri-ne göre yapılır. Hükümlü ölmüş ise inceleme duruşmasızdır. İstek üzerine veya resen, dosyada mevcut işlemlerin tekrarlanmasına mah-kemece karar verilebilir. Soruşturmanın genişletilmesi istekleri mahkemece karara bağlanır.

Madde 6-Yargılamanın yenilenmesi sonunda verilen mahkûmiyet hükümleri evvelki hüküm ile tâyin edilmiş cezadan daha ağır bir

cezayı kapsayamaz.

Madde 7-Yargılamanın yenilenmesi sırasında ve sonunda mahkemece verilen kararlara karşı, genel hükümler uyarınca, kanun yollarına başvurulabilir.

Madde 8-Yargılamanın yenilenmesi sonunda verilen beraat kararları, ilgilinin isteği üzerine resmi gazetede ve mahkemenin uygun göreceği diğer iki gazetede ilân olunur. İlân masrafları hazinece ödenir.

Madde 9-Yargılamanın yenilenmesi sonucunda 15.5.1964 tarih ve 466 sayılı "kanun dışı yakalanan veya tutuklanan kimselere tazminat verilmesi hakkındaki kanun" hükümleri uygulanır.

Madde 10-Bu kanun yayınlanmasından üç ay içinde yargılamanın yenilenmesine ilişkin dosyalar, görevli ve yetkili mercilere tevdi edilir. Yargılamanın yenilenmesi davalarına öncelikle bakılır.

Madde 11-Bu kanun ..../.../.... tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 12-Bu kanunu ..... yürütür.

GEREKÇE:

Bilindiği üzere Devlet Güvenlik Mahkemeleri hakkındaki kanun Anayasa Mahkemesince iptâl olunmuş, özellikle "tabii hâkim" (Anayasa 32), "Mahkemelerin görevlerinin kanuniliği" (Anayasa 136) kurallarına aykırılık iptâl nedeni sayılmıştır. Anayasa mahkemesi, kararları pek açık gerekçelerle bu mahkemelerin usulsüz kuruluşlar olduklarını ortaya koymuştur. Bununla beraber, bu mahkemelerce verilmiş ve kesinleşmiş mahkûmiyet kararları vardır. Mahkemenin usulsüz kuruluşlardan sayılması, buna rağmen "kesin hüküm" kuralı uyarınca verilen hükümlerin geçerli sayılması çelişmeli bir durum yaratmıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri sona erdiğinde görülmekte olan davalar, görevli ve yetkili mahkemelere intikâl etmiştir. Bu suretle sadece zaman farkı nedeni ile bir çeşit eşitsizlik ortaya çıkmış olmaktadır.

Ceza yargılaması usulü kanunumuz (md.308/1) "Mahkemenin kanun dairesinde teşekkül etmemiş olması" nı "kesin bozma nedeni" saymıştır. Anayasa Mahkemesi kararları ile yasal dayanağı olmadığı saptanan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin "kanun dairesinde teşekkül etmedikleri" açıkça belli olduğuna göre bu durumun giderilmesi

gerekli hale gelmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararlarındaki hukuksal ölçülere ve düşünsel teselsüle en uygun çözümün Devlet Güvenlik Mahkemesince verilen mahkûmiyet kararlarına ilişkin yargılamaların yenilenmesi usulünün tercihi olabileceği düşünülmektedir.

Hazırlanan tasarıda "iadei muhakeme"ye ait bazı genel hükümlerden (CMUK.327-342), konunun özelliği açısından, ayrılmak gerekli görülmüştür. Bu nedenle:

-Yenileme "resen" olacaktır.

-Genel hükümlere göre "iadei muhakeme", hükmü veren mahkemede ele alınır. Devlet Güvenlik Mahkemeleri kalkmış olduğundan yargı merciinin açık bir hükümle gösterilmesi lüzumlu görülmüştür.

-Bununla beraber, "infazın tamamlanmış veya hükümlünün ölmüş" olması, "yeni hükümle verilecek cezanın eskisinden fazla olamayacağı", "yeni hükmün ilânı" konularında genel kurallara uygun hükümler öngörülmüştür.

-"İadei Muhakeme" konusunda usul kanunumuzun kabul ettiği "ön inceleme" safhasına tasarıda yer verilmemiştir. Yargılamaya, usul kanunumuzdaki "son soruşturma" bölümündeki kurallara göre başlanacak ve yürütülecektir. Mahkemece evvelki "usul muameleleri"nin tekrarlanmasına resen veya "talep" üzerine mahkemece karar verilebilecektir. Soruşturmanın genişletilmesi olanağı da öngörülmüştür.

Evleviyet mantığı ve gerekçesi ile "haksız tevkif tazminatı", özel kanundaki esaslara göre yargılanması yenilenenlere teşmil edilmiştir.

7) Adli Zabıta: Genel Kurullarımızda, üzerinde ısrarla durulan "Adli Zabıta" konusunun takipçisi olan Yönetim Kurulumuz, şu yazı ile:

"Sayın Cumhurbaşkanımızın Adli Zabıta kurulması yolundaki uyarılarının camiamızda şükranla karşılandığını, Adalet Bakanlığına gönderilen ve Birliğimizin bu konudaki görüşlerini içeren 25.2.1977 tarih ve 355 sayılı yazınız Cumhurbaşkanımızın ıttılaina"

arzolunmuştur.

Bahis konusu yazı şudur:

Adlî zabıta işlemlerinde de vatandaş için teninata ihtiyaç vardır. Savcıya bağlılık bir teminat sağlayacaktır. Adlî zabitanın özlük işleri dahi (tâyin, terfi, teczi vs.) savcıya tevdi edilmelidir. Savcılığa organik bağlılık da sağlanmalıdır.

Adlî zabıta fikri "savcılık" ile aynı çağa rastlar (Tosun Ö., Suç Kolluğu -Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1972, n.9- s.7), diğer bir deyimle savcılık diye bir organın kurulması ile ki adlî zabıtaya ihtiyaç duyuldu. Yine o tarihten beridir ki genel zabıta makamlarının, adlî zabitanın ayrılmasına dirençleri başladı.

Adlî zabitanın idarî zabıta içinde yer alması Usul Hukuku ilkeleri ile de bağdaşmamaktadır. Adlî zabıta savcılığın "yardımcısı"dır, işlemleri hazırlık soruşturması içinde ve savcı adına dır. "Savcılığın bölünmezliği" ilkesi ile "karma adlî zabıta"yı bağdaştırmak olanağı yoktur. İdarî zabıtaya, adalet organları için zarurî vasıflar (örneğin tarafsızlık, reddedilebilirlik gibi) tanınmadan, sağlanmadan, "adlî zabıta" adını vermek içtenlik sayılmaz. Kişinin güvencesi ancak mahkemede başlarsa çok geç kalınmış olur" (Laone, s.112).

Eğer bir suçun işlendiği iddia ediliyorsa, bu iddiada suçun önlenemediği kabul ediliyor demektir. Buna rağmen aynı organın, bu kerre iddianın doğruluğunu aramağa memur edilmesi düşündürücü değil midir? Önlemekle görevli olanın cezalandırma görevine katılması sadece mantıksız değil, sakıncalıdır da. Genel zabıta "teknik zabıta" değildir, fakat "adlî zabıta" tümünden teknik bir zabıta dır (Tosun, Ö. s.7). Bu zabitanın yalnız "kriminalisrik" (=fennî polis) bilgileri ile değil, aynı zamanda hukuksal bilgilerle de donatılmış olması gereklidir. O halde böylesine nitelikleri olan zabıta yapısı nedeni ile diğer zabıta dan ayrıdır. O halde neden "tabiî âmir"ine bağlı olmasın?

Fransız Yargıtay içtihadına göre, Anayasadaki kuvvetler ayrılığı, adalet hizmetine ait bütün konuların, özellikle adlî zabıta işlemlerinin adalet makamlarının yetkisinde olmasını gerektirir (Salomon J., Les réquisitions de police -Paris,1960- s.161).

Hata şu iddialardan gelmektedir: suç işlendikten sonra bu suçu işleyen kaçmış ise onu yakalamak elbette "idarî zabıta"nın görevidir. Suçun işlenmesinden sonra da olsa bu işlem "idarî"dir. Fakat kaçağın sorguya çekilmesini, onu yakalayana bırakamayız.

Görülüyorki adlî zabıta işlemleri ile idarî zabıta işlemlerini ayırmanın ölçüsü kronolojik değildir. Farklı işlemlerin niteliğinde aramak lâzımdır.

"Adlî zabıta, adlî bir fonksiyon ifa ederken teşkilât içerisinde ve adlî otoritelerin emrine girmekle beraber bu fonksiyonu maddî bakımdan kazaî bir fonksiyon olmadığı idarî bir fonksiyon olduğu şüphesizdir. Binaenaleyh her iki fonksiyonun maddî mahiyetleri bakımından iki nevi zabıta arasında bir benzerlik mevcuttur" (Onar S.S., İdare Hukukunun Umumî Esasları III.Cilt, 3.bası, s.1470).

Araştırma ile soruşturma farklı işlemlerdir. Adlî zabıtayı idarî zabıtabadan ayırmamak, ayrıca idareye bağlı zabıtaya soruşturma yetkisi tanımak, hatta bunu genişletmek bugün şikâyet edilen duruma sebep olmuştur.

Memleketimizde zabıtanın soruşturması derece derece genişlemiştir. Bu genişlemenin bazı yönlerinin kanunî dayanağı da yoktur. Savcılarının yetkilerinden büyük bir kısmını zabıtaya fiilen terk etmeleri memleketimizde bir gelenek yaratmıştır. "Gerçekte hazırlık soruşturmasını zabıta yapar" sözü doğrulanmış gibidir. Zabıta, bütün adlî soruşturmayı yapar, sonuna da bir "fezleke" ekler. Bu bir çeşit "iddianame" gibidir(!).

Adlî zabıtanın yürütmeye hiyerarşik bağlılığının devamında zaruret görülüyorsa, sakıncaları bir dereceye kadar gidermek için isabetli bir öneri şudur:

Adlî zabıtanın yapacağı işlemleri sınırlamak (bu hususta bk.Guarneri, s.250), ihbarları, şikâyetleri ve diğer "suç haberleri"ni derlemek, işlemsiz savcılığa göndermek, yalnız meşhûr suç halinde yakalama, hızlı kaybolması mümkün suç delillerini tesbit, muhafaza etmek (fakat "delil telâkki ve takdiri" anlamına gelecek işlemlerden kaçınmak), tanıkların ve sanıkların kimliklerini tesbit etmek (fakat dinlemek) ve bu gibi işlemlerle zabıtanın yetkilerinin kısılması halinde "yürütmeye bağlı adlî zabıta"nın sakıncaları önlenebilir. Nitekin İtalya'da 1953 yılında toplanan bir hukuk kongresinde (Guarnesi, s.251) "adlî zabıta herhangi bir halde ve herhangi bir sebeple sorgu, yüzleştirme, teşhis işlemi yapamaz" ilkesi benimsenmiş, bu işlemlerin yapılması halinde bunların geçersiz (batıl) sayılması şeklinde müeyyide önerilmiştir.

Diğer bir tedbir daha düşünülmektedir: Zabıta soruşturması sadece savcılığı aydınlatmağa tahsis edilmelidir. Yargı makamlarına zabıta evrakını ihtiva etmeyen, savcılığın kendisince hazırlanan dosya tevdi olunmalıdır (krş.Bellavista, s.201).

"Hukuk Devleti" kavramı geliştikçe "zabıta" kavramında bir gerileme görülmüştür, neden? Buna karşıt insanlık tarihinde ilkçağlarda "adlî zabıta" diye bir örgüt yoktu, niçin? Adlî zabıta Büyük Fransız İhtilâlinde sonraya rastlar; bir nedeni yok mudur?

Geleneksel anlayış şudur: Adlî zabıta kavramının anlaşılması için bunun karşıtının bilinmesi lâzımdır. Bu karşıt "idarî zabıta"dır (!). Hatta bundan gelir, iki ayrı nitelik, birbirinin karşıtı gösterilirse yanlış başlar. Esasında "idarî (önleyici) zabıta" diye bir şey yoktur. Suçları zabıtanın önlediği boş bir iddiadır. Suçların işlenmesinden evvelki dönem psiko-sosyolojik ekonomik (kısacası kriminolojik) nedenlere dayanır. Bir "kriminolojik zabıta" kurabildik mi? Bu nedenle önleyici (idarî) zabıta bir özentidir veya adlî zabıtaya, idarî sızma isteğini yansıtır. İdarî zabıtanın suçları önlediği iddiasından hareket edilerek "adlî zabıta"nın, ondan ayrılmazlığı ileri sürülür. Bu bir aldatmacadır. Hiçbir memlekette "idarî zabıta" suçları önlemek için donatılmış değildir. Suçları önlemek o kadar geniş kapsamlı bir iddiadır ki "önleyici (idarî) zabıta" anlamca kayıplıdır.

Fransa'da gerçek "adlî zabıta"nın kurucusu olarak Clemenceau gösterilir. Bu zorunlu isteği ortaya attığı zaman altmışdört yaşında idi ve insanca çekişmenin yoğun bir deneme üstünlüğü onu destekliyordu (bk.Chaumeil J.M., La police judiciaire -Lille,1963-s.39).

1.Adlî Zabıtanın Kurulması Çabaları: Türkiye Barolar Birliği kuruluşundan bu yana memleketimizde adlî zabıtanın kurulmasından şikâyetçi olmuştur. Adalet Bakanlığında alınan yazıda (12.4.1971, 17647) Adlî-İdarî Zabıtanın tefriki ve bu konuda alınması gerekli yasama tedbirleri ve bunlara ilişkin konularda Birlik mütalâası istenmişti. Bakanlığa gönderilen mütalâada ileri sürülen düşünceler özetle şunlardı:

"İdarî zabıta" - "Adlî zabıta" ayrımını sun'i bulanlar yok değildir (bk.Lauret J.C. et lasierra R., La Torture et les Pouvoirs Paris,1974). Fakat şöyle düşünmek gerekir:

Adlî zabitanın yaptığı iş idarî bir işlem midir? Adaletle ilişkin bir işlemin özelliği olmak gerekir. Bir işe "adliyenin el koyması" belli bir anlam taşır. Bu işten, başkalarının ellerini çekmeleri demektir. Fakat gerçeğin daima böyle olduğu iddia edilemez. Gerçekten böyle olsa dahi birbirinden ayrılmamış idarî ve adlî zabıta topluma bu kanıyı vermeyecektir. Hatta karma zabitanın sadece adaleti aramakla görevli olduğuna kendisini dahi inandırmak mümkün olamaz.

Savunmanın itham ile birlikte başlaması adlî zabitanın, idarî zabıttan ayrılması lüzumu baroları yakından ilgilendirmektedir. İdarî-Adlî zabıta karması, itham ile birlikte savunmanın başlaması ilkesine aykırı düşer. Karma da, idarî zabıta daima üstün çıkacak ve müdafinin görevinin başlayacağı çizgiyi daima geriye itecektir. Soruşturma idarî kaldıkça müdafii görevinde geciktirilmiş olacaktır. Bazı uygulamalarda uzun süre adlî olması gereken soruşturmanın, idarî sayılması, âni bir kararla işin adliyeye sevkinin, "sürprizli dava" tertiplerinin teşhisi gereklidir.

Adlî zabitanın fiilen "çok başlı zabıta" olmasından doğan sakıncaları küçümsenemez. Bu duruma mutlaka son verilmelidir.

- "Masumluk karinesi"ne (kesinleşmiş mahkûmiyet kararı verilinceye kadar herkesin masum sayılacağına) saygı ve ona bağlılık idarî zabıta için bir anlam taşımaz. Halbuki bu kural ihmâl edilerek bir adlî faaliyetin düşünülmesi bile mümkün değildir.

- Memleketimizde adlî zabıta işlemlerini düzenleyici kuraların mevcut olmaması bir çeşit "karakol tatbikatı"nı yaratmış ve bu tatbikat kendini kabul ettirmeğe gayret etmiştir. Adlî ve idarî zabitanın ayrılması ve zabıta soruşturmasının makûl bir düzene bağlanması zamanı gelmiştir.

- Zabitanın cebir ve bazı usullerle tespit ettiği "ikrar"a dayanılarak mahkemeye verilen ve sonunda beraat eden sanıkların durumu her memlekette endişe ile karşılanmıştır. Zira bu çeşit davalarda "beraat kararı" aynı zabitanın kanun dışı tatbikatının zımnen mahkûm edilmesi anlamına gelir. Nitekim bu husus İtalya'da bir meclis soruşturmasına sebep olmuştur (Giuliano M., Le conclusioni dell'incialesta sui metodi e sugli abusi della polizia giudiziaria (Rivista Penale, 1954), s.362).

- İdarî zabıta ile adlî zabıttan şu şikâyetlere rastlanmaktadır:

-Sanığın, hakkında zor kullanan zabıta memurları huzurunda sorguya çekilmesi ve böyle bir sorguya hâkim önünde sorgu niteliği tanınması;

-Savcının sanığı karakolda sorguya çekmesi;

-Tutuklanıp tevkif evine konulan sanığın buradan alınarak, zabıtaya teslimi sonunda itirafının elde edilmesi;

-Yakalanan sanığın derhal veya süresinde hâkim önüne çıkarılması hakkını kullanmasına mâni olunması;

-Hakkında zor kullanıldığını ileri süren sanıkların bunun delil ve eserlerini tespit ettirmek isteğine engeller çıkarılması;

-Sanıkların karakollarda dövüldüğü, manevî üzüntü doğuran usullerle sanıkların gerçeğe aykırı da olsa, ikrara zorlandıkları hakkındaki şikâyetlerin, ağır işkence iddialarının pek yaygın hale geldiği;

-Zabitanın el kovduğu adlî olaylardan, bazı hallerde adlî makamlara geç haber verilmesinin endişelere ve ithamlara sebep olduğu;

-Adlî zabitanın sadece delilleri toplamak, tespit etmek görevini aşarak savcının bilgisi dışında soruşturmaya yön vermede kendisini yetkili sayması;

2. Düzenlenecek Konular: Gereği gibi kurulduğu takdirde adlî zabitanın re'sen soruşturmaya başlayabileceği kabul edilebilir:

-Bununla beraber (teminatlı olmak şartı ile) savcılığın gözetimi altında faaliyet göstereceği;

-Yaptığı işlemlerden dolayı savcılığa bilgi verme zorunluğu;

-İşlemlerinden dolayı savcılığa karşı sorumlu olacakları, savcılığın olumlu kararı bulunmadıkça görevlerinden alınamayacakları, terfilerinde ve nakillerinde savcılığın sicil âmiri sayılacağı;

-Kimlerin adlî zabıta memuru ve adlî zabıta âmiri olduğunun tarifî, âmir ve memurların görevlerinin açık hükümlerle belirtilmesi;

-Adlî zabitanın tutma, alıkoyma yetkisinin şart ve süresinin özel ve açık hükümlerle saptanması; adlî zabıta kudreti, tanık dinleme, arama, zabıt, bilirkişi, incelemesi gibi işlemlerdeki yetkilerinin düzenlenmesi;

-Adlî zabıta mensupları aleyhine takibatın izin esasına ve özel hükümlere bağlanması;

-Polis Enstitüsü mezunlarının ve yüksek okulu bitirmiş olanların adlî zabıta âmiri olacakları, diğerlerinin yetiştirilmesi için bir eğitim merkezinin kurulması; yüksek okul statüsüne tâbi olan Polis Enstitülerindeki öğretim sırasında adlî zabıta âmiri olacaklara ek kurlar düzenlenmesi;

gibi konuların yer alacağı bir Kanun Tasarısının hazırlanması önerilmektedir.

8) 141, 142 ve 163. Maddeler: 1977 Yılında 141, 142. maddelerle birlikte 163. maddenin de kaldırılması veyahü üç maddenin gözden geçirilmesi konusunda farklı görüşler belirmiştir.

a) Adalet Bakanlığının Kanaati: Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına Adalet Bakanlığınca gönderilen 23.2.1977 tarihli yazı Bakanlık görüşünü şöylece yansıtmaktadır:

"Adalet Bakanlığı 1977 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının, 7.2.1977 günü Yüce Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunda müzakeresi sırasında bir Cumhuriyet Senatosu Üyesinin, Türk Ceza Kanununun 141, 142 ve 163. maddelerinin kaldırılmasının düşünülüp, düşünülmediğine dair yönelttiği ve tarafımdan yazılı olarak cevaplandırılacağı ifade olunan sorunun cevabı aşağıda arz olunmuştur:

Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının birinci babında; "Devletin Arsiulusal Şahsiyetine Karşı Cürümler" adını taşıyan ve Birinci Fasılda yer alan cürümlerle, bilhassa bu faslın 141 ve 142. maddeleri ile; "Devlet Kuvvetleri Aleyhinde Cürümler" başlığını taşıyan, aynı Babın ikinci faslında yer alan, 163. maddenin hem muhteva ve mahiyet ve hem de suç unsurları ve ceza hükümleri bakımından ayrı ayrı hususları derpiş ettikleri izahtan vareste bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Türk Ceza Kanununun 5844 sayılı kanunla değişik 141 ve 142. maddelerinin Anayasa'ya aykırı bulunmadığına, Anayasa Mahkemesinin 26.9.1965 gün ve Esas 1963-173, Karar 1965-40 sayı ile karar verilmiş olup, halen Bakanlığımızda mezkûr maddelerin değiştirilmesiyle ilgili olarak bir çalışma yapılmamak-

tadır.

Türk Ceza Kanununun 163.maddesinin, Anayasamızın vicdan ve din hürriyetini tanzin eden 19.maddesi ile hönahenk hale getirilmesi, tatbikatta aksayan ve maksat dışı uygulamaya sebebiyet veren hükümlerinin izalesi için Bakanlığımız bünyesinde yürütülen çalışmalara halen devam olunmaktadır."

b)TBB.Görüşü: Birlik Genel Kurulunun (1977) Sakarya toplantısında bu üç madde ve sanat dokunulmazlığı konuları ele alınmış, 141, 142 ve 163.maddelerin kaldırılması ve sanat dokunulmazlığını sağlayacak yasal değişiklikler için girişimlerde bulunulmasına karar verilmişti. Aşağıdaki esasları açıklayan girişimlerle gerekli mercilere başvurulmuştur.

141, 142, 163.maddelerin kapsadığı hükümler bakımından "genel değerlendirme" ile "hukuksal değerlendirme" aynı ölçülere bağlanamaz. Objektif bir değer hükmü belli "hukuk kuralları"na bağlılıkla elde edilebilirler.

En önemli ve fikirlerde duraksamalar doğuran soru şudur: Özgürlük onu yok etme amacını güdenlere de tanınmalı mıdır? Bu soru kısaltılmış olarak şöyle isimlendirilmektedir: "Özgürlüğü yok etme özgürlüğü". Bu konuda üç görüşe rastlanmaktadır:

-Bir anlayış şudur; "Hürriyetçi" demokratik düzen, her alanda herkese düşünce hareket serbestliği tanıma prensibine dayandığına göre bu serbestiyi hürriyetten yana olmayan, hürriyet düzenini ortadan kaldırma ve diktatöryal bir rejim kurma taraflısı olan kimselere de tanımak durumunda değil midir? Bu hürriyetçi demokrasi için hem mantıki, hem de manevi bakımdan kaçınılmaz bir borç sayılmaz mı? Başka bir deyişle hürriyet prensibi adına (Hürriyeti yok etme hürriyeti)ni de tanımak gerekmez mi? (Kapani, M. Kamu Hürriyetleri, Ankara 1964, s.132).

Hiç bir sistem kendi kendini inkâr etmemelidir, çelişmeye düşmemelidir. Özellikle düşünce hürriyetinin kayıtlanması içden-sizliğin bir başka biçimidir. Kaldıki kısıtlamaya gidince nerede durulacağı bilinmez. Herşeyin açıkca tartışılabilmesi "demokratik bünyenin sağlığı bakımından da gereklidir" (Kapani, s.133). "Düşüncelerini açıklamakta serbest bırakılması gereken kimselere dokunulmaksızın, sadece hürriyeti yoketme taraflısı kişileri kapsayan bir kanun yapmak imkânsızdır. Bu maksatla çıkarılmış kanunların tatbikatına bir göz atmak buna kanaat getirmemize yeter"

(Kapani'den naklen, s.133, nt.50).

-İkinci görüş şöyle özetlenebilir; Demokrasiye sadık kalmak istemekle beraber aksini savunanlar da vardır, diğer bir deyimle evvelki görüşün karşısında olanların maksatları demokratik görünüm içinde aksini savunmak değildir. Özgürlüğe taraf olanlardan bu özgürlüğün, günün birinde ortadan kaldırılmasına, peşinen rıza göstermeleri beklenemez. Her rejim gibi "demokratik rejim de varlığına yöneltilecek tehlikeler karşısında kendi kendini koruma hakkına sahiptir" (Kapani, s.134).

-Arabulucu üçüncü inanış şudur: Eğer demokrasi bir memlekette sağlam bir tabana oturmuş ise özgürlükleri sınırlamak için neden yoktur. "Eğer demokratik rejim bir toplumda sağlam temeller üzerine oturmuş bulunuyorsa, yani o toplumu meydana getiren insanlar tarafından geniş ölçüde benimsenmiş hürriyet fikri ve geleneği de şuurlarda kökleşmiş ise böylesine kuvvetli bir demokrasi fazla endişeye kapılmaksızın kendisine karşı olan totaliter akımlara rahatca yer verebilir. Fakat demokrasi henüz kurulma ve yerleşme çabaları içinde ise, bu durumda kendi varlığı için ciddi bir tehlike teşkil eden anti-demokratik ideolojilere ve faaliyetlere aynı hoşgörülüğü göstermek elbette beklenemez" (Kapani,s.135).

-Sonuç şudur: Türk toplumu demokrasi bilinci içindedir. Kaldığı kısıtlayıcı kanun hükümleri ile gerçekte hiç bir şey önlenmiş değildir.

-Siyasi anlamlı fikirlerin açıklanmasını engelleyen davranışların "Kanunlar"dan gelmesi daha da sakıncalıdır. Demokrasinin korunmasını "totaliter stilli silâhlarla oynamakla değil, demokratik rejimi müesseseleştirmekle" başarılacağı (Giritli, İ.Fikir Hürriyeti ve Suç; Cumhuriyet, n.13810), "düşüncenin düşünce ile savunulmadığı hiç bir rejimin demokratik olamayacağı" (Tanyol,C. Düşünce Hürriyeti, Cumhuriyet, 13.1.1963), kanısında isabet vardır.

Özgürlüklerin sınırınının kanunla çizileceğinde bir güvence görmek mümkün değildir. Kanun hertürlü kısıtlanmayı getirebilirse özgürlüklerin Anayasada sayılmasının hiçbir anlamı yoktur. Nitekim kayıtlamanın kanunla yapılabileceği kuralı eski Anayasada da yeni Anayasada da uygulamada bir güvence getirememiştir.

141, 142, 163.maddeler hakkında hukuksal değerlendirmede rastlanan "temel hakların özüne dokunulmazlık" kavramı üzerinde anlaşma yoktur. Anayasa kurucu mecliste tartışılırken Komisyon sözcüsü "hakkın özü kavramı"nın tanımının yapılmasının mümkün olmadığını ileri sürerek şunları söylemişti: "Bu öz, her temel hak için ayrı ayrıdır. Belli bir hürriyetin özünün belli bir sınırlama sonunda yokedildiğini, mahkemeler efkarı umumiye, yani o memleketin hukuk anlayışı ve zihniyeti tesbit eder" (Öztürk, K. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Zabıtları, Ankara,1966, II.s.1253, bk.Akın,İ.Kamu Hukuku, İstanbul,1974, s.393).

Doktrin de bir açıklık getirememiştir: "Hürriyetin özü, henüz özü bilinmeyen bir kavramdır... Yargı organları olaylarla prensipler arasındaki bağlantıyı kurarak içtihatlarını vücuda getirirler" (Tunaya, T.Z. s.111). "Bir hak ve hürriyetin özünün ne olduğu ayrıca bir tartışma konusudur, bu hususta başlıca görev Anayasa Mahkemesine düşmektedir" (Aldıkaçtı, O.S.48).

"Hürriyetlerin düzenlenmesinde herşey kanun koyucunun göstereceği olgunluğa, ölçüye ve sorumluluk duygusuna bağlıdır. Kanunkoyucu şayet demokrasi idealini tam manası ile benimsemiş, insan hak ve hürriyetlerine gerçekten inanmış ise, zaten ortaya -belki temele inmeyen bazı yorum farkları dışında- önemli bir mesele çıkmayacaktır. Aksi halde, çıkacak meseleleri sun'i tedbirlerle halletmek hiç de kolay olmayacaktır" (Kapani, s.152).

Yanılga şudur: Temel hak ve özgürlüklerin aynı statüye tâbi tutulmaları Demokratik Anayasaların kusuru olmuştur. Çünkü bunları aynı yapay bir üst kavramda toplayıp, hepsine aynı biçimde uygulayabilecek genel sonuçlar çıkarmak suretiyle bazı özgürlüklerin de kısıtlanabileceği sonucuna varmak, diğer bir deyimle mantıkta çıkış noktasını hatalı saptayarak, kıyas yoluyla mademki o da bir temel haktır, o halde o da sınırlanabilir kıyaslaması, bir çeşit "aldatmaca"dır. Bir örnek verelim: Mülkiyet hakkı temel haktır, sınırlanmalıdır, çünkü bu hakkın bittiği yerde, bir başkasının hakkı (veya hakları) başlar, ikisi arasındaki sınırı kanun çizmelidir. Bu kuralı "düşünce özgürlüğü"ne uygulayamayız. Bir hak, ancak sahibi başkasını sömürebilecek nitelikte ise, kısıtlanmalıdır. Özellikle "Sosyal Adalet" açısından bu pek önemlidir. Acaba bu gerekçe "düşünce özgürlüğü" için geçerli midir? Düşünce özgürlüğünün bir tek sınırlanması düşünülebilir: Başkasının düşüncesini kabul etmemek (ve de karşı olduğunu açıklayabilmek) özgürlüğü.

141, 142 ve 163.maddenin değerlendirilmesi böyle olmalıdır.

Anayasamız (10) "Devlet kişinin temel hak ve hürriyetlerini... sosyal adalet ilkeleri... ile bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadi ve sosyal bütün engelleri kaldırır". Sosyal konuları kapsayan düşünce özgürlüğü ve bunu açıklama özgürlüğü kısıtlanırsa "engeller" nasıl kaldırılabilir (bk.Sarıca, M. Siyasi Düşünce Tarihi, s.262).

Demokratik ülkelerin ceza hukuku insanların ne düşündüklerini değil, ne yaptıklarını esas alır. Bu nedenle "eylemsel ceza hukuku" kavramını benimsemiş ülkelerde "ceza hukukunun demokrasileştirilmesi" akımı güç kazanmıştır.

Britanyalıların davasında Başkan, duruşmaya başlarken şunları söylemişti: "Fransız Hukukunda, düşünce suçu diye bir şey yoktur... Burada yargıladığımız maddi olaylardır, bu olaylara ilham veren fikirler değildir" (Le Monde, 12.1.1972).

Anayasanın 11.maddesinde 1971 tarihinde yapılan değişiklikle getirilen hükümler farklı bir yoruma olanak sağlamamaktadır. Çünkü "bu Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi.. Cumhuriyeti ortadan kaldırmak kasdı ile kullanılamaz. Bu hükümlere aykırı eylem ve davranışların cezası kanunda gösterilir", yolundaki hüküm "eylem ve davranış kasdı"nı aramaktadır (bk.Soyal,s.148). Bu anlayışı karşılayabilecek olan hükümler Ceza Kanunumuzda esasen mevcuttur (TCK.146, 172). Bir davranışın "kışkırtıcı" sayılabilmesi ancak bu hükümlerde gösterilen eylemlere dönüşmesi halinde kabul edilebilir.

"Türkiye'de felsefî düşüncenin eksikliğinden doğan problemler ve felsefi bir bakışın bunlara tutabileceği ışık" sorunu, Hukukçuya -herşeyden evvel- bir özgürlük konusu olarak gözüktür. 141, 142.maddeler bu açıdan da incelenmelidir.

"En eski ve en istikrarlı demokrasiler olan batı devletleri -İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri- demokrasinin, ihtilâlden ziyade, tekâmül vetiresi neticesinde meydana gelmiş müesseseler ve tatbikatlarla; birden bire değil, fakat yavaş yavaş doğduğunu görmüşlerdir. Çünkü bu devletlerde ihtilâller bile, vukua geldikleri zaman, çabucak yatışmışlar ve daha geniş tekamül vetiresi tarafından masedilmişlerdir.

Demokrasi bu devletlerde ileri derecede sanayileşmiş ve teknoloji bakımından inkişaf etmiş ekonomik sistemler vücuda getiren bir milletin içinde olgunlaşmıştır. Halkları birbirine zıt fikirlerin serbestçe ifade edilmesine tahammül etmediği ve hatta bundan zevk almayı, şikâyetlerin alenen açıklanmasını hoşgörmediği öğrenmiştir ve böylece yavaş ve sebat ede ede kendini idare etmeğe alışmıştır" (David Spitz). Onlar bu düzeye çatışarak değil, düşünerek gelebilmişlerdir. Bu düşünce ekonomik konularda yoğunlaşmıştır.

Demokrasi en üstün ve en güç rejimdir. Başarılı olması büyük düşünsel çaba ister, içtenlik de. Eğer bir ülkenin halkı toplumsal sorunlarda aydınlatılmışsa, onlar o ülkenin "vatandaş"ı aydınlatılmamışlarsa sadece "taba"sıdırlar. "Tercihli aydınlatma" aydınlatılmamaktır. 141,142.maddelerin getirdiği yasağı bu açıdan da değerlendirmek gerekir.

Fikirce "yasak bölge" kurmakla yetinileceği yerde, her fikir akımı, objektif olarak, karşıtı akımlarla birlikte anlatılrsa, en büyük güvence sağlanmış olur. Aydınlatmak yerine kandırarak usulünün yoğunlaştığı toplumlarda demokrasinin sadece biçimsellikle devam ettiği, gerçekte yitirildiği görülür.

Kuşkusuz diyebilirizki, "eğer vatandaş herşeyi bilmek hakkına sahipse herşeyi söylemek hakkına da sahip olacaktır". Çünkü bildikten sonra -doğru veya yanlış- düşünmemek kabil değildir. O halde hem bilmek hem söylemek hakkının kullanılabilmesi koşullarının sağlanması, böyle bir ortamın yaratılması gereklidir.

Duyumlar yolu ile elde edilen bilgi ile zihin yoluyla elde edilen bilgi arasında derece farkı gözetmek doğru olmaz, fakat hiç düşünmeden kabul ettirilene "bilgi" denilemez. O halde toplumu, düşünsel eğitiminde "batıl inançlar"dan arıtmak önemli bir çaba olacaktır. Bunlar arasında sökülüp atılması güç olanlar özellikle "ekonomik batıl inançlar"dır.

Ekonomi biliminde bir akım "otomatizm" fikrini savunur: Bu akım "Ekonomi Kanunlarının kendiliğinden haklılığı" ilkesine veya varsayımına dayanır. Ekonomik olaylar bir sistem içinde sürüp gider. Denge bozulmamalıdır (!). Basit bir örnek verelim: Piyasada bir mal "talep"i karşılamaz hale gelirse, "fiat"lar artar, üretici daha fazla üretmeye, tüketici daha az tüketmeye yönelir. Bütün ekonomiyi böylesine otomatik bir sistem sayalım, sonuç ne olacaktır? Öneri şudur: bir yerine dokunmayın, yıkılır (Sauvy). 141, 142.maddelerin sağladığı budur.

Özgürlüğün en sade tanımı şudur: Bağlı olmamak. Tutsaklık dönemi çoktan kapandı. Acaba "ekonomik bağıllık" tutsaklığın değişik çağdaş biçimi midir? Eski Yunan düşünürlerinde ekonomik bağıllıklar üzerinde sadece, "erdemlik" açısından durulmuş, yalnız Aristo, malın biri kullanma, diğeri değiştirme olmak üzere iki değeri olduğunu sezinlemiş, bugün ekonomi biliminde ilke olarak benimsenen pek çok fikirlerin ilkel biçimini açıklamıştı. Ortaçağ ekonomik olayları dinsel kuralları yalanlayan görünüşlerini zayıflatmak çabaları ile geçti. İnsanlık Aristoculuğu benimsedi. İbli Haldun, ekonomide "kadercilik"e karşı çıktı, "Ekonomik Kamu Düzeni"nin gerçek öncüsü olarak İbli Haldun kabul edilebilir. Fakat düzeni -bugünkü deyimle- Liberal açıdan değerlendiriyordu. Çünkü o çağda "ilericilik"i liberalizm temsil ediyordu.

Anayasamızın, 19/5.maddesinde yer alan hüküm TCK.nun 163. maddesi açısından önem taşımaktadır. 141 ve 142.maddeler açısından Anayasamızda açık bir dayanak bulunmadığı halde 163.maddenin metni Anayasanın yasaklayıcı bir hükümü haline getirilmiştir. Fakat Anayasanın bu yasaklayıcı hükmünün de aynı mantıkla (eylemsel ceza hukuku mantığı ile) yorumlanması lâzımdır. Anayasamız "istismar"dan, "kötüye kullanmak"dan, "kıskırtmak"dan söz etmektedir. O halde ancak "eylem" cezalandırılabilir. Anayasamız şu kurala da yer vermiştir: "Kimse, dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz". Bir kimseyi kınayabilmek için o kimsenin dini inanç ve kanaatlerini açıklayabilmesi lâzımdır.

163.madde, amacına hiçbir zaman ulaşmamıştır. Buna karşın Devletin niteliğinde Laiklik "Anayasal Koşul"dur. O halde "dinsel inancı açıklamak özgürlüğü"ne bir çeşit "yasal tehdit" haline dönüşen 163.madde terk edilmelidir. Çünkü "laikliği (Anayasa 2) korumak kadar "vicdan ve din özgürlüğü"nü de (Anayasa 19/1) korumak gerekir. O halde sistemde değişiklik gereklidir, şöyleki:

Laikliğin yasal tarifi yapılmadığından mahkumiyet kararlarının kanuna uygunluğu, bazı olaylarda tereddütler doğurmaktadır.

Laikliğin en sade, en içden, klâsik tanımı: Din-Devlet ayrılığıdır. Bu ayrılığı zayıflatan, istisnalara yer veren her sistem, her uygulama laiklik ilkesine aykırıdır. O halde Devlet-Din ayrılığını kesinlikte tutabilecek "yapısal" (organik) kanunlar hazırlamalı, yürürlükteki kanunlar gözden geçirilmelidir.

Bütün bu metinler tek bir belgede toplanmalı, 1905 Fransız Kanunu (Loi de séparation) esas tutulmalıdır.

Fransa'nın 1905 tarihli ayrılık kanunu ile Devlet bütçesinden Dini teşekküllere ve kişilere her çeşit yardım kaldırılmıştır (bk.Duguit-Monnier, Les constitutions, Paris 1908, s.352). Bu kanundan evvel Fransa'da kilisenin suistimallerine karşı zaman zaman yardımın kesilmesi usulü de denenmişti (Duguit, Le régime du culte catalique, Paris, 1907, s.237).

Memleketimizde 141, 142 ve 163.maddeler düşünce ve vicdan özgürlüğünü tutanlarca kusurlu sayılmaktadır. Bu maddeler bir huzursuzluk kaynağı olmuşlardır. Esasen uygulama göstermektedirki, bu maddelere göre verilen mahkûmiyet kararlarının bu maddede lâfzın aranan koşullarla hiçbir ilgisi yoktur. Mahkûmiyet kararları bu maddeler adına ve fakat bir başka anlayışa göre verilmektedir. O halde gerçek durum şudur. Uygulama Anayasal kural olan "kanunsuz suç olmaz" ilkesine aykırıca sürüp gitmektedir. "Kanunsuz suç olabileceği" anlayışına dönüşen uygulamanın en büyük sakıncası düşünce özgürlüğünün kesinliğini zayıflatmış olmasıdır. Bu kesinlik yoğunluğunu yitirdikçe, onun yerini "ceza korkusu" alır ve bunun sonunda da düşüncesini korkusuzca açıklamak özgürlüğü fiilen ortadan kalkar. Kuşku, daima özgürlüklerin zararına olmuştur.

Her üç maddenin kaldırılması ile bir boşluk meydana gelmeyecektir. TCK.nun 146, 172, 312.maddeleri yeterli hükümlerdir. Anayasamızın sistemini de aşmamaktadır. Eğer Anayasa değişmedikçe bu çeşit hükümlere ihtiyaç olduğu ileri sürülüyorsa ve bu içdenliğe dayalı bir inanç ise maddelerin yeni baştan düzenlenmesi olanacağı da vardır. Vaktiyle harcanan "cebir unsuru"nun bu maddelere eklenmesi çabası başarı kazanmış olsa idi, bugünkü şikâyetlerin hiçbirine lüzum kalmayacaktı.

İtalya'da 141 ve 142.maddelerin esasını teşkil eden 270-272.maddelerin ilga edilmediğini ileri sürmek mümkündür. Fakat bugün İtalya'da bu maddelerin varlığına rağmen komünist partisi ve propogandası yapılmaktadır. Çünkü İtalyan Ceza Kanununun bu maddelerinde "cebir unsuru" vardır. Bizde, bir zamanlar çetin çekişmelere sebep olan "cebir unsuru" maddelere alınmış olsa idi, bugün bu maddelerin yürürlükte olmasının düşünce, düşünceyi yayma, dernek kurma özgürlüklerine karşı bir kısıtlama olduğu iddiası akla bile gelmezdi (bk.Pannain, R.Manuale di diritto penale, Parte speciale, II, 1957, s.193).

Bu üç maddenin uygulanmasında Adliyemiz zaman zaman sert bir tutuma geçer. Böyle dönemlerde "sosyal adalet"den bahsetmek, ahlâki sayılması mümkün dinsel sözler söylemek bile suç sayılmıştır. Bundan sonra daha hoşgörülü bir dönem gelir, tutum pek farklı olur. Bu sürekli olmayan, değişen, bazen sıtlaşan durum şunu göstermektedir: Bu kadar değişebilen uygulama bu maddelerde "kansuz suç olmaz" kuralına uymayan niteliğin varlığını kanıtlar. Bu durum Anayasanın temel ilkesine aykırıdır.

Anayasamız, "Bilim ve Sanat Özgürlüğü" başlıklı 21.maddesinde "herkes, bilim ve sanatı serbestce öğretme ve öğrenme, açıklama, yayma ve bu alanlarda hertürlü araştırma hakkına sahiptir", hükmünü koymuştur. Bu hüküm İtalyan Anayasasınının 33.maddesinden alınmıştır. İtalyan Anayasasındaki hüküm şudur: "Sanat ve Bilim Özgürdür"... "Öğretilmesi de, öğrenilmesi de özgürdür". Görüldüğü üzere bu iki Anayasa arasındaki fark büyük sayılmaz. Anayasamızda bilim, İtalyan Anayasasında ise sanat, yazılıştta, öne alınmıştır.

İtalyan Ceza Kanununun 529.maddesinde de şu hükme rastlanır: "Sanat ve Bilim yapıtı müstehcen sayılmaz". Bu hüküm, İtalyan Adalet uygulamasında şu hale dönmüştür: "Sanat ve Bilim Yapıtı suç sayılmaz". Bu durum, hukuk açısından şöylece adlandırılmaktadır: Sanat ve Bilim Dokunulmazlığı.

"Böylesine bir dokunulmazlık hükmünün kanunlarımıza sokulması gereklidir. Bu yolda, anlamsız suçlamaların -biraz olsun- önüne geçilebilir.

"Sanat(ve Bilim) özgürlüğü "konuyu özgürce seçebilmek" ile başlar. Eğer Kanunlar, resmi tutum, hatta sosyal baskı, bu özgürlüğe elvermiyorsa özgürlük düzeyde kalmış demektir. Hangi yönden olursa olsun diktatörlükler sanatçıdan "Soylu Konular"(!) isterler. Böylece özgürlüğe kastedilir, sanat birşeyin "uydu"su sayılır. Uydu-Sanat'da eksik birşeyin bulunduğu hissedilir. Çünkü gerçek sanat daima "karşı gelmek"le başlamıştır. Bilimde de bu böyledir.

"Sanat (ve Bilim) Dokunulmazlığı" yasalarınıza açık bir hükümle girse şunu yanıtlamanız gerekecektir. Hangi yapıt sanatca (veya bilimce)dir? Sanatı sahtesinden ayırmak, çok kez aynı çağda yaşayanlara nasip olamıyor. Bir yüz yıl sonrasının hükmünü bugünden verebilmek mutluluğu -nedense- insandan esirgenmiştir.

Bir yapıtın sanat yapıtı sayılıp sayılmayacağını saptamada (bizce) ölçü şudur: Sanatçı, yapıtında, hangi sorunu çözmek istiyor? Çünkü konunun seçimi -bir anlamda- sorunun kendisidir. Sanatçının asıl "maksad"ı nedir? Bu maksadını nasıl bir teknikle gerçekleştirebilmiştir? Kısacası, kendini nasıl anlatabilmiştir? Yapıt öncel midir? Yoksa ikinci elden bir yapıt mıdır? Yapıtın bütünleşme başarısı nedir? Tutuculuktan ne kadar kopabilmiştir? Daha evvel olmayanı, yarattığı nedir? Bütün bu soruların yanıtlanması kuşkusuz, bilgelik, uzmanlık ister. Bir yapıtın gerçekten sanat yapıtı olduğunu saptamak güç ise de olanak dışı değildir. O halde "Sanat Dokunulmazlığı"nın hukuksal açıdan tanımı yapılabilir, uygulamasına geçilebilir.

"Sanat Dokunulmazlığı"na gerek var mıdır? Faydasına göre "kabul"de bir mantıktır."Sanat, toplumun varlığında lüks sayılmaz, zarurettir" (Myers). Uygarlığın bir başka tanımı: İnsan yaşamını rahatlaştırmakla, bu yaşamı güzelleştirmeye aynı düzeyde görebilmek.

Gerçek sanat yapıtındaki aşırılık, abartma bağışlanmalıdır. Sanatçı, çok kez, topluma öncülük eder. Onun yapıtı, yaşadığı topluma "tepki"si de olabilir.

Ne bakmak, görmek, ne işitmek, duymaktır. Kendi dünyasını, insan kendisi yaratır. Bu da bir çaba ister. Sanatçı bunun yollarını gösterir. Sanat sevgisi, bir bakıma büyük sanatçılara "şükran borcu"nu yansıtır. Sanatçı "insanların mutluluğuna çalışan kişi" diye tanımlanır, o halde "dokunulmazlık" hakkıdır.

Bu nedenlerle TCK.nun 49.maddesine 4.bent olarak şu hüküm eklenmelidir: "Sanat ve Bilim yapıtı olduğu saptanan yapıtlar suç sayılmaz".

IV. BÖLÜM

ŞİDDET OLAYLARI

Toplum huzurunu bozan bu olaylar açısından Birliğiniz ilgili nakanları uyarma çabasını sürdürmüştür:

1) Devlet Başkanına başvurulması: Sayın Cumhurbaşkanınıza sunulan yazıda şunlar açıklanmıştır:

a-"Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, Ülkemizde uzun süredir devam eden tehlikeli olaylarını, Birliğinizce yapılan başvuruları ve X.Genel Kurulunuzda ortaya atılan şikâyetleri bir kez daha gözden geçirmiş, ağırlığını ve çaresini siyasal nitelikte gören teşhisini, Cumhurbaşkanlığı yüce katına arzı karar vermiştir.

13.4.1976 tarihli yazımızla her iki büyük Partinin Sayın Başkanlarına Birliğiniz adına başvuruda şunlara değinilmiştir:

Türk Devletinin, derece derece tahrip edildiği inancı toplularda doruğuna varmıştır. Bundan sonrasında "hukukun sağlamakla görevli olduğu güven" yitirilir ve daha büyük olaylar birbirini izler. Bu nedenle siyasal tutumun yanlışlığının artık anlaşılması ve tehlikeliği siyasal metod sayan düşünüşün terk edilmesi ilkesinde birleşmelidir.

Yapmakla, görevin gereğini savsanak arasında, sorun farkı büyük değildir. Bu açıdan görevin ihmalinde kendini de sorumlu sayan bir kuruluşun, iki büyük Partinin Başkanına, ortak çözümün bulunması çabasını önermek isteriz. Türk Demokrasisinin sonunu bekleyen davranışları, faal politikada bulunanların herkesten daha seçik görmüş olacakları doğaldır. Bu davranış ve olaylar karşısında etkili çözümü getirmemek sorununun Partileriniz üzerinde durakladığını, yoğunlaştığını, görmemezlikten geliyoruz. Çünkü çözümü ancak onlardan beklemekle demokrasiye bağlılık eş anlamlıdır.

Hukukun üstünlüğü kavramına bağlılıklarını zaman zaman açıklayan Partilerinizin hukukun inkârında daha açık bir örneğin düşünülmesine olanak bırakmayarak "tehlikeli" karşısında kendi kendileri ile çelişkiye düşmelerini gereklidir.

Anayasamız, Partiler açısından, nitelik koşulları getir-
miş, onların ancak bu Anayasa ile yaşama olanağını bulabilecekle-
rini düşünmüştür. Gerçek niteliklerini, toplurun kolayca izleye-
bilecekleri açık kuruluşlar halinde kalması gerekli partilerini-
zin, örtülü, kâtil güçlerin, kendileri ile ilgisi olmadığını söy-
lerle, kendilerini sorun dışı saymaları, içtenlikten ayrılma
gibi görünebilir.

Kaderi demokrasiyle kain, fikirce baskı gurubu niteliğin-
de, anlarını bulan bir kuruluş olarak Türkiye Barolar Birliği bü-
tün Anayasal müesseseleri sorumlulukla donatmış olan Anayasamız
doğrultusunda, kamu niteliğinde bir kuruluş olarak, sorumluluğu-
nun bilinci içinde tedhişçilikle düşüncel mücadelede kendine dü-
şeni yapmaktadır.

Yirminci yüzyılın içinde bulunduğumuz bölümü, bütün Dün-
yada, şimdiye kadar insanlık tarihinin kaydetmediği, en karışık,
fakat kesin bir sonuç almaya anaçlayan, birbirine zıt olaylarla
geçmektedir.

Yaklaşık olarak -süresini öngörmek kolay olmasa da- in-
sanlık, "büyük felâket" in eşiğine adını atmıştır. Bu genel gö-
ründe, zamanında gereğini yapmayan siyasal kuruluşlar ile kamu
niteliğindeki kuruluşların ne gibi felâketlere sebep olduklarını,
mazeret kabul etmeyen hükümlerle, yakın tarihimiz kaydetmiştir.

Bu yazınıza yalnız Cumhuriyet Halk Partisi Başkanlığından
cevap alınabilmektedir.

Anayasamızın 14.maddesinde yer alan "Yaşama Hakkı"nın,
"Kişi Özgürlüğü"nin, 21.maddesinde yer alan "Öğrenin Hakkı"nın,
belli alanlarda ortadan kaldırıldığı ve bu durumun genişlemek e-
ğiliminde olduğu görülmektedir. Alındığı iddia edilen önlemler
etkisiz kalmıştır.

Zabitanın tarafsızlığını yitirmesi, bunun sonucu kendi
içinde bölünmesi belirtileri, bazı Partilerin doğru saydıkları
ilkeleri tarafsız olması gereken Eğitim Müesseselerine yerleştir-
me çabaları, tercihli atanalar, tasfiyeler, Yargı Kararlarının
yerine getirilmesesi gibi sebeplerin Partilerde künelenmesi bir
"vakıa"dır.

"Faili bulunmayan cinayetler" menleketinizde, hiç bir zaman, bu kadar özerli bir düzeve ulaşmamıştır. Faili bulunmayan cinayetlerin, özellikle zabıta kuvvetlerinin yaygın olduğu büyük merkezlerde meydana gelmesi düşündürücüdür. Suçları sadece ceza korkusunun önleyebileceği sanılmamalıdır. Kim suç işlerse mutlaka yakalanacağında, cezalandırılacağında kesinlik gerçek önleyicidir. Bu kesinliği sağlayamayan yönetimin en büyük güvenceyi yok ettiği açık bir gerçektir. Buna, hırsya görmek ve koruyucu görünürde siyasal çıkar aramak Hukukun Güvencesinin kaybolmasına neden olmaktadır. İnsanların öldürülmesinden gelen sorumluluğun alt kadenede duraksadığını sanmak, toplumu cinayetler karşısında duyarsızlığa sürüklemek tarihte denemiş, insanlık dışı davranışlardır.

Bu gün meydana gelen olaylar üzerinde Karu Oyunun teşhisi açık bulunduğu halde sorumluların bunları önleme açısından yasal olanakları kullanmalarını düşündürücüdür.

İki karşıt ucun birbirlerini yoketmesini beklemek gibi ilkel bir düşünce "devlet tasarrufu" olanmaz. Çünkü insanlık ve toplumuz "şahsi veya çıkarıcı intikam" dönerini çoktan aşmıştır. Suçlar Devlet düzenine karşı işlenmiş sayılmaktadır. Bu nedenle Devlet gücünün taraf tutması, seçin döneri yaklaştıkça bu gücün siyasete alet edilmesi ağır sorumlulukları gerektirecektir.

Demokrasilerde en büyük güvence açıklık kuralıdır! Halbuki olaylar planlı, evvelden tasarlanmış görünürlü olmalarına rağmen kovuşturmalar münferit olaylara indirgeli kalmakta, kovuşturma mekanları "genel görünüm"ü ele almamaktadırlar. Demokrasilerde "kadrolanmış silâhli kuruluşlar" en büyük tehlike sayılır. Batı Demokrasilerinde güncel ve düzeysel çıkarılara bakarak bu güçlerden faydalanmak düşünülmemektedir.

Yürütme "ortak sorumluluk kuralı", Demokrasilerde siyasal partilerin görev ve sorumlulukları, menleketinizin bugün içinde bulunduğu durum karşısındaki hareketsizliği herhangi bir özre bağlayamayacaktır. Bugün Türkiye'nizin siyasal yaşamından iki büyük parti, başlıca iki büyük sorumludur. Bu nedenle "tedhiş olayları" karşısarda siyasal kuşkuyla, çare bulmak görevinden kaçmaları yasal bir tutum değildir. Anayasamız siyasal partileri, "ister iktidarda ister muhalefette olsunlar" bazı "Anayasal görevler" ile donatmıştır.

Bu nedenle tedhiş konusunda uyumlu bir sonuca varılması gerekli hale gelmiştir. Anlaşmadan kaçınmak tedhişin devamında fayda görmek anlarını da uyandırabilir.

Özellikle şunu da açıklamak zorundayız: Çözümün "otoriter hukuk düzeni"nden beklenmesi, konunun böylece yansıtılması içtenlikten uzaktır, yan tutmaya gözle şudur: çözüm politik ölçülerle düzenlenmek olanağı içindedir.

Partilerinizin davranışları, Türk toplumunun, kusuru demokraside aramak eğilimini arttırsa bunun "tarihî mesuliyet"ini yüklenmek kolay olmayacaktır. Parti çıkarı öne alınmazsa, demokrasiler, özgürlükleri kısımlar, kaldırmadan sonuç alabilmektedirler. Uygulanırlarsa, yasalarınız yeterlidir.

Sayın Cumhurbaşkanınızın iki büyük Partinin bu açıdan bir çözüme başvurmalarına emir ve telkinde bulunması etkili ve olumlu sonuçlar sağlayabilecektir.

Kayfiyeti, Türkiye Barolar Birliğinin 30.1.1977 tarih ve 137/81 sayılı kararı uyarınca, en derin saygılarınıza takdirlerinize arz ederiz."

b-Bir Baronuzun sayın Cumhurbaşkanına başvurusuna Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine verilen cevap şöyledir:

"Yönetin Kurulunuzun, bugün için ülkenizin en önemli sorunlarından biri haline gelen bir konu üzerinde göstermiş olduğu hassasiyettir, bir vatandaşlık görevi olduğu kadar, takdirle karşılanacak bir davranış olduğunu da ifade etmek isterim... Bu kararda Kurulunuzun temennisi olarak açıklanan ve Barolar Birliğine düşen bir görev olarak nitelenen teğebbüs; sözü edilen Birlik tarafından, Sayın Cumhurbaşkanına sunulan bir raporla, yerine getirilmiş bulunmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanı; ayrıca, 12 Şubat 1977 tarihinde Yargı Organları Başkanları ile yapmış oldukları toplantıya, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Sayın Faruk Eren'i de davet ederek, Birliğin bu konudaki görüş ve düşüncelerini, şifahi de dinlenişlerdir."

Bu yazıda işaret edilen toplantıda Birliğinize akseden bütün olaylar, ayrıntıları ile ve düşünülen önerileri de kapsar biçimde arz edilmiştir.

2)Senato Araştırma Komisyonu: Komisyon bu konuda Birliğinizin düşüncesini sormuş, Yönetim Kurulumuzun görüşleri şöylece bildirilmiştir.

"a-Genel Görüş: Toplumumuzu etkileyen şiddet olaylarının kökenleri ve nedenleri üzerinde, çoğulcu demokratik düzenin vazgeçilmez temel öğeleri olan siyasal partilerin, meslek kuruluşlarının, demokratik derneklerin ve vatandaşların elbette kendilerine özgü değerlendirmeleri vardır. Bu çeşitli değerlendirmelerin varlığı ve ifadesi, çoğulcu demokratik düzen içinde, toplumun demokratik bir muhassalada idaresini sağlar. Demokratik bir toplunda, önce bu çoğulcu niteliğin sağlanması gerekir. Bu suretle, bunalımların demokratik ilkeler dışındaki tedbirlerle giderilmesini önerme heveslilerinin etkisine engel olunur. Bu nedenle, toplumumuzda ilk sağlanması zorunlu hal, çoğulcu demokratik düzenin koşullarına aykırı her türlü eğilim ve uygulamaları sona erdirmek ve çoğulcu demokratik düzenin gereklerini hukuksal, sosyal ve ekonomik yönlerden yerine getirmektir. Toplumumuz koşullarında bu yönde yapılacak değişiklikler, kuruluşlarda ve kişilerde çoğulcu demokratik düzen düşünce ve uygulamasına alışmayı ve bunlara içtenlikle uymayı sağlayacaktır. Genellikle bunalım, onun bir sonucu olan şiddet olayları, bu çoğulcu demokratik düzen dışındaki bir düzenin ürünüdür. Korkutma ve korku siyasetinden kaynaklıdır. Bu nedenle, toplumumuzu düşman kâmp-lara bölen bu gidişin demokratik yollarla sona erdirilmesi ön koşuldur.

b-Ekonomik Alanla İlgili Görüş: Toplumumuzun içine düştüğü bu bunalıma bir çözüm yolu bulabilmek için önce, bu bunalıma neden olan ekonomik olaylar ve sorunlar ele alınmalıdır.

Genel olarak bugün, ülkenizde, öncelikle ekonomik alanda, şiddetli ve hızlı bir özelleştirme (privatisation) olayı vardır. Bu özelleştirme olayı, "hür gelişim", "özel teşebbüs" ve "kârna ekonomi" gibi terimlerle ifade edilmektedir. Bugün artık, toplum yararından açısından özelleştirmenin ne büyük sakıncaları olduğunu anlamak için dış ülkelerdeki olaylara bakmaya gerek kalmamıştır. O halde, bu özelleştirme olayına ve sorunlarına önerilerle eğilmek gerekir.

Ekonominin kilit noktalarındaki özelleştirme her yerde bunaların neden olduğu görülmektedir. Toplum çıkarları açısından, ekonomik kilit noktalarında kamu girişimlerine öncelik tanımak zorunludur.

Ayrıca, ekonomik alanda, şu saptamaları yapmakta yarar vardır:

1-Özelleştirme bir uzantısı olan holdingleşme olayı üzerinde de önemle durulmalıdır. Tekelleşmenin en tehlikeli bir aşaması olan bu olay her halde toplum yararı açısından hiç de sevinli bir ekonomik olay değildir.

2-Holdingleşmenin bir nevi teşvikçisi olan Çokuluslu Şirketler sorunu, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının ele aldığı biçimde, ele alınmakla işe başlamak gerekir.

3-Kredi musluklarını elinde tutan ve bugünkü ekonominin dinamizmini meydana getiren bankaların ekonomiyi yönlendirme ve kredi verme politikasına eğilmek zorunludur. Bankalarda da, her geçen gün, özelleştirme olayının uzantısı görülmektedir. Çeşitli sanayici ve tüccarın bir banka ele geçirmek için yaptığı mücadelelerin nedenini holdingleşmede de bulmak mümkündür. Bu itibarla, toplumun demokratik çıkarları açısından bankalara demokratik yararlarına uygun düzenlemeler getirilmelidir.

4-D.Ç.M. adı altında özel banka ve kişilerin yabancılardan elde ettikleri paralar sorununa derhal el atılmalı ve hazine ile Türk parasını kanatan bu borçlanma türü derhal durdurulmalıdır.

5-İhracatı arttırmak maksadıyla ortaya atılan ve bugün davalarla da sabit olduğu gibi Hazine yağrasına neden olan vergi iadesine de son verilmelidir.

6-İşsizlik, toplumun kanayan bir yarasıdır. Her türlü şiddet olaylarının aktörleri, bu kaynaktan kendilerine bende bulur. Bu nedenle istihdam sorunu, 19.yüzyıl anlamı içinde hapsedilmez.

7-Ücretlerde (échelle mobile - değişken ölçü) uygulanmasına geçmekle ücret sorunu büyük ölçüde çözümlenebilir.

8-İşletme kavramı da çağdaş anlama göre alınmak gerekir. İktisadi işletme, 19.yüzyıl anlamında değil, çağdaş toplumda ele alındığı gibi insancıl ölçüler ve ilkeler içinde ele alınmalıdır.

Netice itibariyle, toplumdaki ekonomik ilişkiler, insan-
cıl ölçülere göre ayarlanmalıdır.

c-Hukuk Alanı ile İlgili Görüş: Sosyal bunalımın hukuk
alarında yansıması olmuştur. Bu nedenle kuruluşların ve kurumla-
rın sosyal ve hukuksal yapılarında da düzenlemeler yapılması ge-
reker.

1-İlk hedef olarak Anayasa, 1961 yılındaki şekline dönüş-
türülmelidir.

2-Anayasaya aykırı kanunların ayıklanması ve değiştiril-
mesi çalışmalarına derhal başlanmalıdır. Son zamanda, Padişahlık
kanun ve tüzüklerinin demokratik düzen için ne derece tehlikeli
olduğu görülmüştür.

3-Danıştay kararlarını icra ve infaz ettirmek için Danış-
taya bu konuda yetki verilmelidir.

4-Dernekler Kanunu, Basın Kanunu, Yürüyüş ve Gösteri Ka-
nunu demokratik hale getirilmelidir.

5-Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu demokra-
tik hale getirilmeli ve öncelikle 141, 142 ve 163.naddeler derhal
kaldırılmalıdır.

Bu suretle, toplumumuzun siyasal yapısı hukuksal güvence-
ye kavuşturulmalıdır.

ç-Sosyal Alanla İlgili Görüş: Bugün, toplumu etkileyen
şiddet olayları öğrenci ve işçi kesiminden daha geniş halk taba-
kalarına doğru yayılmaktadır. Şiddeti kullanan guruplar belirlen-
miştir. Bu çeşitli gurupların nereden kaynaklandığı da açıklan-
mıştır.

Bu şiddet olayları zabıta olayı olmaktan çıkmıştır. Zabı-
ta tedbirleri ile giderilmesi olanaksızdır. Ekonomik ve hukuksal
düzenlemeler çoğulcu demokratik ilkeler doğrultusunda yapılırken,
Devletin güvenlik kuvvetlerinin devletin kuvveti olduğunu ortaya
koyarak şiddet olaylarının aktörleri ve bendeleri üzerine kesin-
likle gitmelidir. Faili neçul cinayet yoktur. Böyle bir kanı ya-
ratrak bile bir toplumun yüz karasıdır.

Öğrenci kesimindeki kaynaşmayı önlemek için öğretimin ku-
runlarını ve üniversiteleri bugünkü siyasal tasalluttan kurtarmak
gerekir.

Demokratik bir üniversiteler kanunu derhal hazırlanmalıdır. Gençce bugünün yarının güvencesini vermek zorunludur. İşsizlik korkusundan arındırılmalıdır. Devletin lâikleştirilmesini tanrıya inançsızlık ve rüslümanlığa karşı olmak gibi göstererek Osmanlı Devletinin yıkılmasına neden olan bağınaz görüşlerini okullarda resmi düşünce şeklinde öğrenciye öğretilmesine son vermek gerekir. Hiçbir parti ve gurup, kendi düşüncelerini egemen kılmak için okulu bir araç olarak kullanmamalıdır.

Demokratik ülkelerde yaygınlaşan akın göylece adlandırılmaktadır: Politikanın sosyalleştirilmesi (=yaygınlaştırılması).

Bugün her ülkede şu soruya yanıt aranmaktadır: Demokrasi- nin neresindeyiz? Karşıt sistemlerin güçlendikleri bir "vakıa" dır. Demokrasiyi korumak ve geliştirebilmek için ne yapılabilir?

Demokratik ülkelerde siyasal konular eskiye kıyasla daha erken yaşta ilgi toplanmakta, hem de "Birey"i sosyal konular daha fazla ilgilendirmektedir. Bu akın "siyasetle iştiğal teke- li"ni anlamsız kılmaktadır. Her ülkede görülen "seçmen yaşı"nın indirilmesi nedensiz değildir. Fakat bunun bir de gereği vardır: Siyasal (demokratik) eğitim. Bu eğitime okullarda yer verilmelidir. Seçmen yaşına ulaşımadan evvel "vatandaş" demokrasinin "gerçek ilkeleri"ni öğrenmelidir. Mektepler "siyasal eğitim odakları" haline getirilmelidir (Lister, s.1-2).

Demokrasilerde büyük tehlike "halk"ın siyasetten uzak tutulmasıdır, fakat bundan daha büyük tehlike, halka "yozlaşmış politika"yı politika olarak kabul ettirmedir.

Halkın bilgisiz bırakılması batı demokrasilerinin kusuru sayılmakta ve bu duruma "bilgisizlik demokrasisi" adı verilmiştir. Büyük halk kütleleri "temel siyasal bilgiler"den yoksun bırakılmıştır. Siyaset adanlarının (özellikle ekonomik konularda) kullandıkları dil halk tarafından anlaşılmanmaktadır. Pek az kişi sağ ve sol deyimlerinin gerçek anlamını bilmektedir. Halkın siyasal bilgisizliğine dayanan bir sisteme "gerçek demokrasi" denemez.

Okulda "Siyasal Eğitim"e karşı olanlar öğretmenlerin maksatlı telkinlerinden kuşku duymaktadırlar (bk.Lister, s.5).

Fakat bahis konusu olan Anayasal ilkelere dayalı bir plân içinde kalmaktır. Özgürlükleri, bunun değerini, başkalarının hakkına saygıyı içeren siyasal (demokratik) eğitim tarafsızca tek biçimliliğe bağlanabilir. Bugün demokrasiyi, ne olduğunu bilecek savunmak mürkündür. Siyasal (demokratik) eğitim, kapitalizm, liberalizm, sosyalizm, komünizm, emperyalizm gibi tenel kavramlar hakkında objektif bilgileri sağlanmalıdır. Bunlar bilinmezsin demokrasi savunulamaz, "oy" duygusallıktan kurtulup bilinçlenemez. Siyasal eğitim, yurt bilgisine indirgeli değildir. Vatanında bir dünya görüşüne sahip olabilecek olanağa kavuşturulmalıdır.

Diğer taraftan işçileri de bugünkü siyasal tasalluttan kurtarmak gerekir. İşçiyi işçiye kırdırmak yerine çoğulcu demokratik düzenin vazgeçilmez öğelerinden olan sendikalaşmanın demokratik koşullarını yaratmak gerekir.

Yukarıda ana çizgileriyle dört bölümde özetlenmiş olan toplumu etkileyen şiddet olaylarının kökenleri, nedenleri, önleyici tedbirleri ile ilgili görüş ve önerilerinizi Sayın Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonunun bilgilerine sunarız".

3) Sorut Olaylar: Yetkili mercilere, ancak Yönetim Kurulunuzun resen bilgi edinebildiği olaylar intikal ettirilebilmiştir.

Barolarınıza gönderilen genelge şöyledir:

"Üniversitelerde ve okullarda yoğunlaşan tedhiş eylemlerinin can güvenliği ile öğretimin ve öğrenimin özgürlüğünü ortadan kaldırdığını ve bu ortamın faili bulunmayan cinayetlerle büsbütün vaharet kazandırdığını ve yetkilerinin çeşitli nedenlerle görevlerini yerine getirmediklerini saptayarak, tüm yetkili ve sorumluların görevlerini yapmalarını sağlamak amacıyla bu türden davranışlar karşısında TBB.Yönetim Kurulunun re'sen ya da baroların başvuruları üzerine gerekli araştırma önlemlerini almasına ve etkin girişimlerde bulunmasına karar vermiştir.

Olayları önlemekle görevli sorumluların görevlerini yerine getirmekten kaçındıkları yolundaki iddiaların yaygınlığı karşısında kararın uygulanmasına esas olmak üzere öğretimin kurumları yöneticileri ile temas edilerek yapılacak tesbitlerin Birliğimize duyurulmasını rica ederiz."

Bu genelgeye Barolarınızdan cevap alınmamıştır.

KINAMA GÜNÜ

X.Genel Kurul toplantısında alınan "YÜRÜTME ORGANLARINCA YARGI KARARLARININ YERİNE GETİRİLMEMESİNİN, HUKUK DEVLETİ ve HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ İLKELERİNİ ZEDELEYİCİ BOYUTLARA ULAŞTIĞINI SAPTAYAN GENEL KURUL, AVUKATLARIN, BAROLARIN ve TBB.NİN BU TUTUMA TEPKİSİNİ GÖSTERMEK AMACI İLE 1977 YILI İÇİNDE BİR GÜNÜN YÖNETİM KURULUNCA KINAMA GÜNÜ OLARAK İLANI İLE O GÜN AVUKATLARIN DURUŞMALARA GİRMEMELERİ" kararının uygulanması ile görevlendirilen Yönetim Kurulumuz, Genel Kurulumuza kararın uygulanmasına ilişkin bilgi ve belgeleri sunmağı uygun görmüştür.

1) Kınama Kararının Yönetim Kurulunca Uygulanması: Genel Kurulca alınan kararın, gereği gibi uygulanması bakımından Yönetim Kurulunca yoğun bir çaba harcanmıştır.

a) Karar bütün Barolara duyurulmuş, katkıları rica olunmuştur.

b) Kınama günü, 4 Mart 1977 gününden evvel şu bildiri ile kamu oyuna açıklanmıştır:

"Yürütme organlarının yargı kararlarının yerine getirilmesinin, Hukuk Devleti ve Hukukun Üstünlüğü ilkelerini zedeleyici boyutlara ulaştığını saptayan Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, (Baroların ve Türkiye Barolar Birliğinin, bu tutuma tepkisini göstermek amacı ile bir kınama gününde avukatların duruşmalara girmemelerine) karar vermiş ve Yönetim Kurulunca 4 Mart 1977 Cuma günü "Kınama Günü" olarak saptanmıştır.

Türkiye Barolar Birliği, kurulduğu tarihten bugüne kadar bütün gücü ile yurdumuzda Anayasamızın temel kuralı olan Hukuk Devletinin tüm koşulları ile korunmasını ve hukukun üstünlüğü ilkesinin egemen kılınmasını savunmuştur.

Birlik bu konuda üzerine düşen görevi, çeşitli faaliyetleriyle yerine getirmeye çalışmıştır. Düzenlediği kongre ve toplantılar, yayınladığı kitap, broşür ve bildiriler, devletin yetkili organlarına yaptığı başvurular bu sabırlı çalışmaların oluşturduğu aşamalardır.

Bütün bu çabalara rağmen, Hukuk Devletinin ilk ve temel koşulu olan yargı kararlarının etkinliğine karşı yürütme organınca gösterilen direnç yok edilememiş, yürütmeyi üstlenen siyasi gücün tutumu bugün artık bir gelenek halini almıştır.

Yürütme ile Yargının ayrılığından, Yargıyı dinlemek yetkisini çıkarmak yanlıştır. Aynı Devlet Kavramı içinde olmanın gereği Yürütmenin kendini Yargıya tâbi sayması ve bunu benimsemiş olmasıdır. Nedeni şudur:

Toplum, Yürütme Yetkisinin hukuk içinde kalmasını Yargı Organında güvenceye bağlamıştır. Böylesine bir görevle donatılmış "Yargı Organı" elbetteki idarenin üstündedir. "Hiç bir eylem ve işlemi Yargı Denetiminin dışında kalamayan" Yürütmenin, Yargı Kararlarını denetleyebileceği, tercihler yapabileceği, Devlet Kavramının ilkel anlayışı içinde ancak haklı görülebilir.

Yürütmenin "görevi, kanunlar çerçevesinde... yerine getirilir", fakat "Yargı Yetkisi, Türk Milleti adına... kullanılır". Anayasamızın bu deyimleri bile, Yürütme için, Yargı Denetimi içinde kalmanın zorunluğunu ortaya koymaktadır.

Hak Arama Özgürlüğü, Anayasal Temel haklardandır. Yargının engellenmesi, kararlarının uygulanmaması, yıkıcı etkisini, her şeyden evvel bu alanda hissettirir. Yürütmenin, Yargı Kararlarını yerine getirip getirmenekte bir tasarruf yetkisinin kabulü halinde "Hak Arama Özgürlüğü" anlamını yitirir. Uygulanmayan bir Yargı Kararı, öyle bir "aciz vesikası"dır ki, Devleti manevi iflasa sürükler. Bunun sorumu pek ağırdır.

Yargının, Yürütmeye "müdahale" ettiği iddiası da yanlıştır. "İdarenin hertürlü eylem ve işlemine karşı Yargı Yolu açıktır". Bu Anayasal kuralın anlamı şudur: Yürütmenin eylem ve işlemleri hukuka uygunluk varsayımından faydalanır. Böylesine bir varsayım Yürütmeye tanınmış bir ayrıcalıktır. Fakat bu ayrıcalık bir koşula bağlanmamıştır. Varsayım, aksi kanıtlanıncaya kadar geçerlidir. Bu kanıt, Yargının kararıdır. O halde idarenin eylem ve işlemleri, "iptal" edilmezlerse, yürürlükte kalabilirler. Demek ki, Yargının Kararı bir "müdahale" değil, Yürütmenin eylem ve işlemlerinin "geçerlilik koşulu"dur. Müdahaleden yakınmak, haklı değildir.

Vatandaşlarda Adalet duygusunu yokedecek bu vahim durumun hukuka bağlı Devlet ilkesini tahribe varan etkileri yaygınlaşmaya başlamıştır, önünün alınması hususunda gerekli duyarlık yitirilmiştir.

Yargıya karşı nereden gelirse gelsin gösterilecek her direnç Türk avukatlarının karşı direncini görmeye mahkûmdur. Türk Yargısı geçmişte bunun yüce örneklerini onurla vermiş, bugün de kararları ile aynı çizgide bulunduğunu göstermiştir.

Türk Yargısının yapısında onun ayrılmaz ögesi olarak yer alan Avukatların üstlendikleri kutsal görevleri, onları ön plânda eylemli uyarılarını yapmaya mecbur etmiştir.

Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunca alınan kararın amacı, Yargı kararlarının yerine getirilmesini Yönetimin takdirine bırakan anlayışın terk edilmesini sağlamaktır. Verdiği hükmün yerine getirilmediğini gören hâkimin duyduğu meslekî azap, müvekkilinin lehindeki kararın uygulanmadığını gören avukatın kırılan meslek onuru, müvekkiline verecek cevap bulamamaktan gelen meslek güvenini yitirmesinden duyduğu büyük yıkıntı açıkça ortadadır. Bu duruma kesinlikle son verilmelidir.

Türk Yargısının Ulusal dayanan Anayasal gücünün toplumdaki etkin ve saygın yerini daima koruyacağına inancımız sonsuzdur."

Ayrıca yapılan Basın toplantıları ile Kinama gününün anlamının kamuya yansımalarına çalışılmıştır.

c)Kinama kararı, kinama gününden evvel bütün yargı mercilerine duyurulmuştur.

2)Barolarımızın Tutumu: Birliğimize ulaşan bilgilere göre, iki Baromuz hariç, diğer Barolar Kinama Gününün gerçekleşmesi çabasına katılmışlar, meslekdaşlarımıza ve yargı mercilerine kararı duyurmuşlar, bazı Barolarımız Basın toplantısı ve diğer önlemlerle kararın etkili olmasını sağlamışlardır.

Adana Barosu Yönetim Kurulu karara katılmamış ise de kararı meslekdaşlarımıza duyurmaktan geri kalmamış, Erzurum Barosu Yönetim Kurulu karara katılmadığını, meslekdaşlara duyurmadığını Birliğe yazı ile bildirmiştir.

3)Meslekdaşlarımızın Tutumu: Bir kısım meslekdaşlarımız karara uymamış, duruşmalara girmişler, bir kısmı da bildiri ve Basın aracılığı ile karşıt kanılarını açıklamışlardır. Bu kanıda olanların sayıca önem göstermediği, pek büyük bir çoğunluğun kararı desteklediği anlaşılmıştır.

4)Adalet Bakanlığının ve Savcılıkların Görüşü: Ceza kovuşturması istekli başvurular karşısında Savcılıkca takipsizlik kararı verilmiş, Bakanlık da izin vermediği gerekli görmemiştir.

a)Takipsizlik Kararı: Ankara Savcılığının 18.3.1977 tarihli takipsizlik kararı şöyledir:

"Yakınma dilekçesi üzerine Türkiye Barolar Birliği Genel Başkanı ve TBB.X.Genel Kurul Toplantısına 4 Mart 1977 gününü kınama günü ilân eden karara imza atan genel kurul üyeleri, kınama günü kararını uygulamaya koyan Baro yetkilisi avukatlar hakkında görevi kötüye kullanma ve görevi savsaklama suçlarından dolayı soruşturmaya başlanmış ise de yapılan soruşturma sonunda:

-TBB.Genel Kurulunun 6.7.8 Ocak 1977 günlerinde Sakarya'da yaptığı Genel Kurul Toplantısına verilen önerge ile: (Ocak 1977 içinde bir günün yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle kınama günü olarak ilânı ve o gün için bütün avukatların duruşmalara girmemeleri önerilmiş) ve oylama sonunda bu önerinin kabul edildiği görülmüştür.

-Önerinin kabul edilmesi üzerine X.Genel Kurul bildirisinin ikinci maddesinde karar açıklanmıştır. Kararda aynen: "Genel Kurulda yürütme organlarıncaya yargı kararlarının yerine getirilmesinin hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkelerini zedeleyici boyutlara ulaştığını saptayan kurul, avukatların, baroların ve TBB'nin bu tutuma tepkisini göstermek amacıyla 1977 yılı içinde bir günün kınama günü olarak ilânı ile o gün avukatların duruşmalara girmemeleri hususunu ayrıca karara bağlamıştır." denilmiştir.

-Genel Kurulun bu kararı üzerine Yönetim Kurulunun kınama gününü 4 Mart 1977 olarak saptadığı ve bu kararın nedenlerini anlatan uzun bir bildiriyle ilân ettiği Yönetim Kurulu kararının ayrıca Barolara kayıtlı bütün avukatlara duyurulmak üzere Baro Başkanlıklarına gönderildiği, görülmüştür.

Gerek TBB.Genel Kurulu kararında gerek Yönetim Kurulu bildirisini ve genel başkanın imzasıyla yayımlanan bildiri ve gerek alınan kararın bağlayıcı olduğuna ilişkin hiçbir ibarenin yer almadığı, 1136 sayılı Avukatlık Yasasından da bu konuda disiplin yaptırımını öngörülmediği anlaşılmıştır.

TBB.GENEL KURULUNUN ALMIŞ OLDUĞU KINAMA GÜNÜ KARARI 1136 SAYILI YASANIN 110.MADDESİNİN 1. ve 6. BENDLERİNDE AÇIKLANAN BAROLAR BİRLİĞİ GÖREV ve AMAÇLARINA UYGUN BİR DAVRANIŞ OLDUĞU, BU KARARI ALAN ve UYGULAYANLARIN EYLEMİNDE 1136 SAYILI YASANIN 62.MADDESİNDE TANIMLANAN SUÇUN ÖGELERİ BULUNMADIĞI ANLAŞILMAKLA,

Yukarıda yazılan maznunlar hakkında kamu adına kovuşturma yapılmasına gerek olmadığına C.M.Ü.K.nun 163. ve 164.maddeleri gereğince itirazı olanaklı olmak koşulu ile karar verildi.18.3.1977".

b) Bakanlık Görüşü: Bazı Savcılıklar ceza takibinden evvel Bakanlıktan izin istemişlerse de izin verilmemiştir. Bakanlığın bu konudaki yazısı şudur:

"Barolar Birliği Yönetim Kurulu kararına uyan bir kısım avukatların 4.3.1977 günü duruşmalara girmedikleri, bu suretle Barolar Birliği Başkan ve Yönetim Kurulu Üyeleri hakkında kovuşturma yapılması, müşteki tarafından iddia ve talep edilmişse de,

1136 SAYILI AVUKATLIK KANUNU HÜKÜMLERİNE GÖRE, TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİNİN EN YÜKSEK ORGANI OLAN GENEL KURUL, ADALETİ ve AVUKATLIK MESLEĞİNİ İLGİLENDİREN İŞLER HAKKINDA TEKLİFTE BULUNABİLİR. Birlik Yönetim Kuruluna talimat verebilir. Yönetim Kurulu Genel Kurulu kararlarını uygular.

Birlik Başkanı, Genel Kurul ve Yönetim Kurulu kararlarını yerine getirir, meslek onuru ve BAĞIMSIZLIĞI ile ilgili işlerde kanunlar ve meslek kurallarının gereğini her türlü organlara karşı savunur ve bu konuda doğrudan doğruya veya dolayısıyla kendisini göreve zorlayan hususları yapar.

Bu nedenle, Barolar Birliği Genel Kurulunun kararına atfen, Barolara keyfiyetin duyurulması ve mezkur duyuruların mahiyeti ile bağlayıcı nitelikte olmaması ve yargı organlarınca da, duruşmalara girmeyen bir kısım Avukatların hareketlerinin mazeret teşkil ettiğinin kabul edilmesi karşısında, EYLEMİN SUÇ TEŞKİL ETMEDİĞİ dosya münderecatı ve mahalli C.Savcılığının iş'arından anlaşılmıştır.

SONUÇ: Türkiye Barolar Birliği Başkanı ve Birlik Yönetim Kurulu Üyeleri haklarında 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 58.maddesi gereğince soruşturma izni verilmesine mahal olmadığına".

5) Yargı Mercilerinin Kararları: Hernekadar bazı mahkemelerce kınama günü dolayısıyla duruşmaya katılmayan meslektaşlarımızın mazeretleri kabul edilmiş ise de bunlar münferit kalmış, genel olarak kınama günü kararının geçerliliği kabul ve beyan olunmuştur. Bir kaç örnek, bu konuyu açıklayabilir:

a) Yargıtay Birinci Ceza Dairesi Kararı: Birinci Ceza Dairesinin 4.3.1977 tarihli kararı şöyledir:

"Türkiye Barolar Birliğinin 22.2.1977 günlü ve 327 sayılı Dairemize hitaben yazı ve yazıya bağlı ekte yargı organları kararlarının yürütme yetkisi tarafından yerine getirilmemesi hareketinin

hak arama özgürlüğünü yok edici ve yargının engellenmesi anlamına olarak kınadıklarını belirlemek amacıyla 4.3.1977 günü duruşmalara girmeme kararı aldıklarının bildirilmiş olduğu anlaşıldığından yasal bir örgütün üyesi bulunan SAVUNMA MAKAMININ bu karara uydugu, gelmemesiyle anlaşıldığından savunmaya olanak sağlamak için sanık vekiline yeniden tebligat yapılmasına ve duruşmanın 8.4.1977 Cuma günü saat 14.00'e bırakılmasına 4.3.1977 gününde oybirliği ile karar verildi."

b)Mahkeme Kararları: Pek çok karardan bir kaç örnek verilebilir:

-"Bolu İcra Tetkik Mercii Hâkimliği (Aynı günlü bütün kararlar böyledir): Davacı vekili ve sanık gelmediler, açık duruşmaya başlandı. Davacı vekilinin mazeret dilekçesi dosyada görülmüş olmakla okundu.

G.D."Yürütme organlarının iki yıldan beri Yargı organlarıncaya verilen pek çok kararı uygulanamış olduğu bir gerçektir. YÜRÜTME ORGANININ BU TUTUMU, ANAYASAMIZ DEMOKRATİK HUKUK DEVLETİ İLKELERİNE AYKIRI OLDUĞU KUŞKUSUZDUR. Mahkemeler, Türk Ulusu adına karar vermektedir. Bu nitelikteki bir kararın uygulanmaması durumu, ulus iradesinin tanınmaması anlamındadır. Barolar Birliği Yürütmenin bu tutumunu kınamak için 4.3.1977 Cuma gününün Kınama Günü olarak kabul etmiş ve Avukatların duruşmalara girmemesini kararlaştırmıştır. Davacı vekili, Barolar Birliğinin tavsiyesini kabul edip duruşmaya gelmemiş ve bu yönde bir özür dilekçesi vermiştir. Davacı vekilinin tutumu Barolar Birliği kararına uygun olarak yürütme organının tutumunu ulusa duyurma, şikâyet ve benimsetme anlamını taşımaktadır. Kişisel çıkarı ile ilgili değildir. Bu nedenle özürü yerinde görüldüğünden isteminin kabulüne, duruşmanın 11.3.1977 günü saat 9.00'a bırakılmasına karar verildi.3.3.1977"

-Ankara Asliye Ticaret Mahkenesi kararı ilginçtir:

"Davacı vekili söz aldı. Davalı vekilleri Barolar Birliğinin Avukatlık Kanunu 1.maddesine aykırı bulunan bir kararına dayanarak mazeret bildirmişlerdir. Karar kanuna aykırı olduğu cihetle mahkemeleri bağlamaz, Avukatlık Kanununun 110.maddesinde avukatların görevleri sayılmıştır. Barolar Birliğinin görevi sayılmıştır. Bunlar arasında boykot yapma gibi bir işlem yoktur. Bu sebeple davalı vekillerinin mazeretlerini kabul etmiyor ve gıyap kararı çıkarılmasını istiyoruz dedi. Gereği düşünüldü:

Ankara Barosu Başkanlığının mahkememize hitaben yazdığı 23.2.1977 tarih ve 2194 sayılı yazı ile ona ekli bulunan Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunun karar ve bildirisi karşısında davalı vekillerinin mazeretlerinin kabulüne ve dilekçelerine ekli pul yardımıyla davalı vekillerinden birisine duruşma tutanağının tebliğine, bu sebeple duruşmanın 8.4.1977 Cuma saat 10'a bırakılmasına karar verildi. 4.3.1977"

-Kuşkusuz Yargı mercilerinin genel kanısını saptamak yerinde olacaktır:

Yargıtay Başkanı Sayın Cevdet Mentesh 1977-1978 Adalet yılını açış konuşmasında (sh:6) şu açıklamada bulunmuşlardır:

"GEÇEN YIL, TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİNİN, HUKUKUN ve YARGININ ÜSTÜNLÜĞÜ, KESİNLEŞEN YARGI KARARLARININ YERİNE GETİRİLMESİ... İLE İLGİLİ SAVUNMA ve ÇABALARINI DİKKATLE İZLEDİĞİMİZİ BELİRTMEK İSTERİM. BU VESİLE İLE TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİNİ ve SAYIN AVUKAT MESLEKDAŞLARIMI BU OLUMLU ÇALIŞMALARIN/ÖTÜRÜ GÖNÜLDEKİ KUTLARIM".

VI. BÖLÜM

Hâkim-Savcı-Avukat İlişkileri:

Bu konuda gittikçe yoğunlaşan şikâyetler Birliğimize ulaştırılmakta ve Yönetim Kurulumuzda her konu ayrı ayrı değerlendirilmekte ve gerekli girişimlerde bulunulmaktadır.

1)Münferit Başvurular: Meslekdaşlarımızın münferit başvuruları, bunlardan Baroların ve Birliğin habersiz kalması, gerekli girişimleri aksatmaktadır. Bu nedenle şu hususlar, Barolarımızdan rica olunmuştur:

"Yargı ile olan ilişkilerinizde Avukat arkadaşlarımızın karşılaştıkları güçlüklerin ve hâkimlerle avukatlar arasında tartışma yaratan durumların düzeltilmesi için meslekdaşlarımızın Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanlığına yaptıkları başvuruların, tek tek ele alınıp sonuçlandırılmasının güçlükler yarattığı ve hâkimlerin mesleki yeteneklerine yönelik şikâyetlerin cevaplandırılmasına da Yasal olanak bulunmadığı ilgililerce Birliğimize bildirilmiştir.

Bu nedenle, Baronuz çevresinde, gerek Hâkim-Avukat ilişkileri ve gerekse adalet çalışmalarındaki aksaklıklar yönünden saptanacak olay ve şikâyetlerin meslekdaşlarımız tarafından Barolarına bildirilmesi ve ancak Baroca benimsenecek olay ve şikâyetlerin Baro tarafından Birliğimize, Birlik kanalıyla Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanlığına iletilmesi yönteminin benimsenmesi daha olumlu sonuçlar vereceğinden, durumun Baronuz Avukatlarına duyurulmasını ve bu konularda buna göre işlem yapılmasını takdirlerinize sunarız."

2)Genel Değerlendirme: Hâkim-Avukat ilişkileri hakkında Birliğinizle Yüksek Hâkimler Kurulu arasında cereyan eden yazışmalar ve Yüksek Hâkimler Kurulunca yapılan genelge hakkında bir kanaata varılabilmesi için aşağıdaki metinleri takdirlerinize sunarız:

a-Birlik yazısı:

"Birliğimize intikal eden bazı olaylarda sayın hâkimlerimizin iş sahiplerine ve özellikle meslekdaşlarımıza karşı, itidal sınırlarını aşan muamelelerinden şikâyetler yoğunlaşmaktadır.

Her ne kadar duruşmayı sevk ve idaredeki gerek ağır sorumluluk, gerekse yoğun iş hacmi, hâkimlerimiz açısından, savunmanın sorumluluğu, meslektaşlarımız açısından zaman zaman temkinli tutumun muhafazasını güçleştirebilirse de yine de belli bir çaba içinde kalınması yargı görevlileri olan, hepimizin müşterek tutumumuz olmak gerekir.

Türkiye Barolar Birliği bu konuyu belli kurallara bağlamayı uygun görmüş, meslektaşlarınızı bağlayıcı "Meslek Kuralları" saptanmıştır. Eklice sunulan metin de anlaşılacağı üzere 17 ve onu takip eden maddelerde "yargı organları ile ilişkiler"e ayrı bir bölümde önem verilmiştir. 17 ve onu izleyen maddelerde şu hükümler yer almıştır:

17-"Hâkim ve Savcılarla ilişkilerinde avukat hizmetin özelliklerinden gelen ölçülere uygun davranmak zorundadır. Bu ilişkilerinde karşılıklı saygı esastır".

18-"Avukat daha önce hâkim, savcı, hâken ya da başka resmî bir sıfatla incelediği işte görev alamaz".

19-"Hâkim ve Savcı ile hısımlık ya da evlilikten gelen engelleri gösteren kanun hükmünde yazılı derece dışında kalan hısımlıklar ve başkaca yakınlıklarda avukat meslek onuruna en uygun biçimde takdirini kullanır".

20-"Avukat mesleğe yaraşır bir kılıkla adalet önüne çıkar. Mahkemelerden başka yer ve zamanlarda avukatlık resmî kılığının giyilmesi zorunlu haller Türkiye Barolar Birliğince hazırlanacak yönetmelikte gösterilir".

21-"Avukat duruşmayı terkedemez. Ancak kişisel veya meslek onurunun zorunlu kıldığı hallerde duruşmalardan ayrılabilir. Bu durumda avukat derhal Baroya bilgi verir".

22-"Avukat savunma için zorunlu olmadıkça davanın uzanası sonucuna varacak isteklerden kaçınır".

23-"Hâkimin reddi, savcılarının ve başkaca adalet görevlilerinin reddi veya şikâyet edilmesi konusunda ve genellikle konuşmalarında ve yazılarında avukat, kanunun gerektirdiği gerekçeleri amacı aşmayacak biçimde açıklar. Red veya şikâyet dileklerinin bir örneği de Baroya verilir".

24-"Avukat ilerde tanık olarak dinlenecek kimselerden istisnai olarak bazı hususları öğrenmek mecburiyetinde kalmış olursa onları etkilenmiş olma şüphesi altına düşmekten kaçınmalıdır. Avukat tanıklara tavsiyelerde bulunamaz, ne şekilde tanıklık edecekleri veya hâkin önünde nasıl hareket edecekleri hakkında talimat veremez".

Görülğü üzere "adlî itidal"ın korunabilmesinde karşılıklı saygıya dayanan ölçüler gerekli bulunmaktadır.

Bu açıdan, gerek yüksek kurulunuza, gerek Birliğimize intikâl eden, çoğu vahim ve üzücü nitelikte bulunan olayları önlemek açısından Hâkinlerimiz de dikkat buyuracakları "Meslek Kuralları"nın muhterem kurulunuzca tesbit edilmesi pek isabetli olacak, gerek hak arayan kişilerden, gerek meslekdaşlarımızdan gelen şikâyetleri önleyebilecektir.

Eğer muhterem kurulunuz bu konuda mukayeseli hukuka da dayanan, "Adalet mesleği deontolojisi"nin, bütün ayrıntıları ile somut hale getirilmesini sağlayacak bir önçalışmayı uygun bulursa, Birliğimizin hizmete amade olduğunu saygı ile arz ederiz.."

b-Yüksek Hâkimler Kurulu Yazısı:

"Hâkim ve avukat ilişkilerinin görevi ve statülerini düzenleyen yasalardaki genel ve objektif hükümler gözönünde tutularak ayrıntılarıyla belli kurallara bağlanmasında adalet hizmetinin yürütülmesi bakımından büyük yararlar vardır.

Avukatlığın kamu hizmeti ve serbest meslek olduğu, avukatların görevlerini, kutsallığına yaraşır biçimde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirecekleri, avukatlık ünvanının gerektirdiği saygı ve güvene yakışır şekilde hareket etmekle yükümlü ve bağımsız oldukları Avukatlık Kanununda hükme bağlanmıştır.

T.Barolar Birliği Avukatlık Yasasının 110/16.maddesi uyarınca zorunlu meslek kurallarını saptayarak üyelerine duyurmuştur.

Anılan kuralların 17.maddesinde; hâkim ve savcılarla ilişkilerinde avukatın hizmetin özelliklerinden gelen ölçülere uygun davranmak zorunda olduğu, bu ilişkilerde karşılıklı saygının esas bulunduğu belirtilmiştir.

Bu kurala ilişkin yasalardaki hükümlere ve bilimsel görüşlere göre:

Avukatın göstereceği saygı "meslek vakarı" ile bağdaşacak ölçüde olmalı mesleğin ağır başlılığı ile bağımsızlığının zedelenmesinden sakınmalıdır.

Duruşmanın idaresi ve disiplini hâkime (Başkana) ait olup bu disiplinin sağlanmasına yönelik tutum ve davranışlar savunma özgürlüğünü kısıtlamayacak ölçüler içinde kalmalıdır. Avukatın bütün belâgatı ile savunmasını yapmasında, jest ve hareketleriyle savunmasını kuvvetlendirebilmesinde sosyal ve meslekî zaruretler bulunduğu bilimsel görüş olarak ifade edilmiştir.

Savunma dokunulmazlığı ile duruşma disiplini bağdaştırılmalı, duruşmanın disiplini bakımından hâkime verilen yetkiler, savunmanın özgürlüğüne engel olmayacak şekilde makul ölçüler içinde kalmalıdır.

Avukatlık Kanununun 58.maddesine göre, avukatların görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında soruşturma, Adalet Bakanlığının vereceği^{ği} izin üzerine suçun işlendiği yer Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun duruşmanın disiplinine ilişkin hükümleri saklıdır. Şu kadarki, bu haklarında hafif hapis veya hafif para cezası da verilemez.

Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun 378. ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 150.maddelerine göre, duruşmanın disiplinini bozan her şahsı, başkan mahkeme salonundan çıkartır. Münasip olmayan hal ve tavır vekilden sadır olmuşsa ihtarda bulunur, ihtara rağmen ısrar halinde vekil mahkemeden çıkarılır.

Duruşmanın disiplinini öngören hükümlerle, Avukatlık Kanununun 58.maddesinin bir arada incelennesinden duruşmanın disiplinini bozan avukatın duruşmadan çıkarılmasına karar verileceği açıkça anlaşılmaktadır.

Ancak bu ağır tedbire başvurulmasına meydan verilmeden karşılıklı saygı ve anlayış içinde hâkin ve avukatların adalet hizmetinde yüklendikleri görevleri yerine getirecekleri tabiidir.

Toplumda görülen her türlü hukuki anlaşmazlık sosyal rahatsızlığın ifadesi sayılır.

Söz konusu anlaşmazlıklar çoğu kez pek karmaşık dava biçiminde mahkemelere intikal eder ve Anayasaya, kanunlara, hukuka ve vicdani kanaatlarına göre soruna hukuki çözüm bulmakla görevli hâkimlere taraflar olayı kendi görüş ve anlayışlarına uygun olarak kabul ettirme çabası içine girerler. Bu durumda vekâlet görevini üstlenen avukat anlaşmazlığın hukuka uygun olarak çözümlenmesinde hâkimin en yakın yardımcısı sayılır.

Objektif ölçüler içinde görev yapan hâkim ve avukatlarımızdaki hukuk bilgisi, adalet duygusu, gerçekleri bulma aşkı aynı doğrultuda olduğu sürece karşılıklı saygı ve anlayış içinde hukukî anlaşmazlıkların kolayca çözüme bağlandığı, bu yoldaki uygulamanın adalete olan güveni artırdığı ve adaletin ayrılmaz öğeleri olan hâkim ve avukatların saygınlığı ile birlikte kişiliklerini de yücelttiği görülmektedir.

Pek nadir olsa dahi bu anlayış ve ölçüler içinde sürdürülmeyen hâkim-avukat ilişkilerinin üzücü olaylara neden olduğu anlaşılmaktadır.

Hâkimlerin o yüce kürsülerde adalet dağıtmak gibi müstesna bir hizmetin sahipleri olduğu tartışmasız kabul edildiğine göre, adalet mesleğinin mensubu avukatlarımızın bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da adalet ülküsüne içten bağlı olarak hâkimlerimize karşı gerekli ölçüde saygılı davranışlarını sürdüreceklerine, hâkimlerimizin de savunmanın kutsallığını, adaletin ayrılmaz parçası sayılan avukatların kendilerine en yakın yardımcı olduklarını gözönünde tutarak mesleğin onuruna yaraşır biçimde mukabil saygı ve kolaylık göstereceklerinden kuşku duymuyoruz.

Gönlümüz üzücü olayların olmaması temennisi ile doludur.

Toplumu ayakta tutan ve güçlü kılan yüce adalet duygusu ve üstün meslek bilinci ile karşılıklı saygı içinde görev yapan hâkim ve avukatlarımızın hukukî anlaşmazlıkları ve meslek sorunlarını en isabetli biçimde hak ve adalet ölçülerine uygun şekilde kolayca çözümlenerek toplumumuzda inşirah yaratacaklarına yürekten inanıyoruz.„

3) Tutanaklar: Tutanak düzenlemelerine ilişkin olarak Yüksek Hâkimler Kuruluna şu müracaatta bulunuldu:

"Meslekdaşlarımızdan gelen bir şikâyeti takdirlerinize sunmakta fayda görmekteyiz. Keşif tutanaklarında hâkim veya Kurulun ve savcılarının imzalarını takiben görevliler, hatta mübaşirden sonra avukat ve müdafilerin imzasına yer açıldığı, bunun üzüntüyü mucip olduğu anlaşılmaktadır. Savunma makamının; iddia makamına eşitliği ilkesini kabul eden avukatlık Yasasının 76.maddesi uyarınca konunun hâkimlerimizin dikkatlerine sunulmasını takdirlerinizi arz ederiz."

4)Yüksek Hâkimler Kurulu Genelgeleri: Bir kısmı TBB.nin başvurusu sonucu Yüksek Hâkimler Kurulunca gönderilen genelgeler hakkında özetle de olsa bilgi sunmak, meslekdaşlarımızın girişimlerinde dayanak olabileceği düşüncesi ile, aşağıda arz olunmuştur:

a-"Hâkimlerin çalışma gün ve saatlerine uymaları hakkında cereyan eden işlemlerden:

Bazı hâkimlerin çalışma saatleri içinde -önceden bilinen veya tevsik edilmiş bir mazerete dayanmaksızın- görevleri başında bulunmadıkları, iş sahiplerinin saatlerce mahkeme koridorlarında bekledikleri, buna rağmen, dilekçelerini kayda havale ettirmeye dahi muvaffa olmadıkları,

anlaşılmıştır.

Yukarıda yazılı; Kanun, yönetmelik ve genelgelere aykırı bu eylem ve davranışları, sayıları pek az hâkimlerden sadır olmuş ve mübalâğalı bir mâkes bulunmuş olsa dahi, kabul etmek lâzımdır ki, mesleğin itibarını, toplumun adalete olan güvenini sarsacak bir nitelik taşımaktadır."

(23.7.1964 gün ve 11 sayılı genelge)

b-Avukatlara duruşma tutanağı kopyası verilmesi Hk:

"Hukuk, Ticaret, İcra Tetkik Mercii ve Ceza Mahkemeleri duruşma tutanaklarının kopyalarının iki taraf avukatlarında bulunması, onlara çok defa dava dosyalarını incelemek lüzumunu hissettirmeyecek, mahkemece sorulacak sualleri, mehil isteklerine hacet kalmadan cevaplandırmak imkânını ve dolayısıyla davaların bir an önce hüküm ve karara bağlanmasını sağlayacak, aynı zamanda, mahkeme kalemlerinin yükünü hafifletecektir. Taraf vekillerine verilecek bu tutanak kopyalarının, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 155. maddesinde, niteliği ve verilmiş tarzı belirtilen tutanak suretleriyle bir ilgisi bulunmadığına şüphe yoktur.

Yukarıda yazılı sebeplere dayanılarak, malzemesi Baro tarafından önceden verilmek şartıyla, duruşma tutanağının altına, lüzumu kadar sahife ve karbon kâğıdı koymak suretiyle duruşma sırasında kopyalarının çıkarılarak tarafların avukatlarına tevdiinin sağlanmasının uygun olacağını, hâkimlere duyurulmasına, Yüksek Hâkimler Kurulu Genel Kurulunca 30.3.1965 tarihinde 84/96 sayı ile karar verilmiştir.

(11.5.1965 gün ve 7 sayılı genelge)

c-Avukat stajiyerleri hakkında:

"1136 sayılı Avukatlık Kanununun "stajın yapılması ve stajiyerin ödevleri" başlıklı 23.maddesi ikinci fıkrasında avukat stajiyerleri, staj yaptığı avukatla birlikte duruşmalara girmekle yükümlü kılınmıştır.

Konu yargıya ilişkin olmadığından avukat stajiyerlerinin duruşmalarda, staj yaptığı avukatın yer alabileceği hususunun genelge ile mahkemelere duyurulması.."

(Türkiye Barolar Birliğinin 9.2.1972 gün ve 318 sayılı yazısı ile ilgili 29.3.1972 gün ve 1 sayılı genelge)

ç-Davaların sür'atle sonuçlanması hakkında:

"Adalet tevzii gibi vazifelerin en kutsalını ifa etmekle görevlerinin icaplarını yerine getirmekte iken bir kısım hâkimlerinizin yargı yetkileri ve kanunî takdir haklarını kullanmalarını ve kanun anlayış ve uygulamaları dışında; basit gibi görülen bazı usulü hükümlere önem vermediklerinden işlerin sebepsiz gecikmesi-ne, davaların uzamasına ve dolayısıyla iş sahiplerinin haklı şikâyetlerine, yargı organlarına karşı olan güvenin ve hâkimlik mesleğine karşı saygının sarsılmasına yol açtıkları, Müfettiş Hâkimler tarafından yapılan denetim, inceleme ve soruşturmalar neticesinde düzenlenen dosya ve raporların incelemeleri sonucu anlaşılmış, Kurulumuzun genel çalışmalarında edinilen tecrübeye müstenit kanaat de bu doğrultuda bulunmuştur.

Usul hükümlerinin uygulannasında daha hassas davranılmak suretiyle bu durumun giderilebileceği, duruşmaların daha sür'atle intaç edilebileceği, davaların uzamasının mümkün olduğu kadar önlenilebileceği düşüncesiyle ceza ve hukuk mahkemelerine ait davalarla ilgili bazı hususları kısaca hatırlatmakta yarar görülmüştür.

Ceza Davalarında:

Ceza davalarında ve bilhassa hazırlık tahkikatında delillerin sür'atle ve noksansız toplanarak alâkalıları ile birlikte Mahkemeye sevk edilmeleri ve davanın bir celsede bitirilmesi öngörülmekte ise de;

Uygulanada bir çok sebeplerle bu inkânın sağlanamadığı bir gerçektir. Ancak alınacak bazı tedbirlerle bu noktaların kısmen olsun giderilmesi ve nihakome safhasında sür'atini temini; davaların yersiz uzanmalarına inkân verilmesi mümkün görülmektedir. Bu nedenlerle;

-Mahkemeye intikal eden dava dosyalarının hâkinleriniz tarafından duruşmaya başlamadan esaslı şekilde okunup duruşmaya hazırlıklı olarak çıkılmasına önem verilmesi (C.M.U.K.nun 206-218),

-Duruşma hazırlığı sırasında dosyanın esaslı bir şekilde incelenmesi, nüfus ve sabıka kayıtları ile keşif, bilirkişi tutanakları, doktor ve otopsi raporlarında eksik hususlar bulunup bulunmadığı tesbit olunarak, bunların ilk oturumda tanınlanmasına tevessül edilmesi, kısa zaman aşımına tâbi işlerle, C.M.U.K.nun 206/2.maddesinde yazılı suçların diğer davalardan önce görülmesi,

-Zorunlu sebepler olmadıkça, dava ile ilgili bulunanların (davacı, davalı, müşteki, müdahil, tanık, sanık, bilirkişi gibi) ilk oturumda celbedilerek aynı günde dinlenmelerine çalışması ve bir oturumda bitirilmeyen dava dosyaları, sonraki duruşmadan önce tetkik edilip "dosyanın tetkik edilmediğinden" bahisle veya "dosya tetkik edilme üzere" gibi gerekçelere dayanılarak ve özellikle üst üste tetkike alınmaları gibi işlemlere yer verilmesi,

-Keşif günlerinin mutlak surette belirli gün ve saatlere konulması, tesbit olunan gün ve saatlerde yapılmasına önem verilmesi ve harçlar kanununun 125.maddesi nazara alınarak aynı günde bir araya gelmesi mümkün olan işlerin bir günde yerine getirilmesine önem verilmesi, mücbir sebeplerle keşfe gidilmediği veya gidilip de yapılmadığı takdirde, bunların düzenlenecek tutanaklarda açıkça belirtilmesi,

-Duruşmaların, 29.3.1972 gün 2 sayılı genelgede belirtildiği gibi, iş durumları inkân verdiği nisbette haftanın daha çok günlerine paylaştırılarak, zaman kazanılması, taliklerin kısa fasılalarla yapılması, davaların miktar ve mahiyetleri gözönünde tutularak, her duruşma için ayrı saat tesbit edilip o saatlerde duruşmalara başlanmasına önen verilmesi,

-Ara kararlarının zamanında yerine getirilip getirilmediğinin, davetiye ve ihzar müzekkerelerinin zamanında tebliğ ve infaz edilip edilmediğinin devanlı takip ve kontrol edilmesine gayret gösterilmesi,

-Suç üstü ve PTT giderlerinin zamanında temin edilmesi, bu yola tevessül edilmeden "ödenek yokluğu" gibi gerekçe ve nedenlerle keşiflerin ve gerekli tebligatların yapılmasına; dosya, talinat ve müzekkerelerin zamanında gönderilmesine yer ve inkân verilmesi,

-Postadan veya başka yolla gelen zarfların bizzat hâkimler tarafından açılıp gereklerinin yapılması, özellikle acele işlerde talinatların zamanında yerine getirilerek, mercilerine iadeleri hususuna itina gösterilmesi ve gelen cevapların da gününde dosyalarına konulmalarının temini, sene sonlarında esas defterleri tetkik edilip neticelenen dava kayıtlarının kapatılması, duruşmaları devan edenlerin takip edilmesi ve böylece yazı işleri yönetmeliğinin uygulanmasının devanlı surette kontrol edilmesi,

-Duruşmaların hitarında hükmün tefhim edilmesinin önceki genelgelerde de belirtildiği üzere; "duruşmanın bitmesinden bir hafta içinde hüküm fıkrasının okunması ve esbabı nucibesinin bildirilmesi suretiyle" yapılmasına ve hüküm fıkrasının tefhimden önce duruşma tutanağına geçirilmesine, tefhim edilen hükmeye ait gerekçeli kararların zamanında yazılmasına önen verilmesi ve itina gösterilmesi (C.M.U.K.nun 261-267-268-312),

-Sorgu hâkimlerince verilen men'i ruhakene kararlarının, usulün değişik hükmü gereğince tasdikle tekmül etmediğinden, men'iyet kanununun 28.maddesi gereğince görülnek üzere 30 gün içerisinde bağlı buldukları Ağır Ceza Mahkemesi nezdindeki C.Savcılığına gönderilmesi gerektiğinin gözden uzak tutulması,

-İlk tahkikata tâbi olan veya lüzum görülen işlerde C.M.U.K.nun 171-177.naddelerine göre ilk tahkikat açılmasına karar verildikten sonra işler yapılması.

Hukuk Davalarında:

Ceza davalarından farklı olarak Hukuk Hâkini, iki taraftan birinin talebi olmaksızın bir davayı resen tetkik ve halledemez, nuayyen hüküm ve istisnalar mahfuz olmak üzere iki tarafın iddia ve müdafaaları ile mukayet olup, ondan fazlasına veya başka bir şeye hüküm veremeyeceği gibi, iki taraftan birinin söylediği şeyi veya iddia sebeplerini, resen nazarı dikkate alanaz ve onlara hatırlatacak hallerde dahi bulunamaz.

Hukuk Hâkini aynı zamanda tahkikat ve muhakemenin mümkün olduğu derecede sür'at ve intizam içerisinde ceryanını temin ve gereksiz masrafa meydan verilmesine dikkat etmekle mükelleftir. (H.U.M.K.nun 72, 74, 75, 77)

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu açık hükümlerine rağmen; davaların çoğunlukla aylarca ve hatta yıllarca uzatıldığı, bu durumdan tarafların mutazzar oldukları, dolayısıyla bir çok şikâyetlerin yapılmasına sebebiyet verildiği ve yukarıda ceza davaları bölümünde de işaret edildiği üzere; denetim inceleme ve soruşturma sonucunda tesbit edilmiştir.

Bu durumun mümkün olduğu nisbette önlenbilmesi ve davaların kanun hükümleri dairesinde sür'atle ve en az masrafla intaç edilebilmesi iş sahiplerinin haklı şikâyet ve sızlanmalarına yer verilmesi için:

-Ceza mevzuatı ile alakalı (a) bölümünün 1, 4, 5, 6 ve 8.naddelerinde açıklanan, hâkinlerin duruşmalara hazırlıklı çıkmaları, keşiflerin belirli gün ve saatlerde konulup yapılması, Harçlar Kanununun 125.naddesinin nazara alınması, mücbir sebeplere dayanılarak yapılmayan keşiflerin tutanaklarda açıkça belirtilmesi, duruşmaların iş durumlarının inkânı nisbetinde haftanın daha çok günlerine paylaştırılmaları ve taliklerin kısa fasılalarla yapılması, her duruşma için ayrı saat tesbit edilmesi, ara kararlarının yerine getirilip getirilmediğinin, davetiye ve ihzar nüzekkerelerinin infaz edilip edilmediğinin takip edilmesi,

Hukuk ve Ticaret Mahkemeleri yazı işleri yönetmeliğinin titizlik ve ciddiyetle uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesi gibi hususların Hukuk Mahkemelerinde de tatbiki gerektiğinden H.M.U.K.nun bu konularla ilgili (81, 241, 244, 278 son, 363, 366.) maddelerinin gözönünde tutulmasına önem verilmesi,

-İlk oturunda, iki taraf veya vekillerinin isticvap edilerek, nutabık kaldıkları cihetlerin ve ihtilâflı olanlarının tesbit edilmesi ve ihtilâflı konularda ileri sürecekleri bütün itiraz ve savunmalarının birlikte tahkik ve delillerin toplanması ve delillerin muhakemenin başlangıcında ayrı ayrı tesbit ve tahdit ettirilmesi imkânının sağlanması (H.M.U.K.nun 216, 221),

-Tarafların ileri sürdükleri mazeret ve isteklerin davayı uzatmak maksadına dayanıp dayanmadığı hususuna dikkat edilerek, gerektiğinde usul hükümlerinin imkân verdiği müeyyidelerin uygulanması ve bu neyanda; tarafların talep ve muvafakatlari üzerine veya evvelce yapılması mümkün olan bir işlerin yapılmış olmasından dolayı talike sebebiyet verenler hakkında 492 sayılı Harçlar Kanununun 12.maddesinde yazılı olduğu üzere ilgililerine celse harcı yüklennesi,

-Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun (78, 159, 163.) maddelerinde öngörülen mühlet ve kesin nehil konuları üzerinde önemle durularak tarafların üst üste ve defaatle nehil istenelelerine ve bu suretle davaları uzatmalarına imkân verilennesi,

-H.U.M.K.nun 1711 sayılı Kanunla değışen 507. maddesi delâleti ile 176.maddesi gözönünde tutulup Sulh Hukuk Mahkemelerinde görülen davaların türü ile aynı maddenin 3 ve 9.bentlerinde yazılı her çeşit nafaka davaları ile iflâs ve konkordato'ya ait davalarda basit muhakeme usulünün uygulanmasına önem verilnesi,

-7201 sayılı tebligat kanunu hükümlerinin usulü gereğince yerine getirilip getirilmediğı tetkik ve takip edilerek kusurlu görülenler hakkında bu karunda yazılı müeyyidelerin uygulanması,

-Adlî tatilde görölmesi Kanunen mürkün olan davalara ait taliklerin adlî tatilden sonraya bırakılmanası (H.U.M.K.nun 176),

d-Ceza Mahkemelerince Verilen Hükümlerin Tefhini Hakkında:

"Adalet Bakanlığının 23.2.1974 gün, Ceza Gn.Md. 6488 sayılı yazılarında: "C.M.U.K.nun 261.naddesi hükmüne rağmen, bazı hâkimlerce sadece, -ekli karar okundu- diye yazılmakla yetinilerek, hükmün esasını teşkil eden kısa kararın mahkeme tutanağına geçirilmediğinin, yazılı emir yolu ile intikal eden dosyalardan anlaşıldığı" bildirilmesi üzerine Kurulumuz Genel Kurulunca konu görüşülerek:

Duruşma için zabıtname tutulacağı ve bu zabıtnamelerin neleri ihtiva edeceği, C.M.U.K.nun 264 ve 265.naddelerinde ve zabıtnamede yazılacak diğer noktaların neler olduğu da aynı kanunun 266.naddesinde tâdat ve tasrih edildikten sonra, duruşma zabıtnamelerinin ayrıca, verilen kararlarla (hüküm fıkrasını da) ihtiva edeceği sözü geçen 266.naddenin 2.fıkrasında ânir bir hüküm olarak sevk edilmiş bulunmasına göre, duruşmanın hitanını müteakip (ekli karar okundu) veya (duruşmaya son verildi) vesaire gibi ibarelerle zabıtnameyi kapatmakla iktifa edilinceyere verilen ve tefhin olunan karara ait (hüküm fıkrasının) behemahal duruşma zabıtnamesine yazılıp imzalanması gerekeceğinin maddenin açık ve ânir hükmü iktizasından bulunması ve aksine muanele ifasının ise bu ânir hükmüne muhalefetten başka ayrıca telâfisi inkânsız mahsurlar da tevlit eylenekte olması itibariyle Adalet Bakanlığının 23.2.1974 gün ve 6488 sayılı yazısı ile vukubulan teklif uygun görülüş ve mahkemelerin yargı yetkisine ve takdir hakkına taallûk eden hususlardan da bulunmuş olduğundan keyfiyetin bütün mahkemelere ve hâkimlere duyurulmasına 30.4.1974 gün 1974/219-252 sayı ile karar verilmiştir."

e-Bazı İfadelerin Mahkeme Kalerlerinde alındığı İddia Olunan Barolar Birliği yazısı Hakkında:

"Bazı Barolardan aldığımız yazılarda, mahkemelerde talimatla alınan ifadelerin yargıç huzurunda değil de kalende kâtip tarafından alındığı ve bunun büyük sakıncalar doğurduğu bildirilmiştir.

Bu yasaya aykırı ve büyük sakıncalar doğuran uygulananın yapılması." (TBB.nin 2.1.1976 gün ve 16 sayılı yazısı ile ilgili 14.1.1976 gün ve 48 sayılı genelge).

VII. BÖLÜM

AVUKATLARIN HAK ve ÖDEVLERİ

1-Avukatların Sosyal Güvenliği ile İlgili Çalışmalar:

Avukatların sosyal güvenliği ile ilgili konularda Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler sonuçlanmış bulunmaktadır. Yeni basanak bildirimini kabul edilmiş olmakla beraber ayrıca prime esas tutulan günlük kazançların taban ve tavanında yapılan genel artımlar karşısında, Baro Başkanlıklarının teklif yazısının alındığı tarihi takip eden dönem başlarında itibaren asgarî ve azamî günlük kazançlarda meydana gelen artış oranlarının taban ve tavan arasındaki primlere Kurum'ca yansıtılması da kararlaştırılmıştır.

Hazırlanan sözleşme değişikliği metninin tekerkül ettirilerek yürürlüğe konulması için gerekli işlemlere Kurum'ca girilmiştir.

Raporun sevkinde önce sonuç alınması halinde, konu ile ilgili açıklamalar ek olarak ayrıca sunulacaktır.

2-Karü Kesimi Avukatlarının Sorunları:

I-Yan Ödeneler Sorunu:

3.6.1976 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Karu personeline ödemesi öngörülen yan ödenelerden Hazine Avukatları dışında kalan karu kesimi avukatlarının nahrain bırakılması üzerine burun giderilmesi için Birliğinizce çeşitli girişimlerde bulunulmuştur.

Maliye Bakanlığına yazılan yazı ve çekilen telgrafla konunun çözümü önerilmiş, 1 Nisan 1977 günü Başkan Faruk Eren, Genel Sekreter Fehri Özçelik, Sayışan Üye İlhan Kutay ve Ankara Barosu Başkanı Teoman Evren'den oluşan kurul Maliye Bakanını ziyaret etmiş, konuyu görüşmüş ve olumlu bir sonuca bağlanması hususunda mutabık kalınmıştır.

Sonradan bütün karu kesimi avukatları için 350 puan üzerinden 1.400,- lira işgüçlüğü zamanı ödemesi kararname ile kabul edilmiştir.

Böylece bu kesim avukatları arasında eşitsizlik yaratan önemli bir konu olumlu bir şekilde çözüme bağlanmıştır.

Maliye Bakanlığına yazılan yazı ve çekilen telgraf notları aşağıya alınmıştır:

"Maliye Bakanlığına
ANKARA

Konu:Karu Kuruluşlarında çalışan Hukuk Müşavirleri ve Avukatların mali hakları Hk.

Yan Ödenelere dair 3.6.1976 tarih ve 7/12070 sayılı Kararname ile ilgili Not.

Devlet Memurları Kanunu kapsamına giren Kurumlar ile aynı Kanunun ek geçici 9.maddesine dahil Kurumlardan aylık alanlara, hangi görevler için ne niktarda iş güçlüğü, iş riski, tenindeki güçlük zamanı ile malî sorumluluk tazminatı verileceğini belirleyen karar ve eklerinin incelenmesinde, katna bütçeli idarelerle, Balodiyeler, İl Özel İdareleri ve Karu İktisadî Teşebbüsleri Hukuk Müşavirleri ve Avukatlarına herhangi bir yan ödeme

öngörülmediği, buna karşılık Bakanlıklar Hukuk Müşavirleri ile Maliye Bakanlığı Teşkilâtındaki avukatlara iş güclüğü zammı ve rilmemesinin kararlaştırıldığı tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Makarlarına gönderilen 1.6.1976 tarih ve 963 sayılı yazınızda da gerekçeleriyle açıklandığı üzere, tüm kamu kuruluşlarında çalışmakta olan Hukuk Müşavirleri ve Avukatların ifa ettikleri hizmet yönünden aralarında hiç bir fark mevcut değildir. Ana ilke böyle bir esasa dayandığına göre, yan ödemelerde farklı uygulanmaya gidilmemesinin hukukî bir gerekçesi olamaz. Kaldığı, 657 sayılı Kanunun değişik ek geçici 21.maddesi hükmü de bir yönden idareyi bağlayıcı nitelikte bulunmaktadır.

Ortaya çıkan eşitsizliğin kamu kuruluşlarında çalışan Birliğiniz mensupları arasında geniş huzursuzluklara yol açtığını belirtmek isteriz.

Uygulanmadaki farklılık ve eşitsizliğin giderilmesini teminen 7/12070 sayılı kararnamenin UYGULAMA başlıklı 3.maddesinin (B) bendinin son fıkrasında yer alan "ancak, bu karar esaslarına göre tesbit olunan görev ünvanları kararname eki cetvellerde yer alarakla beraber, gerek ünvan yönünden, gerek yapılan görevin niteliği bakımından, bu cetvellerde gösterilen ünvanlara te kabul ettiği kurumlarda teklif ve Maliye Bakanlığınca uygun görülen ünvanlar da, görev ünvanı olarak kabul edilir" hükmünden hareketle, (2) sayılı kurumsal cetvolin Maliye Bakanlığı bölümünde Müşavir Avukat ve Hazine Avukatları için kabul edilen iş güclüğü karşılığı 400 puanın, tüm kamu kuruluşları avukatlarını kapsayacak biçimde katma bütçeli idarelerden, kamu iktisadî teşebbüslerinden, Belediyeler ve İl Özel İdarelerinden gerekli tekliflerin intikâl ettirilmesi suretiyle Bakanlıklarınca bu Avukatlara da teşnili, ayrıca, aynı Kurumlarda çalışan tüm Hukuk Müşavirlerine de Bakanlıklara paralel olarak aynı yan ödemenin yan sıtılması gerekmektedir.

Dururun yukarıda açıklanan esaslar dairesinde hallini takdirlerinize arz ederim.

Saygılarımla,
Başkan
Av.Faruk EREM,,

"Sayın Yılmaz Ergenekon
Maliye Bakanı
ANKARA

T E L

Birliğiniz mensubu kamu kuruluşları avukatları arasında yan ödeme uygulamasında haksız bir ayırım yapılmış ve bu haksızlık 1976 yılında giderilmiştir.

Hazine Avukatlarına ödenmekte olan iş gücü zarfınının, kamu kuruluşlarında çalışan bütün avukatlara teğmili zorunludur.

Gerçekten, avukatların mesaisi bakımından yan ödemede bağlı oldukları kuruluşa göre ayırım yapılmasını haklı kılacak bir sebep mevcut değildir.

Kamu kuruluşları avukatları arasında yaratılan eğitsizliğin kaldırılmasını teminen 1977 yılı için hazırlanacak yan ödeme kararnamesinde işgüçlüğü zarfınının bütün avukatlara teğmili ve sonuçtan bilgi verilmesini takdirlerinize arz ederim.

Saygılarımla.

Başkan
Avukat Faruk EREM,,

II-Kamu Kesimi Avukatlarının Statüsü:

Kamu kesimi Avukatlarının çalıştıkları kurumlara göre uygulanmaça ortaya çıkar paralellikler ve farklılıklar hakkında yapılmakta olan çalışmalar devam etmektedir. Çalışmalarda bu kesim meslektaşlarımızın bağımsızlık açısından tek tip bir statüye bağlanmalarını sağlayacak tasarının hazırlanması da programlanmış bulunmaktadır.

III-Avukatlık Ücreti Uygulaması:

Avukatlık ücreti uygulaması kamu kesimi avukatları arasında devamlı bir yakıma konusu olmaktadır.

Bu konuda da geniş araştırmaya girilmiş ve kuruluşlara gönderilen vazılarla avukatlık ücreti uygulamasına ilişkin bilgiler istenmiştir.

Avukatlık Ücretinin dağıtımını ille ilgili olarak gelen cevaplara göre bir değerlendirme yapılacak ve âdil bir çözüm yolu bulunmaya çalışılacaktır.

IV-Avukatlık Kanununun 14.maddesinin son fıkrası hükmünün uygulanması ile ilgili olarak Birliğe yapılan başvurular üzerine gerekli incelemeler yapılmış, bu konuda hazırlanan raporlar Yönetim Kurulunda görüşülmüştür.

Raporların metinleri aşağıya alınmıştır:

"Kamu Kurumlarından Ayrılan Avukatların Tâbi Olacakları Yasak Hükümleri Hakkında Avukat Nuran Ocakçı'nın Başvurmasına İlişkin Rapor:

OLAY :

Çorlu Hazine Avukatlığından isteğiyle emekli olduğunu bildiren Av.Nuran Ocakçı, Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğünün vazifelerine ve Devlet Davalarının Takibi Usullerine ilişkin 4353 sayılı Kanunun 17.maddesine tenasla, bu maddede yer alan "istifa suretiyle veya cezalı olarak vazifelerinden ayrılan Hukuk Müşavirleriyle Müşavir Avukat, avukat ve yardımcı avukatlar ve Muhakemat Müdürlülerinin vazifelerinden ayrıldıkları tarihten itibaren bir yıl geçmedikçe Devlet İdareleri (Hususi İdareler ve Belediyeler dahil) ve sermayesinin en az yarısı Devlete ait müesseseler ve teşekküller aleyhine dava kabul ve iş takip etmekten ve rey vermekten ve istişare kabul etmekten menudurlar." yolundaki hükmün özel hüküm olması nedeniyle, emeklilik halini öngörmemiş bulunan 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesiyle zımî olarak yürürlükten kaldırılmış olamayacağını ifade ederken, bu durumda Hazine Avukatlığından emekli olup serbest çalışmaya başlayan bir Avukatın her iki yasak hükmüne de tâbi olmanası gerektiği kanısında bulunduğuna değinmekte ve sonuç olarak:

A)Yasak hükmü emekli olanlar için de söz konusu olduğu takdirde sürenin ne olacağı,

B)Avukatlık Kanununun 14.maddesindeki "ayrıldıkları idare" deyininden avukatın çalıştığı yerin mi, yoksa atamayı yapan Bakanlığın mı anlaşılması gerektiği,

C)Sözü geçen 14.maddede yer alan hâkinlerin, hizmet gördükleri mahkemede, buradan ayrılmaları tarihinden itibaren iki

yıl süre ile avukatlık yapmayıacakları yolundaki hükmün, aynı yerde bir başka mahkemede avukatlık yapmaya engel sayılması karşısında, eşitlik ilkesi uyarınca, hükmün kıyasen uygulanması suretiyle Hazine Avukatlarının da ayrıldıkları yer dışında ve başka bir il veya ilçe sınırı içindeki aynı kurum aleyhine dava takip etmesinin mümkün olup olmadığı,

hususlarında Birlik görüşünü bildirilmesini istemektedir.

İNCELEME:

1-4353 sayılı Kanunun 17.maddesi istifa veya cezalı olarak ayrılmalarda uygulanacak yasak hükmünü düzenlemiş ve şu suretle ayrılma hali iki ayrı nedene bağlanarak ancak bu iki nedenden birinin varlığı halinde hükmün uygulanması mümkün bulunmuştur.

1943 yılında yürürlüğe giren bu hükmün açık veya üstü kapalı olarak yürürlükten kaldırıldığına dair herhangi bir kanun hükmü mevcut değildir. O halde hüküm halen yürürlüktedir. Buna göre, bugün, maddede sayılanlardan herhangi biri istifa suretiyle veya cezalı olarak görevinden ayrıldığı takdirde (bir yıl) süre ile Devlet İdareleri (hususî idareler ve Belediyeler dahil) ve sermayesinin en az yarısı Devlete ait müesseseler ve teşekküller aleyhine dava kabul ve iş takip etmekten ve rey vermekten ve istişare kabul etmekten yasaklanmış bulunmaktadır.

A)Madde metnindeki "istifa suretiyle veya cezalı olarak vazifelerinden ayrılan" deyimini, maddede sayılan kişilerin atandıkları ve de çalıştıkları Maliye Bakanlığındaki (kadro)yu istihdaf etmektedir. Bu kadrodan istifa suretiyle veya cezalı olarak ayrılanlar yine maddede gösterilen kuruluşlar aleyhinde dava kabul edemezler, rey ve nütalâa veremezler.

B)Metinde kullanılan Devlet İdareleri (hususî idareler ve Belediyeler dahil) deyimini de yorumlanması gereken terimlerdendir.

Metinde (DEVLET) deyimini o kadar geniş kapsamlı kullanılmıştır ki, Genel ve Katna Bütçeli İdareler kapsamına alındığı gibi Özel İdareler ve Belediyeler de alınmıştır.

Her ne kadar parantez içinde (hususî idare ve belediyelerin) açıklanmış olması nedeniyle "Devlet" deyiminin kanun koyucu tarafından bu şekilde maddede mânâlandırıldığı düşünülebilirse de, bu örneğin gösterdiği odurki, "Devlet" deyiminin kapsamı her zaman kesinlikle belirlenmemektedir.

C)4353 sayılı kanununun 18.maddesi hükmüne göre, Hazine Avukatları genel bütçe içindeki dairelere ait hukuk ve ceza davalarında ve her türlü icra takiplerinde bu daireleri mahkemeler, hakemler, icra daireleri ve dava ve icra işleriyle alâkalı sair merciler nezdinde temsil ederler.

Kanunda kullanılan "Devlet" deyimini içinde "katna bütçeli" idarelerin varlığı düşünülürse, görevden ayrılma yerinin kadronun bulunduğu teşkilâta münhasır olduğu kendiliğinden tezahür eder.

2-1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesi hükmüne göre, "emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılan hâkimler, Cumhuriyet Savcıları, Anayasa Mahkemesi aslî ve geçici raportörleri, kanun sözcüleri, Danıştay Dava Daireleri Başyardımcıları ile yardımcılarının, hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde, buralardan ayrılmaları tarihinden itibaren iki yıl süre ile avukatlık yapmaları yasaktır.

Yukarıki fıkra hükmü Anayasa Mahkemesi Üyeleri ve Yüksek Mahkemeler hâkimlikleri hakkında da uygulanır.

Devlet, Belediye, İl Özel İdare ve 12 Mart 1964 tarih ve 440 sayılı Kanunun kapsamına giren teşekkül, müessese ve iştiraklerde çalışanlar, buralardan ayrıldıkları tarihten itibaren iki yıl geçmeden, ayrıldıkları idare aleyhine dava alamaz ve takipte bulunamazlar."

A)Maddenin son fıkrasında "Devlet" deyimini kullanılmaktadır. Burada Belediye ve İl Özel İdareleri deyimleri "Devlet" deyiminden ayrılmış ve bağımsız olarak kullanılmışlardır.

Metindeki "Devlet" deyimini neyi ifade etmektedir?

Belediye ve İl Özel idareleriyle karu iktisadî teşebbüsleri ayrıca yazıldığına göre, "Devlet" genel ve katna bütçeli idareleri kapsamakta ve onları ifade etmektedir.

Genel bütçeli idareler bilindiği üzere (29) Bakanlık ve bunlara bağlı iç bünye dışında çalışan Genel Müdürlüklerdir. Örneğin, Tapu ve Kadastro, Emniyet, Meteoroloji Genel Müdürlükleri ile Jandarma Genel Komutanlığı gibi.

Katna bütçeli idareler ise yine bilindiği üzere, ayrı tüzel kişiliğe ve bütçeye sahip kamu idareleridir. Bunlar Devlet örgütünde oldukça önemli yer işgal ve görev ifa ederler. Örneğin, Karayolları, Devlet Su İşleri, Devlet Üretim Çiftlikleri, Tekel, Vakıflar, Devlet Hava Meydanları İşletmesi, Orman Genel Müdürlükleri gibi.

Bunların ayrı hukuk müşavirlikleri ve kendilerine bağlı avukatları vardır.

B)Yukarıdaki açıklama muvacehesinde, madde metnindeki "ayrıldıkları idare" deyinini "Devlet"e teşnil edersek, genel ve katna bütçeli bütün kuruluşları, yasak kapsamı içine almış oluruzki, mukayyet avukatların % 80'ini oluşturan ve birbirlerinden tamamen farklı ve bağımsız kuruluşlarda çalışan avukatları, sanki, tek teşkilât içinde bulunuyorlarmışçasına tek bir yasak hükmüne tâbi kılmak gibi kanun koyucunun amacına ve maddenin gerekçesine ters düşen tutarsız bir sonuca varmış oluruz.

C)O halde, 14.maddenin üçüncü fıkrasındaki "ayrıldıkları idare" deyininin, kadronun bulunduğu, atananın yapıldığı ve özlük hakları dahil olmak üzere memuriyete ilişkin yetki ve görevlerin tenerküz ettiği kuruluşu istihdaf eylediği kabul olunmak icabeder.

D)Bu mantikî sonucu teyit eden bir başka yön, bilhassa Hazine Avukatları için varit olan bir husus da şudur ki, genel bütçeye dahil dairelerin tensilinden ibaret olan çalışmada, temsil olunan Bakanlıkların ve dairelerin teşkilâtları ve yetkileri ve de hiyerarşik düzen ve çalışma şekil ve sistemleri bilinmeden ve yakından izlenmeden yazışma yapılmak suretiyle temsil görevi ifa olmaktadır. Bu nedenle, bağlı bulunulan Maliye Bakanlığı dışındaki dairelerin özelliklerine vukuf, uygulanada söz konusu değildir.

3-1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesinde kamu kuruluşlarında çalışan Avukatlar için özel bir ayrılma sebebi gösterilmediği için madde hükmünü âm ve şânil manada bütün ayrılma nedenlerini kapsayacak biçimde anlanak icabeder.

Hazine Avukatları yönünden 4353 sayılı kanunun 17.maddesi yürürlüğünü sürdürdüğü için (istifa ve cezalı) ayrılma halinde bu madde hükmünü, emeklilik suretiyle ayrılma halinde 1136 sayılı kanunun 14.maddesini uygulanak gerekmektedir.

Yukarıda açıklanan gerekçeler ruvacesinde, Hazine Avukatları için 14.maddedeki "ayrıldıkları idare" deyimini Maliye Bakanlığınca natufen kabul zorunlu bulunmaktadır.

4-14.maddenin hâkimlerle ilgili hükmünün uygulanma biçimine başvurma dilekçesinde değinen Av.Nuran Ocakçı eşitlik ilkesinden bahisle coğrafi esasa dayanan yasak hükmü ile yetinilmesi görüşünü ileri sürmekte ise de bunda isabet olmadığı kanısındayız.

A)Önce hâkimlerin "hizmet gördükleri mahkeme" deyiminin uygulanmada aldığı biçim üzerinde durulmalıdır. Gerçekten, birden fazla mahkemenin bulunduğu bir il veya ilçede, hâkimin (hizmet gördüğü mahkeme) sadece filhal çalıştığı mahkeme olarak kabul ve o yerdeki bütün mahkeme ve icra daireleri bunun dışında tutulmuşlardır.

Yargıtay Dairelerinin de aynı yorum kapsamına ithal olunduğu uygulanma dikkate alındığı takdirde, aynı maddenin son fıkrasının, objektif gerekçelerle birlikte kamu kuruluşları Avukatları yönünden aynı yönde yorumlanması asgari bir ruadelet meselesidir.

B)Hal böyle olmakla beraber, kamu kuruluşları Avukatları için yasak hükmünün coğrafi esasa bağlanması teşkilât hiyerarşisi bakımından nürkün bulunmamasıdır. Filhakika, avukatın görev yaptığı teşkilât, Bakanlık, Genel Müdürlük gibi merkezi bir kuruluştur ve merkez dışındaki birimler merkez teşkilâtının idarî üniteleridir.

SONUÇ: Açıklanan nedenlerle, Hazine Avukatlarının emekli oldukları takdirde Avukatlık Kanununun 14.maddesi son fıkrası

hükümüne tâbi olarak ayrıldıkları idare bulunan Maliye Bakanlığı aleyhine iki yıl süre ile dava alanayacakları ve takipte bulunamayacakları sonuç ve kanaatine varılmakla durum takrirlerine saygıyla arz olunur.

Avukat İlhan KUTAY
Yönetim Kurulu Üyesi,,

"Kanun Kurumlarından Ayrılar Avukatların Tâbi Olacakları Yasak Hükümleri Hakkında Av.M.Serpil Özgenç'in Başvurmasına İlişkin Rapor:

OLAY :

Balıkesir Hazine Avukatı iken istifa ederek ayrılıp serbest Avukatlık yapmaya başlayan M.Serpil Özgenç, 8.3.1977 tarihli dilekçesinde, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesi gereğince iki yıl süre ile dava alanayacağı kuruluşun ayrıldığı Muhakemat Müdürlüğü nü yoksa tüm teşkilâtı ifade eden Maliye Bakanlığı nı olduğunda tereddüte düştüğünü beyanla, konunun bu yönden incelenmesini ve inceleme sırasında kendisinin sadece Hazine Avukatı olarak görev yaptığı bölge olan Balıkesir ve civarındaki Hazine dosyaları hakkında bilgi sahibi olabileceğinin gözönünde tutulmasını istenmektedir.

İNCELEME:

1-Konu bütün yönleriyle, Çorlu Hazine Avukatı iken emekli olan Nuran Ocakçı'nın başvurusu ile ilgili dosya için sunulan raporunuzda incelenmiştir.

Bu nedenle, bu dosya için hazırlanan raporda o rapora yollama yapmaktayız.

2-Av.M.Serpil Özgenç'in durumu bir yönden özellik taşımaktadır.

A)Adı geçen, ifadesine göre dört yıllık Hazine Avukatlığından sonra görevinden ayrılarak serbest çalışmaya başlamıştır.

Şu suretle görevden ayrılma "istifa" nedenine dayanmaktadır.

Bu halde, Avukatlık Kanununa nazaran özel kanun niteliğinde olan 4353 sayılı Kanunun 17.maddesinin uygulanması söz konusu olmaktadır.

Bu madde, bilindiği üzere, bir yıl süreli ve daha geniş kapsamlı yasak hükmünü içermektedir. Maddede ayrılık nedeni istifa veya cezalı olarak iki ayrı nedenle bağlanmış olduğundan, olayda, sonradan çıkan ve genel nitelikte bulunan Avukatlık Kanununun yine genel nitelikte ayrılığa bağlanan yasak hükmünün Av. M.Serpil Özgenç'e teşkiline olanak bulunmamaktadır.

B)Yasak hükmünün düzenlenmesinde coğrafi bir ayırım yapılmadığından, madde metninde gösterilen bütün kamu kuruluşları tüm teşkilâtları ile hükmün kapsamına dahil bulunmaktadır.

SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle, Av.M.Serpil Özgenç'in 4353 sayılı kanunun 17.maddesi hükmü gereğince, bir yıl süre ile Devlet İdareleri (Hususi İdareler ve Belediyeler dahil) ve sermayesinin en az yarısı Devlete ait müessese ve teşekküller aleyhine dava kabul ve iş takip etmekten ve rey vermekten ve istişare kabul etmekten yasaklanmış bulunduğu sonuç ve kanaatine varılmakla, durum takdirlerine saygıyla arz olunur.

Avukat İlhan KUTAY
Yönetim Kurulu Üyesi,,

"Türkiye Barolar Birliği
Sayın Başkanlığına,

7.6.1977 gün ve 1030 ve 1040 sayılı yazılarınıza cevaptır:

Çorlu'da Hazine Avukatı Nuran Ocakçı ve Balıkesir eski hazine Avukatı Serpil Özgenç taraflarından verilen dilekçeler ile hazine avukatlığından emekli olan avukatların hazine aleyhine dava almalarını yasaklayan 1136 sayılı kanunun 14.maddesindeki yasağın kapsamı üzerinde tereddüt edildiğinden bu yasağın görev yaptıkları muhakemat müdürlüğü bölgesi ile sınırlı olup olmadığı yönünden açıklığa kavuşturulması istenilmiş bulunmaktadır. Her iki dilekçe de aynı nitelikte olduğundan bu husustaki görüşümü birlikte sunmayı yararlı bulmaktayım.

4353 sayılı Maliye Vekâleti Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Müdürlüklerinin vazifelerine ve devlet davalarının takibi

usullerine dair Kanununun 17.maddesinde yasaklar başlığı altında (istifa sureti ile veya cezalı olarak vazifelerinden ayrılan hukuk müşavirleri ile müşavir avukat, avukat ve yardımcı avukatlar ve muhakemat müdürleri vazifelerinden ayrıldıkları tarihten itibaren 1 yıl geçmedikçe devlet idareleri (hususî idareler ve belediyeler dahil) ve sermayesinin en az yarısı devlete ait müesseseler ve teşekküller aleyhine dava kabul ve iş takip etmekten ve rey vermekten ve istişare kabul etmekten menhurlar) denilmek suretiyle hazine avukatlığından istifa sureti ile veya cezalı olarak ayrılan avukatların bir yıl süre ile devlet idareleri aleyhine dava alamayacakları hükmünü getirmiş ve bu yasağa emekli olan avukatları almamıştır.

Bu kanundan çok sonra yürürlüğe giren 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesi de (bazı görevlerden ayrılanların avukatlık edememe yasağı) başlığı altında emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılanların nerelerde ve ne sürede avukatlık yapamayacağı hükmünü getirmiştir. Buna göre emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılanları hâkimler ve avukatlar olarak iki grupta nitelendirmiş ve emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılan hâkimler ve hakim sınavından sayılanların 2 yıl süre ile, hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde avukatlık yapamayacakları hükmünü kabul etmiş ve 2. grupta ise devlet, belediye il özel idare ve 440 sayılı kanun kapsamına giren kuruluşlardan ayrılanların 2 yıl geçmeden ayrıldıkları idare aleyhine dava ve iş takibinden yasaklanmış bulunmaktadır.

Herne kadar 4353 sayılı kanunun 17.maddesi emeklilik sureti ile görevden ayrılanlara devlet idareleri aleyhine dava takibi yasağı koymamış ise de sonradan yürürlüğe giren 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesi her ne sebeple olursa olsun görevden ayrılanlar hakkında yasakları yeni bir prensibe bağlanmıştır.

Çorlu Hazine Avukatı Nuran Ocakçı'nın dilekçesinde Avukatlık Kanununun 14.maddesinin 1.fıkrasında emeklilik ve istifa gibi sebeplerle ayrılan hâkimler hakkında hüküm getirildiği ve 3.fıkrasında ise sadece buralardan ayrılanlar kelimelerini kullanarak emeklilik suretiyle ayrılanın kastedilmediği görüşünde olduğu ileri sürülmekte ise de maddenin bir bütün olarak ele

alınmasında emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılan kimselerin eski görevlerinin hâkinlik veya hâkinlik sınıfından bir görev olması halinde hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde 2 yıl süre ile avukatlık yapamayacakları kabul edilmiş olmakla beraber hakimlik dışında bir görevden dolayı devlet, belediye, il özel idare ve 440 sayılı kanun kapsamına giren teşekkül, müesseseler ve işletmelerde çalışanlar buralardan ayrıldıkları tarihten itibaren 2 yıl geçmedikçe ayrıldıkları idare aleyhine dava alamayacakları hükmünü kabul etmiştir. Maddenin 1. fıkrasında işten ayrılma sebebinin emeklilik ve istifa gibi sebepler denilmek suretiyle her ne suretle olursa olsun işten ayrılanları kapsadığı gibi maddenin 3.fıkrasında buralardan ayrılan değininini kullanmak sureti ile görevden ayrılma sebebinin ayrıntılarına girilmeden yalnızca ayrılma denilmiş olmasına göre birinci fıkradaki genel açıklama da olduğu gibi emeklilik veya istifa hallerinin sonuca etkisi olmadığını kabul etmiş bulunmaktadır.

Sorunun 2.bölünü, hazine avukatlığından ayrılan bir avukatın görev yaptığı muhakemat nüdürlüğü bölgesinde devlet aleyhine dava almaktan yasaklı olup, diğer bölgelerde hazine aleyhine dava alıp alamayacağı yolundaki tereddütlerdir.

14.maddenin getirmiş olduğu bu yasak süresi bir idare-den ayrılan avukatın o idarenin belirli bir bölgesine ait olmayıp o idarenin türüne ait bir yasak hükmüdür. Nitekim 1136 sayılı kanunun 14.maddesinin gerekçesinde (bu kısımdaki hükümlerden sadece 14.maddenin son fıkrası yani bir hüküm olup, görevleri icabı, anılan teşekküllerin yabancı olan kimseler tarafından bilinmeyecek hususiyetlerine vakıf bulunan ve çok defa kendisi tarafından yapılmış işleri mevcut olan bir teşekkül aleyhine muayyen süre içinde dava kabul eden avukat diğer avukatlara göre rüçhanlı durumda olacağı....) düşüncesi belirtilmiştir. Bu demektirki hazine avukatı olan bir kimse hazine davalarında diğer avukatlara nazaran daha bilgili olduğu zannı ile başka avukatlarla aralarında bir rekabet ve üstünlük düşüncesine neydan verilebilecektir. Bu nedendirki maddenin 3.fıkrasında devlet, belediye, il özel idare.... dan ayrılanlar ayrıldıkları idare aley-

hine dava alamaz hükmü bulunduğuna göre devletten ayrılan devlet aleyhine, belediyeden ayrılan ayrıldığı belediye aleyhine 2 yıl süre ile dava alanayacaktır. Maddenin son kısmında ayrıldıkları idare deyini fıkranın başındaki devlet, belediye, il özel idare gibi gösterilen idareleri belirtmektedir. Maddenin bu açık ve kesin hükmüne göre hazine avukatlığından ayrılan bir avukat bir muhakerat müdürlüğünden ayrılmış olmayıp devletten ayrılmış bir avukattır. 2 sene süre ile herhangi bir yerde devlet aleyhine dava alanayacağı açık ve kesin bulunmaktadır.

Kanununun bu hükmüne aykırı hareketin gerek disiplin ve gerekse cezai yönden kovuşturmayı gerektireceği kanısında bulunduğu saygı ile arz ederim.

Avukat Emin BALTAOĞLU,,

Yönetim Kurulu görüşmeler sonunda "1136 sayılı Yasanın 14/3 maddesinde belirtilen -Devlet- ten anaç 4353 sayılı Yasanın 2/C maddesinde belirtilen Genel Bütçeye bağlı idareler olup, herhangi bir yer Hazine Avukatlığından ayrılmış olanlar Genel Bütçe kapsamına giren Daireler aleyhine iki yıl süre ile dava alanayacakları" yolunda görüşe varmış ve bunu ilke olarak benimsenmiştir.

3)Fotokopilerde Harç Konusu:

Dosyalardan alınan fotokopilerde harç konusu Yönetim Kurulunuzca şöyle çözülmüştür:

"1136 sayılı Avukatlık Kanununun 46.maddesi hükmü; avukata, stajiyerine ve sekreterine, gerekli gideri ödeyerek kaydıyla, dava ve takip dosyalarındaki belgelerin (fotokopi yoluyla örnek çıkartma) olanağını sağlamaktadır.

Bu yolla çıkartılan örneklerin, tıpkı el yazısı veya daktilo makinesiyle çıkartılan örnekler gibi olduğu, esas itibarıyla herhangi bir onaylama harcı gerektirmediği kuşkusuzdur.

Ancak, daktilo makinesiyle çıkartılan herhangi bir örneğin gerektiğinde harcı verilerek onaylattırılması olanağı vardır. Bu onaylama, 2.7.1964 günlü ve 492 sayılı Harçlar Kanununun (1) sayılı tarifesi - Yargı Harçları bölümünün (suret harçlarında) belirtilen miktarda pul yapıştırılmak suretiyle yapılır.

İşte bu nitelikte olmak üzere, çıkartılan fotokopilerin de belirtilen miktarda harç pulu yapıştırılmak ve ilgilisi tarafından işleni yapılmak suretiyle onaylattırılması olanağı vardır. Çıkartılan fotokopi herhangi bir mercide kullanılmayacak ve yalnızca avukatın dosyasında kalacaksa ayrıca harç pulu yapıştırılarak onaylattırılması gerekmeyecektir."

4)Posta Çeki Kullanılması:

Bu konudaki tereddütler Danıştay Başkanlığına aksettirilmiş ve uygulamadaki bir hata şöylece düzeltilmiştir:

-Bazı il ve ilçelerde dava harçlarınının posta çek hesabıyla tahsil edildiği görülmektedir.

Posta çek hesabı vasıtasıyla yalnız posta masrafları tahsil olunur. Dava harcınının posta çek hesabıyla tahsili mümkün değildir.

-10.12.1976 tarih ve 240 sayılı Danıştay Genelgesinde yanlış olarak posta çekinin (A) kuponunun dava dilekçesine ekleneceği yazılmıştır. Posta çekinin PTT merkezlerince göndericiye verilen "alındı" kuponu dava dilekçesine eklenecektir.

5)Hukuk Bürosu Deyini:

Bu deyinin kullanılabileceği hakkındaki Yönetim Kurulu kararının iptâli için açılan dava Danıştayca reddedilmiştir. Danıştay kararının gerekçesi şudur:

"1136 sayılı Avukatlık Kanununun 44.maddesi birden çok avukatın çalışmalarını -Ortak Avukat Bürosu- adı altında birleştirebileceklerini, reklâm yasağını düzenleyen 55.maddesi de avukatların reklâm sayılabilecek davranışlarda bulunamayacaklarını ve avukat ve akademik ünvanlarından başka sıfat kullanamayacaklarını hükme bağlanmış ve meslek kurallarının 7/b maddesinde büro levhalarının reklâm niteliği taşıyabilecek aşırılıkta olmayacağı öngörülmüştür.

Bir kamu görevi olan avukatlık mesleğinin yasal sınırlar içerisinde yürütülmesi gerektiğine göre, yukarıda belirtilen hükümler karşısında, davacının ortak çalışma halinde "Hukuk Bürosu" ünvanını kullanmasına olanak bulunmayıp, yasanın öngördüğü ibareyi içeren ve reklâm niteliği taşıyabilecek aşırılıkta olmayan bir tabela düzenlenmesi gerektiği açıktır." (Danıştay, 8.Daire 1.2.1977, 1668/265).

6)Ceza Davalarında Depo Parası:

Yargıtay Başsavcılığınca;

"Birden çok sanık ve davaya katılan yararına tenyiz isteğini kapsayan dosyaların incelenmesinde, vekil ve müdafî avukatların her bir sanık ve davaya katılan için ayrı ayrı 10 lira depo etmeleri gerekirken yanlışlıkla düşerek tenyiz koşulunu tek bir kişi için ve kendi adlarına yerine getirdikleri görülmektedir.

Bu durumda tenyizi hangi sanık veya müdahil adına hasrettikleri sorulmakta ve alınan cevaba göre bir bölüm sanık ve davaya katılan, tenyiz incelenmesi dışında kalarak hak kaybına uğranaktadırlar.

Ayrıca gereksiz yazışmaları ve gecikmeleri de önlenek anacıyla dururum Barolar aracılığı ile avukatlara duyurulması" istemiş ve gereği yapılmıştır.

7) Vekâletnamelere İlişkin Konular:

Bu konuda meslekdaşlarımız çeşitli güçlüklerle maruz kalmaktadırlar:

T.C. Merkez Bankasının bir şubesinde cereyan eden bir olay hakkında yazılan yazı ve alınan cevap şudur:

-Birlik yazısı:

"Merkez Bankası İzmir Şubesi Müdürlüğünün Avukatlar tarafından onaylanmış vekâletname örnekleri ile işlen yapılmadığını, bloke hesaptaki paraların ödenmesi için inza kartının örneği ile yetinmediğini, ödene enrinin ayrıca Konsolosluk onayından geçirilmesini istediğini beyanla bu uygulamaların Yasalara aykırılığı bulunduğu anlaşılmıştır.

Merkez Bankasının 1136 sayılı Yasanın 56. maddesinde belirtilen "...resmî daire ve kurumlar ile gerçek ve tüzel kişiler..." kapsamı içinde bulunduğu kuşkusuzdur.

Bu nedenle Yasanın anılan maddesi gereğince 52. maddede belirtilen dosyada saklanan vekâletnameden çıkartılan ve aslı avukatın inzası ile onaylanan her örnek T.C. Merkez Bankasınca "resmî örnek" hükmünde kabul edilmek gerekmektedir.

Diğer yandan, yurt dışında ruken kişilerin bloke paralarından yapılacak ödemeler için inza sirküleri ile yetinilmeyip her ödene için Konsolosluktan onaylanmış talimat istenilmesi iş sahipleri için gereksiz bir zorluk meydana getirmektedir. Yurt dışından gelen ödene talimatındaki inza ile inza sirkülerindeki inzanın karşılaştırılması yeteri kadar kontrol olanağını veren bir usuldür.

Durumu inceleyen Yönetim Kurulumuz 4.1.1977 gün ve 7/7 sayılı kararı ile, 1136 sayılı Yasanın uygulanması ve bloke paralardan yapılan ödemelerde meslekdaşımızın uğradığı zorlukların giderilmesini isteneğe karar vermiştir".

-T.C.Merkez Barkası Yanıtı:

"İlgide kayıtlı yazınız konusu İzmir Barosu Avukatlarından Belig Moralı'nın Birliğinize muhatap nüracaatına müstenit, Yönetim Kurulunuzun 4.1.1977 tarih ve 7/7 sayılı kararı İdare Merkezimize de uygun görülmüş olup, ilgili Şubenize gerekli uyarıda bulunulduğuna bilgi edinilmesini rica ederiz".

8) Dava Takipçiliği Konusu:

Avukatlık Kanununda kabul edilen sürenin bitiminden evvel dava takipçilerinin "kazanılmış hak" iddiası ile faaliyetlerini sürdürmeleri yolunda bazı milletvekillerinince yasa önerileri verilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinde, özellikle Adalet Komisyonunda Birlik temsilcilerince gerekli açıklanarlarda bulunmuş ve önerilerin reddi sağlanmıştır. Sürenin bitiminde gereği Yüksek Hâkimler Kuruluna iletilmekle beraber geçiş döneminin sarsıntısız kapamasını sağlamak için şu hususlar Barolarımıza duyurulmuştur:

"Bilindiği gibi 1136 sayılı Avukatlık Yasasının değişik geçici 17.maddesinin son fıkrasında bu maddenin üçüncü bendinde sözü edilen dava takipçilerinin görevlerinin 7.Temmuz.1977 tarihinde sona ereceği hükmü yeralmaktadır.

Anılan üçüncü bentte yazılı olanların ellerinde bulunan işlerden ötürü sahiplerinin haklarının herhangi bir şekilde haleldar olmanası için gerekli tedbirlerin alınması hususu Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanlığına yazılmıştır.

Ruhsatlı dava vekilleri ile İcra Memuru, Başkâtip ve Zabıt Kâtipliğinden ayrılarak Yasa uyarınca kaydı yapılmış bulunanların görevleri devan edecektir.

Görevi sona erenlerin Sosyal Sigortalarda ilişkilerini sürdürmeleri için bu Kurum Şubelerine başvurmaları gerekmektedir.

Bu geçiş döneminde bir sarsıntıya meydan verilmesi için Baronuz Bölgesinde de gerekli uyarıların yapılmasını ve keyfiyetin ilgililere de duyurulmasını rica ederiz".

9) Levhadan Geçici Silinmeler:

Bu konuda Barolarınıza şu hususun arzına ihtiyaç duyulmuştur:

"Baroları Yönetin Kurullarınca bazı avukatların levhadan geçici olarak silinmelerine karar verildiği gelen yazılardan saptanmaktadır. Silinmenin gerektirdiği sebepler arasında örneğin Baro çevresinde süresi içinde büro açmamış olması, Baro aidatını ödemesi ve pirin borcunu yatırmaması gibi yükünlülükler gösterilmektedir.

Silinme keyfiyetinin 1136 sayılı Yasanın 75.naddesindeki (ilgili yerlere bildirme yükünlülüğü) saklı kalnak kaydı ile diğer Barolara duyurmak üzere Türkiye Barolar Birliğine acele olarak bildirilmesini,

Başkanlığınıza intikal eden bu gibi silme duyurularının yukarıda sözü edilen 65.nadde uyarınca ilgili yerlere de ulaştırılmasını rica ederiz".

10) Takip İzni:

Meslektaşlarınız hakkında ceza kovuşturmasının izne tâbi olduğu, fakat iznin kolaylıkla verilmesinin "izin nüessesesinin anacı"na ters düştüğü malumdur. Bu nedenle Adalet Bakanlığına şu müracaatta bulduk:

"Avukatlık Yasasının 58.naddesinde Avukatların, meslekleri ile ilgili suçlarında soruşturma izni verilip verilmesinin hususu Sayın Bakanlıklarının takdirine bırakılmıştır. Bu takdir elbetteki bir gerçeğe dayanacaktır. Ancak, sonucun haklı ve isabetli olabilmesi için bazı yörter ve geleneklerin yaratılması ile büyük yararlar sağlanacağı kuşkusuzdur.

Bu açıdan Bakanlığın meslek suçlarında izne ilişkin takdirini kullanmadan önce Türkiye Barolar Birliğinin konu hakkındaki düşüncesinin alınması yolunda idari bir usul kurulmasını faydalı ve hatta zorunlu görmekteyiz. Bu görüşümüzün dayanaklarını ve benzer kuralları 10.3.1973 tarih ve 375 sayılı yazınızda ayrıntılarıyla arzemiş bulunuyoruz.

Bakanlığın Birliğinizin görüşünü alma yolundaki bir tutumu doğarsa bununçağdaş ceza usulü teorisine de pek uygun düşeceği kanısındayız".

11)Pul Eksikliği:

Yargıtay Hukuk Dairelerinde pul eksikliği nedeniyle dosyaların geri gönderildiği, bunun zaman kaybına ve aynı dosyanın ikinci bir gidiş geliş masrafına sebep olduğu ileri sürülerek Danıştay'ın ensaline uygun olarak sadece eksik pulun istenilmesi yoluna gidilmesinde yarar sağlanacağı belirtilmek suretiyle Yargıtay Birinci Başkanlığına başvurulmuştur.

12)Avukatlar Hakkında Hazırlık Soruşturması:

Bu konuda evvelce Birliğiniz tarafından yapılan girişimlerle bir sonuca varılmış, fakat 1977 yılında kural dışı bazı uygulanalar Birliğinize intikâl etmiş, Adalet Bakanlığının şu genelgeyi göndermesi sağlanmıştır:

"İşledikleri iddia ve ihbar olunan avukatların görevleri sırasında işlenese bile haklarında yapılacak soruşturmanın 1.8.1960 gün ve 58/35 sayılı tamin dairesinde C.Savcısı ya da yardımcısı tarafından bizzat yapılması gerektiği, Cumhuriyet Savcılıklarına tebliğ olunmuştur" (9.Haziran.1977 n.33046).

13)Ruhsatnameler:

Bu konuda bazı hususları açıklamakta yarar görmekteyiz:

"Birliğinize ve Barolarınıza yapılan başvurularda, özellikle evlenme ve boşanma nedeni ile soyadı değişmesinin gerekli olduğu hallerde, değişen soyadı ile yeni ruhsatname düzenlenmesinin istenildiği görülmektedir.

Resmî belgelerin yeniden düzenlenmesindeki teammül, belgenin kaybolması veya kullanılmayacak derecede yıpranması halinde yeniden düzenlenmesi yolunda teessüs etmiş bulunmaktadır.

Diğer yandan sorunun, soyadı değişikliklerinin Baro kayıtlarına işlenmesi sırasında Baro yetkililerince ruhsatnameye de işlenmesi suretiyle halli münkü görülmeştir.

Bu nedenle, soyadı değişikliklerinin ruhsatnameye işlenmesinin istenilmesi halinde, değişikliğin Baro yetkililerince yapılarak, kayıtlarına işlenilmek üzere durundan Birliğinizin de haberdar edilmesi"

Barolarınızdan rica olunmuştur.

14-Sanık Müvekkillerle Görüştürülme Konusu:

Bu konuda Adalet Bakanlığımıza yaptığımız başvuru aşağıda bilgilerinizle sunulmuştur:

"Bazı Barolarımızdan alınan yazılarda Avukatların, Adliye binasındaki nezarethanelerde sanık müvekkilleri ile görüştürüldükleri, bunun şikâyeti mucip olduğu bildirilmektedir.

Kuşkusuz tutuklu sanıkların tutukevinde görüşmek esastır. Yalnız âcil hallerde müvekkili ile temas zorunda kalan müdafinin müvekkili ile bu temasını sağlamak halinde bazı hakların bundan zarar görebileceği düşünülmektedir.

CMUK'unun 144.maddesine göre "Mevkuf bulunan maznun, müdafii ile her zaman görüşebilir". Bu hükümdeki "her zaman görüşebilir" ibaresinde "her yerde görüşebilir" anlamının çıkmadığı mülâhazası bu hükmün maksadına uygun düşünülmektedir.

"Her zaman görüşebilir" deyimine rağmen bazı cezaevlerinde günler ayrıldığı, ancak o günlerde görüşmelere müsaade olduğu bilinmektedir.

İnfaz Tüzüğü, Jandarma Teşkilât ve Vazife Nizamnamesi hükümlerinin, Usul Kanununun tanıdığı, mekan ve zamanla sınırlı olmayan "müvekkil ile görüşme yetkisi"ni kaldırmak niteliğinde yorumlanması gerekir.

Ayrıca Avukatlık Kanunu uyarınca resmî makamların "Avukatın Görevi"ni yerine getirmesinde yardımcı olacakları kuralı (md.2/3.) düşünülürse, acil durumlarda müvekkillerle görüşebilir olanağının sağlanması Yasal bir zorunluk sayılmak icap eder.

Uygulamalarda bazı sakıncaların meydana gelmek olasılığı mülâhazası da müdafiler için varit değildir.

Konunun yeriden teemmül buyrulmasına, noticodem bilgi verilmesine müsaadelerinizi arz ederiz.

Saygılarımızla.."

VIII.BÖLÜM

MESLEK KURALLARINA BİR MADDE EKLENMESİ KONUSUNDA
YÖNETİM KURULU ÖNERİSİ

Kayseri Barosu Başkanlığınca Birliğinize gönderilen 6.5.77 günlü yazıda, Avukatlık Yasasının 38/f maddesinin Anayasa Mahkemesince iptâlinden sonra Avukatların doğrudan doğruya taraf oldukları davaların meslekî dayanışmaya ters düştüğü, meslekdaşlar arasında huzursuzluk nedeni olduğu açıklanarak, Birlikçe saptanan bir kural var ise bildirilmesi istenilmiştir.

Gerçekten de avukatların, Baro Yönetim Kurullarından izin alınmadan başka bir Avukat aleyhine dava açmasını yasaklayan hükmü, Anayasanın 31.maddesi ile inanca altına alınmış hak arama özgürlüğüne aykırı bulunarak; Anayasa Mahkemesinin 21.1.1971 gün ve 1970/19 E., 1971/9 K.sayılı kararı ile iptâlinden sonra, mesleki düzen ve dayanışma açısından yeni bir düzenlemenin yapılması zorunluluğu kendini göstermiş bulunmaktadır.

Aşağıda açıklık ve genişlikle belirtildiği gibi, Anayasa Mahkemesi, meslekî bir dayanışma ve düzenleme amacına yönelik hükmü, "bu haliyle" Anayasanın 12.maddesinde yer alan eşitlik ilkesi ile 31.maddesinde yer alan hak arama özgürlüğüne aykırı bulurken bu ilkelere aykırı olmayan düzenlemeler getirilmesini engelleyici bir görüş ortaya koymıştır.

Sorun bu biçimi ile öncelikle ve içe dönük bir düzen ve dayanışma görüntüsü vermektedir. Öyleyse meslekî bir kural ile çözümlenmesi olanağı mevcut ve yerinde bulunmaktadır.

1)Motivler:

- Yasa Metni

"Avukatlar, Baro Yönetim Kurulunun iznini almadan başka bir avukat aleyhine dava açamazlar. Acele durumlarda, Baro Yönetim Kuruluna önceden bildiride bulunarak, izin verilmesini davayı açtıktan sonra da isteyebilirler."

-İptâl Kararı Özeti

"Hak arama hürriyeti Anayasa'nın 31.maddesi ile inanca altına alınmıştır. Bu maddeye göre herkes, meşru bütün vasıta ve yollardan yararlanmak sureti ile yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir. Hak arama veya savunmada başvurulacak meşru yolların ve vasıtaların başında avukatların hukuki bilgi ve tecrübelerinden yararlanabilme gelir... Avukatlar bu crekle hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis ederler. Hak arama hürriyetinin gereği gibi işleyebilmesinde Avukatlığın yeri öylesine önemlidir ki bu mesleğin gördüğü iş bir kamu hizmeti sayılmıştır. 1136 sayılı Kanununun 38.maddesinin inceleme konusu 3. fıkrası ile getirilen yasak hak arama hürriyetinin sınırlandırılması niteliğini taşınmaktadır... hüküm şu haliyle hak arama hürriyetini zedeler niteliktedir ve Anayasanın 31.maddesine aykırıdır."

2)İnceleme:

-Genel Saptama

1136 sayılı Avukatlık yasası, kabulünden önce ve sonra yoğun bir şekilde eleştirilmiştir. Eleştiriler sadece Barolardan gelmemiştir. Yasamız, kamu oyunun dikkat merkezinde bulunmuştur. Bu dikkat devam etmektedir. Elbette bunu doğal görmek gerekir. Avukatlık Yasasının daha demokratik hale gelmesi, vatandaşların hak arama özgürlüğünün daha işler hale gelmesini sağlar.

Bugün, Avukatlık Yasamızın bir çok hükümlerinin geniş ve yaygın niteliği ağır basan 1961 Anayasasına aykırı olduğu artık tartışma alanını aştığı kanısındayız. Ayrıca, Yasamızda, avukatlık mesleğinin demokratik niteliğini sınırlayıcı ve kısıtlayıcı hükümlerin bulunduğu açıktır. Bunların ayıklanarak Avukatlık mesleğinin tam demokratik bir bünyeye kavuşmasını sağlamak Barolarımızın güncel bir sorunudur.

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunun Yasamızın 38. maddesi ile ilgili olarak verdiği ödev, bu sorunun bir parçasıdır.

-Yasa Metninde Yer Alma Süreci

"İşin reddi zorunluluğu" başlığını taşıyan 38.madde metninde ilginç haller derpiş edilmiştir. Hallerde sayısal artma olmuştur.

-3499 Sayılı Yasa Zamanında

3499 Sayılı Avukatlık Yasasında red zorunluluğu hallerinde 1136 sayılı Yasada yer almış 38.maddenin (c) fıkrası ile 3.fıkrası yoktur.

-İstanbul Barosu Yönetmeliği

18.10.1967 gün ve 12728 sayılı Resmi Gazetode yayınlanmış olan İstanbul Barosu İç Yönetmeliğinin 23.maddesinin (G) fıkrasının 1.cümlesi şöyledir:

"Avukatlar müvekkileri adına İstanbul Barosuna kayıtlı bir avukata karşı Baro Yönetim Kurulundan izin almadıkça husumet kabul edemez."

Bu hüküm, Danıştay 8.Dairesinin 18.3.1968 gün ve 1968/940 karar sayılı kararı ile kanuni dayanağı bulunmadığından iptâl edilmiştir (bk.Av.Osman Kuntman, Avukatlık Kanununun 38/3. maddesiyle ilgili bir inceleme).

İstanbul Barosu İç Yönetmeliği 1136 sayılı Avukatlık Kanununa esas olan Barolar tasarısının metninin yazılmasında örnek alınmıştır.

-İzmir Barosu Dahili Nizamnamesi

İzmir Barosu Dahili Nizamnamesinin 32.maddesi şöyledir:

"Gerçek asaleten ve gerek vekâleten bir avukat aleyhine dava edecek avukatlar davayı yapmadan en az bir hafta evvel İnzibat Meclisine yazı ile malûmat vermeğe mecburdurlar. Ancak mururu zaman kat'ı için yapılacak takip ve davalar ikame edildikten bir hafta sonra inzibat meclisine yazı ile bildirilir."

Gerek İstanbul Barosu ve gerekse İzmir Barosu, getirdikleri zorunluluklar açısından farklar bulunmasına rağmen, yönetmelikle avukatlar arasında neydena gelecek davalarda bir yöntem bulmuşlardır. Elbette bu yöntemin hak arama özgürlüğünün özüne dokunacak nitelikten uzak olup olmadığı tartışmalıdır.

-1136 Sayılı Kanunun Hazırlık Safhasında

1136 sayılı Yasaya temel olan Baroların hazırladığı tasarı kısa sürede tamamlanmıştır. Bu hazırlık safhasında Ankara Barosu ve İstanbul Barosunun kanun tasarı metni ile Von Çernisin Adalet Bakanlığına verdiği tasarı metni vardır. İzmir Barosu genel ilkelerle ilgili maddelere ayrılmış bir öneri getirmemiştir.

Ankara Barosunun tasarısının 40.maddesinde, İstanbul Barosu tasarısının 42.maddesinde ve Von Çernis'in tasarısının 42.maddesinde Yasanın 38.maddesinin (e) ve 3.fıkraları hükümleri yoktur. İzmir Barosunun önerilerinde bu yer alınmıştır.

-Yasama Döneminde

Yasama organına Baroların hazırladığı tasarı bazı milletvekillerce benimsenerek verilmiştir. Ayrıca, bazı milletvekilleri bu tasarının bazı maddelerini değiştirerek teklifte bulunmuşlardır.

-Hükümet Tasarısı

Hükümet tasarısında 38.maddenin (e) ve 3.fıkraları yer alınmıştır.

-Geçici Komisyon Değiştirisi

Geçici Komisyon değiştirisinde 38.madde halen yürürlükte bulunan metin olarak yer almıştır. Bu metin Anayasa Mahkemesinin iptâl kararından önceki metindir.

Başlangıçta tasarılar da yer alınmış olan 38.maddenin 3.fıkrası, İstanbul Barosunda yapılan üçlü toplantıda, İstanbul Barosunun tasarı metni esas alınmasına rağmen, müzakereler ve redaksiyon sırasında tasarıda yer almıştır. Yasama döneminde Barolar bu metnin çıkmasında ısrarlı olmuşlardır. Hükümet teklifine rağmen bu hüküm maddede kalmış ve yasalaştırılmıştır.

-Yabancı Ülkelerde

Avukatın meslekdaşlarıyla ilişkilerini ilgilendiren bu konunun nasıl ele alındığı iki ülkeden alınan örneklerle gösterilecektir.

-İsviçre

Bern Kantonu Avukatlar Birliği, Baroların itibarını yükseltmek, korunak ve üyeleri arasındaki münasabetleri geliştirmek isteği 22.10.1938 yılında meslek kurallarını kabul etmiştir.

Avukat Faruk Eren tarafından 1969 yılında bir fasikül halinde yayımlanmış olan bu kuralların avukatın meslekdaşları ile ilişkileri bölümünde yer alan konu ile ilgili maddeleri aynen aşağıya çıkarılmıştır:

"33-Avukat, bir meslekdaşına karşı davayı müşteri için kesin bir zaruret mevcut olmadıkça kabul edemez.

35-Meslekdaşlar arasındaki ihtilaflar mümkün olduğu kadar sulhen hâl edilir. Bu maksatla, ilgili avukatlar kendilerinden tecrübeli meslekdaşlarının mütalâalarına müracaat edecekler veya Avukatlar Birliği tarafından kurulan Uzlaştırma Kuruluna başvuracaklardır. Avukatlar, aralarındaki ihtilâfları aleniyete dökmekten çekineceklerdir.

36-Bir meslekdaşı aleyhine hukuk davası açmadan evvel avukat ona, ihtilâfın sulhen hâl edilmesi imkânını vermelidir.

Meslekdaşı hakkında ceza takibi için şikâyetle bulunmak zorunda olduğuna inanan avukat bunu yapmadan evvel Avukatlar Birliği Başkanının veya Uzlaştırma Kurulunun mütalâasını alabilir."

-Fransa

31.12.1971 gün ve 71-1130 sayılı Avukatlar Yasasında ve bu Yasaya dayanarak çıkarılmış olan Kararnanelerde, Yasamızın 38.maddesinde yer alan (c) ve 3.fıkralar hükümlerine benzer hükümler yoktur.

Ancak, Yasamızda olduğu gibi, Yönetim Kurulunun görevlerini belirleyen 17.maddesinin başlangıç bölümü ile 3 ve 5.fıkralarında avukatların ödevlerini düzenlemek ve haklarını korumak görevleri yer almıştır.

Paris Barosunun İç Yönetmeliğinin 43.maddesi ise şöyledir:

"Hiçbir avukat, önce Baro Başkanına bildirmeden, hâkimler, avukatlar, adlî memur veya yardımcı- lar aleyhine dava açamaz."

Her iki ülkede konu yasa ile değil iç yönetmelikle ve kural ile çözümlenmektedir.

3)Değerlendirme:

-Genel Değerlendirme

Kişi ve toplum haklarını savunma görevini yapan avukatların hak ve görevlerini yasalarla düzenlemek temel kuraldır. Bunun dışında, her meslek gibi, savunma mesleğinin kendine özgü, yasa da yer alması olanaksız kuralları da vardır. Yasa, bu kuralları saymakta yarar görmemiş, bunların saptanması görevini ülkemizde Türkiye Barolar Birliğine vermiştir. Meslek Kuralları yasalara aykırı ve demokratik hak ve özgürlükleri sınırlayıcı nitelikte olamaz. Bununla beraber, Barolarda ve meslek geleneklerinin bünyesinde görülen "rical" ve "nuteberan" anlayışının kalıntıları sonucu meslek kurallarında çağdaş demokratik ilkeleri sınırlayıcı ve zedeleyici haller bulunmaktadır. Bu nedenle, meslek kuralları, eskilik ve yerleşmişlik bir yana bırakılarak, gittikçe genişleyen ve yaygınlaşan demokratik ilkelere ters ve karşı olmanak zorundadır. Meslekdaşlar arasındaki ilişkileri düzenleyen kuralların da bu temel ilkedan kaynaklanması gerekir. Dayanışma kuralı da bu temel ilkeye göre anlam kazanmalıdır.

Özellikle, hak arama özgürlüğü ile meslek kurallarına uyma arasında, hak arama özgürlüğünün özüne dokunmayan bir uyum sağlamak zorunludur. Saygınlık, ancak bu uyumdan doğabilir. Özdenetim, kesinlikle demokratik olmalıdır.

-İptal Kararını Değerlendirme

Anayasa Mahkemesi, 1136 sayılı kanunun 38.maddesinin 3.fıkrasını hak arama özgürlüğünü zedeler nitelikte bulmuştur. Hak arama özgürlüğünün işlerliğini sağlayan avukatın bilgisine başvurmayı ve onun deneylerinden yararlanmayı sınırlayıcı bulmuştur. Gerçekten, adaletin ve savunmanın tan yerine getirilmesine yardımcı olma görevini, mesleki dayanışma kuralına bağlanak, bir nevi hak arama özgürlüğünün özüne dokunmak olur. Dava açmadan önce Baro Yönetim Kurulunun iznini almak şartı, savunma görevini yapan avukatın bu görevinin özüne de dokunmaktadır. Görevini sınırlamaktır. Lonca niteliği ağır basan örgütlerde bir nevi vasilik anlayışını somutlaştıran bu kural, gittikçe demokratik bir bünyeye kavuşmaya başlayan ve demokratik anlayışa uygun bir yönetime geçiş savaşını verilen günümüz Barolarında geçerli olamaz. Anayasa Mahkemesince iptâli yerindedir.

Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararındaki şu deyimine dikkat edilmelidir:

"...hüküm şu haliyle hak arama hürriyetini zedeler niteliktedir ve Anayasa'nın 31.maddesine aykırıdır."

Karardaki "şu haliyle" deyimini üzerinde durulmalıdır. Anayasa Mahkemesi fıkradaki izin alma zorunluluğunun getirdiği yasak üzerinde durduğu kanısındayız. Meslek kuralları açısından ve dayanışma yönünden bir düzenlemeye engel olmak istemediği anlaşılmaktadır. O halde, hak arama özgürlüğü ile meslek kurallarına uyma arasında bir uyum sağlayacak bir kural iptal kararına aykırı olmayacaktır. Anayasa Mahkemesi, fıkrayı bu haliyle iptal etmiştir.

-Önceki Kuralları Değerlendirme

İstanbul Barosunun 1967 yılında yaptığı yönetmelikte çok sert bir hüküm getirilmiştir.

Buna göre bir avukat müvekkili adına İstanbul Barosuna kayıtlı bir avukata karşı Yönetim Kurulundaki izin almadan husumet kabul edemeyecektir. İstanbul Barosuna kayıtlı iki avukatın birbirleri aleyhine açacakları davalar hakkında bu fıkrada bir açıklama yoktur. Fıkranın bu hali, hak arama özgürlüğünü açık bir şekilde kısıtlanmaktadır. Önceden izin alma zorunluğu, loncanın çıkarlarını korumak sanısını vermektedir.

1936 yılında yapılmış İzmir Barosu Dahili Nizannamesinde dava açmadan önce Yönetim Kuruluna malûnat vermek zorunluluğunu koymuştur. Bu hükümler, davanın açılmasına engel olmak değildir. Hak arama özgürlüğünün özüne dokunmak söz konusu değildir. Ancak, gerek kendi adına ve gerekse müvekkili adına açacağı davayı Yönetim Kuruluna bildirmek mecburiyeti vardır. Bu bildirim, meslek düzeninin sağlanmasını harekete geçirmeye yöneliktir. Hak aramayı engellenek değil, Baronun meslek düzeni açısından soruna eğilmesini sağlamaktır.

Nitekin, Ali Haydar Özkent, "Avukatın Kitabı"nın 605. sayfasında bu konuda İstanbul Barosu İç Yönetmeliğinde hüküm bulunduğu ve avukatın dava açmadan önce Yönetim Kuruluna yazı ile malûnat vermek zorunda olduğunu yazdıktan sonra şöyle demektedir:

"Bir avukatın şahsi bir alacağından yahut müvekkil nanına açacağı herhangi bir davadan dolayı mahkemeye müracaatından evvel Baroya malûnat vermesi avukatların açık muhakeme celselerinde birbirleri aleyhine acı tatlı hücumlarda bulunmalarının meslek tesanüdüne uymayacağı düşüncesinden ileri gelmektedir. Böyle hallerde Baro Başkanı ve İdare Meclisi hakerlik vazifesini görürler."

Bu görüş, Baro'nun bu gibi hallerde soruna el koynası gerektiğini vurgulamaktadır. Elbette, örgüt olarak hakkın özüne dokunmadan anlaşmazlığın çözümüne yardımcı olmak ve bu yardımı anlayışla karşılamak gerekir. Kaldı ki dava, bir öç alma değildir, hak aramadır. Bu açıdan Baronun müdahalesinin gerçekleşmesini bildirinle sağlamak yerindedir.

Ancak, Baro Başkanının ve Yönetim Kurulunun hakemlik görevini görmesi hali, zorunlu hakemlik düşünce ve uygulamasını anımsattığı için sakıncaları üzerinde durulmalıdır.

-Yabancı Ülkeler Kuralları Değerlendirme

Bern Kantonu Avukatlar Birliğinin 1938 yılında kabul ettiği kurallarda hak aramanın özüne dokunacak kesin hükümlerden kaçınmak isteği sezilmektedir. Ama, bunda bir açıklık yoktur. Bir taraftan, ihtilafın halli için Uzlaştırma Kuruluna başvurmadan söz edilirken, diğer taraftan ise şikâyetle bulunmak zorunda olduğuna inanan avukatın bunu yapmadan önce Uzlaştırma Kurulunun mütalâasını alabileceği kuralı vardır.

Paris Barosu İç Yönetimindeki kural kesindir. Avukat, dava açmadan önce Baro Başkanına bildiriye bulunmalıdır. Bu bildiriye yapmadan dava açamaz.

Her iki ülkede konu, yasalarda ele alınmamıştır. Meslek kuralı olarak düzenleme yapılmıştır. Buna aykırı hareketin sonucu disiplin kovuşturmasıdır. Yalnız, Paris Barosu iç yönetimindeki "açamaz" hükmü bir yasaktır. Hakkın özüne dokunmaz niteliktedir. Ancak, bu izin değil sadece bir bildirim olduğu için uygulamada bu yasağın işlerliğinin görüleceği kanısında değiliz.

SONUÇ

- 1-Bir avukatın kendi adına veya bir başkası adına diğer bir avukat aleyhine dava açması konusunda Avukatlık Yasasına bir hüküm konulmasında bir zorunluk yoktur. Hatta, bu konu, ülkemizde ve yabancı ülkelerde olduğu gibi meslek kuralları ile düzenlenmesinde yarar vardır.
- 2-Hak arama özgürlüğünü sınırlandıracak bir düzenlemeden kaçınılmalıdır.
- 3-Baronun ihtilafa el koynası, zorunlu bir çözümü gerektirmemelidir. Taraflara meslek dayanışması baskısı altında bir çözümü kabule zorlama sanısını veren horturlu girişimlerden kaçınılmalıdır.

4-Muhakeme önünde avukatların "birbirleri aleyhine acı tatlı hücumlarda bulunmalarının" önüne geçecek önlemler alınmalıdır.

5-Bütün bunlara rağmen kamu oyuna bir onur ve güvençe mesleği olarak yansıyan Avukatlık mesleği, kamu oyu üzerindeki etkinliğini koruyabilmek için, meslekdaşlar arasındaki ilişkilerde kendi meslekî kuruluşu eliyle yürütülecek olan bir özdenetimden uzak kalmalıdır.

Sorunu iki açıdan değerlendirmek gerekmektedir:

a-Bir avukatın bir başka avukata karşı davacı veya davalı vekili sıfatı ile hareket etmesi hali.

Anayasanın 31.maddesinde yer alan ve kişinin temel haklarından olan hak arama özgürlüğünü zedeleyecek kısıtlamalardan kaçınmak davalı veya davacı sıfatı ile avukatlara bir ayrıcalık tanımanak (Anayasa M.12) gerektiğinde kuşku bulunmaktadır. Avukat uğraşısı nedeni ile, müvekkilin yasal ve yargısal güvencesidir. Bu güvenceyi herhangi bir kayıtlara ile bağlanak olanaksızdır. Avukat yüklendiği davada karşı taraf bir başka avukat da olsa, herhangi bir izne bağlı olmaksızın takdir hakkını kullanarak davayı kabul edip etmemekte bağımsız bulunmalıdır.

Ne varki, takdir hakkını böyle bir davayı kabul yönünde kullanması halinde onur ve dayanışmanın sağlanması, mesleki düzenin sağlıklı yürütülmesi için görevli meslekî kuruluşunu da durundan haberdar etmesi gerekir. Avukatın bu yükümlülüğü tamamı ile bir özdenetim düşüncesinin sonucu olup, savunmakla yükümlü olduğu hakkın özüne etkin ve ilişkin değildir. Böyle bir haber verme yükümlülüğünü mesleğin bağımsızlığını zedeleyici, Avukatlık mesleğinin demokratik niteliğini kısıtlayıcı olarak da değerlendirmek olanağı da bulunmamaktadır.

b-Bir avukatın bir başka avukata karşı dava açması halinde; sorun bir önceki halden daha çok Mesleki Kuruluşun ilgisini çekmektedir. Mesleğin kamu oyu önünde onur ve etkinliğini korumak meslek adamları kadar, meslekî kuruluşun da görev ve yükümlülüğü altındadır.

Bir avukatın bir başka avukat aleyhine dava açması ister özel bir hak istediğinden; isterse, davalı avukatın meslekî çalışmasından doğsun aynı kuruluşun iki üyesi arasındaki çıkar çatışmasından başka birşey değildir. Avukatın özel yaşantısı ve çıkarlarını meslekî yaşantısından ayrı düşünmek de olanaksızdır. Bu neden ile ister meslekî çalışmadan ister meslek dışı bir davranıştan doğsun bir avukatın bir başka avukat aleyhine dava açması halinde "meslekle" uzak yakın fakat mutlaka derinden bir ilgisi vardır.

Bu hallerde, kişinin dava hakkına dokunulmak, hak ve özgürlüklerini kısıtlanarak kaydı ile, sorunun meslek kuruluşunun aracılığı ile sulhen halledilmesi girişiminde bulunulmasında sayılamayacak kadar yararlar bulunmaktadır. Ne varki meslek kuruluşunun soruna el atması, süre ve biçim bakımından hakkın özünü, Avukatlık mesleğinin demokratik gelişmesini kısıtlayıcı ve zedeleyici bir düzeyde olmanası gerekmektedir.

Açıklanan nedenler ile, Meslek Kurallarının "Meslekdaşlar Arası Dayanışma ve İlişkiler" başlıklı III.bölümüne bir madde eklenmesi suretiyle, Anayasa Mahkemesinin iptâl kararı ile meslekdaşlar arası ilişkilerde meydana gelmiş boşluğun doldurulması gerekmektedir.

Ö N E R İ

Ek Madde

Bir Avukatın bir başka Avukata karşı davacı veya davalı vekili sıfatı ile takip edeceği davada, avukat davaya girmeden önce Baro Yönetim Kuruluna yazı ile bilgi verir.

Bir Avukat bir başka Avukata karşı kendisi ile ilgili bir dava açmadan önce Barosuna başvurur. Baro Başkanı veya tâyin edeceği Yönetim Kurulu Üyesi 15 gün içinde tarafları çağırarak sorunu sulh yoluyla çözüme çalışır. Acele hallerde haber vermekle yetinilebilir.

IX. BÖLÜM

DIŞ İLİŞKİLER

1) İBA Toplantısı:

Milletlerarası Barolar Birliği 1978 Nisan ayında İstanbul'da toplanacaktır. Bu toplantıda ayrıca bir Seminer düzenlenmiştir. Seminerde her menketin temsilcisi kendi ülkesindeki "Avukatlık Meslek Kuralları" nı açıklayacak ve bu kurallar üzerinde bir tartışma açılacaktır. Memleketimizde ancak Barolar Birliğinin kurulmasından sonra genelleşmek olanağını bulan Meslek Kurallarının böylece "Mukayeseli Hukuk" açısından değerlendirilmesi olanağının bulunabileceğini ümit etmekteyiz.

Toplantının ve Seminerin gündemi ve diğer hususlar hakkındaki bilgiler Genel Kurul üyelerimize bilâhare arz olunacaktır. Birliğimiz ile İBA arasında yazışmalar devam etmektedir.

Bu vesile ile üyesi bulunduğumuz Milletlerarası Barolar Birliğinin niteliği hakkında Genel Kurulumuza sunulan 8-9.1.1971 tarihli raporda (sh.15-18) gerekli açıklamalarda bulunulduğunu hatırlatmak isteriz.

2) Milletlerarası Af Örgütü:

Bir Avukat tarafından kurulan ve 1977 yılında Nobel Barış Armağanını kazanan Milletlerarası Af Örgütü Dünya Kamuoyunda etkinlik ve saygınlık kazanmış ve özellikle çeşitli ülkelerde insan haklarına aykırı uygulamalara karşı çıkmıştır. 1976-1977 Yılında Memleketimizdeki bazı uygulamalardan şikâyetçi olan örgüt, 15 Nisan 1977 tarihli mektupla Türkiye hakkındaki görüşlerini kapsayan broşürünü göndermiştir. Bu broşürde Türk Adalet politikasına, TCK.nun 158, 159, 141, 142, 311, 312.maddelerin uygulanmasına, yargı yöntemlerine, siyasal mahkûmların sayısı ve analizine, ceza evlerinin durumuna, işkence iddialarına, ölüm cezasına değinilmektedir.

Bahis konusu broşürde (sh.4) TBB.nin Hukuk'un Üstünlüğü açısından davranışlarına övgülü biçimde yer verilmiştir. Broşürde Dünya kamu oyuna TBB. "işkence ve şiddet olaylarına karşı" ve "insan haklarını koruma gayreti içinde" bir kuruluş olarak tanımlanmaktadır.

Uluslararası Af Örgütünün, TBB. ile yakın ilişki kurmak isteğini yansıtan bazı girişimleri olmuştur: 1977 yılında İran'da siyasal yargılamalarda Af Örgütü adına "yabancı gözlemci" olarak TBB.Başkanının bulunup bulunamayacağı Başkan'dan sorulmuş, muvafakat edildiği bildirilmiş, fakat bundan sonra İran hükümetinin hiç bir yabancı müşahit kabul etmeyeceğinin Örgüt'e bildirmesi üzerine bu girişim netice vermemiştir.

1977 Nobel Barış Ödülünü kazanan Uluslararası Af Örgütünün 1961 yılında Avukat Peter Beneus tarafından kurulduğu, halen bu örgütün 87 ülkede 100.000 avukat, hukukçu ve sosyal bilimler mensubu üyesinin bulunduğu, gözönünde tutularak bu örgütle ilişkimizin yoğunlaştırılması konusunu Genel Kurulumuzun bilgisine sunmakta fayda görmekteyiz.

3) "Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı Son Seneti":

Bu konudaki faaliyetlere katılmaya karar vermiş olan Yönetim Kurulu önümüzdeki yıl çalışmalarında daha etkili olabilmek amacı ile bu akımın gelişimine ilişkin bazı açıklamalarda bulunmak istegindedir.

Bilindiği üzere 1 Ağustos 1975 tarihinde "Son Senet" imzalanmıştır. Almanya, Amerika, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Danimarka, İspanya, Fransa, Yunanistan, İtalya, Norveç, Hollanda, Polonya, Romanya, İsveç, İsviçre, Sovyet Rusya ve diğer ülkelerce imzalanan "Son Senet"i Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı da imzalamıştır. Son senette kabul edilen ilkeler'in bazıları şunlardır:

- Egemen eşitlik, egemenliğin özündeki haklara saygı;
- Tehdide ve kuvvet kullanmaya başvurmama;
- Anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümü;
- Düşünce, vicdan ve inanç özgürlüklerini kapsamak üzere insan haklarına saygı;
- Ekonomi, Bilim, Teknoloji işbirliği;
- Hâkemlik;
- Çevre kirlenmesini önlemek;
- Ulaştırmanın geliştirilmesi;

-Göçmen işgücünün ekonomik ve sosyal yönleri;

-Bilgi alış-verişi; gazetecilerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi.

Görüldüğü üzere "son senet" konularının pekçoğu hukuksal önem taşımaktadır. Bu nedenle "son senet" in konuları ile Birliğimizin yakından ilgilenmesi gerekli hale gelmiş bulunmaktadır. Önümüzdeki yılda bu alanda Birlikçe neler yapılabileceği Yönetim Kurulunca plânlanacaktır.

1977 Yılında Yönetim Kurulumuz "Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Son Sened" i açısından "göçmen işçiler sorunu" üzerinde durmuştur. Konunun, memleketimiz için önemi bu konu üzerinde çalışmalarımızın yoğunlaştırılmasına neden olmuştur. Bir tebliğ ile, kamu oyunu oluşturmak üzere açıklanan Yönetim Kurulu görüşleri şunlardır:

Helsinki Antlaşmasının "Göçmen İşgücünün Ekonomik ve Sosyal Yönleri" bölümünde katılan devletler şu yükümlülükleri kabul etmişlerdir: "Göçmen işçiler ve kabul eden ülkelerin vatandaşları arasında iş ve çalışma koşulları ve sosyal sigortalar bakımından hak eşitliğini sağlamak ve göçmen işçilere doyurucu yaşam koşulları, özellikle konut koşulları sağlamaya çaba göstermek -göçmen işçilerin, işsizlik durumunda kabul eden ülkenin kendi vatandaşların sağladığı başka uygun iş bulma olanaklarından, elverdiği ölçüde, kabul eden ülke dilinde parasız öğretim sağlanmasını olumlu karşılamak- gönderen ülkelerin, ekonomik kalkınma çerçevesinde iş olanaklarını arttırma amacı ile ve bu yolla bu işçilere dönüşlerinde iş bulmalarını kolaylaştırmak üzere, göçmen işçilerin biriktirdikleri paraları kendi ülkelerine çekmek konusundaki çabalarını olumlu karşılamak".

Bu kuralların da belirttiği gibi "Göçmen İşçilerin İnsan Hakları" ayrıca ve önemle ele alınması gerekli bir konudur: Birliğimiz bu konu ile yakından ilgilenmiştir. İlk kez Yönetim Kurulumuz, yabancı ülkelere en çok işçi gönderen Sivis İlimizde yaptığı toplantı sonuçlarını bir bildiri ile kamu oyuna duyurmuştu:

a)Giriş: İnsan Haklarını yeniden tesbit edecek, şimdiye kadar bilinenleri daha etkili hale getirecek, Uluslararası bir metne ihtiyaç vardır.

İnsan haklarına yenilerinin eklenmesi, eski-yeni hakların bir sistem, genel bir görüş içinde tertibi gerekli hale gelmiştir. Helsinki anlaşması "son senet"inin bu ihtiyacı yansıttığını görmekteyiz.

-İnsanlık öyle bir döneme girmiştir ki 1789 "İnsan ve Vatandaş Hakları Beyannamesi"nden, 1948 "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"nden "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi"nden bugüne kadar ilân edilen metinler, klâsik metinler haline gelmiş, yetersiz oldukları anlaşılmıştır. Vaktiyle ancak o kadar yapılabilmisti.

Oysa günümüz, insan haklarının sınırlarını daha genişletmeyi önleyen engelleri kaldırmış veya azaltmıştır. Halen, daha geniş bir görüşle bu hakların düzenlenmesi olanakları artmış gözükmektedir.

İnsan hakları demeçlerinin yayınlandığı tarihlerde "yabancı (göçmen) işçi" sorunu yoktu. "Y a b a n c ı" ile "V a t a n d a ş" arasındaki fark genişledikçe, bundan "insan hakları" zarar görür. Gittikleri ülkenin ekonomisine büyük katkıda bulunan "göçmen işçi" sorunu bu konuyu daha gerçekçi bir açıdan incelemeyi zorunlu kılmıştır (bk. Calame, P. Les Travailleuses étrangères, Paris 1972, s.13).

İnsan hakları açısından göçmen işçilerin milletlerarası statüsünün tesbit edilmesi ve insan hakları ilkesini benimsemiş ülkelerin bu statüyü kabule davet olunmaları zamanı gelmiştir. Göçmen işçiler sorununu "bırakınız, gitsinler bırakınız gelsinler" formülüne bağlayan, bunda gönderen ülke açısından elemeği fazlasına yatırım alanı, elemeğine ihtiyaç duyan ülke açısından da açığı kapama olanağı gören akım, elemeği piyasasında "serbestlik" anlayışını yansıtır. Fakat bu "liberalizm" gün geçtikçe geçerliliğini yitirmektedir. Helsinki anlaşması da bunu kanıtlamıştır.

-Bir toplumda bazı grup insanları bazı haklardan yoksun kılmanın "insan hakları"na aykırılığı kabul edilmelidir. "Y a b a n c ı l a r ı n i n s a n h a k l a r ı" ile "g ö ç m e n i ş ç i" sorununu birbirinden ayırmak mümkün değildir. İnsan haklarının evrenselliği ile yabancı işçilerin her ülkedeki hukuki statüsünün farklı oluşu izahsız kalmaktadır.

Göçmen işçileri kabul eden ülkede hor görülmeleri sebepleri çeşitlidir. Hatta bu, göçmen işçinin davranışlarından da ileri gelebilir. Fakat en ağır basan sebep ırkçılık anlayışının kalıntılarından gelmektedir.

Göçmen işçiye sadece ücretinin ödenmesi yeterli sayılmaz. Socioculturels gelişmesinin gerektirdiği masraflarda yabancı işçinin maliyetine eklenmelidir.

Yabancı işçinin sendikalaşması sağlanmamaktadır. Sendikalar ülkelerinde yabancı işçilerden oluşan "yedek el emeği"ni, işçi sorunlarını yönetmek tekelciliğinden gelen güçlerini azaltıcı etkenlerden saymaktadırlar (Calame, s.84).

El emeğine muhtaç yabancı ülkelerin "işçi politikası" sadece çıkarıcılık ölçüsüne dayanmamalıdır. Konu insanlararası "işbirliği"dir. Böylece ölçü çok değişik olacak; "İnsan Haklarında Yeni Anlayışa" daha uygun sonuçlar verecektir.

Bir insanın yabancı bir ülkede, örneğin, turist olarak bulunması ile "göçmen işçi" olarak bulunması aynı değildir. Çoğunlukla ülkeler yabancı işçiyi, "tecrit" etmek isterler. Bunun için de alınan her tedbir insan haklarında kısıntı doğurur. Bazı ülkeler, tersine yabancı işçiyi toplumda eritmek, kendilerine mâletmek isterler. Bu ülkeler artık pek azalmıştır.

Bir başka ülkeye, çalışmaya giden bir işçinin "insan hakları" diye kabul ve ilân edilen haklardan ve "grev hakkı"ndan yoksun kılmasını, sırf çalışmak için ülke değiştirmiş olmakla izah etmek mümkün müdür?

Sosyal güvenlik açısından yerli işçi ile yabancı işçi arasındaki farklar bazı ülkelerde pek büyük, bazı ülkelerde ise önemsenmeyecek kadar hafiftir. Bu konuda eşitlik ilkesini sağlamak gerekir. Yabancı işçi de bütün sigorta kollarından eşitçe faydalanmalıdır. Özellikle "işsizlik sigortası" açısından durum düzeltilmelidir. Bazı "sosyal yardımlardan (örneğin sağlık yardımından) faydalanmak için belli bir süre o ülkede bulunmuş olmak koşulu isabetli değildir.

b)Güvence: Gittikleri ülkenin "milli ekonomisi"ne büyük katkıda bulunanların, kendilerine daha az yabancı gözü ile bakılmasını istemek hakları kabul edilmelidir. Kişisiz genel-siyasal seçimlerde "oy hakkı" tanımaya ülkeler hazır değildir.

Fakat bazı hakların tanınmasında sakınca görülemeyecek bir anlayışın belirli hale geldiğini söyleyebiliriz. Özellikle "B e l e d i y e s e ç i m l e r i"nde yabancı işçinin oy sahibi olması mümkündür. Bazı ülkelerin bunu kabul etmiş olması insanlık adına, "onurlu davranışlar"dan sayılacaktır. İnsanları bir topluluğa kabul edip, yine de uzak tutmak anlamsızdır. Ayrıca, "insan vakarı" ile de bağdaşmaz.

Eğer yabancı bir ülkede çalışıp üretime katılanlar sadece bir araç, bir "eşya" sayılırlarsa, bundan insan haklarının zarar görmediği öne sürülemez. İnsanlık anlayışının, "örtülü kölelik" örneğine dönüşecek bir "göçmen işçi" sorununu çözümlenemeyeceğini düşünemiyoruz. Göçmen işçilerin bilincine vardıkları sorun şudur: Sadece iş gücü sayılmamak isteği.

Öte yandan "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"nin 23.mad-
desinde öngörülen "e l v e r i ş l i ç a l ı Ő m a k o ,
ş u l l a r ı" , "E Ő i t ü c r e t h a k k ı" , "ç a -
l ı Ő a n ı n k e n d i s i n e v e a i l e s i n e
i n s a n l ı k h a y s i y e t i n e u y g u n y a -
ş a y ı Ő s a ğ l a n m a s ı"nı istemek hakkını "göçmen işçiler"
konusunda açıklığa kavuşturacak uluslararası kurallara ihtiyaç
vardır. "Göçmen işçilerin insan hakları" bütün çalışmaların önüne
alınmalıdır.

Daima, belki de haklı olmayan sebeplerle hudut harici e-
dilme tehlikesi karşısında kalmak insan için zaruri olan emniyet
duygusunu yok etmektedir. Göçmen işçilerin çalışmaya gittiği ülke-
den çıkarılması şartları evvelden, pek açık şekilde tesbit edilmiş
olmalıdır. Göçmen işçinin çalıştığı ülkeden çıkarılması bir adli
güvenceye bağlanmalıdır. Suçluların geri verilmesinde dahi -genel-
likle- kabul edilmiş olan adli güvence göçmen işçilerden esirgen-
memelidir.

Bazı ülkelerde sınır dışı edilmeye karşı ilgiliye bir ko-
misyona başvurma hakkı tanınmıştır. Fakat bu komisyon idaridir.
Kaldığı "acele hallerde İçişleri Bakanı gecikmeden hudut haricine
çıkarma kararını verebilir (bk.Granotier, s.155).

c)Yönetine Katılma: İnsan haklarını saptayan metinlere
"ç a l ı Ő a n ı n y ö n e t i m e k a t ı l m a s ı h a k -
k ı" eklenmelidir.

Bulduğumuz çağ, "i n s a n e m e ğ i"nin ekonomik ve hukuki analizini yapmış, bütün ayrıntıları ile değerini açıklamıştır. Sadece ücret ödenmesi ile emeğin karşılandığını iddiaya imkân yoktur. Bazı ülkelerin çalışanın yönetime katılmasını sağlayan kanun hükümleri kabul etmiş olmalarını insan haklarına saygı örneği saymaktayız. Yönetime katılmanın farklı modelleri olabilir. Fakat bunun insan hakları arasına alınması her ülkede insanlık idealine doğru ilerlenmeyi çabuklaştıracaktır.

Göçmen işçilerin durumunu ıslah için L'OİT'in ve BIT (Bureau International du Travail) in çalışmalarını ve özellikle 25-27.Ocak.1974 de Paris'te toplanan göçmen işçilerin hukuki ve sosyal durumları konulu milletlerarası konferansın çalışmalarını takdirle karşılamaktayız. Fakat bu çalışmaların insan hakları doktrini açısından hukuki temellerinin açıklanmasında, daha bağlayıcı hale getirilmesinde zaruret ve fayda vardır.

OİT ve BIT'in çalışmaları ile 1973'de Helsinki'de başlayan 1975'de Cenevre'de çalışmalarını sürdüren ve 1977'den sonra da çalışmalarını sürdüreceği olan "Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı" arasında bir düzenleme ve ayarlama faydalı olacaktır.

d)Ekonomik Sorunlar: Göçmen işçi akımının yakın gelecekte duraklayacağı yolundaki kuşku -hiç olmazsa şimdilik- yersizdir. Çünkü artık-değerden faydalanma bu işçileri kabul eden ülkelerde milli ekonominin önemli unsurlarından biri haline gelmiştir.

-Artık-değer kavramı yabancı işçi açısından daha açık biçimde kendini gösterir. Yabancı işçi kullanma isteğinin kökeninde artık-değerden işverenin daha fazla istifade edebildiği gerçeği yatar (bk.Granotier, s.252). İşverenin sağlık, işgüvenliği ve benzeri yükümlülüklerinde tasarrufa gittiği, hiçbir siyasal hakkı, işten çıkarılmada güvencesi olmayan yabancı işçinin "hak arama özgürlüğü"nü bulunmadığı düşünülürse, insan hakları açısından konunun önemi daha iyi anlaşılır.

-Göçmen işçi, çalıştıkları ülkede işsizliği arttırmakta mıdır? Konuyu inceleyemeyenler bu soruyu olumlu yanıtladılar. Gerçek şudur: yabancı işçi kabul eden ülkede bazı ağır veya itibarsız işleri o memleketin kendi işçileri yapmak istememekte ve daha ziyade meslekî yetişim isteyen hizmetlerde "vasıflı işçi" olarak çalışmak istemektedirler. Fakat bir kesin insanların üst düzeyde kalabilmeleri için bir kesin insanın kullanılmasının insan

hakları açısından izahı nasıl yapılacaktır?

-Az veya çok vasıflı işçi kullanan işyerlerini kapsayan ülkeler, işçinin bu vasfı kazanması masraflarına katılmadan onlardan istifade edebilmektedirler.

-Çalışanın ailesine sosyal güvenlik yardımları açısından göçmen işçi, vatandaş işçiden daha aza mâlolmaktadır. Zira göçmen işçinin beraberinde getirdiği aile efradı vatandaş işçiye kıyasla daha az kalabalıktır.

-Göçmen işçinin, üretimin önemli bir miktarını memleketine gönderdiği, pek az tükettiği düşünülürse çalıştığı ülkede enflasyonu yavaşlatan bir etkenliği olduğu da kabul edilebilir.

-Göçmen işçi bulunduğu ülkenin genel masraflarına katılmakta, fakat bu katılmanın karşılığında aynı payı alamamaktadır. Bu suretle dolaylı yoldan, örneğin millî işsizlik sigortasının kaynağını çalışarak beslemektedir.

e) Sosyal Sorunlar: Zengin bir toplunda göçmen işçilerin oluşturduğu "fakir kesim". Bu sayısız sosyo-psikolojik sorunlar üreten bir durumdur.

-Göçmen işçilerin, çalıştıkları ülkede ayrı bir sosyal sınıf oluşturdukları, bunlara "proleterya altı" (=sous praleteriat=Lumpenproleteriat) denildiği bilinmektedir (Granotier, B. Les Travailleurs immigrés en France, Paris, 1976, s.29; Delevski, Antagonismes sociaux et proléteriens).

"Göçmen işçilerin sosyal patalojisi" ayrıca incelenmelidir: Göçmen işçilerde en çok rastlanan, başta tüberküloz olmak üzere soluk alma organları hastalıklarıdır. Bu hastalıklar, genellikle göçten bir yıl sonra patlak vermektedir. Bundan sonra sindirim organları (başta ülser), bunlardan sonra da akıl (sinir) hastalıkları görülmektedir. Göçmen işçilerin suçluluğuna gelince bu da ayrı bir sorundur (Champion, Y. Migration et Maladie mentale, 1965).

Göçmen işçilerin, henüz korunma önlemleri iyice anlaşılmamış işlerde (atom santralleri gibi) çalıştırıldıkları bilinmektedir. Bu gibi işlerde çalışmış olanlarda "kanser"li oran yüksektir.

Fakat kanser geç teşhis edildiği için iş-hastalık nedenselliğini saptamak kolay olmaktadır.

-İşçi ailesinin bölünmüş bir aile düzeni içinde yaşamak zorunda bırakılması, iki ülke toplumu için de son derece ciddi sosyal sorunlara yol açabilecek niteliktedir. Bu durum Avrupa Sosyal Haklar Temel Yasasının (ailenin sosyal, hukuki ve iktisadi hakkı) ile ilgili 16.maddesine de aykırıdır (Türk-İş Raporu).

-Göçmen işçi, işçi sınıfının, sakıncasız (!) artmasını sağlar. Çünkü göçmen işçinin siyasal hakkı yoktur. Bu açıdan göçmen işçi uygulamasının sınıflararası dengeyi sağladığı da ileri sürülmektedir (Granotier, s.259).

-Göçmen işçi sorununun siyasal yönü yok değildir. Bölme ve hükmetme taktiği kullanılmamış da değildir. Amerika'da 1919 (Chicago), 1943 (Detroit) kanlı olaylarında işverenlerin zenci işçileri fazlaca alıp onları grev kırıcı olarak kullanmaları ve bunu ırk ayırımı çatışması gibi gösterdikleri unutulmamıştır. Göçmen işçilerin de aynı biçimde kullanılmak istendiğini gösteren olaylara rastlanmaktadır. Göçmen-vatandaş işçiler arasında zaman zaman rastlanan olayları düzeysel nedenlerle izah etmek yanlıştır. Göçmen-vatandaş işçi karşı karşıya getirilmektedir.

f)Sonuç: Şüphe yokturki endüstrileşmiş veya eleneğine muhtaç memleketlere kitle halinde işçi göçleri çağımızın büyük sorunlarından biridir. İnsan haklarını ilân eden metinlerin bu açıdan gözden geçirilmesinde yeni önlenlerin alınmasında zorunluk vardır. "Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Son senet"ini, bu bakımdan güçlü bir girişim sayarakla beraber yeterli bulmamaktayız.

4)Uluslararası Yargıçlar Merkezi'nin Perugia'da

Düzenlediği Toplantı:

"Luigi Severini, Uluslararası Yargıçlar Merkezi" İtalya'da Perugia kentinde 3-3 Eylül 1977 günleri arasında, beş günlük bir toplantı düzenlenmiştir.

Uluslararası bu toplantıya TBB, Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından katılması öngörülen örgütlerden biri olarak katılmıştır.

"Uluslararası Yargıçlar Merkezi"nin "Grev Hakkı" üzerinde düzenlediği bu toplantıya Fransız, Belçika, Federal Almanya, Japonya, Avusturya, İsviçre, Norveç, İtalyan ve Türk hukukçuları katılmışlardır.

TBB, "Türkiye'de Grev Hakkı" konusunda Fransızca bir tebliği toplantıya sunmuştur.

Ayrıca, toplantıda temsilcinizce yapılan konuşmada toplantıya katılma ilkelerinin açıklanarak "grev hakkı" üzerinde yapılacak tartışmaların grevin müessesesinin demokratikleştirilmesine katkıda bulunacağından, grevin ekonomik, toplumsal ve hukuksal içerikleri üzerinde düşünce alışverişinin yararlı olacağından, ancak grev alanındaki yasal düzenlemelerin birleştirilmesi olmadığına ve halk tabakalarının temel haklarının, bu arada grev hakkının genişletilmesine ve güvence altına alınmasına yardımcı olacağından unutulmuş ve toplantıya katılan ülkelerin seçkin hukukçularıyla dostluk bağları kurmak olası olduğu elde edildiği için ayrıca kıvanç duyulduğu ifade edilmiştir.

Toplantıda temsilciniz tebliği açıklama ve tartışmalara katılmıştır.

Temsilcinizin toplantıdaki tutumu TBB Genel Kurullarında ve özellikle İstanbul Olağanüstü Genel Kurulunda kabul edilen ilkelere uygun olmuş ve özellikle grev hakkının düzenlenmesi konusundaki tartışmalarda otoriter, kısıtlayıcı, sınırlayıcı ve yasaklayıcı hertürlü önlem ve önerilerin karşısında bulunmuştur.

İtalyan hukukçularının bir bölümünün bu tuturuna destek olan Prof. Francesco Santoro Passarelli'nin "Avrupa Sosyal Anlaşması"nda yer alan grev hakkının düzenlenmesi gerektiği görüşünden hareket edilerek İtalya'daki grevlerin sonuçlarına toplantıya yansıtılmak ve bir düzenlemenin zorunluğu olduğu görüşünü kabul ettirmek isteyenlere karşı çıkılarak İtalya'nın iç işlerine karışma sonucunu verecek hertürlü davranıştan kaçınmanın temel ilke olduğu açıkça ortaya konmuştur. Ayrıca grev hakkının, "Avrupa sosyal anlaşması" açısından değil temel haklar açısından ele alınmak gerektiği savunulmuştur. Bir bölüm İtalyan hukukçularının da tüm davetli hukukçuların bu görüşlerine katıldıkları görülmüştür.

Toplantı başkanının hazırladığı kişisel ve tek yanlı yazısını toplantı tebliği olarak kabul ettirmek çabası, diğer yabancı delegelerin ezici çoğunluğu ve İtalyan delegelerin bir bölümü ile birlikte, sonuçsuz bırakılmıştır.

Bu suretle, çok faydalı görüş ve bilgileri kapsayan tebliğlerin verildiği ve tartışmaların yapıldığı toplantının, düşünce alışverişi yapılması ve tek yanlı yoruma elverişli hale getirilmesinin birlikte önlenmesi açısından başarılı olmuştur.

Toplantıya Fransızca metin olarak sunulan tebliğin Türkçe çevirisi aşağıya çıkarılmıştır.

I-Giriş

Türk pozitif hukukunda grev hakkı, Kurucu Meclisin hazırladığı ve referandumuna sunduğu, 1961 yılında da kabul ettiği Anayasana tanıdığı, tanımladığı ve koruduğu bir haktır.

Grev hakkının Anayasa tarafından, çalışan yığınların temel hakkı olarak, tanınması, ülkenin toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşamında çok önemli bir aşamadır.

Böylece grev, hukuksal bir müesseseye dönüşmüştür.

Grev denilen olayın küçük bir tarihçesi bize, aşılması ve aşılması gerekli aşamalar üzerinde bir fikir verebilir.

II-Kısa Tarihçe

İş anlaşmazlıklarını çözümlene yöntemi olan grevin oluşunu, tarih boyunca, kalın çizgilerle, gittikçe ilerleyen bir gelişme ve gittikçe artan bir genişlemeyi ortaya koyar. Bu gelişme ve genişleme, grevin niteliğiyle ilgili yasal düzenlemelerde ve çalışma yerleriyle işçilerle ilgili uygulamalarda görülür. Sosyal ve hukuksal bir müessese olarak grevin demokratikleştirilmesine yönelik bu belirgin akışı yadsınarak olanaksızdır. Nedeni ne olursa olsun, grevin otoriter bir biçimde kısıtlanması bir gerilemeyi ve tarihsel-sosyal temeline ve işleyişine bir tecavüzü teşkil eder.

Grevin tarihçesi iki ayrı devreye bölünebilir:

Grevin yasaklandığı devir.

Grevin anayasal hak olarak tanındığı devir.

A-Yasaklama Devri

Yabancı sermayenin güdümünde ve egemenliği altında başlatılmış sanayileşmenin başlangıcından itibaren işçi eylemleri baş göstermiş ve derhal şiddete dönüşmüştür. Yaşan koşullarını iyileştirmek amacıyla patronlara etki için ücretli işçilerin bir araya gelmeleri suç sayılırdı. Zabıta kuvvetleri, istibdat idaresi ve asayiş adına, işçi isteklerini dile getiren hareketleri bastırıyordu. Liberal ve ferdiyetçi düşünceler üzerinde durulmuyordu. Zaten, uygulamaları alanında, bu iki anlayış, özgürlüğün ferdiyetçi anlayışı ile düzen ve asayiş anlayışı, işçilerin toplanmalarını suç saymakta, yasaklamakta ve bastırmakta birleşiyordu.

1-İlk grev hareketlerini bildiren belgeler henüz tamamlanmış değildir. Bununla beraber, 1850 tarihli Emirnamedeki hükümler, işçilerin biraraya geldiklerini ve çalışma yerlerini terk ederek grev yaptıklarını dolaylı bir şekilde ortaya koyuyor.

Emirnamenin ilginç iki hükmü şöyledir:

- a.-"Hertürlü işçi topluluklarını defetmek ve ortadan kaldırmak suretiyle devrimin gerçekleşmesini engellenek gerekir."
- b.-"Çalışma yerlerini terk ederek işi bırakmak kötülüğünü gösteren işçiler..."

2-İdarenin baskıları, işçi hareketlerini önleneye yetmiyordu. Grevler arka arkaya patlıyor ve gittikçe genişliyordu. İşçiler, kazanılmış bir hak olarak grev yapıyorlardı.

Birkaç iyi niyetli siyaset adamı, işçilerin yaşan koşullarını iyileştirecek sosyal önlemler öneriyorlardı. Fakat, çoğunluk işçilerin sosyal bir kategori olmak gerçeğini inkâr ediyor ve bu önerileri olmayacak zamanlara atıyordu.

1908 Yılında, padişah tahttan indiriliyor ve İkinci Meşrutiyet kuruluyordu. Hürriyet ilânı sonucunda ortaya çıkan iktidar, "çalışmayı bırakma yasası"nın kabulü için her çabayı gösteriyor ve bu suretle işçi hareketlerine karşı yürütülegelen idarî baskıyı ve yasak hükümlerinin devarını sağlıyordu. Ve, grev, yasa ile, suç oluyordu.

Grevlerin çoğulması karşısında şu soruyu sormak yerinde olur sanırım: Yasaklayıcı ve kısıtlayıcı yasalar ile baskı önlemleri, toplumsal anlaşmazlıklara yapıcı bir çözüm getirmeye elverişli araçlar mıdır? Daha iyi bir yaşam özlemi çeken geniş çalışan tabakaların toplumsal eylemlerini sadece suç saymak ve cezalandırmak, toplumun daha sağlıklı, daha güvenceli, daha refahlı ve daha insancıl olmasına yardım eder mi? İnsanlık tarihi, buna, kesinlikle olumsuz yanıt veriyor.

3-Kurtuluş Savaşı Zaferinde ve Cumhuriyetin ilânından sonra, Büyük Millet Meclisi yeni Cumhuriyet Anayasasını ve işçilerin iş koşullarını ele alan yasaları kabul ediyordu. Yeni Anayasa, toplantı ve dernek kurma özgürlüğünü tanıyordu. İzmir'de "İktisat Kongresi" düzenleniyordu.

Fakat, 1925 yılında, ülkenin doğu bölgelerinde isyanlar patladı. Büyük Millet Meclisi, sulh ve sükûnu iade etmek için "Tahriri Sükûn Kanunu"nu kabul etti. Bu yasa, üstelik, sulh ve sükunun yerleştirilmesi adına, hertürlü toplantıları, dernek kurnaları ve grevleri yasaklıyordu.

Başlangıçta, "Borçlar Kanunu" işveren-işçi ilişkilerini düzenliyordu.

1938 yılında 3008 sayılı İş Kanunu yürürlüğe giriyordu. Ancak, bu yasa da grevin yasaya aykırılığını vurguluyordu. Üstelik, grevle ilgili hükümlerinin değiştirilmesiyle cezalar da arttırılıyordu. Ceza Kanununda bu yolda cezalar yer alıyordu.

Bu arada, toplumsal yaşam, halk yığınlarının temel haklarının yükselişini simgeleyen tarihsel-toplumsal akışına devam ediyordu.

Bir taraftan, işçiler sendikalaşıyorlardı. Diğer taraftan hükümetler, çalışma koşullarına ve hastalık, ölüm, yaşlılık ve iş kazaları gibi hallerde sosyal sigortaya ilişkin yasaları Meclisten çıkartıyorlardı.

Fakat, değişmeyen bir şey vardı; o da grev aleyhtarı yasalar.

Bununla beraber, sosyal ve ekonomik yaşamdaki değişiklikleri yakından izleyen ve hukukun etkili rolüne inanan bilgili yargıçlar, çalışanların sorunlarına olumlu çözümleri getiren kararlar veriyorlardı.

Böylece, genellikle, temel hakların koruyucusu oluyorlardı.

B-Tarına Devresi

1960 yılında meydana gelen 27 Mayıs Hareketi grevi yasallaştırmıştır.

Yürürlükteki Anayasanın 47.maddesi, grevi, işçiler için, anayasal hak olarak tanımıştır.

"Toplu Sözleşme, grev ve lokavt kanunu" grev hakkını düzenlemektedir.

Bugünkü hukuksal düzende bir bölüm işçiler etkili direniş ve mücadele aracını kullanmaktadır. İşçiler için grev, haktır; fakat diğer çalışanlar için ise kusurdur.

Bununla beraber, işçilerin grev hakkını düzenleyen yasa, çok kısıtlayıcıdır. Grev hakkının özünü ve uygulamasını sınırlandırmaktadır.

O halde, çalışma ve grev haklarını ilgilendiren yasaların acele demokratikleştirilmesi, anlaşmazlıkların demokratik yoldan çözülmesi için güncelliğini koruyan bir aşamadır.

III-Pozitif Hukukta Grev Hakkının Kaynakları

Bugün, grev hakkına ilişkin hukuksal sistemin kaynakları, Anayasa, grev yasası, yönetmelikler, toplu sözleşmeler ve mahkeme kararlarıdır. Anayasanın 65.maddesinde derpiş edilen uluslararası anlaşmaları da eklemek gerekir.

A-1961 Anayasası

1-Anayasa, başlangıç bölümünde, bazı temel ilkeler koymuştur. Örneğin 5 ve 6. bendleri şöyledir:

a.-"İnsan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdi ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak için,"

b.-"...bu Anayasayı..... asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancılı ile, hürriyete, adalete ve fazilete âşık evlatlarının uyanık bekçiliğine emanet eder."

Başlangıç bölümünün Anayasa metnine dahil olduğuna işaret edilmelidir. 156.nadde şöyle der:

"Bu Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkeleri belirten Başlangıç kısmı, Anayasa metnine dahildir."

2-Anayasa'nın 47.naddesi:

"Toplu sözleşme ve grev hakkı" konar başlıklı 47.naddegrevi anayasal hak olarak tanıdır:

"İşçiler, işverenlerle olan münasebetlerinde iktisadî ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev haklarına sahiptirler. Grev hakkının kullanılması ve istisnaları ve işverenlerin hakları kanunla düzenlenir."

Yasanın lokavtı anayasal hak olarak saymadığını bilhassa belirtmek gerekir.

B-Grev ile İlgili Yasa

"Toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanunu" grev hakkını düzenlemektedir. Bu yasa dört bölüme ayrılır: Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt, Hakeme Başvurma ve Ceza Hükümleri.

Böylece grev hakkı, toplu sözleşme, lokavt, hakeme başvurma ve ceza hükümleriyle çövrülmüştür.

C-Yönetmelikler

Grevin uygulaması alanında bazı kuralların konulması gerektiği hallerde kamu idaresinin bazı düzenlemelerini içeren tüzük, yönetmelik ve kararlar çıkarılır.

D-Toplu İş Sözleşmesi

Sendika ve işveren grevin koşulları ve türleri üzerinde anlaşırılar.

E-Yargı Kararları

Hukuk ve ceza mahkemeleri grevler hakkında esasa ilişkin kararlar verir. Danıştay düzenlemelerin yasallığını denetler. Böylece, çeşitli yargı organları grev hakkının gelişmesine katkıda bulunur.

IV-Grevin Hukuksal Düzeni

15 Temmuz 1963 günlü yasa, grev hakkının bugünkü yasal sisteminin temelidir. Yasa, grevi tanımlar, grev çeşitlerini ve grev yapma koşullarını belirler.

A-Yasal Tanım

Yasaya göre grev, kazanılmış durumları savunmak veya daha iyi hale getirmek için işçilerin topluca çalışmayı durdurmasıdır.

Bu yasal tanım, aynı zamanda grevin yasallığının hukuksal ölçütünü de verir.

Grev, ancak iş anlaşmazlıklarında yapılabilir. Kamu hizmetlerinde çalışan memurlara grev yasaktır. Ayrıca, siyasal grev, verimliliği düşürme eylemi de yasaya aykırıdır.

Yasa, grev çeşitleri ve amaçları açısından sınırlayıcıdır. Fakat, genel grev ve kamu ajanlarının grev hakkı itibarıyla da kısıtlayıcıdır.

Yasanın bu sınırlayıcı ve kısıtlayıcı niteliği, işçiler, halk tabakaları ve aydın kesimlerce çok tartışılmaktadır. "Siyasal" kelimesi, temel hakların alanını daraltmak, çalışan yığınların önlemlerin seçimine ve kararlaştırılmasına ve denetlenmesine katılmalarını önlemek için bir bahane görünümündedir. Toplumsal olay olarak grev öyle bir boyuta ulaşmıştır ki sorunun çözümü de ekonomik ve nesnel niteliklerini çok aşmıştır. Bu nedenle siyaset hepimizi ilgilendirir.

B-Grev Hakkını Sınırlayan Haller

Yasa, grev hakkını sınırlayan halleri belirtmiştir. Bu sınırlamalar, yasadan, idarî karardan ve sözleşmeden doğabilir.

1-Grevin Yasak Olduğu Haller

Aşağıdaki hallerde grev yasaktır:

- a.-Savaş halinde,
- b.-Genel veya kısmî seferberlikte,
- c.-Sıkıyönetimde,
- d.-Felâket hallerinde.

Toplu iş sözleşmesi süresinde grev yapılamaz.

2-Grevin Yasak Olduğu Hizmetler

Sağlık, Noterlik gibi kamu hizmetlerinde grev yasaktır.

3-Devanlı yasakların yanında elkoyma gibi geçici yasaklar da vardır. Hükümet, bakanlık kararıyla bazı bölgelerde grevi yasaklayabilir.

4-Mahkemeler de kararlarıyla grevi yasaklayabilirler.

5-Genel grev, bütün işçilere yasaktır. Bazı çalışan kesitler ve kamu ajanları grev haklarından yoksundururlar.

6-Niteliği bakımından sürekli olmasında teknik zaruret bulunan işlerde faaliyetin devanlılığını, işyerinin güvenliğini, nakına ve denirbaşlarının, gereçlerinin hammadde, yarı mamûl ve mamûl maddelerinin bozulmasını sağlayacak hizmetlerde çalışan işçiler greve katılamazlar.

Yasanın şu birkaç hükmü, küçümsenmeyecek sayıdaki sınırlamalar ve kısıtlanmalar hakkında bir fikir vermektedir.

Şunu da eklemek gerekir ki uzlaştırma konuşmaları yapılmadan greve gidildiği takdirde grev yasal değildir.

C-Grevin Başlanması

Toplu iş anlaşmazlıkları halinde, yasa, işçilere ve işverenlere önce toplu sözleşme müzakerelerine oturmağı emreder. Bu uzlaştırma yöntemi grevin vazgeçilmez bir koşuludur.

Bu nedenle, işçiler derhal greve başlayamazlar.

1-Uzlaştırma Yöntemi

Uzlaştırma konuşmalarını uzlaştırma kurulu yapar. Üç tarafsız aracından teşekkül eder. İki taraflarca doğrudan doğruya seçilir. Uzlaştırma kurulu başkanı olacak üçüncü tarafsız aracı ise taraflar ortak olarak seçerler. Aksi halde bunu İş Mahkemesi başkanı tâyin eder.

Kararlar çoğunlukla alınır.

Konuşmaların sonunda, Kurul, alınan kararlara göre toplu iş sözleşmesi taslağını hazırlar.

Taraflar, uzlaştırma kurulunun bu taslağını kabul ederlerse, bu taslak toplu iş sözleşmesi olur. Red halinde ise, sendika altı işgünü içinde grev ilânını yapar.

Bu ilânda grevin başlangıç günü ve saati bildirilir. Ancak, grev bildirisini derhal grev başlanmasını gerektirmez. Grev başka bir tarihe bırakılabilir.

2-Grev Oylanması

Bazı hallerde, grevin başlanması için grev oylanması yapılması gerekir. Çoğurluk kararına göre hareket edilir.

Grev oylanması ilgili nemurun gözetininde yapılır.

Önceden yapılması zorunlu bu uzlaştırma yöntemi, grevin bürokratik geciktirme izlenimini vermektedir. Uygulanada grevin başlanması açısından basit bir formalite olarak görülmektedir. Ayrıca, bu, grev hakkını da engellenek gibidir.

D-Grevin Yürütülmesi

Grev, yasalara göre yürütülmelidir. Grev sırasında nelelerin yasaklandığı yasa ile belirtilmiştir.

Grevin yürütülmesini bozanlar ağır cezalara çarptırılır.

Ayrıca, grev yapan işçilerin ceza ve grev yasalarındaki cezalarla karşı karşıyadırlar.

E-Grevin Sona Ermesi

Genellikle, toplu iş sözleşmesinin yapılması grevi sona erdirir. Bu anlaşma, çoğunlukla isteklerin bir sonuca vardırılması şeklinde olur.

Bununla beraber, işverenlerin uzlaşmaz tutunları nedeniyle uzlaşmaya dayalı bir çözüm aranabilir gittikçe güçleşmektedir. Grevler de sürüp gitmektedir.

F-Grev Sırasında İşçilerin Durumu

1-Grevin İş Sözleşmesine etkisi

a.-Grev, iş sözleşmesini ortadan kaldırmaz, sadece askıya alır. Grevin bitirinde sözleşme normal seyrini izler. Ayrıca yeniden işe alma işlerine gerek yoktur.

b.-Yasal olmayan grev, işverene hiç bir tazminat ödemedir iş sözleşmesini iptâl etmek inkârını verir.

2-Greve Katılmayanların Hukuksal Durumu

Uygulanada, işletmede çalışan hemen hemen bütün işçiler sendikalıdır.

Bazı hallerde, greve katılmayan işçiler, dolaylı bir şekilde, ceza kanunundaki çalışır özgürlüğüne tecavüz naddesinden faydalanırlar.

V-Eleştirisel Değerlendirme

15 Temmuz 1963 günlü Yasa, kısıtlayıcı ve yasaklayıcı niteliktedir. Ülkenizin toplumsal gereksinmelerini karşılanmaktadır.

Sendikalar, meslek kuruluşları, aydın çevreler, grevin genişletilmesini istenmektedirler. Zaten, parlamentoya bir yasa tasarısı sunulmuştur. Grevi sınırlayan belli başlı hükümleri değiştiren bu yasa tasarısı, bir oranda çalışanların isteklerini kapsamaktadır. Ara, hâlâ tasarı halindedir.

Ayırır yapmadan bütün çalışanlara grevin yaygınlaştırılması gündendedir. Kamu sektöründe çalışanların sayısı artmaktadır. Sorunlar çözüm bekliyor. Kamu sektörü ile özel sektör arasında hiç bir ayırır yapılmamalıdır.

Diğer taraftan, grev çeşitlerinin yaygınlaşması da acele bir sorundur. Genel grev üzerindeki tartışmalar kamu oyunu derinden ilgilendirmektedir. İş anlaşmazlıkları öylesine bir boyuta vardı ki "siyaset" ithamı, genel grev ve diğer grev çeşitlerini talep etmenin önüne geçemez olmuştur.

Çalışanların çoğunluğu değişiklik istemektedir. Tam anlamıyla bu, grevin demokratik düzenlenmesine açıktır.

Bununla beraber, grev, toplumun geride kalmış güçlerini korkutmaktadır. Korku, baskıya yol açmaktadır. Grev hakkının daha belirgin bir şekilde zapturapta alınmasında sanki çıkarları var, gibidir.

Grev hakkının düzenlenmesi, baskı, kısıtlama, yasaklama ve suçlandırma açısından yapılamaz.

VI-Grev Hakkının Sorunları Karşısında Türkiye Barolar Birliğinin Tutumu

19 Mart 1969 günlü yasa, avukatlık mesleğini düzenlemektedir. Bu kanuna göre Türkiye Barolar Birliği, federal nitelikte bir örgüt olarak kurulmuştur. Türkiye Barolar Birliği, Baroların mesleksel ve idarî faaliyetlerini eşgüdümleştirmeye çalışır. Bütün Yasa faaliyetlerine ve ülkenin güncel sorunlarının araştırılmasına etkin bir biçimde katılır. Son günlerde, yargı organlarının, Adalet Bakanlığının ve Üniversitelerin temsilcilerinden kurulu bir Komisyonla, incelenmek üzere, Hukuk Bilişim Kurumu Yasa Tasarısı sunmuştur. Yasa tasarıları hazırlamak ve yetkili mercilere göndermek hakkı vardır.

110.maddenin 6.fıkrasında şu hüküm yer alır:

"Kanunların menleket ihtiyaçlarına uygun olarak gelişmesi ve yürütülmesi yolunda dileklerde, yayınlarında bulunmak, gerekirse öntasarırlar hazırlamak."

Türkiye Barolar Birliği, 1977 yılı Mayıs ayında, İstanbul'da Olağanüstü Genel Kurul toplantısı yapmıştır. Toplantıda, "Türk Pozitif Hukukunda mevcut antidemokratik hükümlerin saptanması"nın ele alınmıştır.

Anayasa Komisyonu'nun hazırladığı Anayasa değişikliği raporunda 47.madde şu şekilde değiştirilmiş ve bu değişiklik Genel Kurulca ezici bir çoğunlukla kabul edilmiştir:

Tüm çalışanlar ekonomik ve sosyal durumlarını korumak ve düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev haklarına sahiptirler. Grev hakkının kullanılacağı Yasa ile düzenlenir. Lokavt yasaktır.

Çalışma ve sosyal güvenlik komisyonu ise raporunda grev hakkının genişletilmesi, öncelikle genel grev ve grevin bütün çeşitleriyle ilgili önerilerde bulunmuştur.

Ceza Hukuku Komisyonu da Ceza Kanunundaki çalışma özgürlüğüne tecavüz suçu ile ilgili maddenin kaldırılmasını önermiştir.

Bu öneriler de Genel Kurulca kabul edilmiştir.

VII-Sonuç

Hukuk müesseseleri çeşitli toplumsal güçlerin etkisi altında değişirler. Bu değişiklik, temel hakların gelişme ve yaygınlaşma yönünde olur.

Toplumsal olayların olumsuz görünüşü insanlığın ileriye doğru yürüyüşünü engelleyemez.

Tarihin bu iyinsel perspektifi bizi, Condorcet gibi, şu sonuca götürür:

"Bütün toplumsal müesseselerin amacı, sayıca en çok ve en yoksul sınıfın toplumsal, ahlaksal, zihinsel ve bedensel geliştirilmesi ve iyi hale getirilmesi olmalıdır."

Grev, tıpkı bilim ve siyaset^{gibi}, çalışan insanın hizmetindedir. Düzenlenmesi ise, sözde düzeni ne bahasına olursa devan ettirmek isteyenlerin elinde bir baskı aracı olamaz.

Bununla beraber, hukukçu sorumsuz ve keyfi tutunları ve otoriter önlemlere karşıdır, özgürlüklerin ve demokratik katılımın yanındadır.

Grev, sadece çalışanların etkin bir direnişi ve mücadelesi değildir. Aynı zamanda, bir hoşnutsuzluğu, bir isteği, bir düşünceyi ve bir siyaseti de dile getirmektedir. Grev sorununun almış olduğu boyut nedeniyle bir siyaseti ifade etmek zorunlu olmuştur. Üretimin uluslararası riteliğe dönüşmesi ve sermayenin ulusal sınırlar ötesine aktarılması öylesine sosyal ve siyasal anlaşmazlıkları doğuruyorki çözüm yöntemleri de uluslararası bir boyuta varıyor. Bu nedenle grev, etkin bir direniş ve olumlu bir mücadeledir.

Grevin çalışan yığınların toplumsal isteklerinin olumlu bir sonuca ulaştırılması urudu ve özgürlükler ve refah dileklerinin gerçekleşmesi aracı olduğunu kabul eden Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunun ezici çoğunluğu, grev hakkının sinsî sinsî bastırılmasına ve otoriter bir biçimde düzenlenmesine karşı, fakat genişletilmesi ve demokratik uygulanmasından yanadır.

X.BÖLÜM

BARO KESENEKLERİ İLE İLGİLİ ANAYASA MAHKEMESİ
KARARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR:

Avukatlık Kanununun Baro Genel Kurullarının görevlerine ilişkin 81.maddesinin 2.fıkrasında "levhada yazılı Avukatlardan alınacak giriş keseneği ile yıllık keseneğin miktarını ve bunların ödeneceği tarihleri belirtmek" yolunda yeralan hüküm Anayasa Mahkemesince 3.2.1977 tarihli ve 54/8 sayılı kararla iptâl edilmiştir. Karar Resmî Gazetede yayınlandığı 8 Mayıs 1977 tarihinden başlayarak bir yıl sonra 8 Mayıs 1978 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Sürenin kısalığını dikkate alan Yönetim Kurulumuz, metinleri aşağıya alınan 13.5.1977 ve 30.5.1977 tarihli Genelgelerle, Barolarımızın görüşlerini bildirmelerini ve bu arada kesenekler hakkında yapılan uygulamalara ilişkin bilgilerin verilmesini Barolardan istemiştir.

A)13.5.1977 tarihli ve 25/858 sayılı Genelge:

"1136 sayılı Yasanın 81/2.maddesinin Anayasanın 61.maddesine aykırılığı iddiası kabul edilerek, madde Anayasa Mahkemesinin 3.2.1977 gün ve 977/8 sayılı kararı ile iptâl edilmiş, iptâl kararı Resmî Gazetenin 8.5.1977 gün ve 15931 sayılı nüshasında yayınlanmıştır.

Bu neden ile,

1-Anayasa Mahkemesinin iptâl kararı ışığı altında iptâl edilen 1136 sayılı Yasanın 81/2.maddesi yerine getirilmesi gereken sistemin ne olabileceği hakkında Baronuz görüşünün,

2)1977 yılı için Baronuz Genel Kurulunca kabul edilen giriş keseneği ile aylık ödentinin miktarının,

3)Genelgenizin cevaplandırıldığı tarihte Baronuza kayıtlı avukat adedi ile son üç yılda giriş keseneği ödeyen üye sayısının ortalamasının,

4)Ayrı ayrı belirtilmek suretiyle son üç yıla ait fiilen tahsil edilen giriş kesenekleri ve aylık ödenti miktarının,

yapılacak çalışmalara esas olmak üzere en geç 15 gün içinde bildirilmesini rica ederim.

Saygılarımla.."

B)30.5.1977 tarihli ve 28/972 sayılı Genelge:

"1136 sayılı Yasanın 81/2.maddesinin Anayasanın 61.maddesine aykırılığı iddiası kabul edilerek iptâli nedeniyle;

Bu konuda yerine getirilmesi gereken sistemin ne olabileceği hakkındaki görüşünüzün,

1977 yılı için kabul edilen giriş keseneği ile aylık ödenti miktarının,

Baronuza kayıtlı Avukat sayısı ile son üç yılda giriş keseneği ödeyen üye sayısının,

bildirilmesi hakkındaki 13.5.1977 gün ve 25/858 sayılı genelgeniz gereğinin en çok 5 Haziran 1977 tarihine kadar cevaplandırılmasını rica ederim.

Saygılarımla.."

Barolardan gelen cevapların değerlendirilmesinden sonra aşağıdaki metin hazırlanmış, 26.10.1977 tarihli ve 1907 sayılı yazınızla Adalet Bakanlığına sunulmuştur:

"19.3.1969 Tarihli ve 1136 Sayılı Avukatlık Kanununun Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesine ve Bir Maddenin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı:

Gerekçe:

Avukatlık Kanununun Baro Genel Kurullarının görevlerine ilişkin 81.maddesinin 2.fıkrasında "levhada yazılı Avukatlardan alınacak giriş keseneği ile yıllık keseneğin miktarını ve bunların ödeneceği tarihleri belirtmek" yolunda yer alan hüküm Anayasa Mahkemesince 3.2.1977 tarihli ve 54/8 sayılı kararla iptâl edilmiştir. Karar Resmî Gazetede yayınlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girecektir.

Anayasa Mahkemesinin sözü geçen kararının gerekçesinde, mâli yüküm olarak nitelendirilen Baro Keseneklerinin Anayasanın 61.maddesine uygun biçimde Yasa ile düzenlenmesi gereğine değinilmiştir.

Buna göre giriş ve yıllık keseneklerin miktarları, tarih, tahakkuk ve tahsil yöntemleri yasadâ gösterilmeli, yaptırımları ve zaman aşımı gibi çeşitli yönleri açıklanmalıdır.

Baroların tek akçalı kaynağını oluşturan keseneklerle ilgili hükmün iptâli nedeni ile 8 Mayıs 1977 tarihinde işlemeye başlayan bir yıllık süre içinde yeni bir düzenlemenin yapılmasındaki zorunluk açıktır.

Anayasa Mahkemesinin kararında belirtilen esaslar dikkate alınarak hazırlanan tasarıda giriş ve yıllık keseneklerin en az ve en çok miktarları gösterilmiştir. En çok miktar zamanın para değerinde meydana getirebileceği değişiklikleri karşılayabilmek için yüksek tutulmuştur.

Baroların bağımsızlıkları yanında üye adedi ve çalışma olanakları ile birlikte yerel koşullar da gözönünde bulundurularak bu miktarlar arasında kesenek miktarını saptamaları uygun ve bir bakıma zorunlu görülmüştür.

Doğuş nedeni, nitelikleri ve tahsis edildiği giderler itibariyle kamu alacağı sayılması gereken Baro Keseneklerinin tahakkuk tarihini izleyen yıl başından başlamak üzere benzerlerinde olduğu gibi beş yılda zaman aşımına uğraması kabul olunmuştur.

Avukatlık Kanununun 117.maddesinin 8.bendi hükmü ile Birlik Genel Kurulunun görevleri arasında bulunan kesenek miktarının saptanması konusuna, uygulamanın ortaya çıkardığı koşullar nedeni ile açıklık getirmek gerekmiştir.

Madde 1-

Avukatlık Kanununun 65, 81 ve 117. maddelerine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

Madde 65-

Tahakkuk yılını izleyen yılbaşından itibaren beş yıl içinde tahsil edilmeyen kesenek alacakları zaman aşımına uğrar.

Madde 81-

2.Levhada yazılı avukatlardan Baroya yazılma sırasında alınan giriş keseneğini en az bin en çok üçbin lira arasında, yıllık keseneği ise en az altıyüz en çok binsekizyüz lira arasında belirtmek,

Madde 117-

8.Barolardan alınacak Birlik keseneğini her avukat için yıllık en az üçyüz en çok altıyüz lira arasında tesbit etmek,

Madde 2-

Bu Kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3-

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Madde-

Barolar Genel Kurullarınının 1977 yılında saptadıkları Baro giriş ve yıllık kesenekleri aynen uygulanır.

16 Kasım 1977 günü Adalet Bakanlığında ilk toplantı yapılmış ve taslak üzerinde ortak çalışmaya başlanmıştır. Tasarınının 8 Mayıs 1978 tarihinden önce yasalaşmasına çalışılacaktır.

XI.BÖLÜM

BİRLİĞİN MALÎ DURUMU

I-BİRLİK KESENEKLERİ

1977 Yılı için Baroların bildirdikleri avukat adedi 16433 olmuştur. Buna göre 1977 yılı Birlik kesenek tahakkuku 1.971.960,-TL. üzerinden yapılmıştır.

Önceki yıllardan devreden Baroların kesenek borçları 474.540,-TL. dir. Böylece 1977 yılında tahsili gereken kesenek toplamı 1.971.960,- + 474.540,- = 2.446.500,-TL. na baliğ olmuş bulunmaktadır.

Buna karşın, Ekim 1977 itibariyle yapılan tahsilât ancak 1.065.670,-TL. dan ibaret kalmıştır. Tahsil dışı kalan meblağ ise 1.380.830,-TL. dir. Kasım ve Aralık aylarında İstanbul Barosundan 364.000,-, Ankara Barosundan 186.000,-, diğer Barolardan da 100.000,- lira olmak üzere 650.000,- liranın tahsil edilebileceği tahmin olmaktadır. Bu tahsilâttan sonra 415.670,- lira tahsil dışı kalarak 1978 yılına devredilmektedir.

Yarın milyon lira gibi önemli bir kesenek alacağının tahsil dışı kalması, Birlik hizmet ve faaliyetlerini büyük oranda aksatmaktadır. Geçen yılların malî faaliyet raporlarında durum bütün açıklığı ile izah edilmiş ve son def'a X.Genel Kurulda ısrarla üzerinde durulmuş olmasına rağmen, ödenelerdeki gecikmeler ve maalesef ortaya çıkan ilgisizlikler 1977 yılında da aynen devam etmiştir.

Kaldığı, Birlik hizmet ve faaliyetlerinin son bir iki yıl içinde ortaya çıkan kaynak ihtiyacının, keseneğin 10,-lira olarak tesbitiyle karşılanamayacağı dikkate alınmış ve X.Genel Kurulda 1978 yılı başından itibaren 15,- lira olarak saptanması kararlaştırılmış olmakla beraber, 10 liranın dahi ödenmesindeki gecikmeler Birliği 1977 yılı içinde had safhada bir malî çıkaza sevkemiş, birikmiş mevcutların erimesine yol açmıştır. Aynı durumun kesenek artışına rağmen 1978 yılı içinde de ortaya çıkmasından endişe duyulmaktadır.

Nitekin, 1977 yılı içinde Barolara gönderilen Genelge, yazı ve telgraflar hiç bir sonuç vermemiştir.

Bunların tarih ve numaraları aşağıda gösterilmiştir:

1-	27.1.1977	Tarih	-	6-149	sayılı	Genelge
2-	27.1.1977	"	-	7-150	"	"
3-	16.3.1977	"	-	536	"	Yazı
4-	26.4.1977	"	-	775	"	"
5-	11.5.1977	"	-	829	"	"
6-	10.6.1977	"	-	31-1060	"	Genelge
7-	28.6.1977	"	-	1186	"	Tel
8-	9.9.1977	"	-	1645	"	"
9-	12.9.1977	"	-	38/1657	"	Genelge
10-	10.10.977	"	-	1808	"	Tel

Yıl sonuna yaklaşılmış olunması nedeniyle tekid yazıları gönderilmeye devam olunacaktır. Bu arada, Barolarca keseneklerin tahsili hususunda Avukatlık Kanununun 72/6. maddesi uyarınca müeyyide mevcut olmasına rağmen, tahsil edilme^{me}sinin Baroların ve Birliğimizin sorumluluğunu gerektireceğine işaretle konunun önemli bir kere daha Baroların bilgilerine intikal ettirilmiştir.

Malî Faaliyet Raporunuzun eklerinde de görüleceği gibi, bazı Barolarınız kesenek ödemelerinde belirli ve ısrarlı olumsuz bir tuturu sürdürmekte kararlı görünmektedirler. Üzüntü verici olan bu durumu burada kayıt zorunluluğunu duymaktayız. Ekin 1977 itibariyle önceki yıllardan ve bu yıldan hiç havale göndermeyen Adana, Bolu, Elazığ, Erzincan, Eskişehir, Kastamonu, Kütahya, Mardin, Sakarya, Samsun, Urfa, Van ve Yozgat Baroları bu arada zikredilmek gerekmektedir. Bunun yanında borç miktarlarının çok cüz'î bir kısmını göndererek ödenede bulunmuş gibi görünen Barolar da dikkati çekmektedir. Örneğin, Adıyaman, Antalya, Aydın, Balıkesir, Diyarbakır, İzmir, Kars, Kocaeli, Konya, Muğla, Siirt, Tekirdağ bu tip ödemelerin örneklerini oluşturmaktadırlar.

Ekin 1977 itibariyle gerçekleşmiş bulunan bazı önemli giderlere burada değinmek isteriz.

1-Genel Kurul, Yönetim, Denetim, Disiplin üye yollukları, geçici görev yollukları, Sınav Kurulu giderleri, temsil, tören ve ağırlama, dış ilişkiler, konferans ve serimler giderlerinden oluşan (Yönetim Giderleri)nden (721.617,80) lira harcanmış bulunmaktadır.

2-Personel giderlerinden ise 993.844,10 lira harcanmıştır.

3-Yayın giderlerini de içeren Büro giderleri 230.527,47 lirayı bulmuştur. Yayın giderlerinde kâğıt ve diğer baskı malzemelerindeki fiyat artışlarının önerili ölçüde artmaya yol açacağı şimdiden kesinleşmiş bulunmaktadır.

Üç maddede gösterilen harcama miktarı 1.945.989,37 liraya karşılık tahsilât 1.065.670,- lirayı ancak bulabilmiş ve aradaki açık olan 880.313,37 lira önceki yıllardan devreden banka cari hesaplarındaki mevcutlardan kapanmıştır. Bu halin devamı kesinlik arzettiğinden Yönetim Kurulumuz vadeli tasarruf hesabının da kullanılması gerçeğini dikkate alarak bu hesaptan da icabında gider yapılmasına karar vermek zorunluğunda kalmıştır.

1978 Bütçe çalışmaları dolayısıyla yapılan hesaplara göre:

Gelirler :

1-Birlik keseneği	
16500 Avukat x 15 x 12	2.970.000,-
2-Ruhsatnameler	150.000,-
3-Faiz	25.000,-
4-Cübbe ve diğer gelirler	25.000,-
	<hr/>
	3.170.000,-

Giderler :

(1977 Bütçesinin aynı olduğu takdirde)

1-Yönetim	1.040.004,-
2-Personel	1.422.500,-

3-Büro	655.000,-
4-Vergi, resin, harç	50.000,-
5-Meslekî yardım	50.000,-
	<hr/>
	3.217.504,-

Görüldüğü gibi arada aleyhte 47.504,- lira bütçe açığı mevcut bulunmaktadır.

Barolardan kesenekler gönderilmediği, yahut geç gönderildiği takdirde açığın geçmiş yıllara kıyasla yarın milyona ulaşabileceği rahatlıkla kabul edilebilir.

Kaldı ki, yukarıda gösterilen giderlere Temmuz 1978 ayında süresi bitecek olan Birlik personelinin toplu sözleşmesi ile genel olarak giderlerinize yansıyan ve yansıyacak olan fiyat artışları dahil bulunmaktadır.

Bütün bunlar dikkate alındığında Birliğin malî durumunun tam anlamı ile bir çıkraya girmekte olduğu açıklıkla görülmektedir.

Böyle bir müessif durumu önleyebilmek için kesinlikle bazı önlemler alınması gerekmektedir:

1-Birlik keseneğinin asgarî 25 lira olarak saptanmasında zorunluk vardır. Buna 10 lira ölüm yardım karşılığı eklenecektir.

2-Baroların Birliğe ödeyecekleri keseneklerin aşağıda gösterildiği şekilde bir ödeme plânına bağlanması zorunludur.

A) Ocak ayının ilk haftasında birinci taksit 1/4

B) Mart ayının ilk haftasında ikinci taksit 1/4

C) Haziran ayının ilk haftasında üçüncü taksit 1/4

D) Ekin ayının ilk haftasında dördüncü taksit 1/4

Bu plân dairesinde ödemede bulunmayan Baroların, üyelerinden tahsilâtı sağlayabilmek için gerekli önlemleri almaları ve icabında yasal işlemleri yapmaları ve durumu süresinde Birliğe bildirmeleri gerekir.

Keseneklerle ilgili olarak Birlikçe yapılan Genelge-
lerden üçü aşağıya alınmıştır:

1-(21.9.1977 tarih ve 40/1702 sayılı):

"Türkiye Barolar Birliği'nin X.Genel Kurul Toplantısında Barolarca ödenen Birlik Keseneğinin 15,-TL. na çıkarılması kabul edilmiş bulunmaktadır.

Bu hususun gözönünde tutulmak suretiyle Baronuzun 1978 yılı bütçesinin ona göre önlemlerle hazırlanması gerektiğini hatırlatır, başarılar dileriz.

Saygılarımızla.."

2-(11.11.1977 tarih ve 43/2037 sayılı):

"Bilindiği üzere X.Genel Kurul'da Baroların Birlik Kesenekleri her avukat için 15,-TL. na çıkarılmıştır.

Avukatlık Yasasının keseneklerle ilgili hükümlerinin Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olması nedeniyle yeni bir yasa taslağı hazırlanmıştır.

Mayıs 1978'den önce yasalaşması söz konusu olan tasarıda Baro giriş keseneklerinin en az bin, en çok üçbin, yıllık keseneklerin en az altıyüz, en çok binsekizyüz lira arasında saptanması, ayrıca Birlik keseneğinin de her avukat için yıllık en az üçyüz en çok altıyüz lire olması öngörülmüş, konulan bir geçici madde ile de, Barolar Genel Kurullarının 1977 yılında saptadıkları Baro giriş ve yıllık keseneklerinin aynen uygulanması sağlanmış bulunmaktadır.

Genel Kurulda yukarıda açıklanan yasa tasarısı esaslarının dikkate alınmasını takdirlerine sunar, Baroların Birlik Keseneklerinin her avukat için 15,-TL. üzerinden hesaplanarak 1978 yılı Bütçenize onagöre gerekli ödeneğin konulmasını ve sonuçtan bilgi verilmesini rica ederiz.

Saygılarımızla.."

3-(14.11.1977 tarih ve 44/6739 Sayılı):

"Baronuzun ödemesi gereken borcu daha evvel muhtelif yazılarla rica olunmuştur.

Meslekdaşlarınızın kesenekleri ödememeleri halinde Avukatlık Kanununun 72/D maddesi uyarınca uygulanacak nüeyyide-
nin revcut olmasına rağmen tahsil edilme/sinin Baronuzun ve Bir-
liğinizin sorumluluğunu gerektireceği kuşkusuzdur. Bütçenizi
TEB.Gençl Kurulunun takdirine sunmak yasal zorunluğu karşısında
Baronuzun ..... lira borcunun, ne sebeple kovuşturulmadı-
ğı yolundaki bir soruyu Yönetim Kurulunun yanıtlanmaya olanak
bulamayacağı endişesi ile gereğini bir kez daha takdirlerine
sunarız.

Saygılarımızla..

II-ÖLÜM YARDIMI SANDIĞININ DURUMU

Ölüm Yardımı Sandığının 1976 ve 1977 yılı Kasım ayı-
nın 13. günü itibariyle durumu aşağıda açıklanmıştır:

Tahsilât Durumu

1976 ve 1977 yıllarına ait tahakkuk ve tahsilât duru-
mu aşağıda özet olarak gösterilmiş olup ayrıntıları da ayrıca
açıklanmış bulunmaktadır.

Seneler	Tahakkuk TL.	Tahsilat TL.	Bakiye Alacak TL.
1976	1.936.680,-	1.588.280,-	348.400,-
1977	1.971.960,-	1.216.080,-	755.880,-
Toplam	3,908.640,-	2.804.360,-	1.104.280,-
	=====	=====	=====

Ölüm Yardımları Keseneği

Aylar	1976 senesi	1977 senesi
Ocak	2.310,-	74.540,-
Şubat	56.390,-	78.420,-
Mart	138.880,-	231.890,-
Nisan	6.830,-	138.770,-
Mayıs	313.410,-	29.840,-
Haziran	286.080,-	105.953,-

<u>Aylar</u>	<u>1976 senesi</u>	<u>1977 senesi</u>
Temmuz	21.520,-	107.640,-
Ağustos	38.410,-	81.917,-
Eylül	34.900,-	224.630,-
Ekin	291.920,-	139.780,-
Kasım	333.240,-	2.700,-
Aralık	64.390,-	
Yekûn	<u>1.588.280,-</u>	<u>1.216.080,-</u>
Tahakkuk	1.936.680,-	1.971.960,-
Borç bakiye.	348.400,-	755.880,-

Yapılan Ölüm Yardımları

<u>Aylar</u>	<u>Ad.</u>	<u>1976 Senesi</u>	<u>Ad.</u>	<u>1977 Senesi</u>
Ocak	1	20.817,20	6	124.903,20
Şubat	3	62.451,60	1	21.009,-
Mart	4	83.268,80	13	272.541,60
Nisan	-		5	104.853,20
Mayıs	13	270.623,60	-	-,-
Haziran	10	208.172,-	3	63.027,-
Temmuz	11	228.989,20	2	42.018,-
Ağustos	-	-,-	8	168.072,-
Eylül	1	20.817,20	9	189.081,-
Ekin	-	-,-	7	147.063,-
Kasım	27	562.064,40		
Aralık	8	166.537,60		
		<u>78 1.623.741,60</u>	<u>54 1.132.568,-</u>	

Yukarıdaki tablolardan görüleceği veçhile 1976 yılından devreden Baroların ölüm yardımı borçları 348.400,-TL. ve 1977 yılı Kasım ayınının 13. günü itibariyle yalnız 1977 yılı için borçları 755.880,-TL. olup, her iki yıl borç yekûnu 1.104.280,- liradır.

Yapılan Yardım Ödemeleri

Ölüm yardımlarının ödene tarihleri esas alınarak çıkarılan ayrıntıları, 1976 ve 1977 yılı aylar itibariyle miktar ve Tl. olarak yukarıda gösterilmiş olup özet olarak ayrıca açıklanmıştır.

<u>Ad.</u>	<u>1976 ödemesi</u>	<u>Ad.</u>	<u>1977 ödemesi</u>	<u>Ad.</u>	<u>Yekûn</u>
78	1.623.741,60	54	1.132.568,-	132	2.756.309,60

Yukarıda açıklanan tablodaki keserek gelirleri ve yapılan ödemeler bir birlerine çok yakın ise de muameleleri eksik ve inkânların elvermemesi sebebiyle halen ödenmeyen 21 adet ölüm yardım talebi mevcut olup tutarı 441.189,-Tl. ya baliğ olmaktadır.

Bu güne kadar hiç ölüm yardım keseneği havale etmeyen, cüz'i havalede bulunan ve fakat ölüm yardım alan Barolarımızın mevcut olduğunu üzümlere açıklarak isteriz. Bunlardan önem arz edenler şunlardır:

<u>Barosu</u>	<u>1976 Borcu</u>	<u>1977 Borcu</u>	<u>Havale Tl.</u>	<u>Borç bakiye Tl.</u>	<u>Yapılan Yardım Tl.</u>
Adana	40.520,-	55.080,-	20.000,-	75.600,-	83.268,80
Aydın	19.940,-	19.940,-	20.400,-	19.880,-	20.817,20
Balıkesir	-, -	27.720,-	6.930,-	20.790,-	42.018,-
Bolu	7.220,-	9.360,-	5.000,-	11.580,-	20.817,20
Elazığ	-, -	15.360,-	-, -	15.360,-	-, -
Eskişehir	16.550,-	23.040,-	9.310,-	30.280,-	-, -
Kars	5.400,-	5.760,-	-, -	11.160,-	-, -
Kocaeli	9.000,-	18.600,-	18.150,-	9.450,-	41.634,40
İzmir	82.110,-	110.880,-	50.000,-	142.990,-	104.277,80

Baroların tümünün ölüm yardım borçları Malî Faaliyet Raporunda gösterilmiştir.

1976 ve 1977 yıllarında (1977 Kasım ayı itibariyle) kaybettiğiniz meslekdaşlarınızın adları, Baroları ile birlikte ve ödenen yardımları da içeren üzere aşağıda gösterilmiştir:

1976

ANKARA BAROSU

<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>Havale Tl.</u>
1- Naci Erel	20.817,20
2- Feridun Mordag	20.817,20
3- M.Edip Kartal	20.817,20
4- Mehmet Borekci	20.817,20
5- İhsan Akınlı	20.817,20
6- Mehmet Demirci	20.817,20
7- Aziz Ocakçioğlu	20.817,20
8- Raif Karadeniz	20.817,20
9- Mustafa Arslan	20.817,20
10-Muhsin Tuğsavul	20.817,20
11-Muzaffer Tansu	20.817,20
12-Kemalettin Koç	20.817,20
13-M.Mazhar Alptekir	20.817,20
14-Necile Okcuoğlu	20.817,20
15-Zekai Ertenli	20.817,20
16-Berrin Beydağı	20.817,20
17-H.Hüsnü Kıymır	20.817,20
18-M.Tevfik Őenocak	20.817,20

İSTANBUL BAROSU

1- Sami Orhon	20.817,20
2- B.Macit Sarış	20.817,20
3- Burhanettin Çelikbaş	20.817,20
4- R.Asım Yetiş	20.817,20
5- Ayşe Akar	20.817,20
6- Muammer Köprülü	20.817,20
7- Fethi Tahir Bütün	20.817,20
8- Kemal Deniroğlu	20.817,20
9- Adli Göksu	20.817,20
10-Mayir Haravon	20.817,20
11-F.Arif Aras	20.817,20
12-Arif Baykurt	20.817,20
13-İbrahim Aral	20.817,20
14-Orhan Akça	20.817,20

15-Sabiha Erülgen	20.817,20
16-Hamdi Egenen	20.817,20
17-Nesin Barokas	20.817,20
18-M.Can Özbakan	20.817,20
19-Ülkü Yöney	20.817,20
20-Hüseyin İ.Çelik	20.817,20
21-Reşat Aksu	20.817,20
22-İzzettin Adoran	20.817,20
23-İvet Anran	20.817,20
24-Orhan Üstünol	20.817,20
25-Süleyman Ş.Karabiber	20.817,20
26-N.Kemal Ilgazer	20.817,20
27-Naci Ökte	20.817,20
28-S.Ziya Kant	20.817,20
29-Hulusi Tüzman	20.817,20
30-Orhan Sezer	20.817,20

DIĞER BAROLAR

Havale edilen Tl.

<u>Kayseri Barosu</u>	
Ömer Gözübüyük	20.817,20
<u>Antalya Barosu</u>	
Özdemir Özdoğan	20.817,20
<u>Bolu Barosu</u>	
Hayrettin Yalçın	20.817,20
<u>İzmir Barosu</u>	
1-İsmail Paya	20.817,20
2-Ahmet Berik	20.817,20
3-Ahmet Elifoğlu	20.817,20
4-T.Hikmet Yağcı	20.817,20
<u>Kırşehir Barosu</u>	
Ş.Hikmet Ergin	20.817,20
<u>Mersin Barosu</u>	
1-Ünal Ataizi	20.817,20
2-Kadir Uysal	20.817,20

Elâzığ Barosu

1-Bektaş Şahin 20.817,20
2-Kazım Bayar 20.817,20

Tekirdağ Barosu

1-Ali Tatlıdil 20.817,20
2-Özülkü Usel 20.817,20

Kocaeli Barosu

Nihat Baykal 20.817,20

Yozgat Barosu

Öner Akdoğan 20.817,20

Adana Barosu

1-Yalçın Köyren 20.817,20
2-Şeref Karamüftüoğlu 20.817,20

Konya Barosu

1-M.Cevdet Karaağaç 20.817,20
2-Ali Albayrak 20.817,20
3-Nuri Pişkin 20.817,20

Aydın Barosu

Cavit Tüzel 20.817,20

Artvin Barosu

Ali Fehmi Bulver 20.817,20

Ordu Barosu

A.Sırrı Hattatoglu 20.817,20

Muğla Barosu

Tevfik Gürmükçüoğlu 20.817,20

Bursa Barosu

1-Mehmet Öztüre 20.817,20
2-Mustafa Saylı 20.817,20

Samsun Barosu

Rasin Baykan 20.817,20

Manisa Barosu

Hasan İlgüner 20.817,20

Niğde Barosu

M.Asaf Nakiboğlu 20.817,20

1977

ANKARA BAROSU

	<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>Havale Tl.</u>
Ocak	Şadan Ekdemir	20.817,20
"	Abdurrahman Dağüstü	20.817,20
"	Şevket Dursun	20.817,20
Şubat	Kenal Akgüner	21.009,-
Mart	A.Şeref Hocaoğlu	21.009,-
"	Erol Öztürk	21.009,-
"	Muzaffer Batum	21.009,-
Haziran	Sain Mağara	21.009,-
Ağustos	İsmail H.Yücel	21.009,-
"	Ö.Lütfü Tapısız	21.009,-
"	Niyazi Özden	21.009,-
Eylül	Osman Hacıbaloglu	21.009,-
"	Sıtkı Kocabeyler	21.009,-
"	Kenal Bilâloğlu	21.009,-
Ekin	F.Melâhat Akan	21.009,-
"	Necati Benderlioğlu	21.009,-
"	Tezer Türker	21.009,-
"	Ether Ateşoğlu	21.009,-
Eylül	M.Doğan Örgen	21.009,-

İSTANBUL BAROSU

Ocak	M.Feridun Uysal	20.817,20
"	Sıtkı Kalay	20.817,20
Mart	Sanin Anday	21.009,-
"	Volf Çernis	21.009,-
"	Nusret Barutcu	21.009,-
Nisan	Erdoğan Subutay	21.009,-
"	C.Fehin Bingöllü	21.009,-
"	M.Halim Güneyik	21.009,-
"	Kenal Ülger	21.009,-
Haziran	A.Fikret İnre	21.009,-
Ağustos	Vehbi Akören	21.009,-
Eylül	Nusret Yayıkoglu	21.009,-
"	F.Sezai Türkmen	21.009,-
Ekin	Rasih Yiğengil	21.009,-
Kasım	Turhan Pirinçcioğlu	21.009,-

DİĞER BAROLAR

<u>Kocaeli</u>	Öcak	Refik Bülbül	20.817,20
<u>Zonguldak</u>	Mart	Abdullah Karakaşoğlu	21.009,-
<u>Adana</u>	Mart	Mehmet Çeliktaş	20.817,20
	Eylül	Turhan Arun	21.009,-
<u>Muğla</u>	Nisan	Sedat Nalçacı	20.817,20
<u>Balıkeşir</u>	Haziran	Yaser A.Çeçen	21.009,-
	Ekim	Tarık Aktüs	21.009,-
<u>Ordu</u>	Mart	Faik Orhan	21.009,-
	"	Selahattin Gürer	21.009,-
<u>Hatay</u>	Mart	Mehmet Cereb	21.009,-
<u>Denizli</u>	Temmuz	Fuat Avcı	21.009,-
<u>Arasya</u>	Mart	Bahri Paşaoğlu	20.817,20
<u>Isparta</u>	Temmuz	Ali Bal	21.009,-
<u>Afyon</u>	Mart	Süleyman SarıNeslioğlu	21.009,-
<u>Malatya</u>	Ağustos	M.Talât Barış	21.009,-
<u>Konya</u>	Ağustos	M.Besim Ergun	21.009,-
<u>Izmir</u>	Ağustos	Adnan Berik	21.009,-
<u>Antalya</u>	Ağustos	Mustafa Kayacan	21.009,-
<u>Manisa</u>	Eylül	Hayati Kazakcioğlu	21.009,-
<u>Sivas</u>	Eylül	Mustafa Türkdöğan	21.009,-
<u>Kayseri</u>	Ekim	İsmail Çeşnebaşı	21.009,-

Ölüm Yardımı Esaslarının 1.maddesinin uygulanması da çeşitli zorluklar yaratmaktadır.

Ölüm yardımı bildiriminde bulunmayan neslekdışlarımızın eşine, çocuklarına veyahana ve babasına yapılacak yardım veraset ilânına dayandırılmaktadır.

Uygulamada, bildiri bulunmayan hallerde veraset ilânını aranması gerekmekte olması, yardımın kabulündeki amaca ters düşen bir durum yaratmaktadır.

Gerçekten, ölen meslekdaşımızın ailesine ve yakınlarına ilk anda ve sür'atle yardım yapılması, meslek dayanışmasının bir gereği olduğu gibi bazı ağır durumların karşılanması yönünden meslekî saygınlığın korunmasının da bir gereği bulunmaktadır. O halde, yardım (an) ile ifade edilebilecek bir zaman bölümü içinde gerçekleşmelidir. Ne var ki, uygulama yardımı amacından saptırılmış ve ölüm ânını ve onu izleyen günleri çok aşan bir zaman içinde yapılan yardım değerini yitirmiştir.

Böyle bir durumun bertaraf edilebilmesi için Baroların mutlaka meslekdaşlarımızdan bildirimde bulunmalarını sağlanmaları ve bütün bildirimler alınıncaya kadar işi kovuşturmaları gerekir.

Ölüm yardımı ile ilgili olarak yapılan yazışmalardan önem taşıyanlar aşağıya alınmıştır:

26.1.1977 tarih ve 3/145 sayılı genelge:

"Barolarınıza kayıtlı meslekdaşlarımızdan vefat edenlerin yakınlarına Ocak 1975-29 sayılı Birlik Bülteninde yayınlanan "Ölüm Yardımı Esasları"nın 1, 6, 7.maddelerine göre yapılacak yardım taleplerinin bundan sonra aşağıda gösterilen esaslar dahilinde bildirilmesini rica ederiz.

Saygılarımızla.

Vefat Eden Avukatın

Adı ve Soyadı:

Sicil No:

Vefat Tarihi:

Levhada kayıtlı olduğu süre:

Emekli olduğu yer:

Emekli olduktan sonra levhaya yazılıp yazılmadığı:

Not: 1976 yılından bildirilmemiş vefat varsa acele iş'arı.."

12.9.1977 Tarih ve 38/1657 sayılı genelge:

"Avukatlık Yasası gereğince vefat eden meslekdaşlarımızın mirasçılara veya Ölüm Yardımı Bildirigelinde işaret ettikleri yakınlarına yardım yapabilmek Baroların bu konudaki ödentilerini zamanında Birliğimize göndermelerine bağlı bulunmaktadır.

Oysa, hemen hemen Barolarımızın tümü bu ödentileri ya hiç göndermemekte veya taksitlerini geciktirmektedirler.

Birlik keseneklerinin zamanında ödenmesinden dolayı ölüm yardımının Birlik bütçesinden yapılması olanağı da olanaksız bir duruma gelmiş bulunmaktadır. Bu neden ile bu yıl kaybettiğiniz birçok meslektaşımızın ailelerine henüz yardımı ulaştırılmamış bulunmaktayız. Bugün için 30'a yakın aile yardım beklemekte ve fakat elinizde bir kişiye yeter bile ödenek bulunmaktadır. Bu böyle devam ettiği takdirde iyi niyetle başlanan bu düzenin devam etmeyeceği endişesi belirmektedir.

Binaenaleyh Barolarımız ve özellikle Sayın Başkanların konu üzerinde titizlikle durarak ödentilerini acele Birliğinizin aşağıdaki Banka hesap numaralarına göndermelerini, kurulmasındaki anacın tahakkuk ettirilmesini inkânsız kılan böyle bir durumun önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını özellikle rica ederim.

Saygılarımla.

Ölüm Yardımı Hesap No: T.C.Ziraat Bankası Kızılay Şb.
630/1056

Kesenek Hesap No: T.C.Ziraat Bankası Kızılay Şubesi
630/493,,

"1977/41-12

Ölüm Yardımı Esasları-Ölüm Yardımından Ancak Barolar-
da Kayıtlı Olanların Yararlanabileceği.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına
Ankara

1329 doğuluyum. 26 senelik avukatım. Öğretmenlikten emekliyim. Son günlerde Barorum bizlerden, Türkiye Barolar Birliğinden, ölünürüz halinde adı geçen ölüm yardımının beyannamede belirttiğin kişilere yapılıp yapılmıyacağı hususunda tereddüdüm vardır. Beni bu yönde aydınlatmanızı özellikle rica ederim.
20.12.1976

Saygılarımla.

Avukat Haşim Mirci,,

"Sayın Avukat Haşim Mirci
İstanbul

İlgi: 20.12.1976 tarihli dilekçeniz.

Ocak 1975 tarihli TBB.Bülteninde yayınlanan esaslara göre ölüm yardımında ancak Baroda kayıtlı olmak suretiyle yararlanılması mümkün bulunmaktadır.

Barodan kaydınızın silinmesi halinde yardımdan yararlanma olanağınız kalmayacaktır.

Bilgilerine sunulur.

Saygılarınıza.

Başkan,,

"Ankara:27.1.1977 Genelge No: 5/148

Konu :Ölüm Yardım Sandığı borcunuz ile 1977 yılı tahakkuku hakkında.

Baro Başkanlığı

.....

VIII.Genel Kurulda alınan karar uyarınca 1976 yılı 1 Ocak tarihinden itibaren faaliyette bulunan Ölüm Yardım Sandığına 1977 yılına devreden borcunuz ..... dir.

1977 yılı için bildirmiş olduğunuz avukat adedine göre hesap edilerek Baroruz ..... TL. borçlandırılarak gerekli fon tesis edilmiştir.

Üzülerek ifade etmek isterizki Ocak 1977 ayının ilk yarısında bildirilen ölüm ihbarı (11) i bulmuştur.

Ölüm Yardımlarının sür'atle yürütülmesi ve Banka hava-
lelerinin zamanında hesaba alınabilmesini teminen T.C.Ziraat Ban-
kası Kızılay Şubesi nezdindeki 630/1056 sayılı cari hesabınıza havalesi gereken taksitlerin terminleri ve miktarı aşağıda gös-
terilmiştir.

<u>Havale gönderme tarihi</u>	<u>Taksit no</u>	<u>Miktarı</u>
15.2.1977 tarihine kadar	1.	.....
15.4.1977 " "	2.	.....
15.7.1977 " "	3.	.....
15.11.977 " "	4.	.....

a)1976 yılından devreden borcunuzun en kısa bir zamanda havalesinin terminini,

b)1977 yılı taksitlerinin terminleri dahilinde havalesini,

c)Herhangi bir yanlışlığa reydan verilmesi için havalesilerin bir yazı ile bildirilmesi,

Hususlarını rica ederiz.

Saygılarımızla.."

"1977/43-5 Avukatların Sosyal Güvenliği-Olun Yardımı Esasları Hk.

Erzurum: 7.2.1977

Sayı : 977/17

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına
Ankara

26.1.1977 gün 3/145 sayılı Genelgelerine K.:

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Genelgenizde yardım taleplerinin esasları bildirilirken, son kısmında (enekli olduktan sonra levhaya yazılıp yazılmadığı) denilmektedir. Bu de-yinden çıkan mânâ enekli olan avukatın Baro levhasında enekli-lik sebebiyle kaydının silineceği ve arzu ettiği takdirde yeni-den levhaya kayıt için talepte bulunması gerektiğidir.

Halbuki enekliliğe hak kazanıp, enekli ruamesini ik-nâl ettirerek naaş tahsisini yaptırmış olan avukatın Birlikçe tarin edilen Yargıtay Kararı gereğince Avukatlığa devam nümkün bulunduğundan enekli olan avukatın enekliye ayrılmış olması se-bebiyle levhadan kaydının silinmesine, enekli olması dolayısıy-le mahal görülmediği ve tatbikatın ta ki avukat kaydının silin-mesi yolunda bir müracaatta bulununcaya kadar levhadaki kaydı tatbikatta devam ettirilmiştir.

Genelgedeki sual tatbikatın aksine enekli olan avukatın enekliye ayrılmasıyla birlikte levhadan kaydının silinmesi ica-bettiği mânâsını taşıdığından, husule gelen çelişkinin halli i-çin bu hususun Birlikçe vuzuha kavuşturulmasını teminen gerekli tavzihin yapılmasına emirlerini arz ederim.

Saygılarınıla.

Av. Abdülkadir Eryurt
Erzurum Barosu Başkanı "

"Ankara: 10.3.1977

Sayı : 454

Baro Başkanlığı

Erzurum

İlgi: 7.2.1977 gün ve 977/17 sayılı yazınız.

İlgi yazınız Yönetim Kurulumuzun 26.2.1977 tarihli oturumunda incelenerek, 26.1.1977 gün ve 3/145 sayılı genelge ve ölüm yardımı esaslarına göre serbest avukatlıktan emekli olanların ölüm yardımından yararlanabileceklerinin, T.C.Emekli Sandığından veya sair Sigorta Kurumlarından emekli olanların emekli olanların emeklilikten sonra Baroda 5 yıl kayıtlı olmadan yardımından yararlanamayacaklarının bildirilmesine 195/12 sayı ile karar verilmiştir.

Bilginizi rica ederim.

Saygılarımla.

Başkan,,

Kasım Sonu İtibariyle Gelir-Gider Durumu:

Üçüncü devre (1.1.1977 ilâ 30.9.1977) mali faaliyet raporunda özet olarak değinilen Birlik Kesenek ve Ölüm Yardımı fiili durumu ve Birliğir Banka bakiyesinin 30.Kasım.1977 itibariyle çıkarılan bizardaki bakiyelerinin ilerisi için doğuracağı müşkilat sebebiyle açıklığa kavuşturulmasını zorunlu görmekteyiz.

1-Birliğin 30.11.1977 tarihi itibariyle Banka durumu:

630/493 nolu cari hesapta	TL. 127.610,64
630/1056 " " "	TL. 131.117,23
623/106-4 " vadeli "	TL. 500.000,-
623/106-5 " " hesap, vadesiz 630/493'e aktarılmıştır.	
	<u>758.727,87</u>

2-Birliğin 30.11.1977 tarihi itibariyle Alacakları:

Birlik kesenek borçları	TL. 1.242.333,-
" Ölüm Yardımı "	" 863.030,-
Baroların kitap,rozet,kirlik vs.	" <u>108.160,-</u>
	<u>2.213.523,-</u>

Nakit mevcudunun azalması sebebiyle vadeli hesaplardan vadesize nakil için Yöretir Kurulundan yetki alınmış ve 623/106-5 no.lu hesap kapatılarak bakiyesi 127.489,85 TL. 630/493 no.lu vadesiz cari hesaba nakledilmiştir.

Yukarıda Bankalarda görülen vadeli hesaplar dışındaki cari hesapların 30.11.1977'deki bakiyesi ise şöyledir:

630/493 cari hesap bakiyesi	TL. 127.610,64
630/1056 " " "	TL. 131.117,23
Toplam:	<u>258.727,87</u>

Elinizdeki 30.11.1977 itibariyle ruameleleri tekrarül etriyen 22 adet 462.198,-TL.lık Ölüm Yardımı talebi bulunmaktadır.

Baroların 2.213,523,- liraya baliğ olan Ölüm, Kesenek ve diğer borçlarını gösteren cetveller ekli olarak sunulmuş ve ayrıca borçları hiç ölemeyenler ile ödeme de kifayetsiz görülenler aşağıda ayrıca gösterilmiştir.

A-Barolar Kesenek Borçları:

Barolar	1976'dan devir TL.	1977 tahak. TL.	1977'de gelen havale TL.	Bakiye Borç TL.
Adana	53.673,-	55.080,-	-,-	108.753,-
Adıyaman	10.920,-	2.880,-	2.000,-	11.800,-
Afyon	-,-	8.880,-	4.440,-	4.440,-
Antalya	3.860,-	29.400,-	16.210,-	17.050,-
Artvin	-,-	3.240,-	810,-	2.430,-
Aydın	20.400,-	19.440,-	20.400,-	19.440,-
Balıkesir	26.640,-	41.580,-	27.720,-	40.500,-
Bolu	28.650,-	9.360,-	-,-	38.010,-
Burdur	2.580,-	4.680,-	4.920,-	2.340,-
Çorum	-,-	7.680,-	3.840,-	3.840,-
Diyarbakır	14.780,-	11.880,-	6.780,-	19.880,-
Edirne	-,-	10.560,-	5.280,-	5.280,-
Erzincan	-,-	3.360,-	-,-	3.360,-
Eskişehir	10.000,-	23.040,-	14.000,-	19.040,-
Gaziantep	35.760,-	19.200,-	40.560,-	14.400,-
Gümüşhane	-,-	3.360,-	1.680,-	1.680,-
Hatay	10.740,-	22.800,-	22.140,-	11.400,-
İstanbul	-,-	728.040,-	364.020,-	364.020,-
İzmir	82.110,-	110.880,-	50.000,-	142.990,-
Kars	20.800,-	5.760,-	6.000,-	20.560,-
Kastamonu	-,-	6.720,-	1.720,-	5.000,-
Kayseri	-,-	22.440,-	11.220,-	11.220,-
Kırklareli	1.590,-	6.480,-	4.830,-	3.240,-
Kocaeli	9.000,-	18.600,-	9.150,-	18.450,-
Kütahya	-,-	7.440,-	3.720,-	3.720,-
Manisa	-,-	23.760,-	11.880,-	11.880,-
K.Maraş	-,-	9.720,-	4.860,-	4.860,-
Mardin	25.280,-	6.480,-	-,-	31.760,-

<u>Barolar</u>	<u>1976'dan devir TL.</u>	<u>1977 tahak. TL.</u>	<u>1977'de gelen havale TL.</u>	<u>Bakiye Borç TL.</u>
Muş	-,-	1.920,-	960,-	960,-
Novşehir	-,-	3.840,-	1.920,-	1.920,-
Niğde	-,-	7.680,-	1.920,-	5.760,-
Ordu	-,-	11.040,-	5.520,-	5.520,-
Rize	-,-	6.720,-	3.360,-	3.360,-
Sakarya	14.160,-	14.520,-	-,-	28.680,-
Samsun	29.090,-	22.920,-	-,-	52.010,-
Siirt	9.420,-	4.080,-	3.000,-	10.500,-
Sinop	-,-	3.600,-	900,-	2.700,-
Tekirdağ	9.600,-	10.440,-	10.440,-	9.600,-
Tokat	-,-	6.240,-	3.120,-	3.120,-
Urfa	13.150,-	9.000,-	-,-	22.150,-
Uşak	-,-	5.520,-	2.760,-	2.760,-
Van	13.330,-	4.680,-	-,-	18.010,-
Yozgat	-,-	8.040,-	-,-	8.040,-
Zonguldak	-,-	32.400,-	16.200,-	16.200,-
Toplar:	445.533,-	1.375.380,-	688.280,-	1.132.633,-
	=====	=====	=====	=====

Not: Bir taksit borçları olan Baroların durumu normal görülerek yukarıdaki cetvelde gösterilmiştir.

B-Barolar Ölüm Yardım Borçları:

Adana	40.520,-	55.080,-	20.000,-	75.600,-
Adıyaman	1.440,-	2.880,-	2.000,-	2.320,-
Afyon	-,-	8.880,-	4.440,-	4.440,-
Artvin	-,-	3.240,-	-,-	3.240,-
Aydın	19.440,-	19.440,-	20.400,-	18.480,-
Balıkesir	-,-	27.720,-	6.930,-	20.790,-
Bolu	7.220,-	9.360,-	5.000,-	11.580,-
Burdur	2.340,-	4.680,-	4.680,-	2.340,-
Çorum	-,-	7.680,-	3.840,-	3.840,-
Diyarbakır	11.760,-	11.880,-	18.760,-	4.880,-
Edirne	-,-	10.560,-	5.280,-	5.280,-
Erzurum	-,-	3.360,-	-,-	3.360,-
Eskişehir	16.550,-	23.040,-	9.310,-	30.280,-

Barolar	1976'dan devir Tl.	1977 tahak. Tl.	1977'de gelen havale Tl.	Bakiye Borç Tl.
Gaziantep	14.040,-	19.200,-	23.640,-	9.600,-
Gümüşhane	-,-	3.360,-	1.680,-	1.030,-
Hatay	16.110,-	22.800,-	27.510,-	11.400,-
İzmir	106.800,-	110.880,-	80.000,-	137.680,-
Kars	5.400,-	5.760,-	-,-	11.160,-
Kırklareli	-,-	6.480,-	3.240,-	3.240,-
Kocaeli	9.000,-	18.600,-	18.150,-	9.450,-
Kütahya	-,-	7.440,-	3.720,-	3.720,-
K.Maraş	-,-	9.720,-	4.860,-	4.860,-
Mardin	3.860,-	6.480,-	-,-	10.340,-
Muğla	-,-	10.800,-	8.100,-	2.700,-
Muş	-,-	1.920,-	960,-	960,-
Niğde	2.100,-	7.680,-	4.020,-	5.760,-
Ordu	-,-	11.040,-	5.520,-	5.520,-
Rize	-,-	6.720,-	3.360,-	3.360,-
Sakarya	-,-	14.520,-	5.000,-	9.520,-
Siirt	3.600,-	4.080,-	1.140,-	6.540,-
Tekirdağ	-,-	10.440,-	5.220,-	5.220,-
Tokat	-,-	6.240,-	3.120,-	3.120,-
Trabzon	2.610,-	10.680,-	10.620,-	2.670,-
Urfa	10.080,-	9.000,-	-,-	19.080,-
Uşak	-,-	5.520,-	2.760,-	2.760,-
Zonguldak	-,-	32.400,-	16.200,-	16.200,-
Toplam:	272.870,-	529.560,-	329.460,-	472.970,-

Not: Bir taksit borçları olan Baroların durumu normal görülerek yukarıdaki cetvelde gösterilmiştir.

C-Baroların Kitap, Rozet, Kimlik vs. Borçları:

108.160,-Tl. olup, nüfredatı ekte gösterilmiştir. Bir değişiklik olmamıştır.

Baroların yalnız 1977 yılında borçlarının zamanında gönderilmesinin temini için aşağıda gösterilen genelge, telgraf ve ruhtelif mektuplar gönderilmiştir.

-27.1.1977 tarih 6-149 ve 7-150 no.lu genelge,
-16.3.1977 " 536 sayılı yazı, tekit,
-26.4.1977 " 775 " " "
-11.5.1977 " 829 " " "
-10.6.1977 " 31-1060 " genelge,
-28.6.1977 " 1186 " tel,
-12.9.1977 " 38-1657 " genelge,
- 9.9.1977 " 1645 " tel,
-10.10.977 " 1808 " tel,
-14.11.977 " 44-6739 " genelge.

Bütün bu çalışmalar sonunda maalesef tatmin edici bir sonuç alınamamıştır.

D-30 Kasım 1977 Sonu Cari Giderler:

-Yönetim giderleri	789.038,80
-Personel "	1.075.379,51
-Büro "	341.554,22
-Resim ve harçlar	40.763,93
-Meslekî yardımlar	32.000,-
	<u>2.278.736,46</u>
	=====

E-30 Kasım 1977 sonu İtibariyle Gelirler:

-Keserek gelirleri	1.239.780,-
-Alınan Faizler	98.326,70
-Ruhsatname gelirleri	104.000,-
-Yayın "	1.198,54
-Diğer gelirler	15.561,22
	<u>1.458.866,46</u>
	=====

Yukarıda görüleceği veçhile 977 yılı Kasım sonuna kadar 2.278.736,46 TL. gider yapılmış gelirleriniz ise 1.458.866,46 lira olmuştur.

Geçmiş senelerde toraküm eden gelirlerimizden bu sene eritilen (2.278.736,46 gider - 1.458.866,46 gelir=) 819.870,- lira olmuştur.

Yukarıda açıklanan durum ruvacesinde cari masraflar gerçekleşen gelirler ile karşılanamamış, geçmiş senelerde terkür eden varlıkları yitirmiş ve Banka durumunda gösterilen vadeli cari hesapların artık vadesiz cari hesaplara çevrilmesine gidilmesi gibi bir duruma düşülmüştür.

Eski senelerde Barolar Birliği aidatı olarak tahakkuk ettiriler aylık 10,-TL. aidatın, cari masraflardaki artışı karşılayamayacak durumda olmasının da bu günkü duruma müessir olduğu bir gerçektir.

ÖNERİ:

X.Genel Kurulda kabul edilen Birlik aidatının 15,-TL. olarak 1978 yılından itibaren tahakkuk ettirilmesine başlanılması da gelir açısından yeterli bulunarak bunun 25,- lira olarak saptanması (Ölüm Yardımı hariç) ve Baroların borçlarına gönderecekleri vadelerin Genel Kurulca tesbiti ve geç gönderecekler için müeyyide konulması hususlarının yerinde olacağını arz ederiz.

BAROLARIN KESENEK BORÇLARI

<u>Barolar</u>	<u>Borç TL.</u>	<u>Alacak TL.</u>	<u>Borç TL.</u>
Adana	108.753,-	-,-	108.753,-
Adıyaman	13.800,-	2.000,-	11.800,-
Afyon	8.880,-	4.440,-	4.440,-
Anasya	7.200,-	7.200,-	-,-
Ankara	392.360,-	306.180,-	86.180,-
Antalya	33.260,-	16.210,-	17.050,-
Artvin	3.240,-	810,-	2.430,-
Aydın	39.840,-	20.400,-	19.440,-
Ağrı	2.520,-	1.890,-	630,-
Balıkesir	54.360,-	13.860,-	40.500,-
Bolu	38.010,-	-,-	38.010,-
Bursa	42.240,-	31.680,-	10.560,-
Burdur	7.260,-	4.920,-	2.340,-
Çanakkale	9.720,-	7.290,-	2.430,-
Çorum	7.680,-	3.840,-	3.840,-
Denizli	18.600,-	18.600,-	-,-

<u>Barolar</u>	<u>Borç TL.</u>	<u>Alacak TL.</u>	<u>Borç TL.</u>
Diyarbakır	26.660,-	6.780,-	19.880,-
Edirne	10.560,-	5.280,-	5.280,-
Elâzığ	15.360,-	14.520,-	840,-
Erzincan	3.360,-	-,-	3.360,-
Erzurur	11.560,-	9.670,-	1.890,-
Eskişehir	33.040,-	14.000,-	19.040,-
Gaziantep	54.960,-	40.560,-	14.400,-
Giresun	9.870,-	9.870,-	-,-
Günüşhane	3.360,-	1.680,-	1.680,-
Hatay	33.540,-	22.140,-	11.400,-
Isparta	6.600,-	6.600,-	-,-
İstanbul	728.040,-	364.020,-	364.020,-
İzmir	192.990,-	50.000,-	142.990,-
Kars	26.560,-	6.000,-	20.560,-
Kastamonu	6.720,-	1.720,-	5.000,-
Kayseri	22.440,-	11.220,-	11.220,-
Kırklareli	8.070,-	4.830,-	3.240,-
Kırşehir	7.200,-	5.400,-	1.800,-
Kocaeli	27.600,-	9.150,-	18.450,-
Konya	66.810,-	66.810,-	-,-
Kütahya	7.440,-	3.720,-	3.720,-
Malatya	13.650,-	13.650,-	-,-
Manisa	23.760,-	11.880,-	11.880,-
Maras	9.720,-	4.860,-	4.860,-
Mardin	31.760,-	-,-	31.760,-
Mersin	31.800,-	31.800,-	-,-
Muğla	15.480,-	12.780,-	2.700,-
Muş	1.920,-	960,-	960,-
Nevşehir	3.840,-	1.920,-	1.920,-
Niğde	7.680,-	1.920,-	5.760,-
Ordu	11.040,-	5.520,-	5.520,-
Rize	6.720,-	3.360,-	3.360,-
Sakarya	28.680,-	-,-	28.680,-
Samsun	52.010,-	-,-	52.010,-
Siirt	13.500,-	3.000,-	10.500,-
Sinop	3.600,-	900,-	2.700,-
Sivas	10.800,-	10.800,-	-,-

<u>Barolar</u>	<u>Borç Tl.</u>	<u>Alacak Tl.</u>	<u>Borç Tl.</u>
Tekirdağ	20.040,-	10.440,-	9.600,-
Tokat	6.240,-	3.120,-	3.120,-
Trabzon	13.290,-	10.620,-	2.670,-
Urfa	22.150,-	-,-	22.150,-
Uşak	5.520,-	2.760,-	2.760,-
Van	18.010,-	-,-	18.010,-
Yozgat	8.040,-	-,-	8.040,-
Zonguldak	32.400,-	16.200,-	16.200,-
Toplan:	<u>2.482.113,-</u>	<u>1.239.780,-</u>	<u>1.242.333,-</u>

BAROLARIN ÖLÜM YARDIMI BORÇLARI

Adana	95.600,-	20.000,-	75.600,-
Adıyaman	4.320,-	2.000,-	2.320,-
Afyon	8.880,-	4.440,-	4.440,-
Anasya	7.200,-	7.200,-	-,-
Ankara	392.360,-	206.180,-	186.180,-
Antalya	31.200,-	27.360,-	3.840,-
Artvin	3.240,-	-,-	3.240,-
Aydın	38.880,-	20.400,-	18.480,-
Ağrı	2.520,-	1.890,-	630,-
Balıkesir	27.720,-	6.930,-	20.790,-
Bolu	16.580,-	5.000,-	11.580,-
Bursa	42.240,-	42.240,-	-,-
Burdur	7.020,-	4.680,-	2.340,-
Çanakkale	9.720,-	7.290,-	2.430,-
Çorum	7.680,-	3.840,-	3.840,-
Denizli	18.600,-	18.600,-	-,-
Diyarbakır	23.640,-	18.760,-	4.880,-
Edirne	10.560,-	5.280,-	5.280,-
Elâzığ	15.360,-	14.520,-	840,-
Erzincan	3.360,-	-,-	3.360,-
Erzurur	11.560,-	9.670,-	1.890,-
Eskişehir	39.590,-	9.310,-	30.280,-
Gaziantep	33.240,-	23.640,-	9.600,-
Giresun	9.870,-	9.870,-	-,-

<u>Barolar</u>	<u>Borç TL.</u>	<u>Alacak TL.</u>	<u>Borç TL.</u>
Gümüşhane	3.360,-	1.680,-	1.680,-
Hatay	38.910,-	27.510,-	11.400,-
Isparta	6.600,-	6.600,-	-,-
İstanbul	728.040,-	546.030,-	182.010,-
İzmir	217.680,-	80.000,-	137.680,-
Kars	11.160,-	-,-	11.160,-
Kastamonu	9.220,-	8.220,-	1.000,-
Kayseri	33.300,-	33.300,-	-,-
Kırklareli	6.480,-	3.240,-	3.240,-
Kırşehir	7.200,-	5.400,-	1.800,-
Kocaeli	27.600,-	18.150,-	9.450,-
Konya	66.480,-	66.480,-	-,-
Kütahya	7.440,-	3.720,-	3.720,-
Malatya	13.650,-	13.650,-	-,-
Manisa	23.760,-	23.760,-	-,-
K.Maraş	9.720,-	4.860,-	4.860,-
Mardin	10.340,-	-,-	10.340,-
Mersin	31.800,-	31.800,-	-,-
Muğla	10.800,-	8.100,-	2.700,-
Muş	1.920,-	960,-	960,-
Nevşehir	3.840,-	2.880,-	960,-
Niğde	9.780,-	4.020,-	5.760,-
Ordu	11.040,-	5.520,-	5.520,-
Rize	6.720,-	3.360,-	3.360,-
Sakarya	14.520,-	5.000,-	9.520,-
Samsun	26.290,-	20.500,-	5.790,-
Siirt	7.680,-	1.140,-	6.540,-
Sinop	3.600,-	3.600,-	-,-
Sivas	10.800,-	10.800,-	-,-
Tekirdağ	10.440,-	5.220,-	5.220,-
Tokat	6.240,-	3.120,-	3.120,-
Trabzon	13.290,-	10.620,-	2.670,-
Urfa	19.080,-	-,-	19.080,-
Uşak	5.520,-	2.760,-	2.760,-
Van	4.680,-	4.000,-	680,-
Yozgat	8.040,-	6.030,-	2.010,-
Zonguldak	32.400,-	16.200,-	16.200,-
Toplam:	2.320,360,-	1.457.330,-	863.030,-

BAROLARIN KİTAP, KİMLİK, ROZET ve CÜBBE BORÇLARI

<u>Barolar</u>	<u>Borç Tl.</u>	<u>Alacak Tl.</u>	<u>Borç Tl.</u>
Adana	2.175,-	375,-	1.800,-
Adıyaman	350,-	-,-	350,-
Afyon	135,-	-,-	135,-
Ankara	59.085,-	15.935,-	43.150,-
Antalya	1.465,-	-,-	1.465,-
Aydın	1.125,-	-,-	1.125,-
Balıkesir	350,-	-,-	350,-
Bolu	7.700,-	1.550,-	6.150,-
Bursa	4.725,-	4.725,-	-,-
Çanakkale	375,-	375,-	-,-
Diyarbakır	1.550,-	-,-	1.550,-
Edirne	100,-	-,-	100,-
Elâzığ	1.800,-	-,-	1.800,-
Eskişehir	3.575,-	-,-	3.575,-
Gaziantep	2.700,-	-,-	2.700,-
Giresun	1.085,-	-,-	1.085,-
Hatay	3.000,-	-,-	3.000,-
İstanbul	3.250,-	2.950,-	300,-
İzmir	19.450,-	-,-	19.450,-
Kars	1.250,-	1.025,-	225,-
Kastamonu	1.550,-	-,-	1.550,-
Kayseri	1.225,-	-,-	1.225,-
Konya	1.475,-	-,-	1.475,-
Kütahya	525,-	-,-	525,-
Manisa	1.750,-	-,-	1.750,-
Mardin	1.250,-	-,-	1.250,-
Niğde	1.175,-	-,-	1.175,-
Samsun	637,50	62,50	575,-
Siirt	500,-	-,-	500,-
Sinop	350,-	-,-	350,-
Tekirdağ	1.800,-	250,-	1.550,-
Urfa	1.250,-	-,-	1.250,-
Van	5.300,-	-,-	5.300,-
Yozgat	1.250,-	-,-	1.250,-
Zonguldak	125,-	-,-	125,-
Toplam:	<u>135.407,50</u>	<u>27.247,50</u>	<u>108.160,-</u>

BİRLİĞİN İÇ ÇALIŞMALARI

1-TBB.Yönetim Kurulu Çalışmaları:

Yönetim Kurulumuz 1977 yılı içinde; raporun hazırlandığı 12.12.1977 gününe kadar 26 toplantı yapmıştır. 25.12.1977 Günü yapılacak toplantı ile bu sayı 27'ye ulaşacaktır.

Üyeler, zorunlu bir mazeretleri olmadıkça toplantıların hemen hopsine tam sayı ile katılmışlardır.

Yönetim Kurulumuz yıl içersinde 1150 karar almıştır. Bunun 331'i Baroların, 146'sı Avukatların, 33'ü Stajiyörlerin, 126'sı dava takipçilerinin başvuruları ile ilgilidir. Diğerleri, kişi ve kuruluşların başvuruları ile genel konularla ilgili kararlardır.

Baroların Yönetim Kurulu Kararlarına karşı yapılan 62 itirazdan 40'ının reddine, 17'sinin kabulüne karar verilmiş, 5 dosya Avukatlık Yasası Yönetmeliğinin 93.maddesi gereğince Barolarına iade edilmiştir.

İtirazlarla ilgili olup, Bakanlık onayına tâbi olan kararlardan sadece 2'si bozulmuştur. Onanmayan kararlar aleyhine Danıştay'da dava açılmasına gerek görülmemiştir.

2-TBB.Disiplin Kurulu Çalışmaları:

Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu 1977 yılı çalış-
na döneminde 17.12.1976 tarihine kadar, geçmiş seneden devralınan 7 ve 1977 yılında gelen 31 dosya olmak üzere 38 dosyayı tetkik etmiştir.

Bu dosyalardan:

6	tanesinde	Uyarma cezası,
13	"	Kınama "
7	"	100,-TL. ile 5.000,-TL. arasında para cezası,
2	"	Üç ay süre ile işten yasaklama cezası,
1	"	Meslekten çıkarma cezası,
4	"	Ceza tâyinine mahal olmadığına,
1	"	Zaman aşımı nedeniyle düşürme,

- 2 Tanesinde işten yasaklanmasına yer olmadığına,
1 " Daha önce verilen meslekten men cezasının kal-
dırılmasına,

karar verilmiştir.

1 Tanesinde karar düzeltilmesi isteği ile dosya tekrar gelmiştir.

38 Dosyanın incelenmesi sonuçlanmış ve 17 tanesinde onama, 10 tanesinde bozma, 5 tanesinde zaman aşımı sebebiyle cezanın ortadan kaldırılması, 1 tanesinde ceza tayinine mahal olmadığı, 4 tanesinde verilen cezalar uygun görülmeyle Avukatlık Yasasının 157.maddesine göre cezalar değiştirilmek suretiyle onama; 1 tanesinde de dilekçenin reddine karar verilmiştir.

Disiplin Kurulunun bu yılki son toplantısı 16.12.1977 günü olup, eldeki 2 dosya ile o tarihe kadar gelecek dosyaların incelenmesi bitirilecektir.

3-TBB.Sınav Kurulu Çalışmaları:

1136 Sayılı Avukatlık Yasasının 28 ve takip eden ve geçici 7 ve Avukatlık Yasası Yönetmeliğininin 29 ve takip eden maddeleri uyarınca, 1977 yılı içinde yapılan Avukatlık Sınavlarının tarihleri ile aday sayılarını ve Barolarını gösterir liste aşağıda bilgilerinize sunulmuştur.

	<u>Toplam Aday Sayısı</u>	<u>Barolara göre dağılımı</u>
1.Avukatlık Sınavı (14-15.Mart.1977)	6	2 Ankara 1 Erzurum 3 İstanbul
2.Avukatlık Sınavı (9-10.Mayıs.1977)	2	2 Ankara
3.Avukatlık Sınavı (11-12.Temmuz.1977)	7	1 Afyon 1 Ankara 2 İstanbul 1 İzmir 1 Kayseri 1 Ordu
4.Avukatlık Sınavı (12-13.Eylül.1977)	2	1 Antalya 1 Kocaeli

5. Avukatlık Sınavı (12-13. Aralık. 1977)	12	4	Ankara
		1	Artvin
		1	Balıkesir
		4	İstanbul
		1	Manisa
		1	Mersin

Yıl içinde sınava katılan 29 aday'ın tümü başarı sağlanmış ve sınav sonuç belgeleri Barolarına gönderilmiştir.

4-Birlik Yayınları:

Birliğinizin kuruluşundan bu tarihe kadar yaptığı yayınların listesi aşağıda bilgilerinize sunulmuştur.

-Anayasa Değişikliği Öntasarısı Hakkında Türkiye Barolar Birliği'nin Görüşleri. (1971)

-Birinci Türk Hukuk Kongresine Sunulan Tebliğler. (1972)

-Birinci Türk Hukuk Kongresi Tutanağı. (1972)

-Avukatların Sosyal Güvenliği. (1972)

-Türkiye'de Savunma Mesleği'nin Gelişimi.
Birinci Cilt. (1972)

-Avukatlık Kanunu Yönetmeliği. (1973)

-Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi. (1973)

-Savunma Diyalektiği ve Son Gelişmeler. (1973)

-Türkiye'de Savunma Mesleği'nin Gelişimi.
İkinci Cilt. (1973)

-Avukatlık Kanunu. (1973)

-İnsan Hakları Komisyonuna ve Divanına Başvurma
Hakları. (1973)

-Cumhuriyetin 50.Yılına Kutlama Programı Çerçevesinde
Düzenlenen Konferanslar No:1 (Pierre Antoine PERROD)
1973

-Cumhuriyetin 50.Yılına Kutlama Programı Çerçevesinde
Düzenlenen Konferanslar No:2 (Bernard BAUDELLOT) 1974

-Adli Zabitanın İdarî Zabıtaban Ayrılması Hakkında TBB.
Yönetim Kurulu Raporu. (1974)

- Avukatlık Stajı ve Avukatlık Sınavı Klavuzu. (1974)
- Kıbrıs İhtilâfı Hakkında TBB. Yönetim Kurulunun Açıklaması. (1974)
- Kan Davası Seminer Çalışması. (1975)
- İdarî Yargı Kararlarının, Özellikle "Yürütmenin Durdurulması Kararlarının Uygulanması" Konusunda TBB.Yönetim Kurulunun Görüşleri. (1975)
- Kıbrıs Raporu. (1975)
- Ekonomi-Hukuk Kongresine Sunulan Tebliğler. (1975)
- Ekonomi-Hukuk Kongresi Tutanağı. (28-29-30.Kasım.1975)
- Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu ve Son Tasarılar Hakkında TBB.Yönetim Kurulunca Hazırlanan ve Cumhurbaşkanlığına, TBMM.Başkanlığına, Anayasa Mahkemesi Başkanlığına, Yüksek Hâkimler Kurulu, Yüksek Savcılar Kurulu Başkanlıklarına ve Başbakanlığa Sunulan Rapor. (1976)
- Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi. (1976)
- TBB.Olağanüstü Genel Kuruluna Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile İlgili Olarak Yönetim Kurulunca Sunulan Rapor - Genel Kurul Bildirisi - Alınan Kararların Özeti. (1976)
- Meslek Kuralları (Şerh) 3.Baskı. (1977)

Çalışma dönemi içerisinde Türkiye Barolar Birliği Bülteni- nin meslekdaşlarınıza ulaştırılmasında ciddi güçlüklerle karşılaşmıştır. Birlikteki adres makinasının kartları, fazla kullanılmaktan yıpranmış bulunmaktadır. Kartların yenilenmesi 50.000 liraya yaklaşan büyük bir malî sorun teşkil etmiştir. Diğer yandan kartların düzenlendiği tarih ile günümüz arasında pek çok meslekdaşımızın adreslerinin değişmiş bulunması ve bu değişikliklerin zamanında Birliğe ulaştırılmaması Bültenlerin gönderilmesindeki Birlik ve Meslekdaşlarımız arasındaki direkt haberleşmeyi engellemiştir. Meslekdaşlarınıza gönderilen bültenlerin adreslerinin teker teker yazılması zorunluluğu, zamanında gönderme olanaklarını ortadan kaldırmıştır. Bülten gönderilme hususunda Ankara ve İzmir Baroları, başlangıçta vâdettikleri ve birkaç sayı sürdürdükleri yardım olanağını, kendi çalışma düzenleri ve nedenleriyle geri almışlardır. Bugün Bülten teker teker ve olanakların elverdiği ölçüde meslekdaşlarımızın elde edilen doğru

adreslerine gönderilmeye çalışılmakta ise de; bu gönderme işinin yıl içinde başarıyla yürütülebildiğini iddia etmek mümkün bulunmamaktadır.

Bu nedenle; Barolarımızın, meslektaşlarımızın değişen adresleriyle birlikte levhada mevcut adreslerini mümkün olduğu kadar çok nüshalar halinde bildirmeleri ve göndermeleri/ Bültenlerin ulaştırılmasında Birliğe kolaylık sağlayacağını belirtmek isteriz.

Yıl içinde özellikle kâğıt ve baskı fiyatlarındaki artışlar, Bültenin maliyet bedeli üzerinde önemli etkiler göstermiştir.

Bütün bunlara rağmen Bültenin yayınlanması yıl içinde muntazaman sürdürülmüş ve 6.sayı, yıl sonundan önce meslektaşlarımıza gönderilmeye başlanılmıştır.

5-Sekreterya Çalışmaları:

Raporun bu bölümünün hazırlandığı 12.12.1977 tarihine kadar Birliğimize 7862 evrak gelmiş, Birliğimizden Barolara, şahıslara ve çeşitli Kuruluşlara 2246 evrak gönderilmiştir. Ruhsatla ilgili yazışmalarımızla birlikte geçen evrak sayısı 3262'ye ulaşmaktadır.

Daha önceki Raporlarımızda da açıklandığı gibi 1975 yılında 1060, 1976 yılında 738 Avukatlık Ruhsatnamesi düzenlenmiş idi. 1977 Yılı içinde düzenlenen Ruhsatname sayısı, 30.11.1977 tarihine kadar 1016 olarak saptanmıştır. Birliğimizin kuruluşundan bu yana düzenlenen Ruhsat sayısı böylece 10920'yi bulmaktadır.

Yıl içinde gönderilen Ruhsatnamelerin Barolara göre dağılışı aşağıdaki cetvelde gösterilmiştir:

<u>Barolar</u>	<u>Ocak</u>	<u>Şubat</u>	<u>Mart</u>	<u>Nisan</u>	<u>Mayıs</u>	<u>Haziran</u>	<u>Temmuz</u>	<u>Ağustos</u>	<u>Eylül</u>	<u>Ekim</u>	<u>Kasım</u>	<u>Aralık</u>	<u>Toplam</u>
Adana	-	5	2	3	3	2	4	2	1	3	3	-	28
Adıyaman	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3
Afyon	-	-	-	1	-	1	-	2	-	3	-	-	7
Ağrı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anasya	2	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-	6
Ankara	18	34	31	23	13	19	11	6	27	14	5	-	201
Antalya	-	1	2	1	-	1	-	2	2	1	-	-	10
Artvin	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Aydın	-	1	2	-	-	1	-	2	-	-	-	-	6
Balıkesir	2	2	4	3	-	-	1	2	2	4	1	-	17
Bolu	-	2	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	6
Bursa	3	7	3	6	2	-	3	5	1	2	1	-	33
Burdur	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2
Çanakkale	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	3
Çorum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Denizli	-	2	2	-	-	-	-	2	3	1	-	-	10
Diyarbakır	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	4
Edirne	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	3
Elâzığ	-	1	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	5
Erzincan	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Erzurum	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	3
Eskişehir	1	2	2	-	-	-	-	-	2	1	-	-	8
Gaziantep	-	-	1	3	3	6	2	1	1	4	-	-	21
Giresun	-	1	-	-	1	-	-	1	1	2	-	-	6
Gümüşhane	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatay	2	1	2	1	2	-	1	1	3	-	1	-	14
Isparta	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	4
İstanbul	42	25	51	24	40	30	28	26	25	41	18	-	350
İzmir	1	1	8	2	-	8	6	3	13	6	4	-	52
Kars	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	4

<u>Barolar</u>	<u>Ocak</u>	<u>Şubat</u>	<u>Mart</u>	<u>Nisan</u>	<u>Mayıs</u>	<u>Haziran</u>	<u>Temmuz</u>	<u>Ağustos</u>	<u>Eylül</u>	<u>Ekim</u>	<u>Kasım</u>	<u>Aralık</u>	<u>Toplam</u>
Kastamonu	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	3
Kayseri	-	-	4	-	-	3	-	-	1	2	-	-	10
Kırklareli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Kırşehir	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	4
Kocaeli	1	4	1	1	-	1	1	-	1	2	-	-	12
Konya	3	-	2	1	1	1	-	2	6	2	-	-	18
Kütahya	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	4
Malatya	-	2	1	-	-	-	2	-	1	1	-	-	7
Manisa	-	1	6	1	1	2	-	2	-	2	-	-	15
K.Maraş	-	-	2	-	-	1	2	-	1	4	1	-	11
Mardin	-	-	2	-	-	-	2	1	-	-	-	-	5
Mersin	1	1	2	2	5	2	1	4	2	-	2	-	22
Muğla	-	-	2	1	1	-	-	1	-	1	-	-	6
Muş	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	4
Nevşehir	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Niğde	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4
Ordu	1	-	-	-	2	1	1	1	-	1	-	-	7
Rize	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Sakarya	2	-	-	1	1	1	-	-	1	1	-	-	7
Samsun	2	2	3	3	-	1	2	-	-	1	-	-	14
Sinop	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Sivas	-	1	1	1	-	-	2	1	1	1	-	-	8
Siirt	-	-	1	-	1	-	-	-	3	-	-	-	5
Tokirdağ	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tokat	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	3
Trabzon	1	1	-	1	-	1	2	1	1	-	-	-	8
Urfa	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3
Uşak	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Van	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Yozgat	-	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5
Zonguldak	2	-	2	2	3	-	-	1	2	1	-	-	13

6-Barolara Kayıtlı Avukat Sayısı:

X.Genel Kurul Raporunda 31.12.1975 tarihi itibariyle Barolarımıza kayıtlı Avukat sayısının, 2882'si kadın, 13257'si erkek olmak üzere 16139 olduğunu belirtmiştik. Bu sayı 31.12.1976 tarihi itibariyle 3247'si kadın, 13170'i erkek olmak üzere 16433'e ulaşmış bulunmaktadır.

Avukat sayılarının Barolara göre dağılışını gösteren cetvel aşağıda bilgilerinize sunulmuştur.

<u>B A R O L A R</u>	<u>Kadın</u>	<u>Erkek</u>	<u>Toplan</u>
Adana	61	398	459
Adıyaman	2	22	24
Afyon	4	70	74
Ağrı	2	19	21
Anasya	9	51	60
Ankara	667	2436	3103
Antalya	27	218	245
Artvin	2	25	27
Aydın	21	141	162
Balıkesir	44	187	231
Bolu	12	66	78
Bursa	47	305	352
Burdur	4	35	39
Çanakkale	17	64	81
Çorum	3	61	64
Denizli	8	147	155
Diyarbakır	14	85	99
Edirne	16	72	88
Elâzığ	22	106	128
Erzincan	2	26	28
Erzurum	4	59	63
Eskişehir	24	168	192
Gaziantep	11	149	160
Giresun	7	58	65
Günüshane	1	27	28
Hatay	25	165	190

<u>BAROLAR</u>	<u>Kadın</u>	<u>Erkek</u>	<u>Toplan</u>
Isparta	7	48	55
İstanbul	1702	4365	6067
İzmir	132	792	924
Kars	5	43	48
Kastamonu	5	51	56
Kayseri	14	173	187
Kırklareli	8	46	54
Kırşehir	7	53	60
Kocaeli	37	118	155
Konya	24	296	320
Kütahya	11	51	62
Malatya	6	84	90
Manisa	21	177	198
K.Maraş	4	77	81
Mardin	4	50	54
Mersin	28	237	265
Muğla	18	72	90
Muş	-	-	16
Nevşehir	1	31	32
Niğde	7	57	64
Ordu	6	86	92
Rize	5	51	56
Sakarya	13	108	121
Samsun	21	170	191
Sinop	2	28	30
Sivas	12	78	90
Siirt	3	31	34
Tekirdağ	18	69	87
Tokat	8	44	52
Trabzon	9	80	89
Urfa	1	74	75
Uşak	5	41	46
Van	2	37	39
Yozgat	2	65	67
Zonguldak	43	227	270
	<u>3247</u>	<u>13170</u>	<u>16433</u>

XIII.BÖLÜM

İLKE KARARLARI

-Ruhsatnamenin, ancak zayii halinde yenisinin düzenlenmesi mümkündür.

(4.1.1977-32/32)

-Üzlaşma Komisyonları, 1136 sayılı Yasanın 35.maddesinde belirtilen mahkeme, hakek ve yargı yetkisine haiz organlar arasında bulunmaktadır.

(16.4.1977-386/9)

-Ders saati ücreti karşılığında Ortaokulda İngilizce öğretmenliği, staja engel değildir.

(7.5.1977-415/27)

-Avukatlık Yasasının 72, 73/2.ve 8.madde hükümlerine göre, meslekten ayrılan bir Avukatın Baroya yeniden kaydı için, levhaya kayıt ve kabul kararının Bakanlığın onayına sunulması zorunludur.

(7.5.1977-426/38)

-1136 sayılı Yasanın geçici 7.maddesini değiştiren 2018 sayılı Yasanın 7.maddesine göre staja başlama süresi, Hukuk Fakültesinden mezun olunan tarihten itibaren üç yıl olarak kabul edilmesine göre, lisans üstü öğrenim süresi Hukuk Fakültesinden mezuniyet süresine eklenmez ve üç yılın başlangıç tarihinin Fakülteden mezuniyet tarihi olması gerekir.

(7.5.1977-428/40)

-1136 sayılı Yasanın geçici 17.maddesinin 3.fıkrası gereğince, dava ve iş takipçileri "O yerin bağlı bulunduğu Baro listesine yazılmak suretiyle nünhasıran Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görev yaptığı yer Hukuk Mahkemeleri ve İcra İflâs Dairelerinde" vekâlet görevi yapabilirler.

(7.5.1977-439/51)

-Olağanüstü Karar yollarına başvurulması, avukatın takdirine kalmış olduğu cihetle, olayda karar düzeltme yoluna başvurulması olmasından dolayı sükûnet olunan avukata meslekî bir kusur izafe etmek mümkün bulunmamaktadır.

(7.5.1977-440/52)

-1136 sayılı Yasanın 100/1.maddesi gereğince Baro Başkanlığı, herhangi bir sebeple boşalmış işe, yenisi işe başlayıncaya kadar Başkan'a ait yetkileri Başkan Yardımcısının kullanacağı ve 96/sor maddesi gereğince seçin dönemi bitmeden önce ayrılan Baro Başkanını yerine seçilerir geri kalan süreyi tamamlayacağı hükümleri getirilmiş bulunduğu ve Baro Başkanının seçimi Genel Kurul'a ait olup, Yönetim Kurulunun Başkan seçme yetkisi bulunmasına göre, Baro Başkanına seçmek için, Baro Genel Kurulunun hemen toplantıya çağırılması ve seçime kadar Yasa uyarınca Başkan Yardımcısının Başkanlık yetkilerini kullanması gerekir.

(8.5.1977/448/6)

-Yedek Subaylık döneminde avukatlık sıfat ve görevinin devam edeceği cihetle, bu dönem meslek kıdeminden sayılacak, ancak, Yedek Subaylık Emekli Sandığına bağlı bir görev olduğundan Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilişkisi kesilecek ve terhisinden sonra T.C.Emekli Sandığındaki hizmeti Sosyal Sigortalardaki hizmeti ile birleştirilebilecektir.

(8.5.1977-455/13)

-1136 sayılı Avukatlık Yasasının geçici 17.maddesinin 1.fikresindeki şartlara haiz olanların, Baroya başvuruları için herhangi bir süre kabul edilmiş olmayıp,17.maddenin 3.fikresinde belirtilen H.U.M.K.nun 61.maddesine göre çalışmakta olup, 1.fikradaki şartlara haiz olmayan kişilerin, Yasanın yayınlandığı tarihten itibaren üç ay içinde başvuruları halinde listeye yazılmaları kabul edilmiştir. İlgilinin 17.maddenin 1.fikresine göre listeye yazılmak isteminde bulunmuş olmasına göre, 1.fikradaki şartları haiz olup olmadığı araştırılarak buna göre bir karar verilmesi gerekir.

(9.7.1977-615/27)

-1136 sayılı Yasanın 14/3.maddesinde belirtilen "Devlet" ten amaç 4353 sayılı Yasanın 2/C maddesinde belirtilen Genel Bütçeye bağlı idareler olup, herhangi bir yer hazine avukatlığından ayrılmış bulurlar Genel Bütçe kapsamına giren Daireler aleyhine iki yıl süre ile dava alamayacaklardır.

(4.9.1977-781/24)

-1)4353 sayılı Yasanın 17.maddesinde istifa ve cezalı olarak vazifeden ayrılmak söz konusu edilmiş olup, "emekli" sözü 1136 sayılı Yasanın 14.maddesinde geçmekte olduğundan, Hazine Avukatlığındaki emekli olanlar hakkında 1136 sayılı Yasanın 14. maddesinde belirtilen yasak hükümler uygulanacaktır.

2)Bu nedenle ayrılan hakkında iki yıllık sürenin uygulanması gerekmektedir.

3)Ayrıldıkları idare tabirinden amaç; 4353 sayılı Yasanın 2/C maddesinde belirtilen Genel Bütçeye bağlı idareler olarak anlaşılır.

(4.9.1977-783/26)

S O N U Ç

Hesap döneminiz 31.12.1977'de sona ereceğinden, 1977 yılı Blanco, gelir-gider ve giderlerin bütçe ile mukayese tabloları ile 1978 yılı bütçe taslağı, geçen yıllar olduğu gibi bu yıl da Genel Kurul Toplantısında Rapor halinde sayın delegelerinizin bilgilerine sunulacaktır.

1977 Yılı çalışmalarınız ve hesaplarınız uygun görüldüğü takdirde, Yönetin Kurulunuzun ibra edilmesini takdirlerinize sunar, hepinizi en içten duygularla selâmlar, saygılarını zı sunarız.

Başkan
Av.Faruk Eren

Başkan Yardımcısı
Av.Osman Kuntman

Başkan Yardımcısı
Av.Enver Arslanalp

Genel Sekreter
Av.Fehmi Özçelik

Sayman Üye
Av.İlhan Kutay

Üye
Av.Emin Baltaoğlu

Üye
Av.Vedat Burcuoğlu

Üye
Av.Ziya Bilge

Üye
Av.Hilmi Becerik

Üye
Av.İhsan Saraçlar

Üye
Av.Azmi Soydan